

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLARA DEĞER AKTARIMINDA TÜRK SİNEMASININ
ROLÜ: KEMAL SUNAL FİMLERİ ÖRNEĞİ**

Mahir KAVUN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Cafer ÖZDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aralık, 2018

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayımlayamaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Mahir

Soyadı : KAVUN

Bölümü : Türkçe Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi : 26/12/2018

TEZİN

Türkçe Adı : Çocuklara Değer Aktarımında Türk Sinemasının Rolü: Kemal Sunal Filmleri Örneği

İngilizce Adı : The Role of Turkish Cinema in Transferring Value to The Children: Example of Kemal Sunal Movies

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Mahir KAVUN

İmza: .....

KABUL VE ONAY

Mahir KAVUN tarafından hazırlanan “**Çocuklara Değer Aktarımında Türk Sinemasının Rolü: Kemal Sunal Filmleri Örneği**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Türkçe Eğitimi** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Dr. Öğr. Üyesi Cafer ÖZDEMİR)

(Türkçe Eğitimi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi) .....

Başkan: (Doç. Dr. Salim KÜÇÜK)

(Yeni Türk Dili, Ordu Üniversitesi) .....

Üye: (Dr. Öğr. Üyesi Mediha MANGIR)

(Türkçe Eğitimi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi) .....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı) .....

Bu tezin **Türkçe Eğitimi** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/____

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

“Mahir” olmamda emeği bulunan herkese ve her Şeye...

TEŐEKKÖRLER

Gerek konunun seçiminde gerekse de tez hazırlama sürecinde her zaman yanımda olan, bilgi birikimiyle yolumu aydınlatan, değerli danıőmanım, sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Cafer ÖZDEMİR'e; yüksek lisans eğitimine başlama sürecinde beni destekleyip cesaretlendiren ve kendisinden ders aldığım Doç. Dr. Sedat MADEN'e; tez boyunca öneri ve eleştirileriyle katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALVER'e, Dr. Öğr. Üyesi Nursel BOLAT'a, Dr. Öğr. Üyesi Nurullah ŞAHİN'e, Öğr. Görevlisi Aydın GÖKTAŞ'a, Samet İNAÇ'a ve eğitimim süresince beni destekleyen aileme teőekkürlerimi sunarım.

Mahir KAVUN

ÇOCUKLARA DEĞER AKTARIMINDA TÜRK SİNEMASININ ROLÜ: KEMAL SUNAL FİMLERİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Mahir Kavun

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık 2018

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Kemal Sunal'ın sanat hayatı boyunca 6'sı yan rol 76'sı başrol olmak üzere rol aldığı toplam 82 filmdeki değerlerin tespit edilmesi ve söz konusu filmlerin Türkçe derslerinde kullanılabilirliğinin belirlenmesidir. Araştırmada "Sanat ürünlerinin, üretildiği toplumlara ilişkin değerleri ve kültür kodlarını bünyesinde bulundurmasının kaçınılmaz olduğu" düşüncesinden hareketle Kemal Sunal filmlerindeki değerler ve bu değerlerin kullanım sıklığı tespit edilmiştir. Bu araştırma, nitel araştırma yönteminin tarama modeli kullanılarak oluşturulmuş ve veriler içerik analizi metoduyla çözümlenmiştir. 82 film, hazırlanan Değer Tespit Formuna (DTF) göre izlenerek notlar alınmış ve sonrasında gerekli değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda Kemal Sunal filmlerinde 29 değer (adil olma, affedici olma, aile kurma ve aile birliğine önem verme, arkadaşlık, bilimsellik, cesaret, cömertlik, çalışkanlık, çevreye önem verme, demokrasi, dini değerler, duyarlılık, dürüstlük, emeğe saygılı olma, fedakârlık, iyi insan olma, misafirperverlik, öğüt verme, sabır, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, takım ruhu ve dayanışma, temizlik, tutumlu olma, vatanseverlik, vefa, yardımseverlik) 1014 defa işlendiği tespit edilmiştir. Ayrıca söz konusu filmlerde yer alan argo ve küfürlere, dinî ifadeler ve olumsuz davranışlara da yer verilmiştir. Kemal Sunal filmlerinde; sevgi değerinin (f324); %31,95'lik dilimle 1. sırada, saygı değerinin (f144); %14,20'lik dilimle 2. sırada, aile kurma ve aile birliğine önem verme değerinin (f120); %11,83'lük dilimle 3. sırada olduğu tespit edilmiştir. Kemal Sunal filmlerinde en az kullanılan değerlerin ise; cömertlik, dürüstlük ve öğüt verme değerleri olduğu ve söz konusu değerlerin (f3); %0,30'luk dilimle son sırada yer

aldığı tespit edilmiştir. Filmlerde tespit edilen değerlerin, öğrencilere değer aktarımı için kullanılabileceği düşünülmektedir. Ancak filmlerde izlenilecek kısımların öğretmen tarafından belirlenmesine ve öğretmen denetiminde izlenmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca çalışma neticesinde filmlere ilişkin değerlendirilmeler yapılarak çeşitli önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır. Hem yaygınlığı hem de ulaşmadaki kolaylığı nedeniyle filmlerin de eğitim ortamında bir materyal olarak kullanılması bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bu gerçekten hareket edilerek film ve videoların değer aktarımı amacıyla kullanılması yerinde bir uygulama olacaktır.

Anahtar Kelimeler : Türkçe öğretimi, Kemal Sunal, değer, değer aktarımı, sinema,

Sayfa Sayısı : 196

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Cafer ÖZDEMİR

İkinci Danışman :

**THE ROLE OF TURKISH CINEMA IN TRANSFERRING
VALUE TO THE CHILDREN: EXAMPLE OF KEMAL SUNAL
MOVIES**

MS Thesis

Mahir KAVUN

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

December 2018

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the values in totally 82 movies in which Kemal Sunal acted in the course of his acting life, as an understudy in 6 movies out of them and, as a leading actor in 76 movies out of them, and to specify the utility of those values in Turkish lessons. In the study, the values in Kemal Sunal movies and their use of frequency have been identified, taking the view: it is inevitable that art products include values and cultural codes related to the societies where they are produced, into consideration. This research was conducted by using the survey model of the qualitative research method and the data were analyzed by the content analysis method. 82 movies were recorded according to the Value Determination Form prepared and then the necessary evaluations were made. As a result of the study, in Kemal Sunal movies, the 29 values (fairness, forgiveness, family formation and family unity, friendship, being scientific, courage, generosity, diligence, care for the environment, democracy, religious values, sensitivity, honesty, respect for labour, sacrifice, being a good person, hospitality, giving advice, patience, giving importance to being healthy, respect, love, responsibility, team spirit and solidarity, cleanliness, sparing, patriotism, loyalty, charity) were determined to be processed 1014 times. In addition, the slang and curses in these movies, religious expressions and negative behaviours were also included. It has been identified that Kemal Sunal's movies include; love value ($f324$); 1st place with 31,95% slice, respect ($f144$); In the second place with 14,20%, the value of family building and giving importance to family

unity (f120); in the 3rd place with 11,83% slice. The least used values in Kemal Sunal movies are; the values of generosity, honesty and advice and the values (f3); They were found to be the last place with 0,30% slice. It is thought that values identified in the films will be able to be used in transferring the values to the children, but it should be noted that the parts to be watched in the films be determined by teachers and watched under teacher's control. Moreover, some suggestions were tried to be made by evaluating the movies as a result of the study. Because of both its prevalence and ease of access, it has become a necessity to use movies as a material in the educational environment. From this reality, it will be a good practice to use movies and videos for value transfer.

Key Words : Turkish education, Kemal Sunal, value, transferring value, cinema

Number of Pages : 196

Advisor : Asst. Prof. Cafer ÖZDEMİR

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Alt Problemler	4
1.3 Varsayımlar	4
1.4 Tezin Amacı	5
1.5 Tezin Önemi.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1 Çocuk ve Değer Kavramı.....	7
2.1.2 Değerler Eğitimi.....	9
2.1.3 Değer Aktarımı	10
2.2 Türk Milli Eğitiminde Değerler	13
2.2.1 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Değerler	13
2.2.2 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	14
2.3 Sinema	16
2.3.1 Sinema-Edebiyat İlişkisi.....	16
2.3.2 Sinema-Kültür İlişkisi	18
2.4 Kemal Sunal ve Sinema	19
2.4.1 Hayatı.....	19
2.4.2 Rol Aldığı Filmler	21
2.4.3 Rol Aldığı Diziler	40
2.5 Şaban Tipi ve Geleneğin Devamı.....	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	48
III. YÖNTEM.....	48

3.1 Araştırmanın Modeli.....	48
3.2 Evren ve Örneklem	48
3.3 Verilerin Toplanması	49
3.4 Verilerin Değerlendirilmesi	49
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	50
IV. BULGULAR.....	50
4.1 Filmlerde Tespit Edilen Değerler ve Yorumlar	50
4.1.1 Adil Olma	50
4.1.2 Affedici Olma	54
4.1.3 Aile Kurma ve Aile Birliğine Önem Verme	58
4.1.4 Arkadaşlık	68
4.1.5 Bilimsellik	73
4.1.6 Cesaret	75
4.1.7 Cömertlik.....	77
4.1.8 Çalışkanlık.....	79
4.1.9 Çevreye Önem Verme	81
4.1.10 Demokrasi.....	83
4.1.11 Dinî Değerler	85
4.1.12 Duyarlılık.....	91
4.1.13 Dürüstlük.....	93
4.1.14 Emeğe Saygılı Olma.....	95
4.1.15 Fedakârlık	96
4.1.16 İyi İnsan Olma.....	99
4.1.17 Misafirperverlik.....	105
4.1.18 Öğüt Verme	108
4.1.19 Sabır	109
4.1.20 Sağlıklı Olmaya Önem Verme	111
4.1.21 Saygı.....	113
4.1.22 Sevgi	118
4.1.23 Sorumluluk.....	147
4.1.24 Takım Ruhu ve Dayanışma.....	150
4.1.25 Temizlik	152
4.1.26 Tutumlu Olma.....	154
4.1.27 Vatanseverlik.....	156
4.1.28 Vefa	158
4.1.29 Yardımseverlik.....	160

4.2 Filmlerde Tespit Edilen Diğer Unsurlar	167
4.2.1 Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Argo, Küfür ve Olumsuz İfadeler.....	167
4.2.2 Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Dinî İfadeler.....	168
4.2.3 Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Olumsuz Davranışlar.....	170
4.3 Sinema ve Türkçe Öğretimi.....	171
4.3.1 Türkçe Öğretimi ve Kemal Sunal Filmleri.....	171
BEŞİNCİ BÖLÜM	180
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	180
5.1 Sonuç ve Tartışma	180
5.1.1 Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Değerlere İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	180
5.1.2 Kemal Sunal Filmlerinin Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliğine İlişkin Sonuç ve Tartışma	184
5.2 Öneriler	185
KAYNAKÇA	186
EKLER.....	197

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Kemal Sunal'ın 2 Rolde Yer Aldığı Filmler	21
Tablo 2: Keloğlan Masalları İle Şaban Filmlerinin İşlevler Listesi	44
Tablo 3: Adil Olma Değerinin Dağılımı	50
Tablo 4: Affedici Olma Değerinin Dağılımı	54
Tablo 5: Aile Kurma ve Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Dağılımı.....	59
Tablo 6: Arkadaşlık Değerinin Dağılımı.....	69
Tablo 7: Bilimsellik Değerinin Dağılımı	74
Tablo 8: Cesaret Değerinin Dağılımı	76
Tablo 9: Cömertlik Değerinin Dağılımı	78
Tablo 10: Çalışkanlık Değerinin Dağılımı	79
Tablo 11: Çevreye Önem Verme Değerinin Dağılımı	81
Tablo 12: Demokrasi Değerinin Dağılımı.....	83
Tablo 13: Dua Etme Değerinin Dağılımı	85
Tablo 14: İbadet Etme Değerinin Dağılımı.....	88
Tablo 15: Şükretme Değerinin Dağılımı.....	90
Tablo 16: Duyarlılık Değerinin Dağılımı.....	91
Tablo 17: Dürüstlük Değerinin Dağılımı	93
Tablo 18: Emeğe Saygılı Olma Değerinin Dağılımı.....	95
Tablo 19: Fedakârlık Değerinin Dağılımı	97
Tablo 20: İyi İnsan Olma Değerinin Dağılımı	99
Tablo 21: Misafirperverlik Değerinin Dağılımı	105
Tablo 22: Öğüt Verme Değerinin Dağılımı	108
Tablo 23: Sabır Değerinin Dağılımı.....	110
Tablo 24: Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerinin Dağılımı	112
Tablo 25: Saygı Değerinin Dağılımı	113
Tablo 26: Evlat Sevgisi Değerinin Dağılımı	120
Tablo 27: Hayvan Sevgisi Değerinin Dağılımı	123
Tablo 28: Kardeş Sevgisi Değerinin Dağılımı	126
Tablo 29: İnsan Sevgisi Değerinin Dağılımı.....	127
Tablo 30: Sorumluluk Değerinin Dağılımı	148
Tablo 31: Takım Ruhu ve Dayanışma Değerinin Dağılımı	150
Tablo 32: Temizlik Değerinin Dağılımı.....	152
Tablo 33: Tutumlu Olma Değerinin Dağılımı	154
Tablo 34: Vatanseverlik Değerinin Dağılımı	156
Tablo 35: Vefa Değerinin Dağılımı	159
Tablo 36: Yardımseverlik Değerinin Dağılımı	160
Tablo 37: Türkçe Ders Kitaplarındaki Temalar ve Temaların Bulunduğu Kitapların Sınıf Düzeyleri.....	171
Tablo 38: Temalarda Kullanılabilecek Kemal Sunal Filmleri	172
Tablo 39: Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Değerlerin Dağılımı	180

SİMGELER VE KISALTMALAR

DTF	Değer Tespit Formu
ed.	Editör
haz.	Hazırlayan
METK	Milli Eğitim Temel Kanunu
s.	Sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
TDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı
vb.	ve benzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Teknolojik gelişmelerin geçmişe oranla çok daha hızlı olduğu günümüzde, toplumlar hemen her gün meydana gelen teknolojik değişikliklere ayak uydurarak varlıklarını sürdürmeye çalışmaktadır. Bir yandan dünyanın herhangi bir yerindeki keşif ya da icattan istifade etme isteği ve gerekliliği diğer yandan hem toplumsal hem de evrensel değerleri yeterli bir düzeyde her üyesine aktarmak isteyen toplumların söz konusu gelişmeler karşısında birtakım önlemler alması gerekmektedir. Toplumların alması gereken önlemlerin başında ise -geçmişten gelenleri koruma, yeni gelişmeleri ise içselleştirme maksadıyla yararlanılan- değerler eğitimi gelmektedir. Değerler eğitimi aracılığıyla topluma kazandırılan birey önce kendi değerlerinden başlanmak suretiyle evrensel değerlerle de donatılmaktadır. Böylelikle bireyin hem toplum hem de dünya için istendik bir düzeye ulaşması amaçlanmaktadır.

Küreselleşen dünyada, toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri, geçmişten gelen toplumsal değerlerini yeni nesillere aktarmalarıyla mümkündür. “Değerlerin öğretilmesi ve nesilden nesle aktarımı, böylece devamlılığının sağlanması her toplumun başta gelen hedeflerinden birisi olagelmıştır” (Koç ve Akdoğan, 2018, s. 10). Her toplum doğal olarak varlığını sürdürmeyi ve dünya sahnesinde en iyi yere gelmeyi amaçlar. Bu amaca ulaşmak için toplumlar, değer aktarımını yüzyıllardır örtülü olarak yapmaktadır. Ancak teknolojinin gelişmesi, 21. yüzyılın bir hız ve teknoloji çağı olarak ilerlemesi, toplumları farklı yöntemler izlemeye itmiştir. Bu durumun farkında olan yetkililer, gerekli önlemleri alma yoluna giderek değerler eğitiminin belirli bir sistem içerisinde verilmesi için gerekli çalışmalarını başlatmışlardır. “Millî Eğitim Bakanlığı, değerler eğitimi konusunun okullarda nasıl yürütüleceğine ilişkin olarak bir genelge yayımlayarak hem bu konuya verdiği değer ve önemi ortaya koymuş hem de eğitimcilere rehberlik görevini yerine getirmiştir” (Yaman, 2016, s. 19). MEB tarafından 2010/53 sayılı genelge ile ilk derste

öğrencilere, değerlere ilişkin bilgiler verilmesi ve birtakım etkinliklerin yapılması istenmiştir. Bu çalışmalara ek olarak değerler eğitiminin artık bir program dâhilinde yapılmasına, özellikle de “hayat bilgisi”, “Türkçe”, “sosyal bilgiler” gibi birçok dersin öğretim programında hem müstakil olarak hem de temalar aracılığıyla yer verilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Her birey çocukluğundan itibaren içinde yaşadığı topluma ait değerleri öncelikle ailesinden başlayarak öğrenmeye ve özümsemeye başlar. Ailede başlayan bu süreç, okul yoluyla devam eder. Bu konuda aileye, okula ve öğretmenlere birtakım görevler düşmektedir. “Değerleri özellikle çocuklara ve gençlere benimsetmenin ve özümsetmenin yolu, sözlü uyarılardan daha çok, söz konusu değerleri yaşamakla ve örnek olmakla mümkündür. Ebeveynler; eğitici ve yöneticiler, bu noktada örnek modeller olabilirlerse, değerler eğitimi süreci doğal mecrasında ve daha hızlı ilerler” (Yaman, 2016, s. 18). Çocuk, okulda sosyalleşerek ailede edindiği değerleri hem pekiştirmeye hem de yeni değerleri bazen doğrudan bazen ise farkına varmadan edinmeye başlar. Çocuğun, okulda bu açıdan sağlıklı olarak gelişebilmesi hususunda öğretmen aktif olarak rol oynar. “Öğrencilerin değerlerini değiştirmek isteyen öğretmenler, bu değerlere model oluşturmalıdır” (Ulusoy ve Dilmaç, 2016, s. 90). Değer edinme süreci hem çocuk hem de toplum açısından oldukça önemlidir. Çünkü toplumların varlıklarını sürdürebilmesi, kendine özgü değerleri çocuklarına aktarması ile çocukların topluma uyum sağlamış bireyler olarak yetişmeleri de ancak değerlerin aktarılması ile mümkündür.

Toplumların gelişmesini sağlamak için bireye aktarılması gereken değerler sadece toplumun kendine özgü değerleri değildir. Evrensel değerler de toplumsal değerler kadar önemli ve gereklidir. Değerlerle donatılarak topluma katılımı sağlanan birey aynı zamanda dünya için de önemli bir unsur olarak varlığını sürdürme fırsatı yakalayacaktır. Her toplumun kendine göre bir değer yargısı vardır. Bu değer yargıları toplumdan topluma değişiklik gösterse de evrensel olarak kabul edilen arkadaşlık, sevgi ve yardımseverlik gibi değerler hem toplumsal hem de evrensel değerlerdir. Dünyanın birçok toplumunda kabul görerek evrenselleşmiş değerler göz önüne alınarak çocuklara öz değerlerle birlikte evrensel değerlerin de aktarılması sağlanmalıdır.

Çocukların, günümüzde bakıcılara ya da çocuk bakım evlerine, kreşlere bırakılmasıyla birlikte anne ve baba yanında daha az zaman geçiren çocuğa, toplumsal ve evrensel değerlerin yeterince aktarılamaması ciddi problemlerden biridir. Değerlerinden uzak bir şekilde yetişen bireyler önce ailesi ve toplumuna sonra da dünyaya karşı yabancılaşma çekecek ve uyumsuz davranışlar sergileyerek hem kendisinin hem de diğer bireylerin yaşamlarını olumsuz yönde etkileyebilecektir. Bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak için çocukla iletişim kurmak ve kaliteli zaman geçirmek faydalı olabilir. Kısa zamanda etkili bir şekilde değer aktarımını sağlamak için sadece iletişim kurmak ve kaliteli zaman geçirmek yetmez. Günümüz imkânlarından hareketle toplumsal ve evrensel değerlerin aktarımı için sanat ve teknolojinin gücünden faydalanılabilir.

Değer aktarımı, çocuğa sadece kitap okutmakla ya da ona sadece kitap okumakla olmaz. Söylemekten ziyade iyi bir model olmak, kazandırılması gereken değeri iyi bir biçimde temsil etmek, çocuğun istenilen değere ulaşmasında etkili olacaktır. Aile, öğretmen, okul yöneticisi, okul çalışanları ve toplumun diğer fertleri çocukların değerlerle donatılarak yetiştirilmesinde kendini sorumlu olarak görmelidir. Çocuk da bir bireydir ve doğal olarak diğer bireyler gibi sosyalleşirken birçok değeri öğrenecek ve toplumun devamını sağlamada etkili olabilecektir.

Çocuklara iyi bir model olmanın, kitaplar aracılığıyla değer aktarımını sağlamanın önemli olduğu ancak yetersiz kalacağı göz önüne alınarak çocuğa hem estetik zevk kazandırma hem de eğlenceli bir biçimde değer aktarımını faaliyeti için çeşitli seçenekler irdelenmelidir. Çocuklar dâhil hemen her bireyde bulunan ve sıkça kullanılan cep telefonu ve tablet gibi akıllı cihazların varlığı dikkate alınarak değer aktarımında bir sanat dalı olarak sinema konusunda çalışmalar yürütülmelidir. Televizyon, cep telefonu ve tablet gibi elektronik cihazlardan izlenecek çeşitli film ve videolar, bireyin hem ait olduğu topluma ait değerleri hem de evrensel değerleri kazanmasında aktif rol oynayabilir. Çocuğun yaşına, cinsiyetine ve kişilik özelliklerine uygun içerikli videolar, filmler tercih edilmesi sürecin, sağlıklı ve sistemli bir şekilde sürdürülmesini sağlayacaktır. Değer aktarma sürecinin, çocukluktan itibaren belli bir sisteme bağlı olarak yapılması durumunda istenilen sonuç daha kısa sürede alınabilir.

Kemal Sunal, Türk Sineması'nda 1972-1999 yılları arasında 82 filmde rol almış önemli sanatçılardan biridir ve onun “ortaya koyduğu eserler, niteliksel açıdan, değerler açısından, sosyolojik, psikolojik, fiziksel ve felsefi açıdan sorgulanmaya ve çözümlenme ve eleştiriye ihtiyaç duyulan ve bunları gördüğü yoğun ilgi sebebiyle hak eden eserlerdir” (Teksoy, 2015, s. 47). Sunal, *Tatlı Dillim* filminde yan rolle başladığı sanatını, *Propaganda* filmiyle başrol oyuncusu olarak tamamlamıştır. O, halkın içinden biri olarak ortaya çıkmış ve yıllar içerisinde çok sayıda izleyici tarafından defalarca izlenmiş ve hâlâ izlenmekte olan, birçok repliği dilden dile dolaşan filmlerde rol almış bir sanatçıdır. Onun filmleri yetmişlerden bu yana yaşamımızda önemli bir yer tutmaktadır (Taş, 2011). Hemen her akşam birçok televizyon kanalında bir Kemal Sunal filmine rastlanılması mümkündür. Aradan yıllar geçmesine rağmen Türk halkını anlattığı ve güldürü öğelerinin sıklıkla yer aldığı, güldürürken düşündürmenin de amaçlandığı filmlerinin, çocuklara değer aktarımı noktasında yeterli olup-olmadığının, filmlerde hangi değerlerin ne sıklıkla işlendiğinin tespit edilmesinin, Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.2 Alt Problemler

1. Kemal Sunal filmlerinde yer alan değerler nelerdir?
2. Kemal Sunal filmlerinin Türkçe öğretimine katkıları nelerdir?
3. Kemal Sunal filmleri Türkçe derslerinde bir materyal olarak kullanılabilir mi?
4. Kemal Sunal filmleri dört temel dil becerisi (dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma) öğretiminde kullanılabilir mi?

1.3 Varsayımlar

1. Kemal Sunal filmlerinin ortaokul (5-6-7-8 sınıf) öğrencilerinin düzeyine uygun olduğu varsayılmıştır.
2. Kemal Sunal filmlerinin, Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan değerleri taşıdığı varsayılmıştır.
3. Kemal Sunal filmlerinde; ahlaki, dinî, evrensel ve kültürel değerlerin yer aldığı varsayılmıştır.

4. Kemal Sunal filmlerinin Türkçe derslerinde kullanılabileceği varsayılmıştır.

1.4 Tezin Amacı

Bu araştırmada filmleri ve bu filmlerdeki birçok replikleriyle tanınan Kemal Sunal'ın rol aldığı filmlerin çocuklara değer aktarımındaki rolünün tespit edilerek söz konusu filmlerin Türkçe öğretimine katkısı açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu bağlamda aşağıdaki soruların cevaplanması amaçlanmıştır:

1. Kemal Sunal filmlerinde yer alan toplumsal ve evrensel değerlerin işlenme sıklığı nedir?
2. Kemal Sunal filmlerinin Türkçe öğretimine katkısı nedir?
3. Çocuklara değer aktarımında Kemal Sunal filmlerinin rolü nedir?
4. Kemal Sunal filmleri Türkçe derslerinde kullanılabilir mi?
5. Çocuklar açısından Kemal Sunal filmlerindeki olumsuzluklar nelerdir?

1.5 Tezin Önemi

Değerler eğitimi, son dönemde oldukça ilgi gören çalışma alanlarından biridir. Değerler eğitimi üzerine; hem birçok akademik dergide makaleler yayımlanmakta hem de birçok enstitüde yüksek lisans ve doktora tezleri hazırlanmaktadır. Bu çalışmaların ortak amaçları arasında; “Değerler eğitimi nasıl yapılmalıdır? Değerler eğitiminde hangi materyaller kullanılabilir? Değerler eğitime ilişkin görüşler nelerdir?” gibi sorulara cevaplar bulmak ve bu cevapları eğitimde kullanmak olarak gösterilebilir.

Türkçe Eğitimi Anabilim Dallarında değerler eğitimi konusunda hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerine bakıldığında, bu tezlerin kitaplar ve dergiler gibi basılı yayınlar hakkında olduğu görülmektedir. Şu ana kadar yapılmış çalışmaları bakıldığında Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında sinema ve değer ilişkisi üzerine hazırlanmış disiplinler arası herhangi bir tez çalışmasının bulunmadığı görülmektedir. Oysa videoların televizyon, cep telefonu, tablet gibi cihazlar aracılığıyla, çeşitli video siteleri (www.youtube.com, www.dailymotion.com vb.) ve sosyal medya (facebook, instagram, twitter vb.) üzerinden hayatımızın birçok alanında yer almaya başlaması, bilimsel çalışmaların bu cihazlar ve ürünleri üzerine

de yapılma zorunluluğunu meydana getirmiştir. Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında sinema-değer ilişkisi açısından bu çalışma bir ilk olacaktır. Bu çalışma, sinema-değer ilişkisi hakkında araştırmak yapmak isteyen araştırmacılar için ilham kaynağı olabilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Çocuk ve Değer Kavramı

Toplumun geleceği ya da yarının büyükleri olarak ifade edilen çocuk, “genel olarak iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme döneminde bulunan kız ve erkekler için kullanılan bir terimdir” (Akın, 2009, s. 41). Günümüzde çocuğa verilen önem gittikçe artmakta ve çocuklar geleceğin sahibi olarak görülmektedir. Bu düşünceyle hareket eden toplumlar geleceklerini garanti altına almak için çocukların eğitimine önem vermektedir. “Bugün biliniyor ki, çocuk, yetişkinin küçük bir örneği (modeli) değildir. Çocukluk diye bir olgu, bir dönem vardır. Çocuğun kendine özgü bir dünyası, algılaması, düşünme biçimi vardır. O çocuktur, çocukluğunu yaşamaktadır” (Nas, 2004, s. 1). Çocuk bir birey olmakla birlikte “doğuştan getirdiği süresiz oyun ihtiyacı, sınırsız merak duygusu, zengin hayal gücü ve özgün sözcük üretimleriyle yetişkinlerden ayrılır” (Şimşek ve Yakar, 2016, s. 13). Bu özellikleriyle çocuk yetişkinlerden ayrı bir bireydir ve bir birey olarak dünyanın geleceğinde hak sahibidir.

İdeal bir gelecek hayali olan toplumlar çocuklarına iyi bir değerler eğitimi vermek ve onlara toplumsal ve evrensel değerleri kazandırmak zorundadır. Değerlerin; bir alışkanlık hâline getirilmesinde, davranış şekli olarak benimsenmesinde -şüphesiz- çocukluk dönemi en etkili dönemdir. Bu dönemde çocuklara her konuda olduğu gibi değer aktarımında da davranışlarla örnek olunması gerekir. “Anlatılanlar unutulur, ancak yapılanlar unutulmaz” (Ekinci, 2018, s. 106). Aile bireyleri tarafından sergilenen davranışlara dikkat edilmelidir çünkü “davranışlar zamanla alışkanlıklara, alışkanlıklar da zamanla değerlere dönüşür” (Ekinci, 2018, s. 104). Çocukların değerlerle donatılarak geleceğe hazırlanması her toplumun ihtiyaçlarından biridir.

Çalışmanın başlığında geçen ve içerisinde de sık sık geçecek olan çocuk kavramı ise ortaokulda (5-6-7 ve 8. sınıf) öğrenim gören 11-14 yaşlarındaki çocukları ifade etmek için kullanılmıştır.

Çalışmada bahsi geçen değer kavramı, “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” (TDK, 2011, s. 607) ve “bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” (TDK, 2011, s. 607) olarak tanımlanmaktadır.

Değer kavramı, matematikten felsefeye kadar birçok bilim dalında önemli bir yer tutmaktadır. “Değer/değerler, felsefenin ve sosyal bilimlerin kullandığı temel kavramlardan biridir. Bundan dolayı değerler ile ilgili geniş bir literatür mevcuttur” (Yazıcı, 2014, s. 209). Bu durum değer kavramı üzerinde, hem uzlaşılmasını zorlaştırmakta hem de çok sayıda kabul gören tanımın ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Değer kavramının ne olduğuna ilişkin bazı tanımlar şu şekildedir: “Değer; bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklarıdır” (Yaman, 2016, s. 17). Değer kavramı ortaya konulan bir duyarlılık olarak görülerek toplum ve insan hayatı açısından önemi ifade edilmektedir. “Değerler; genelde inanılan, arzu edilen ve davranışlar için bir ölçek olarak kullanılan olgulardır” (Koç ve Aydoğan, 2018, s. 4). Bu tanımdan da görüleceği üzere değerler var olandan ziyade olması gerekeni temel alan, bir başka deyişle istendik olan davranışlar için ölçek kabul edilen ve kullanılan yapılardır.

İnsanlar hayatları boyunca hemen her alanda değerlerle ilgili konularla karşılaşır. “Gün içinde gazetelerde, televizyonlarda vb. yerlerde yapılan konuşmalarda, programlarda mutlaka değerlerden ve değerleri içeren konulardan bahsedilmektedir” (Ulusoy ve Dilmaç, 2016, s. 13). Çünkü günümüzde değerlerin önemi daha da anlaşılmakta ve bu alanda çok sayıda bilimsel çalışma yapılarak bu konuya dikkat çekilmektedir.

Değerler, zaman, toplum, kişi, kurum vb. olgulara göre değişiklik gösterebilir. “Değişim tüm toplum ve kültürlerde en önemli özelliklerden birisidir. Değer sistemleri de toplumdan topluma, aynı toplumda zamandan zamana ve bölgeden bölgeye farklılık arz eder. Bu durum değerlerin değişebilirliğini ve esnekliğini gösterir” (Özensel, 2003, s. 235). Bir zamanlar toplum açısından önemli görülen bir değer, ilerleyen yıllarda ilk zamanlardaki önemini kaybederek teknolojik gelişmelere de bağlı olarak yerini başka değerlere bırakabilir. Türk toplumunda değer olarak

algılanan bir davranış veya düşünce başka toplum için önemli olmayabilir. Toplumların kodları değerlerinde gizlidir demek yanlış olmaz. Özgürlük, hoşgörü, sevgi, saygı gibi hemen her insan tarafından önemli görülen değerler ise evrensel nitelik taşır.

Değerler incelenirken bazı sınıflandırmalar kullanılmaktadır. “Değerlere yönelik sınıflama ise bireyin tüm yaşamını içine alan aile, vatan, din ve çalışma gibi olgular dikkate alınarak yapılmıştır” (Avcı, 2007, s. 5). Bu konuda Rokeach’ın (1973) ve Schwartz’ın (1996) sınıflandırmaları dikkate değerdir.

2.1.2 Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi, bireye kazandırılması gereken ya da istenen değerlerin, aile, sokak ve okul iş birliği içerisinde bir eğitim çerçevesinde programlı olarak verilmesidir. Bacanlı (2011) değer eğitimi ve değerler eğitimi hakkında şunları söylemektedir:

“Değer eğitimi veya değerler eğitimi konusu son zamanlarda gündemde zaman zaman yer almaktadır. Öncelikle isim konusunu açıklığa kavuşturmakta yarar vardır. Genellikle belli birtakım değerlerin kazandırılmasını kasteden çalışma ve yaklaşımlar değer eğitimi ifadesini kullanırken, belli değerler yerine genel ve evrensel değerler konusunda öğrencilere farkındalık kazandırmaya yönelik yaklaşım ve çalışmalar ise değerler eğitimi ifadesini kullanmaktadırlar” (s. 18).

Buradan hareketle değerler eğitimi kavramının değer eğitimini de kapsayan geniş bir kavram olduğunu söylemek mümkündür.

Çağın gerekleri, teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi gibi nedenlerden dolayı eğitim ve öğretim de bu hıza ve çağa ayak uydurabilmek için yöneticileri birtakım değişiklikler yapmaya zorlamaktadır. Bu değişikliklerin başında ders kitapları ve öğretim programları gelmektedir. Değerler eğitimine, öğretim programlarında temalar aracılığıyla yer verilmesi değerler eğitiminin sistematik bir biçimde yapılması amacını taşımaktadır.

Bir toplumun yaşayabilmesi, o toplumu meydana getiren bireylere; evrensel değerlerin yanı sıra topluma ait değerlerin de aktarılması ve benimsetilmesiyle mümkündür. Bireyin kendi değerlerinden hareketle evrensel değerleri de

benimseyerek hayata bu açıdan bakması hem kendisi hem de ait olduğu toplum için daha faydalı olabilir.

Değerler eğitimi, küreselleşen dünyada önemli eğitimlerden biridir. “Değer, bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklardır. İnsanî, ahlâkî, kültürel, ruhsal, toplumsal ve evrensel boyutlarda oluşabilen bu duyarlılıkların özümsemesi ve benimsenmesi süreci, değerler eğitiminin esasını teşkil eder” (Yaman, 2016, s. 17). Bu sebeple bireyin, sosyalleşebilmesi için toplumsal değerleri benimsemesi ve içselleştirerek bu değerleri davranışlarına yansıtması gerekir.

2.1.3 Değer Aktarımı

Değer aktarımı, sosyal bir varlık olan insanın, toplumla uyumlu bir şekilde yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan değerlerin, ailede başlanmak suretiyle çocuklara öğretilmesi, benimsetilmesi ve davranış şekline dönüştürülmesidir. “Kültürü oluşturan ve gelecek nesillere aktaran insandır. Her insan içinde bulunduğu kültürden beslenir, bu kültürden etkilenir, kültürüne katkıda bulunur ve sonraki nesillere bu kültürü taşır” (Koç ve Akdoğan, 2018, s. 10). Bireyin sahip olduğu ve gelecek nesillere taşıyacağı kültür, içerisinde çok sayıda değeri barındırır. Bu değerlerin doğru bir biçimde aktarılması, geçmiş nesil ile gelecek nesil arasında bugünün neslinin bir köprü görevi görmesi sayesinde gerçekleştirilebilir.

Hayatta kalabilme ve diğer baskın toplumlara karşı kendini muhafaza edebilme gibi amaçları doğrultusunda toplumlar ve toplumu yönetenler, değerlerini çocuklara aktararak onların geleceğe hazırlanmasına olanak sağlarlar. Çünkü değer aktarımı hem bireysel hem de toplumsal açıdan önemlidir.

Değer aktarımında; ailenin, çevrenin ve okulun rolü vardır.

2.1.3.1 Ailenin Rolü

Çocuk, aile kurumu içerisinde dünyaya gözlerini açar. İnsan hayatının başladığı, devam ettiği ve sonlandığı aşamaların hepsinde aile kurumunun önemi yadsınamaz. Aile, toplumu meydana getiren -anamlı- en küçük yapı olmasının yanı sıra en önemli yapıdır. Ailenin korunması, toplumun korunması anlamını taşır.

Aile bireyleri zamanlarının çoğunu bir arada geçirdiklerinden aralarındaki iletişimin kalitesi ve niteliği oldukça önemlidir. İlk olarak kadın ve erkekten meydana gelen aile zamanla aileye yeni bireylerin de katılmasıyla büyümeye başlar. Bebek için önemli olarak görülen 0-5 yaş arası aile ile birlikte geçirilir. “Çocuğun ilk toplumsal çevresini oluşturan ailenin çocuk üzerindeki etkisi yoğun olarak görülür” (Ulusoy ve Dilmaç, 2016, s. 83). Bu süreçte, ailenin çocuk üzerindeki etkisi göz önüne alınarak çocuğa davranışlarla örnek olunması ve verilmek istenen değerlerin çocuğun anlayabileceği şekilde bazı eylemler aracılığıyla yerine getirilmesi gerekir. “Değer eğitimi çocuklarınızın sizinle aynı yönde, benzer tercihlerde bulunmalarını sağlamaya yöneliktir. Eğer siz değerlerinizle uyumlu değilseniz, çocuklarınızın uyumlu olmalarını beklemeyeceksiniz demektir” (Bacanlı, 2011, s. 21). Çocuklara verilmek istenen değerlerin öncelikle aile bireyleri tarafından özümsemiş ve doğru şekilde kavranmış olması gerekir.

Çocuk, ailesinde gördüğü davranışları bir süre sonra tekrar etmek suretiyle sergilemeye başlar. Eğer davranışlar istendik davranışlarsa çocuk kendine, ailesine ve toplumuna faydalı bir birey olarak yetişir. Ancak istendik olmayan davranışlara sık sık maruz kalan bir çocuğun; kendisine, ailesine, topluma ve dünyaya faydasından ziyade zararının olacağı göz ardı edilmemelidir. Ailenin toplumsal ve evrensel değerlere sahip olması ve bunları özümsemesi çocuğa değer aktarımının ilk basamağını oluşturur.

2.1.3.2 Çevrenin Rolü

Üzerinde duracağımız çevre, çocuğun toplumsal hayattaki konumunda aile, mahalle, arkadaş, okul gibi dâhil olduğu kişi ve kurumları ifade etmek için kullanılacak olan bir kavramdır. Çocuk doğası ve yaşı gereği söylenileni yapmaktan ziyade yapılamı yapma, gördüklerini eylemsel olarak tekrar etme eğilimi içerisindedir. Bu sebeple çocuğun aile, okul, arkadaş vb. çevrelerde değerler eğitimi açısından olumsuzluk teşkil edebilecek örneklerle rastlamaması gerekir.

Çevrenin de değerler eğitimi açısından uygun bir hâle getirilebilmesi için öncelikle o çevrede yer alan muhataplara büyük sorumluluklar düşmektedir. “İnsanın içinde bulunduğu çevre ve kültür bireyin hayatında önemli bir yere sahiptir” (Ulusoy ve Dilmaç, 2016, s. 88). Bu sebeple çevrede yer alan unsurların hem toplumsal hem de

evrensel değerlerle uyumlu olması gerekir. Ailedeki kişilerin iyi bir model olması, çocuğun zaman geçirdiği ortamdaki bireylerin de değerlerle donatılmış örnek birer insan olmaları, değer aktarımı sürecinde, hem daha kısa sürede sonuç alınmasını hem de etkili sonuçların görülmesini sağlar.

2.1.3.3 Okulun Rolü

Anaokulundan başlamak suretiyle niversite eğitimi de dâhil edildiğinde çocuğun yaklaşık 18 yılının geçtiği en önemli kurumlardan biri okuldur. Ailede başlayan eğitim, okul yoluyla çocuğun yetişkin bir birey olmasına kadar devam eder. Okul yöneticisi, ğretmen ve dersler de çocuğa değer aktarım sürecinde etkin bir role sahiptir.

Okul, kendi içerisinde bir bütündür. Okul müdürü, valilik ve il/ile milli eğitim mdrlklerincede kendisine iletilen görevleri yerine getirmek ve eğitim-ğretimi aile, ğrenci, ğretmen, okulun diğer çalışanları ve okul çevresinde yaşayan diğer paydaşlarla yürütmekle görevlidir.

Değerler eğitimi söz konusu olduğunda ise ğretmen tarafından sınıfta ders yapmayı kolaylaştırıcı malzeme ve materyallerin temin edilmesi okul müdürü tarafından ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yerine getirilmelidir. Bu hususta okul müdürü doğrudan olmasa bile dolaylı yoldan sınıftaki eğitimin bir parçasıdır. Hem ğretmenlere hem de öğrenciler karşı örnek olması ve örnek davranışlar sergilemesi gerekir.

Öğretmen, “mesleği bilgi ğretmen olan kimse, hoca, muallim, muallime” (TDK, 2011, s. 1841) olarak tanımlanmaktadır. “ğrencilerin değerlerini değiştirmek isteyen öğretmenler, bu değerlere model oluşturmalıdır” (Ulusoy ve Dilmaç, 2016, s. 90). Aile bireyleri ve okul yöneticilerinde olduğu gibi öğretmenlerin de öğrencilere sadece sözleriyle değil davranışlarıyla da örnek olması, öğrencilere kazandırılması çeşitli ğretim programlarıyla da istenen değerleri davranışlarında sergileyebilmesi gerekir. Bir ocuğun ailesinden sonra en fazla zaman geçirdiği yer okul ve en fazla zaman geçirdiği kişi öğretmenidir. Dolayısıyla bu hususta öğretmenin zamanı etkili kullanması gerekir. Çocuğun, ailenin, okulun ve toplumun öğretmenden beklentilerinin farkında olan her ğretmen üzerine düşeni yapmalıdır. Örneğin; adil olma değerini öğrencisine kazandırmak isteyen bir öğretmenin sınıf yönetimi

sırasında öğrencilere karşı adil davranışlar sergileyerek bu değere ilişkin bir farkındalık oluşmasını sağlaması uygun olacaktır.

Öğrenci okul hayatı boyunca çok sayıda ders alır. Bu derslerde kullanılan ders kitaplarında yer alan temalar aracılığıyla değerlerin öğrencilere aktarılması için sistemli bir çalışma yürütülmektedir. Ders içeriklerinin sürekli olarak güncel tutulması, değerlere ilişkin bölümlerin de çağın gerekleriyle birlikte değerlendirmelerde bulunularak istenilen düzeye uygun hâle getirilmesi gerekmektedir. Değer aktarımı sadece birkaç dersin ya da birkaç alanın tekeline bırakılamayacak derecede önemlidir. Bu bakımdan öğrencinin nasıl bir insan olacağının temellerinin atıldığı ilkökul ve ortaokulda öğrencilere aktarılacak ve kazandırılmak istenen değerlere ilişkin hemen her derse göre çalışmalar yürütülmelidir.

2.2 Türk Milli Eğitiminde Değerler

2.2.1 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda Değerler

Türk toplumu için ve yaşadığımız dünya için önemli/gerekli olarak görülen değerler, eğitim sistemine ilişkin kanun, yönetmelik ve öğretim programlarında yer almaktadır. 1739 sayılı METK'nin 2. maddesinde;

“Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır” (MEB, 1973, s. 1-2).

Yukarıda yer alan genel amaçlardan hareketle Türk Milli Eğitim Sistemi; Atatürk milliyetçiliğine, *millî ve manevi değerlerine bağlı*, aile, vatan ve millet sevgisi olan, devletine bağlı, ahlaklı, özgür ve bilimsel düşünebilen, topluma karşı yapıcı, yaratıcı, sorumluluk duygusu taşıyan, millî birliğe önem veren, Türk Milleti'nin ilerlemesi için çalışan bireyler yetiştirmeyi amaçlandığı söylenebilir.

Her millet gibi Türk Milleti de kendine ait değerleri çocuklarına aktarmak suretiyle hem geleceğini garanti altına almak hem de sahip olduğu değerleri yaşatmak ister. Değer aktarımının yapılmasında en önemli faktör olan eğitim “anne karnından başlayıp ölüme kadar devam eden bir süreçtir” (Koç ve Akdoğan, 2018, s. 3). Bu sürecin sistemli bir şekilde başlatılması, ilerleyen yıllarda hem bireye hem de topluma büyük katkı sağlayacaktır. Bunun bilinciyle Türk eğitim sistemi de değerleri çocuklara aktarmayı amaç edinmiştir.

Hem sosyal, kültürel ve dinî değerlere hem de evrensel değerlere bağlı olarak yetiştirilen bireylerin, topluma ve dünyaya çok daha fazla katkılarının olacağı aşikârdır. Bu sebeple çocukların yaş özellikleri de dikkate alınarak sosyal, dinî, kültürel ve evrensel değerlerin, onlara aktarılmasına önem verilmelidir.

2.2.2 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

Türkçe Dersi Öğretim Programı, Türkçe öğretiminin nasıl yapılması gerektiğine ilişkin bilgi sunan ve öğretmenlere yol gösteren bir programdır. TDÖP'te (2018) Öğretim Programlarının Amaçları bölümünde; “Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle *millî ve manevi değerleri benimsemiş*, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye

Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak (MEB, 2018, s. 3)” gerektiği belirtilmiştir. Görüldüğü üzere TDÖP’te (2018) millî ve manevi değerlere değinilmektedir.

“Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve *değerleri* içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır” (MEB, 2018, s. 8).

Söz konusu ifadeden hareketle; Türkçe sevgisi, bireysel ve sosyal yönden gelişmişlik, etkili iletişim gibi konulara vurgu yapıldığı söylenebilir. TDÖP’te (2018) değerlere ilişkin şu ifadeler yer almaktadır:

“1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır” (MEB, 2018, s. 8)

Yukarıda yer alan ifadelere bakıldığında, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın (2018) millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel ve sosyal değerlere önem veren, estetik ve sanatsal değerleri fark edebilen öğrenciler yetiştirilmesini amaçladığı görülmektedir.

Öğrencilerin mensubu oldukları toplumun değerlerine karşı duyarlı hâle getirilmesi, özellikle millî duygu ve düşüncelere karşı hassasiyet kazanmaları ve yaşamlarını değerlerle donatmaları toplumların birincil amaçlarından. Bu amacı gerçekleştirmek eğitimin ve eğitimcilerin işi olarak görülse de değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde toplumun diğer kesimleri ve kurumları ile bir iş birliğinden

söz edilebilir. Ayrıca çocuklara kültürel ve evrensel değerlerin aktarımında, bu değerlerin sözlü olarak aktarılması yetersiz kalacaktır. Bu değerler tek tek verilmek yerine öğrencilere, toplumlar tarafından üretilen sanat eserlerinden faydalanmak suretiyle değer öğretiminin yapılması uygun olacaktır. Bu sayede çocuk değerleri öğrenmekle kalmayacak o değerleri sanat ürünleri vasıtasıyla fark ederek öğrenecek ve söz konusu değerleri davranışlarına yansıtmasında ve değer olarak kabul etmesinde bu eylem aktif bir şekilde rol oynayacaktır.

TDÖP (2018) Değerlerimiz başlığında yer alan şu ifade öğrencilere aktarılması gereken değerlerin neler olduğu şu şekilde belirtilmektedir: “Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” (s. 4). Değerler ana başlıklar hâlinde verilmekle kalınmayıp kök değerler olarak tek tek de belirtilmiştir. Gelineen noktada değerler, TDÖP’te (2018) müstakil olarak kendine yer bulmuştur. İlerleyen zamanlarda ise değerlerin daha da güncellenerek ve tek tek açıklanarak TDÖP’te (2018) yer alacağı aşikârdır.

2.3 Sinema

2.3.1 Sinema-Edebiyat İlişkisi

Sinema, diğer sanatlara oranla insan hayatına yakın zamanda girmesine rağmen çok etkili olabilme şansını elde etmiş sanatlardan biridir. “Sanayi devriminin en önemli ürünlerinden birisi olan sinema, hem bir endüstri hem de sanatsal, kitlesel bir iletişim aracıdır” (Koncavar, 2013, s. 3). Sinema sayesinde -diğer sanatlarda olduğu gibi- insanlara aktarılmak istenen duygu, düşünce ve ideolojiler kolay bir şekilde aktarılabilir ve insanların sanatsal bir zevk alması sağlanabilir. Sinemada işin içerisine görsellik ve sesin girmesi, ayrıca sinema ürünlerinin insanların ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlanması bu sanatın insan hayatında etkili olmasına katkı sağlamaktadır. Günümüzde teknolojik gelişmelere de bağlı olarak sinema ürünleri cep telefonları vasıtasıyla hemen her ortamda izlenilebilecek bir seviyeye gelmiştir.

Edebiyat, insan hayatında uzun süredir etkili olan sanatlardan biridir. İnsan sosyal bir varlık olarak kendini ifade etme, bir başka deyişle iletişim kurma ihtiyacı duyar. Bu iletişim kurma ihtiyacı ise insanı edebiyat başta olmak üzere çeşitli sanatlardan

faydalanma yoluna itmiştir. “Günümüzde edebiyat; tarihsel, sosyal ve kültürel olandan hareketle, dille gerçekleştirilen güzel sanat etkinliklerine ve eserlerine verilen genel addır. Burada asıl olan edebî metindir. Çünkü edebiyatla ilgili her türlü etkinliğin merkezinde edebî metin bulunmaktadır” (Aktaş, 2009, s. 188). Edebiyat vasıtasıyla da duygu, düşünce ve ideolojiler kişilere aktarılabilir. Ayrıca edebî eserler vasıtasıyla insanların edebî zevk almaları sağlanabilir.

Sinema edebiyattan, edebiyat da sinemadan beslenir. Aralarında böylesine sıkı bir ilişkiden söz edilebilir. “Sinema ve edebiyat arasındaki ilginin, 19. asrın sonunda – 20. asrın başında sinemanın keşfi ile başladığını söylemeliyiz” (Önal, 2011, s. 11). Yeni bir senaryo yazmanın zorlukları göz önüne alındığında, okur tarafından beğenilen bir eserin senaryoya dönüştürülerek beyaz perdeye aktarılması cazip bir hâle gelmiştir. Çoğunlukla romanlar senaryolaştırılarak filme dönüştürülür. Hikâyelerin de filme dönüştürüldüğü görülebilmektedir. Mustafa Kutlu’nun Uzun Hikaye’si gibi. Çoğu zaman senaryolaştırılan bir edebî eserin aslından uzaklaştığı görülebilmektedir. Çünkü sinema ve edebiyat her ne kadar birbirinden etkilenen ve birbirini besleyen iki sanat olsa da imkânları dolayısıyla birbirlerinden ayrılırlar. Bu farklılık sebebiyle de aynı konu kitapta farklı, beyaz perdede farklı durabilir.

Hem edebiyatta hem de sinemada sözcüklerin gücünden faydalanılır. Hem edebiyat hem de sinema bağlı bulunduğu toplumun öz kaynaklarından beslenir. Toplumuna yabancı olan bir edebiyat düşünülmemeyeceği gibi toplumuna yabancı bir sinema da düşünülemez. Sinemada işin içine jest ve mimikler, sahne, renkler, eşyalar ve insanlar da girdiğinden romana ya da hikâyeye göre daha etkili olabilmektedir. Ayrıca bir kitabı okumanın bazı kuralları (sessiz bir ortam vb.) olmasına rağmen sinemada özgürlüğün daha fazla olduğu söylenebilir. Bir film, sinemada izlenebileceği gibi bilgisayar, tablet ya da cep telefonunda da izlenebilir. Ancak bir kitabı sesli bir ortamda okumak oldukça zordur.

Sinemanın, edebiyatın yanı sıra çok sayıda alanla da ilişkisi olduğunu kabul etmek gerekir. Bu konuda Özdemir’in (2012) açıklaması şu şekildedir: “Bağımsız bir sanat dalı olup olmadığı hala tartışılrsa da sinemanın felsefe, tarih, politika, mantık, astronomi, etnoloji, sosyoloji, kültür bilimi, din bilimi, mitoloji, teknoloji gibi alanların yanında müzik, dans, grafik, resim, heykel, tiyatro ve özellikle edebiyatla

ilişkisi, herkesçe kabul edilmektedir” (s. 217). Sinema ile edebiyatın ilişkisine bakıldığında ise bu ilişkinin; “senaryo yazımı ve edebî eserlerin filme uyarlanması” (Özdemir, 2012, s. 217) bakımından sürmeye devam ettiği söylenebilir.

Sinema ve edebiyat birbiriyle yakından ilişkilidir. Edebiyat binlerce yıldır vardır, sinema ise yaklaşık bir buçuk asırdır varlığını sürdürmektedir. Sinema uzun yıllar edebiyattan ve edebiyat ürünlerinden faydalanmaya devam edecek gibi görünmektedir.

2.3.2 Sinema-Kültür İlişkisi

Kısaca bir toplumu toplum yapan değerler toplamı olarak ifade edilebilecek bir kavram olan kültür, “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin” (TDK, 2011, s. 1558) ve “bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü” (TDK, 2011, s. 1558) olarak tanımlanmaktadır. Sinema sanatının ürünleri olan filmler, ait oldukları toplumlara ilişkin kültür kodlarını bünyelerinde barındırırlar. Bu bir istek olmasının yanı sıra zorunluluktur da. Çünkü sinema ürününün izlenebilmesi bir başka deyişle tutunabilmesi içerisinde o topluma ait ne kadar çok şey barındırdığına bağlıdır. “Yeşilçam sineması, uzun süre sözlü kültür belleğinden beslenmiştir” (Özdemir, 2012, s. 217). Bu beslenme sırasında pek çok sözlü kültür ürünü beyaz perdeye aktararak seyirci ile buluşturulmuştur.

Senaryo yazarları, yönetmenler ya da oyuncular ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar kültürlerine yabancı bir ürün ortaya koyamazlar. Eğer öyle bir ürün ortaya konulursa izlenmesi ve toplumda yer edinmesi zor olacaktır. İşe ticari açıdan bakıldığında da böylesine bir şeyin çok da mümkün olmadığı görülebilir.

Tüm bunların yanı sıra toplumsal kültür kadar evrensel kültürün de sinema vasıtasıyla insanlara ulaştırıldığı bilinen bir gerçektir. “Günümüz dünyasında sinema hiç tartışmasız evrensel kültürün hâlâ en önemli dışavurum aracı olarak görülmektedir” (Adanır, 2012, s. 27). Küreselleşmenin hemen her toplumu ilgilendiren önemli konulardan biri olduğu günümüzde bireyin, dünyadaki

gelişmelere yabancı kalmaması için evrensel kültüre de aşına olması, yenilikleri takip edebilmesi ve dünyaya uyum sağlaması açısından gereklidir.

Sinema, kültürün bir aktarıcısı olarak tanımlanabilir. Çünkü kısa bir süre içerisinde, ses, görüntü ve teknolojik imkânlardan faydalanılarak ortaya konulan bir üründe yer alan verilerin alıcılar tarafından kısa bir sürede alınması ve mesajların daha doğru bir şekilde ve daha kısa sürede aktarılması kaçınılmazdır.

Kültürün içerisinde, toplumu meydana getiren değerlerin de yer aldığı düşünüldüğünde, sinemanın toplumsal ve evrensel değerlerin aktarımında kullanılması gereken çok önemli sanatlardan biri olduğu fark edilebilir. Çocuklara kitaplar aracılığıyla aktarılmak istenen değerler ve davranışlar filmler aracılığıyla kısa sürede ve etkili bir biçimde aktarılabilir.

2.4 Kemal Sunal ve Sinema

2.4.1 Hayatı¹

Türk sinemasında bir tip olarak ortaya çıkmış zamanla da benzer rollerde oynayarak sinemadaki yerini sağlamlaştırmış bir sanatçı olan Kemal Sunal, 27 yıllık sanat hayatına 82 film ve 4 TV dizisi sığdırmayı başarmıştır.

“Tv ve Sinemada Kemal Sunal Güldürüsü” adındaki kendi yüksek lisans tezinde yer aldığı üzere asıl adı Ali Kemal Sunal’dır. Ancak sanatçı yaygın olarak Kemal Sunal olarak bilinmektedir. “Kemal Sunal, 11 Kasım 1944 yılında o günün İstanbul’unun gecekondu muhiti sayılabilecek bir semti olan Küçükpazar’da doğmuştur (Özsoy, 2002, s. 45).” Kemal Sunal, doğum tarihine ilişkin bir bilgiyi ve Atatürk sevgisini; “Aslında 10 Kasım doğumluyum. Ama Atam’ın vefat ettiği günde doğum günü kutlayamam, sevinemem, gülemem. 11 Kasım doğum günümüdür” (“İyi ki doğdun”, 2018) şeklinde ifade etmektedir. Sanatçı, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’e olan saygı ve sevgisinden dolayı 11 Kasım’ı doğum günü olarak kabul etmiş ve birçok kaynakta doğum tarihi 11 Kasım 1944 olarak yer almıştır.

Sunal’ın “çocukluğu yokluk içinde geçmiş, evin geçimi konusunda daha sonraları Migros’tan emekli olan babasına büyük destek olmuştur” (Özsoy, 2002, s. 46).

---

¹ Kemal Sunal’ın yüksek lisans tezi kitap hâline getirilmiştir. Ancak kitapta öz geçmiş kısmı olmadığından bu bölüm hazırlanırken tezden faydalanılmış ve atıfta bulunulmuştur.

Mimar Sinan İlkokulu'nu bitirdikten sonra Vefa Lisesi'ne gitmiştir (Ünsal, 2006). Kendisindeki yeteneği öğretmeni keşfetmiştir. Sunal, lise son sınıfta okurken felsefe öğretmeni olan Belkıs Balkır, onu Müşfik Kenter'le tanıştırmış ve onun ve Kent Oyuncuları'nda tiyatroya başlamasını sağlamıştır” (Ünsal, 2006).

Tiyatroya başladığı bu dönemde çeşitli roller almıştır. 1972 yılında Gül Hanım'la evlenmiş, bu evlilikten, Ezo adında bir kızı ve Ali adında bir oğlu olmuş ve aynı yıl sinema yönetmeni Ertem Eğilmez, *Tatlı Dillim* filmindeki bir rol için Kemal Sunal'ı seçmiş ve böylece sanatçının sinema hayatı başlamıştır (Ünsal, 2006).

Sinemaya girdikten sonra kısa sürede çok sayıda filmde rol almıştır. Sinemada ilk beş yılında 18 filmde rol almıştır (Ünsal, 2006). Sinemadaki bu yükselişini Şaban tiplmesiyle daha da arttırmıştır. Filmlerin büyük bir kısmında Şaban tipine yakın roller almış ve insanların hafızasındaki Şaban tiplemesine uygun hareket etmiştir.

Eğitimine devam etmeyi de ihmal etmemiştir. Bu durumu yüksek lisans tezinin ilk sayfalarında şu şekilde ifade etmektedir: “ ... Bu sıralarda da üniversiteyi bitirmeyi ve böylece gençlere örnek olmayı kafama koymuştum. Çünkü Türkiye'nin okuyan insana ihtiyacı vardı. Bu duygu ve düşüncelerle üniversiteye kaldığım yerden başladım. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-TV ve Sinema Bölümünü 1995 yılında bitirdim” (Sunal, 1998). Görüldüğü üzere 51 yaşında lisans eğitimini tamamlamıştır. “Üniversite bitti ama O bir şeylerin yarım kaldığını düşünüyordu. “Kimse benim sinema ve TV hayatımı incelemiyor. Galiba bu konuda bana iş düşüyor” diyerek yüksek lisans yapmaya karar verdi. Tez konusunu da “TV ve Sinemada Kemal Sunal Güldürüsü” olarak seçti” (Sunal, 2017, s. 30). 1998 yılında Doç. Dr. Şükran Esen danışmalığında, yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır.

Sinema filmlerinin yanı sıra 1993-1997 yılları arasında, *Saygılar Bizden*, *Şaban Askerde*, *Bay Kamber* ve *Şaban İle Şirin* adlarında 4 dizide rol almıştır. Televizyon dizilerine yöneldikten sonra sinemaya bir süre ara vermiştir. 1999 yılında *Propaganda* filminde oğlu Ali Sunal ile birlikte rol almış, son filmi Balalayka'nın çekimleri için Gürcistan'ın Batum şehrine giderken uçakta geçirdiği kalp krizi nedeniyle, 3 Temmuz 2000 tarihinde hayatını kaybetmiştir (Ünsal, 2006). Uçak korkusu olan ve bu zamana kadar hiç uçağa binemeyen Sunal, öleceğini sanki tahmin edermiş gibi uçaktan uzak durmuştur. Sokaktaki vatandaşın siyasetçisine

zengininden fakirine, bilim adamından sanatçısına kadar çok sayıda seveni vardır. Vefatından sonra *Balalayka* filminin senaryosunda değişiklik yapılmıştır. Ayrıca *Balalayka* filmine ilişkin hazırlanan kitabın kapağında “Kemal Sunal’ın Anısına” ifadesine yer verilmiştir.

2.4.2 Rol Aldığı Filmler

Kemal Sunal, 1972 yılında *Tatlı Dillim* filmiyle başladığı sinema hayatına, 1999 yılında gösterime giren *Propaganda* filmi ile veda etmiştir. Sanat hayatı boyunca 82 filmde ve 4 dizide rol almıştır. 83. filmi *Balalayka*’da rol alamadan hayatını kaybetmiştir.

Kemal Sunal, tablo 1’de yer alan 9 filmde 2 farklı rolde yer almıştır. Bu rollerin özellikleri göz önüne alındığında 7 filmde “saf-uyanık”, 1 filmde biri “saf” diğeri sadece fotoğrafta yer aldığı için tespit edilemeyen, 1 filmde ise ikisi de “uyanık” olan rollerle filmlerde yer almıştır. Sanatçının iki rolde yer aldığı filmlerde de başarılı bir performans sergilediği söylenebilir.

Tablo 1: Kemal Sunal'ın 2 Rolde Yer Aldığı Filmler

Sıra No	Filmin Adı	1. Rolü	1. Tipi	2. Rolü	2. Tipi
1	Bıçkın	Ali	Saf	Kemal Sunal	Uyanık
2	Gerzek Şaban	Osman	Saf	Seyfi	Uyanık
3	İnek Şaban	İnek Şaban	Saf	Kaleci Bülent	Uyanık
4	İyi Aile Çocuğu	Kemal	Saf	Cemal	Uyanık
5	Kanlı Nigar	Narçın	Saf	Abdi	Uyanık
6	Sosyete Şaban	Şaban Ağa	Saf	Dilaver Bey	Uyanık
7	Şabaniye	Şaban	Saf	Şabaniye	Uyanık
8	Hanzo	Hanzo	Saf	Cabbar	-
9	Zübük	İbrahim Zübükzâde	Uyanık	Zeybekzâde Kara Yusuf Efe	Uyanık

Kemal Sunal, rol aldığı filmleri yüksek lisans tezinde (Sunal, 1998) 6 başlıkta incelemiştir. Ancak sanatçının yüksek lisans tezinden sonra gösterime giren *Propaganda* filmi bu başlıkların dışında kaldığından Televizyon Dizilerinden Sonraki İlk/Son Film başlığı altında söz konusu filme ilişkin bilgiler verilmiştir. Çalışmada 2.4.2 Rol Aldığı Filmler başlığı altı bulunan ilk altı başlık: Salon Filmlerinde Güldürü Ağırlıklı Yan Roller (1972-1974), İlk “Kemal Sunal” Filmleri (1974), Hababam Sınıfı Serisi, Şaban Filmleri (1977-1985), Dram Yönü, Güldürünün Önüne

Geçen Filmler (1986-1990) ve Diğer Filmler, Sunal'ın, kendi yüksek lisans tezindeki (Sunal, 1998) başlıklarla aynıdır.

2.4.2.1 Salon Filmlerinde Güldürü Ağırlıklı Yan Roller (1972-1974)

Kemal Sunal, bu kategoride yer alan filmlerin ilk altısında çok küçük denilebilecek yan rollerde yer almıştır. Ancak *Köyden İndim Şehire* ve *Mavi Boncuk* filmlerinde birçok sahnede yer alan ve merkezde bulunan oyuncularından biri olarak seyircinin karşısına çıkmaktadır.

Tatlı Dillim, Kemal Sunal'ın “basketbolcu” rolüyle saf bir tip olarak beyaz perdede ilk defa seyircinin karşısına çıktığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil'in yazdığı bu film 1972 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde maddi durumu iyi ve eğitilmiş bir ailenin çocuğu olan Ferit'in; tıp fakültesi bitirmesine rağmen doktorluk yapmak yerine bir basketbol takımında oyunculuğu tercih etmesi, gününü gün edip çapkınlık peşinde koşarken bir köy öğretmeni olan Emine'ye âşık olması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Sunal'ın sinema hayatında bu film ilk olması sebebiyle önemlidir. “Kemal Sunal efsanesinin başlangıcını buluyoruz Tatlı Dillim'de. Bu sevimli ve gösterişsiz film, bir efsanenin doğuşunu imliyor” (Taş, 2011, s. 15). Burada sevgi ve yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Canım Kardeşim, Kemal Sunal'ın “yolcu” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil'in yazdığı 1973 yılında çekilen bu film 5. Adana Altın Koza Film Şenliği'nde “En İyi Yönetmen”, “En İyi Müzik”, “En İyi Görüntü Yönetmeni”, “En İyi 2. Film” ödüllerini kazandırmıştır (“Canım Kardeşim”, 2018). Filmde maddi durumu kötü olan iki kardeşin yaşam mücadelesi anlatılmaktadır. Burada sevgi ve arkadaşlık değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Güllü Geliyor Güllü, Kemal Sunal'ın “kiralık katil” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Atıf Yılmaz'ın yaptığı, senaryosunu Erdoğan Tünaş'ın yazdığı bu film 1973 yılında çekilmiştir (Taş, 2011). Filmde kan davalısı Taka Nuri'yi öldürmek için köyden İstanbul'a gelen Güllü ile Taka Nuri'nin yaşadıkları olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Oh Olsun, Kemal Sunal'ın "Fazıl Haznedar" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil'in yazdığı 1973 yılında çekilen bu film, 11. Antalya Film Şenliğinde "En İyi Senaryo" ödülünü kazandırmıştır ("Oh Olsun", 2018). Filmde sürekli olarak çapkınlık yapan Ferit Haznedar ile Alev'in başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi, takım ruhu ve dayanışma değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Yalancı Yarım, Kemal Sunal'ın "Kemal" rolüyle uyanık sayılabilecek bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil'in yazdığı bu film 1973 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde, maddi durumu iyi olan Ferdi ile maddi durumu zayıf olan Alev arasında meydana gelen tesadüflerin zamanla aşka dönüşmesi anlatılmaktadır. Burada sevgi ve yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Hasret, Kemal Sunal'ın "Sahne Işıkcısı Yanık" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Zeki Ökten'in yaptığı, senaryosunu Ergin Orbey'in yazdığı bu film 1974 yılında çekilmiştir (Taş, 2011). Filmde aynı kadına âşık olan, kemancı Ferdi ve iş adamı Âdem Nizami arasında geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi ve yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Köyden İndim Şehire, Kemal Sunal'ın "Saffet" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil'in yazdığı bu film 1974 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde tarlalarında define bulan dört kardeşin yaşadığı komik olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi ve saygı değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Mavi Boncuk, Kemal Sunal'ın "Kaymakam Cafer" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil'in yazdığı bu film 1974 yılında çekilmiştir (Taş, 2011). Filmde bir gazinoda çalışan ünlü bir sanatçıyı kaçıran Yakışıklı Necmi, Şeker Kamil, Süleyman, Mıstık, Baba Yaşar ve Kaymakam Cafer'in başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi ve arkadaşlık değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

2.4.2.2 İlk “Kemal Sunal” Filmleri (1974)

Kemal Sunal, bu kategoride yer alan filmlerde başrol oyuncusu olarak yer almıştır. *Salako* filmi, Sunal’ın ilk başrol oyuncusu olarak yer aldığı filmidir.

Salako, Kemal Sunal’ın “Salako” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı ve ilk başrol oyuncusu olduğu filmidir. Yönetmenliğini Atıf Yılmaz’ın yaptığı, senaryosunu Ertem Eğilmez ve Sadık Şendil’in yazdığı bu film 1974 yılında çekilmiştir (Taş, 2011). Filmde normalde korkak bir tip olmasına rağmen çevresine toplanan bir grup köylünün kendisine gaz vermesi ve tesadüfler sonucunda kahraman ilan edilen Salako’nun, ağanın kızı Emine’ye sevdalanıp onu kaçırmayı çevresinde meydana gelen birtakım olaylar anlatılmaktadır. Filmde geçen; “salı sallanır, çarşamba çarşafa dolanır, perşembe perişanlık, cuma mübarek gün, cumartesi-pazar tatil” ifadeleri halk arasında da yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Kemal Sunal’ın, başrolde yer alması, olayların onun etrafında dönmesini sağlamıştır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Salak Milyoner, Kemal Sunal’ın “Saffet” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez’in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil’in yazdığı bu film 1974 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde dört kardeşin İstanbul’da hazine aramaları ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada çalışkanlık değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

2.4.2.3 Hababam Sınıfı Serisi

Kemal Sunal’ın, “İnek Şaban” rolüyle seyircide büyük bir karşılık bulduğu, rol olarak ilk defa saf bir tip olan “İnek Şaban”ı canlandırdığı, 4 filmde oluşan bu seri, Rıfat Ilgaz’ın “Hababam Sınıfı” adlı romanından uyarlanmıştır (Sunal, 2001). Sunal, “Bütün Hababam Sınıfı serisinde kendi talebelik yıllarımı, haylazlıklarımı yaşadım” (Sunal, 2001, s. 72) diyerek bu serinin hayatından izler taşıdığını ifade etmiştir.

Hababam Sınıfı, Kemal Sunal’ın “İnek Şaban” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı 4 serilik filmin ilkidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez’in yaptığı, Umur Bugay’ın, Rıfat Ilgaz’ın aynı adlı romanından sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1975 yılında çekilmiştir (Taş, 2011). Filmde özel bir lisede okuyan öğrenciler

ile Mahmut Hoca arasında geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada arkadaşlık ve sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı, Kemal Sunal'ın “İnek Şaban” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı 4 serilik filmin ikincisidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, Sadık Şendil'in, Rıfat Ilgaz'ın aynı adlı romanından sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1976 yılında çekilmiştir (Taş, 2011). Filmde Mahmut Hoca ile Hababam Sınıfı öğrencilerinin arasında geçen olaylar başta olmak üzere okula yeni gelen Semra Hoca'ya Hababam Sınıfı öğrencileri tarafından yapılan bazı olumsuz şakalar ve bu şakalar sonucunda Hababam Sınıfı öğrencilerinin disipline sevk edilmeleri çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada affedici olma, arkadaşlık ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Hababam Sınıfı Uyanıyor, Kemal Sunal'ın “İnek Şaban” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı 4 serilik filmin üçüncüsüdür. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, Sadık Şendil'in, Rıfat Ilgaz'ın aynı adlı romanından sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1976 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Mahmut Hoca ile Hababam Sınıfı öğrencilerinin arasında geçen olaylar başta olmak üzere okula yeni gelen Ahmet'e yapılan muzip şakalar ve Ahmet'in sınıfa uyumu anlatılmaktadır. Burada arkadaşlık, sevgi ve yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Hababam Sınıfı Tatilde, Kemal Sunal'ın “İnek Şaban” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı 4 serilik filmin sonuncusudur. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, Sadık Şendil'in, Rıfat Ilgaz'ın bir romanından sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1977 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Mahmut Hoca ile Hababam Sınıfı öğrencilerinin arasında geçen olaylar başta olmak üzere okula yeni gelen 4 kız öğrenciye yapılan muzip şakalar ile Hababam Sınıfı'nın izci olarak ormanda oba kurması çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada arkadaşlık, sevgi ve yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

2.4.2.4 Şaban Filmleri (1977-1985)

Kemal Sunal'ın, Türk Sinemasında kendi adından çok “Şaban” daha doğrusu “İnek Şaban” olarak ün kazanmasında etkili olan filmlere ilişkin bilgiler bu başlık altında belirtilmiştir. Bu kategoride yer almayan ancak Kemal Sunal'ın “Şaban” rolünde yer aldığı Tosun Paşa adlı film “Diğer Filmler” başlığı altında yer almaktadır. Ayrıca

Sunal, bu kategoride yer alan *Atla Gel Şaban* filminde “Niyazi” ve *Gerzek Şaban* filminde ise “Osman/Seyfi” rolünde yer almaktadır.

Şabanoglu Şaban, Kemal Sunal’ın “Şaban” rolüyle saf ve sakar bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez’in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil’in yazdığı bu film 1977 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde saflığı ve sakarlığı ile komutanı Hüsamet’in’e sürekli olarak sorun çıkartan Şaban ve asker arkadaşı Ramazan’ın yaşadığı komik olaylar anlatılmaktadır. Sunal’ın bu filmde “oynadığı rol orta oyunundaki Kavuklu tipini anımsatmaktadır” (Göktaş, 2017, s. 15). Burada saygı ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

İnek Şaban, Kemal Sunal’ın “İnek Şaban” rolüyle saf, “Kaleci Bülent” rolüyle de uyanık olmak üzere iki farklı tip olarak yer aldığı filmidir. Osman Fahir Seden’in hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosunu yazdığı bu film 1978 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde bir manavda çalışan İnek Şaban ile Kaleci Bülent’in benzerlikleri çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada saygı ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Yüz Numaralı Adam, Kemal Sunal’ın “Şaban Erkök” rolüyle saf ancak zamanla olayların farkına varan bir tip olarak yer aldığı filmidir. Osman Fahir Seden’in hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosunu yazdığı bu film 1978 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde girdiği işlerde bir türlü dikiş tutturamayan, sigarasını bile kardeşlerinden alan saf ve iyi kalpli Şaban Erkök’ün reklam filmleri sayesinde ünlü olarak halkın sevgisini kazanması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Bekçiler Kralı, Kemal Sunal’ın “Şaban Özgüneş” rolüyle uyanık sayılabilecek bir tip olarak yer aldığı filmidir. Osman Fahir Seden’in hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosu yazdığı bu film 1979 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde isim benzerliği yüzünden bakanın yeğeni zannedilen Bekçi Şaban Özgüneş’in, yeni atandığı mahallede sorunları kısa zamanda çözmesi ve bu çerçevede gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi ve çevreye önem verme değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Dokunmayın Şabanıma, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Osman Fahir Seden'in hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosu yazdığı bu film 1979 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde, "On Derste Çapkınlık" adında bir kitapta yazarları uygulayarak kız tavlamaya çalışan Şaban'ın, hapse düşmesi ve orada askerlik arkadaşı Ökkeş ile karşılaşması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Şark Bülbülü, Kemal Sunal'ın "Şaban Ballises" rolüyle uyanık sayılabilecek bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Osman Fahir Seden'in yazdığı bu film 1979 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde sevdiği kız Hatice ile evlenmek için başlık parası kazanmak amacıyla şehre giden Şaban Ballises'in orada meşhur olması ve sonrasında köye dönmesi anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Umudumuz Şaban, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Reha Yurdakul'un yazdığı bu film 1979 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde kovboy filmlerine meraklı kahve çırağı Şaban'ın, amcasından miras kalan kahvehaneyi devralmak için gittiği İstanbul'da tesadüfler sonucu, mafya tarafından evleri ellerinden alınmak istenen mahallelinin umudu hâline geldiği bir dizi olaylar anlatılmaktadır. Burada yardımseverlik değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Gerzek Şaban, Kemal Sunal'ın "Osman" rolüyle saf, "Seyfi" rolüyle de uyanık olmak üzere iki farklı tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın yaptığı, senaryosunu Erdoğan Tünaş'ın yazdığı bu film 1980 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Lale adındaki sevdiği kızla evlenmek için başlık parasını denkleştirmek isteyen ve film stüdyosunda figüran olarak çalışan Osman'ın, bir mafya babasına olan benzerliği çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

En Büyük Şaban, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Suphi Tekiner'in yazdığı, Charlie Chaplin'in "Şehir Işıkları" filminden uyarlanan bu film 1983 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde köyden İstanbul'a gelen ve parasını bir dolandırıcıya kaptıran Şaban'ın görme engelli Hülya'ya âşık olması ve çevresinde

gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi ve yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Atla Gel Şaban, Kemal Sunal'ın "Niyazi" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın yaptığı, senaryosunu Aydemir Akbaş'ın yazdığı bu film 1984 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde ailesini geçindirmekte zorlanan Niyazi'nin, at yarışlarını tutturmayı başardığını fark etmesi ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada saygı ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Orta Direk Şaban, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Osman Fahir Seden'in yazdığı bu film 1984 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde fakir bir adam olan Şaban'ın, Bahar'a âşık olması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Şabaniye, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf, "Şabaniye" rolüyle de kan davalılarından kaçmak için kadın kılığına giren uyanık bir tip olmak üzere iki farklı tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu İhsan Yüce'nin yazdığı bu film 1984 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde kan davalısından kaçmak için kadın kılığına girerek Şaban iken Şabaniye olan adamın hikâyesi anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Gurbetçi Şaban, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Osman Fahir Seden'in yazdığı bu film 1985 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Almanya'ya kaçak işçi olarak giden ancak uyanıklığı sayesinde kısa bir süre içinde patronluğa kadar yükselen Şaban'ın hikâyesi anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Katma Değer Şaban, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Osman Fahir Seden'in yazdığı bu film 1985 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde yurt dışında yaşayan Şaban'ın Türkiye'ye dönmesi ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada yardımseverlik değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Sosyete Şaban, Kemal Sunal'ın "Şaban Ağa" rolüyle saf, "Dilaver Bey" rolüyle de uyanık olmak üzere iki farklı tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu İhsan Yüce, Kartal Tibet ve Kemal Sunal'ın yazdığı bu film 1985 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde beşik kertmesiyle başlık parası karşılığında evlenen ve şehrli bir kız olan beşik kertmesi Peri tarafından düğün günü terk edilen Şaban Ağa'nın, daha kibar ve daha donanımlı Dilaver Bey rolünde Peri'nin karşısına çıkması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Şaban Pabucu Yarım, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Aydemir Akbaş'ın yazdığı bu film 1985 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde mahalledeki çocuklarla iyi bir iletişim içinde olan Şaban ve arkadaşlarının, evlerini yıktırmak isteyen zengin bir iş adamına karşı direnmesi ve çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada iyi insan olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Şen Dul Şaban, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Kartal Tibet'in hem yönetmenliğini yaptığı, hem de senaryosunu yazdığı bu film 1985 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Şaban'ın işten çıkartılması üzerine evi geçindirmek için karısı Necla'nın iş bulması, evdeki işleri Şaban'ın yapması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi ve temizlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

2.4.2.5 Dram Yönü, Güldürünün Önüne Geçen Filmler (1986-1990)

Bu bölümde Kemal Sunal'ın güldürmekten çok hüznendiren, düşündüren filmlerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Davacı, Kemal Sunal'ın "Yunus" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Zeki Ökten'in yaptığı, Umur Bugay'ın, yaşanmış bir hikâyeden hareketle senaryosunu yazdığı bu film 1986 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Yunus ile Ahmet arasındaki küçük bir kavganın büyümesi sonucu iki köylünün de birbirinden davacı olması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada adil olma ve saygı değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Deli Deli Küpeli, Kemal Sunal'ın ‘‘Deli Kaymakam’’ rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, Kartal Tibet ve Osman Fahir Seden'in; Cevat Fehmi Başkut'un ‘‘Buzlar  z lmeden’’ adlı oyunundan sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1986 yılında çekilmiştir (Sunall, 2001). Filmde tumarhaneden kaçan ve kendilerini kaymakam ve hâkim zanneden Deli Kaymakam ve Deli Hâkim'in gittikleri kasabada olumsuz giden işleri düzeltmeleri ve çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada adil olma ve alışkanlık değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Garip, Kemal Sunal'ın ‘‘Kemal’’ rolüyle iyi bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Memduh  n' n yaptığı, senaryosunu Fatma Girik'in yazdığı bu film 1986 yılında çekilmiştir (Sunall, 2001). Filmde fakir ve kendi hâlinde yaşayan Kemal'in sandalda bulunduğu Fatoş'u büyütmesi ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada iyi insan olma ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Yoksul, Kemal Sunal'ın ‘‘Yoksul’’ rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Zeki  kten'in yaptığı, senaryosunu Umur Bugay'ın yazdığı bu film 1986 yılında çekilmiştir (Sunall, 2001). Filmde bir iş hanında çaycılık yaparak geçimini sağlayan Yoksul'un, çevresindeki bazı kişilerin akıl vermesiyle bulunduğu yerdeki imkânları kullanarak çalıştığı çay ocağına ortak olması ve çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Kiracı, Kemal Sunal'ın ‘‘Kerim’’ rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Orhan Aksoy'un hem yönetmenliğini yaptığı, hem de Sulhi D lek'in ‘‘Kiracı’’ adlı romanından sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1987 yılında çekilmiştir (Sunall, 2001). Filmde bir kamu kurumunda alışan Kerim'in kiralık ev araması ve ev sahipleriyle yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Düttürü Dünya, Kemal Sunal'ın ‘‘D t D t Mehmet’’ rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Zeki  kten'in yaptığı, senaryosunu Umur Bugay'ın yazdığı 1988 yılında çekilmiş olan bu film, Kemal Sunal'a 2. Ankara Film Şenliği'nde (1989) ‘‘En İyi Erkek Oyuncu’’  d l n  kazandırmıştır (‘‘Düttürü Dünya’’, 2018). Filmde geçim sıkıntısı çeken ve bir pavyonda klarnet alarak

geçimini sağlayan Mehmet'in yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Burada çalışkanlık değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Öğretmen, Kemal Sunal'ın "Hüsnü" rolüyle çalışkan bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu İhsan Yüce'nin yazdığı bu film 1988 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde başarılı bir öğretmen olan Hüsnü'nün İstanbul'a atanınca maddi sıkıntılar yaşaması ve sonrasında yaşanan olaylar anlatılmaktadır. Burada çalışkanlık ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Gülen Adam, Kemal Sunal'ın "Yusuf Şaplak" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Erdoğan Tünaş'ın yazdığı bu film 1989 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde doğduğu anda bile - ağlamak yerine- gülen Yusuf Şaplak'ın yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Abuk Sabuk Bir Film, Kemal Sunal'ın "Âdemoğlu Ali" rolüyle saf ancak zamanla olayların farkına varan bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Şerif Gören'in yaptığı, senaryosunu İbrahim Gündüz'ün yazdığı bu film 1990 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde maddi durumu kötü olduğu için hor görülen Âdemoğlu Ali'nin yıllar önce iyilik yaptığı bir kişiden kendisine miras kalması üzerine, çevresindeki kişilerin Âdemoğlu Ali'ye karşı davranışlarının değişmesi ve çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada misafirperverlik değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Boynu Bükük Küheylan, Kemal Sunal'ın "İbrahim Küheylan" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Erdoğan Tokatlı'nın hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosunu yazdığı bu film 1990 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde iki eşiyile birlikte köyden şehre taşınan ve kapıcılıkla geçimini sağlayan İbrahim Küheylan'ın yaşadıkları anlatılmaktadır. Burada saygı ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

2.4.2.6 Diğer Filmler

Kemal Sunal'ın, başrolde yer aldığı bu kategoride yer alan 40 filmde ise güldürü unsurunun ön planda olduğu, güldürmenin yanı sıra düşündürmenin de amaçlandığı görülmektedir. Söz konusu filmlere ilişkin bilgilere bu başlıkta yer verilmiştir.

Hanzo, Kemal Sunal'ın “Hanzo” rolüyle saf, “Cabbar” rolüyle de sadece fotoğrafta yer alan bir tip olmak üzere iki farklı rolde yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Zeki Ökten'in yaptığı, senaryosunu Suphi Tekiner'in yazdığı bu film 1975 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde bebekken aylar tarafından kaçırılarak büyütülmüş olan bir adamın köylüler tarafından yakalanması ve sonrasında yaşanan olaylar anlatılmaktadır. Burada bilimsellik ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Şaşkın Damat, Kemal Sunal'ın “Apti” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Zeki Ökten'in yaptığı, senaryosunu Sadık Şendil'in yazdığı bu film 1975 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde amcasının servetinden faydalanmaya çalışan Serpil ile onu seven Apti'nin başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Kapıcılar Kralı, Kemal Sunal'ın “Seyit” rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Zeki Ökten'in yaptığı, senaryosunu Umur Bugay'ın yazdığı bu film 1976 yılında çekilmiş olup 14. Antalya Film Şenliği'nde; “En İyi 2. Film”, “En İyi Yönetmen” ve “En İyi Erkek Oyuncu” ödüllerini kazandırmıştır (“Kapıcılar Kralı”, 2018). Filmde apartman sakinleri ile sürekli çalışarak ve yan gelirleriyle (bahşiş, bakkaldan avanta alma vb.) birlikte apartmanın %51 hissesini alan Kapıcı Seyit'in yaşadıkları anlatılmaktadır. Burada tutumlu olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Meraklı Köfteci, Kemal Sunal'ın “Zühtü Karışan” rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ergin Orbey'in yaptığı, Erdoğan Tünaş'ın, Suavi Sualp'in bir eserinden sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1976 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde üzerine vazife olmayan işlere sık sık karışan ve bu konuda zarar gören Zühtü Karışan ile Fatma arasında geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada yardımseverlik değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Sahte Kabadayı, Kemal Sunal'ın "Kemal" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın yaptığı, senaryosunu Suavi Sualp'in yazdığı bu film 1976 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde pişmaniye satarak geçimini sağlayan Kemal'in, babasını öldürenlerden öç almak için giriştiği birtakım olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Süt Kardeşler, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ertem Eğilmez'in yaptığı, Sadık Şendil'in, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Gulyabani" adlı eserinden sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1976 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Şaban, Ramazan ve Hüsametdin arasında geçen birtakım komik olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Tosun Paşa, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Yavuz Turgul'un yazdığı bu film 1976 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde verimli bir arazi olan "Yeşil Vadi" için Seferoğulları ve Telliğulları ailelerinin mücadelesi anlatılmaktadır. Halk arasında da yaygın olarak kullanılan, iki ailenin rakip olmasını ifade eden "Telliğulları" ve "Seferoğulları" ile "bırakın küçük eniştayi" ifadesi bu filmde yer almaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Çöpçüler Kralı, Kemal Sunal'ın "Apti Şakrak" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Zeki Ökten'in yaptığı, senaryosunu Umur Bugay'ın yazdığı bu film 1977 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde çöpçülük yaparak geçimini sağlayan Apti Şakrak, fakir bir ailenin kızı olan Hacer ve zabıta amiri Şakir üçgeninde geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

İbo İle Güllüşah, Kemal Sunal'ın "İbo" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Atıf Yılmaz'ın hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosunu yazdığı bu film 1977 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde sevdiği kız Nazlı ile evlenmek amacıyla başlık parası kazanmak için şehre giden İbo ile şehirde karşılaştığı anne-baba ilgisinden mahrum olan Güllüşah arasında geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Sakar Şakir, Kemal Sunal'ın "Sakar Şakir" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın yaptığı, senaryosunu Suavi Sualp'in yazdığı bu film 1977 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde sakarlığı ile çevresindeki herkesi bıktıran Sakar Şakir'in amcasından kalan mirası almak için İstanbul'a gitmesi ve sakarlıklarıyla insanları zora sokması anlatılmaktadır. Burada yardımsever olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Avanak Apti, Kemal Sunal'ın "Apti" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın yaptığı, senaryosunu Suavi Sualp'in yazdığı bu film 1978 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde afiş yapıştırarak geçimini sağlayan Apti'nin ses sanatçısı Nevin Şenses'e âşık olması ve çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

İyi Aile Çocuğu, Kemal Sunal'ın "Kemal" rolüyle saf, "Cemal" rolüyle de uyanık olmak üzere iki farklı tip olarak yer aldığı filmidir. Osman Fahir Seden'in hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosunu yazdığı bu film 1978 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde anne ve babaları kan davası yüzünden öldürülen iki zıt karakterdeki (biri banka memuru, diğeri mafya babası) ikiz kardeşlerin biri ne yapıyorsa diğersinin de o davranışı sergilemesi sonucunda başlarına gelen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Kibar Feyzo, Kemal Sunal'ın "Feyzo" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Atıf Yılmaz'ın yaptığı, senaryosunu İhsan Yüce'nin yazdığı bu film 1978 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde ağanın emrinde çalışan Feyzo ve köy halkının hikâyesi anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Köşeyi Dönen Adam, Kemal Sunal'ın "Âdem Zengin" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Atıf Yılmaz'ın yaptığı, Umur Bugay'ın, Müjdat Gezen'in "Eşeğin Karnındaki Elmas" adlı öyküsünden sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1978 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Âdem Zengin adındaki garip bir adama Amerika'daki amcasından miras kalması, sonrasında çevresindeki kişilerin Âdem Zengin'e olan davranışlarının değişmesi ve miras olarak bir eşeğin gelmesi anlatılmaktadır. Burada arkadaşlık değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Korkusuz Korkak, Kemal Sunal'ın "Bombacı Mülayim" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı film. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın yaptığı, senaryosunu Erdoğan Tünaş'ın yazdığı bu film 1979 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde gittiği hastanede 6 aylık ömrü kaldığını öğrenen Mülayim'in yaşadığı komik olaylar anlatılmaktadır. Burada arkadaşlık değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Devlet Kuşu, Kemal Sunal'ın "Mustafa" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı film. Yönetmenliğini Memduh Ün'ün yaptığı, Bülent Oran, Memduh Ün ve Orhan Aksoy'un; Orhan Kemal'in aynı adı taşıyan romanından sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film, 1980 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde yoksul bir kenar mahallede yaşayan Mustafa'ya zengin bir iş adamının kızının âşık olması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada arkadaşlık değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Gol Kralı, Kemal Sunal'ın "Sait Sarioğlu" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı film. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, Bülent Oran, Kartal Tibet, Memduh Ün ve Osman Fahir Seden'in; Aziz Nesin'in aynı adlı romanından sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film, 1980 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde futbol ve futbolcu meraklısı bir kıza âşık olan Sait Sarioğlu'nun yılmadan çalışarak ünlü bir futbolcu olması anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Zübük, Kemal Sunal'ın hem "İbrahim Zübükzade" hem de "Zeybekzade Kara Yusuf Efe" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı film. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, Atıf Yılmaz'ın, Aziz Nesin'in aynı adlı romanından sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1980 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde sahtekâr bir adam olan İbrahim Zübükzade'nin kısa süre içinde, halkı kandırarak yalan dolanla siyasete girip hızlı bir şekilde yükselmesi anlatılmaktadır. Kemal Sunal bu filmde diğer iki rol oynadığı filmlerin aksine (bu sefer ikisi de uyanık ve sahtekâr) hem kendi hem de -kısa bir süre- babası rolüyle dikkat çekmektedir. Burada misafirperverlik değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Davaro, Kemal Sunal'ın "Mehmet Davaro" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı film. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Yavuz Turgul'un yazdığı bu film 1981 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde aralarında yıllardır kan davası süren Davaro ve Hıyarto ailelerinin son temsilcisi olan Mehmet Davaro

ile Süleyman Hıyarto arasında geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada iyi insan olma ve yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Kanlı Nigar, Kemal Sunal'ın "Narçın" rolüyle saf, "Abdi" rolüyle de uyanık olmak üzere iki farklı tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Memduh Ün'ün yaptığı, Orhan Aksoy'un, Sadık Şendil'in aynı isimli müzikal oyunundan sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1981 yılında çekilmiştir (Sunat, 2001). Filmde bir randevu evi işleten Kanlı Nigar'ın başından geçen olaylar ve kendini bu yola düşüren Agâh Efendi'den intikam alması anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Üçkağıtçı, Kemal Sunal'ın "Rıfki" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Natuk Baytan'ın hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosunu yazdığı bu film 1981 yılında çekilmiştir (Sunat, 2001). Filmde babasından kalan mirası almak amacıyla köye gelen Rıfki'nin yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Burada iyi insan olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Doktor Civanım, Kemal Sunal'ın "Kemal" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Safa Önal'ın yazdığı bu film 1982 yılında çekilmiştir (Sunat, 2001). Filmde bir hastanede hademe olarak çalıştıktan sonra köyüne dönen Kemal'in kendisini doktor olarak tanıtmayı ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi ve yardımseverlik değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Yedi Bela Hüsni, Kemal Sunal'ın "Hüsni" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın yaptığı, senaryosunu Ahmet Üstel'in yazdığı bu film 1982 yılında çekilmiştir (Sunat, 2001). Filmde Hüsniye'ye âşık olan ve onun gözüne girebilmek için parayla tuttuğu adamları dövmekten, şarkı söylemeye kadar birçok yola başvuran Hüsni'nün başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Çarıklı Milyoner, Kemal Sunal'ın "Bayram" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu İhsan Yüce, Kartal Tibet, Kemal Sunal ve Memduh Ün'ün yazdığı bu film 1983 yılında çekilmiştir (Sunat, 2001). Filmde davul çalarak geçimini sağlayan Bayram'a babasından büyük

bir miras kalması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Kılıbık, Kemal Sunal'ın "Kâmil" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Ahmet Sezerel ve Muzaffer Hiçdurmaz'ın yaptığı, senaryosunu Osman Fahir Seden'in yazdığı bu film 1983 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde ev sahibi ile birtakım problemler yaşayan Kâmil'in bir mafya babası zannedilerek hapse atılması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada adil olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Tokatçı, Kemal Sunal'ın "Osman" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Natuk Baytan'ın yaptığı, senaryosunu Suphi Tekiner'in yazdığı *Tokatçı*, 1983 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Osman'ın sevdiği kız Emine ile evlenmek için başlık parası kazanmak amacıyla İstanbul'a gitmesi, sonrasında kazandığı parayı köye dönerken dolandırıcılara kaptırması ve sonrasında yasal olmayan yollardan para kazanması anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Postacı, Kemal Sunal'ın "Âdem" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Memduh Ün'ün yaptığı, senaryosunu Umur Bugay'ın yazdığı bu film 1984 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde sevdiği kız Sevtap ile evlenmek için birçok zorluğa katlanan ve bu yolda yılmadan mücadele eden Âdem'in hikâyesi anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Keriz, Kemal Sunal'ın "Zülfü" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, Erdoğan Tünaş ve İhsan Yüce'nin; Osman Şahin'in bir öyküsünden sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı bu film 1985 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde amcasının bir dediğini iki etmeyen Zülfü'nün zamanla gerçekleri fark etmesi ve çevresinde gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada saygılı olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Tarzan Rıfkı, Kemal Sunal'ın "Tarzan Rıfkı" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Natuk Baytan'ın hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosunu yazdığı bu film 1986 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Tarzan Rıfkı'nın bir mafya ile

tesadüf eseri çeşitli ilişkiler kurması anlatılmaktadır. Burada yardımseverlik değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Japon İşi, Kemal Sunal'ın "Veysel" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, Erdoğan Tünaş'ın, "Küçük Afacan" adlı TV dizisinden sinemaya uyarlayarak senaryosunu yazdığı *Japon İşi*, 1987 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde ses sanatçısı Başak Billurses'e âşık olan Veysel'in yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Yakışıklı, Kemal Sunal'ın "Selim" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Orhan Aksoy'un yaptığı, senaryosunu İlhan Engin'in yazdığı bu film 1987 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde gazete dağıtıcılığı yapan Kerim'in telsizde tanıştığı Aliye ile evlenmesi ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Bıçkın, Kemal Sunal'ın "Ali" rolüyle saf, "Kemal Sunal" rolüyle de uyanık olmak üzere iki farklı tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Orhan Aksoy'un yaptığı, senaryosunu İlhan Engin ve Orhan Aksoy'un yazdığı bu film 1988 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde ünlü bir sanatçı olan Kemal Sunal'a çok benzeyen Ali'nin, Zehra'ya olan aşkı, Zehra'nın ise Kemal Sunal'a olan aşkı anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

İnatçı, Kemal Sunal'ın "Bayram" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu İhsan Yüce ve İlhan Engin'in yazdığı bu film 1988 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde baraj yapımı nedeniyle toprakları kamulaştırılacak olan iki köy ve bu iki köyü kamulaştırılmadan önce ucuza almak için uğraşan insanlarla, inatçılığıyla ün yapmış olan Bayram'ın ve köylülerin yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Polizei, Kemal Sunal'ın "Ali Ekber" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Şerif Gören'in yaptığı, senaryosunu Hüseyin Kuzu'nun yazdığı *Polizei* 1988 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Almanya'da çöpçülük yaparak geçimini sağlayan ve boş zamanlarda polis kıyafetiyle dolaşan Ali Ekber'in yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Sevimli Hırsız, Kemal Sunal'ın "Metin Mertoğlu" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Ali Akdeniz ve Kartal Tibet'in yazdığı bu film 1988 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde zengin bir iş adamının oğlu olan Metin Mertoğlu'nun hırsızlıkla geçimini sağlayan Selma'ya âşık olması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada sevgi değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Uyanık Gazeteci, Kemal Sunal'ın "Ali" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu İhsan Yüce'nin yazdığı bu film 1988 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde Gazeteci Ali'nin iki köy arasındaki (güreşle) problem çözme işini çok farklı anlayarak yanlış haberler yapması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada misafirperverlik değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Talih Kuşu, Kemal Sunal'ın "Osman Abalı" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Erdoğan Tünaş'ın yazdığı bu film 1989 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde büyük ikramiye çıktığı zannedilen Osman Abalı'ya çevresindekilerin ilgilerinin bir anda değişmesi ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada adil olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Zehir Hafıye, Kemal Sunal'ın "Cemal" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Orhan Aksoy'un yaptığı, senaryosunu Orhan Aksoy ve Osman Fahir Seden'in yazdığı bu film 1989 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde bir mafya babasının kızı olan Zeynep'in, sevdiği adama kaçarken polisiye roman tutkunu olan Cemal ile tanışması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada arkadaşlık değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Koltuk Belası, Kemal Sunal'ın "Zühtü" rolüyle saf bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Kartal Tibet'in yaptığı, senaryosunu Erdoğan Tünaş'ın yazdığı bu film 1990 yılında çekilmiştir (Sunal, 2001). Filmde dürüst bir belediye çalışanı olan Zühtü'nün belediye başkanı seçilmesi ve sonrasında yaşanan olaylar anlatılmaktadır. Burada iyi insan olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Varyemez, Kemal Sunal'ın "Ragıp Elibol" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Yönetmenliğini Orhan Aksoy'un yaptığı, senaryosunu Erdoğan Tünaş'ın yazdığı bu film 1991 yılında çekilmiştir (Sunall, 2001). Filmde cimri biri olarak bilenen Ragıp Elibol'un bir grup öğrenci tarafından kaçırlması ve sonrasında gelişen olaylar anlatılmaktadır. Burada tutumlu olma değerinin ön plana çıktığı söylenebilir. "Kemal Sunal bu filminden sonra 1999 yılına kadar bir sinema filminde oynamamıştır" (Göktaş, 2017, s. 39). Sanatçı, *Varyemez* filminden sonra, *Saygılar Bizden*, *Şaban Askerde*, *Bay Kamber* ve *Şaban İle Şirin* adlarında 4 dizide rol almıştır.

2.4.2.7 Televizyon Dizilerinden Sonraki İlk/Son Filmi

Kemal Sunal'ın televizyon dizilerinden sonra rol aldığı tek film *Propaganda* olmuştur.

Propaganda, Kemal Sunal'ın "Mehdi" rolüyle uyanık bir tip olarak yer aldığı filmidir. Sinan Çetin'in hem yönetmenliğini yaptığı hem de senaryosunu yazdığı bu film 1999 yılında çekilmiştir (Taş, 2011). Filmde bir tel örgüyle ikiye bölünen köyde yaşanan olaylar anlatılmaktadır Burada arkadaşlık ve sevgi değerlerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

2.4.3 Rol Aldığı Diziler

Kemal Sunal, 1991 yılında çekilen *Varyemez* filminden sonra sinemaya ara vermiş ve sonrasında 4 TV dizisinde rol almıştır.

Saygılar Bizden, Kemal Sunal'ın "Mübaşir Rıza" rolünde yer aldığı dizidir. Yönetmenliğini Zeki Ökten'in yaptığı, senaryosunu Umur Bugay'ın yazdığı, Türk yargı sistemini eleştiren ("Saygılar Bizden", 2018) 13 bölümden oluşan *Saygılar Bizden*, 1992 yılında çekilmiş olup aynı yıl Star TV'de yayımlanmıştır (Sunall, 2001). Bu dizi, Kemal Sunal'ın ilk televizyon dizisidir.

Şaban Askerde, Kemal Sunal'ın "Şaban" rolünde yer aldığı dizidir. İlk 13 bölümün; yönetmenliği Orhan Oğuz'un yaptığı, senaryosunu Sulhi Dölek'in yazdığı, son 15 bölümün; yönetmenliğini Halit Akçatepe'nin yaptığı, senaryosunu Levent Evkuran'ın yazdığı, askerlik anılarının gülünç bir şekilde anlatıldığı, toplam 28 bölümden oluşan *Şaban Askerde*, 1993-1994 yıllarında çekilmiş olup, aynı yıllarda

Star TV’de yayımlanmıştır (Sunal, 2001). Bu dizi, Kemal Sunal’ın rol aldığı en fazla bölümden oluşan dizidir.

Bay Kamber, Kemal Sunal’ın “Bay Kamber” rolünde yer aldığı dizidir. İlk 3 bölümün yönetmenliğini Yaşar Seriner’in yaptığı, geriye kalan 8 bölümün yönetmenliği ise Ünal Küpeli’nin yaptığı, ilk 2 bölümün senaryosunun Gürcan Töreci’nin, 3. bölümü Oya Yüce’nin, geriye kalan 8 bölümün senaryosunu ise Muzaffer Abayhan’ın yazdığı, her bölümde farklı olayların anlatıldığı, toplam 11 bölümden oluşan Bay Kamber, 1994 yılında çekilmiş olup aynı yıl Star TV’de yayımlanmıştır (Sunal, 2001). Bu dizi, Kemal Sunal’ın rol aldığı en az bölümden oluşan dizidir.

Şaban İle Şirin, Kemal Sunal’ın “Şaban” rolünde yer aldığı dizidir. Yönetmenliğini Oğuz Yalçın’ın yaptığı, senaryosunu Levent Evkuran’ın yazdığı, sevgi ve hoşgörünün işlendiği, toplam 13 bölümden oluşan, 10 Aralık 1996’da çekimlerine başlanan ve 10 Şubat 1997’de gösterime hazır hâle gelen Şaban İle Şirin, 5 Mart 1997 tarihinde ATV’de yayımlanmaya başlamıştır (Sunal, 2001). Bu dizi, Kemal Sunal’ın rol aldığı son televizyon dizisidir.

2.5 Şaban Tipi ve Geleneğin Devamı

Kemal Sunal, sanat hayatı boyunca rol aldığı 82 filmde hareketle bir “Şaban Tipi”nin doğmasını sağlamıştır. Bu tip o kadar benimsenmiştir ki “Şaban” ya da “İnek Şaban” adı, sanatçının gerçek adının önüne geçmiştir. Filmleri nedeniyle halk arasında gülüşü ve mizahi yönüyle tanınan Sunal, diğer filmlerde adı “Şaban” olmamasına rağmen toplum hafızasındaki Kemal Sunal düşüncesinin belli kalıplara oturmasında etkili olmuştur.

Türk Sinemasına *Tatlı Dillim* filmindeki “ama ben iyiydim di mi hocam?” cümlesiyle giriş yapan ve *Propaganda* filmindeki “Rahim beni de götür.” cümlesiyle Türk Sinemasındaki sanat hayatını noktalayan Sunal, Türk halkında büyük bir karşılık bulmuştur. Sanatçının, 1972 yılında çekilen *Tatlı Dillim* filminde ekrana yansıyan ilk cümlesi, yıllar içerisinde sinema dünyasında geleceği noktaya ilişkin ipuçlarını da içinde taşımaktadır.

İlk başrol oyuncusu olarak yer aldığı Salako filminde bile Sunal’ın, Şaban tipinin temelini atıldığını söylemek yanlış olmaz. Çünkü film adında geçen salak ifadesi

Şaban rolünün en temel özelliklerinden biridir. Ancak buradaki salak betimlemesinin hiçbir zaman olumsuzluğa yol açmadığı görülmektedir. Çünkü Şaban her seferinde isteklerine ulaşmakta başarılı olan bir tiptir. “Keloğlan’ın saflığını, Nasreddin Hoca’nın uyanık hallerini günümüze taşıyarak onlara benzeyecek sanatçı tipi aranması, Kemal Sunal ve diğer komedyen tiplerini doğurmuştur” (Sunall, 2012, s. 519). Bu tip sayesinde Kemal Sunal filmlerinde toplum için ideal olan insan tipinin ortaya konulmaya çalışıldığını söylemek mümkündür.

Kemal Sunal sinemadaki rolleriyle birçok geleneksel tipe benzetilmiştir. Kemal Sunal’ın benzetildiği geleneksel tiplerden biri Karagöz’dür. “Karagöz, içinden geldiği gibi konuşan, patavatsız, iyi olmaya meyilli ama kabalığı ve cehaletinden dolayı sıkıntılar yaşayan bir tiptir. Yanlışlarına karşın iyi niyeti onu sempatik kılar. Bu sebeple Karagöz’ün tembelliği, sabırsızlığı, saflığı tamamen olumsuz algılanmaz” (Pay, 2012, s. 6). Sunal’ın rollerinde de Karagöz’ün özelliklerinin birçoğunu görmek mümkündür. Çünkü Sunal da Karagöz gibi saf ve cahil bir tip olarak karşımıza çıkmakla birlikte filmlerin sonunda hep başarıya ulaşarak toplum nazarında istenilen tipin özelliklerini sergilemektedir. “Rabarba Şenlik” adlı sinema dergisinin Haziran 2017’deki sayısında Kürşat Saygılı tarafından kaleme alınan yazıda “Türk Sinemasının Karagöz’ü Kemal Sunal” başlığı kullanılmıştır. Söz konusu yazıda Kemal Sunal’ın, Geleneksel Türk Tiyatrosu’ndaki Karagöz’e benzerliği ortaya konulmuştur. Bu yazıda Sunal’ın, sınıf atlama derdinin olmayışı, saf ve iyi niyetli oluşu gibi yönleriyle Karagöz ile arasında güçlü bir benzerlik ilişkisi kurulmuştur (Saygılı, 2017). Gerçekten de yazarın bu konudaki tespitleri dikkate şayandır.

Kemal Sunal’ın toplumsal bellekte yer alan imgelerden Nasreddin Hoca tipi ve eşeği ile olan ilişkisine filmlerde gönderme yaptığı görülür. Göktaş’ın (2017) belirttiği gibi bu iki tip arasında göze çarpan önemli benzerlikler vardır. *Tokatçı* filminin ilk dakikalarında Osman’ın eşeğe ters binmiş bir vaziyette olduğu ve sevdiği kız Emine tarafından eşeğin yularından çekilerek götürüldüğü bir sahne yer almaktadır. Bu sahne Türk mizahının önemli isimlerinden Nasreddin Hoca’yı anımsamamızı sağlar. Kemal Sunal’ın da rol aldığı filmlerde eşeğin olduğu pek çok filme rastlanır. Sanatçının rol aldığı filmlerde eşeğin ön plana çıktığı ilk film *Salako*’dur. Bu filmde eşeğin adı Kadife’dir. Salako, eşeği Kadife ile bir arkadaş gibi konuşur, dertleşir, duygu ve düşüncelerini onunla paylaşır. *İbo İle Güllüşah* filminde ise İbo’nun

İstanbul'da eŖeęi ile dolaŖtıęı görülür ve yine eŖeęiyle konuŖur. *KŖeyi Dönen Adam* filminde Âdem'e miras olarak eŖek gelir ve film boyunca eŖek n plandadır. *Ŗark Bülbülü* filminde de Ŗaban'ın eŖeęi ile konuŖtuęu görülmektedir. Nasreddin Hoca'nın da birçok fıkrasında eŖeęe rastlanmaktadır. Fıkralarından hareketle Nasreddin Hoca'nın eŖeęe ters binmiŖ bir vaziyette heykellerine rastlamak mümkündür. Filmlerde Nasreddin Hoca imgesini sadece eŖeęe ters binme figürünün alınması Kemal Sunal'ın filmlerinde yer alan Ŗaban tiplemesinin özelliklerine uygundur. Özellikle eŖeęin tercih edilmesi Nasreddin Hoca imgesindeki anlama eŖdeęerdir. Çünkü eŖek, Anadolu insanının gözünde fakirliğin sembolüdür. Bu figürle Sunal'ın filmlerinde onun fakirliğine gönderme yapılmakta ve bir halk adamı olduğu vurgulanmaktadır.

Kemal Sunal'ın benzetildiği bir diğer geleneksel tip ise Kavuklu'dur. Orta oyunundaki Kavuklu tipi; "Küçük hesaplar yapar. Tembelliğe sığınmayı çok sever. G durumlardan zekâsı sayesinde kurtulur. Bu zekâ örnekleri hazır cevaplılık üzerine kuruludur. Aynı zamanda tokgzldr. Kimseye yağdanlık olmaz, kimseyi olduğundan fazla görmez ve göstermez. İstemediği iŖleri yapsa da vicdanı hep ağır basar" (Aksakallı, 2012, s. 22). Kavuklu tipindeki özellikleri de Sunal'ın aldığı rollerde de görmek mümkündür. Özellikle hazır cevaplı olması, olduğu gibi görünmesi gibi yönleriyle Kavuklu tipine benzemektedir. Kemal Sunal, *Ŗabanoęlu Ŗaban* ve *Süt KardeŖler* filmlerinde Orta Oyunundaki Kavuklu tipinin temsilcisidir (GktaŖ, 2017, s. 160). Sunal'ın Karagöz'e benzerliği konusunda bir tespit yapılabilirse bunu Kavuklu tipi için de yapmak mümkündür.

Kemal Sunal'ın, Kavuklu, Nasreddin Hoca, Karagöz gibi tiplere benzediği âŖikardır. Ancak Kemal Sunal, oynadığı rollerde geleneksel tipler içerisinden en çok Keloğlan'a benzer. Bu benzerlik iliŖkisini Nazlı Kırmızı, Kemal Sunal'ın 1980 ile 1986 yılları arasında en yüksek giŖe geliri sağlayan ilk on film içinde yer alan (*arıklı Milyoner, Davaro, Doktor Civanım, Kılıbık, En Büyük Ŗaban, Postacı, Ŗabaniye, Orta Direk Ŗaban, Atla Gel Ŗaban, Katma Değer Ŗaban, Sosyete Ŗaban*) on bir filmi üzerinde tespit etmeye alıŖmıŖtır. Bu alıŖmada her iki tip arasındaki benzerlikler aŖaęıdaki tablo 2'de ortaya konulmuŖtur (Kırmızı, 1990, s. 41-42).

Tablo 2: Keloğlan Masalları İle Şaban Filmlerinin İşlevler Listesi

Sıra No	Keloğlan	Şaban
1	Kahraman alt tabakadan gelmektedir.	Kahraman toplumun alt tabakasından gelmektedir.
2	Padişah kahramandan belirli bir işi başarmasını ister.	Kahraman ayrımlı bir toplumsal çevreye girer.
3	Kahraman belirli bir amaçla evden uzaklaşır.	Toplum kahramanı ayrımlı biri olarak görür.
4	Kötüler kahramanı güç durumda bırakırlar.	Kahramanın sevdiği (evlenmek istediği) bir kadın vardır.
5	Kahraman kötülerini aldatır.	Kahraman ile sevdiği kadın arasında çatışma ortaya çıkar.
6	İyiler kahramana yol gösterirler.	Kötüler kahramanı ya da sevdiği kadını güç bir durumda bırakır.
7	Kahraman kötülerini yener.	Kahraman kötülerini yenmek için hile yapar.
8	Padişah kahramanı ödüllendirir.	Kahraman kötülerini yener.
9	Kahraman yeni bir toplumsal konuma iye olur.	Kahraman sevdiği kadınla mutlu olur (evlenir).

Tablo 2’de yer alan Şaban’ın özelliklerine ilişkin örnekler ise şu şekildedir:

Şabanoğlu Şaban’da çalgıcılık; *İnek Şaban*’da karpuzculuk; *Yüz Numaralı Adam*’da garsonluk, kasaplık, kuaförlük, terzilik; *Bekçiler Kralı*’nda bekçilik, garsonluk; *Dokunmayın Şabanıma*’da dolmuş şoförlüğü; *Şark Bülbülü*’nde koruculuk, cankurtaranlık; *Umudumuz Şaban*’da garsonluk; *Gerzek Şaban*’da figüranlık; *Orta Direk Şaban* ve *Gurbetçi Şaban*’da işçilik yapmaktadır.

Şaban birçok filmde köyden şehre gelir ve şehirde uyumsuzluklar yaşar. Buna örnek olarak *Şabaniye*, *Şark Bülbülü*, *En Büyük Şaban*, *Kibar Feyzo* gibi filmleri verilebilir.

Şaban kendisine miras kalması, bulunduğu konumdan başka bir konuma çıkması nedeniyle de dikkat çeker. *Abuk Sabuk Bir Film*, *Köşeyi Dönen Adam*, *Talih Kuşu* gibi filmler örnek gösterilebilir.

Şark Bülbülü’nde Hatice, *Çöpçüler Kralı*’nda Hacer, *Kanlı Nigar*’da Lebibe, *Gurbetçi Şaban*’da Bahar, *Kibar Feyzo*’da Gülo gibi kadınlarla evlenme isteği görülür. Burada evlilikleri geciktiren ya da engel olarak karşımıza çıkan bir konu da başlık parasıdır. Şaban başlık parasını denkleştirmek için çoğu zaman inşaat vb.

işlerde çalışır. Ancak bu durum kendisini amacına ulaştırmada yetersiz kalır. Bunun üzerine şansının yaver gitmesi (*Şark Bülbülü*'nde sanatçı olması gibi) ya da yasa dışı yollara başvurarak (*Tokatçı*'daki dolandırıcılık gibi) amacına ulaşır.

Orta Direk Şaban'da Bahar'ın ekonomik durumu daha iyi olan sporcu Erkan ile evlenmek istemesi, Şaban'ı sıradan biri olarak görmesi sevdiği kadınla çatışma yaşamasına örnek verilebilir.

Bekçiler Kralı filminde fabrikatörün yalancı şahitlerle birlikte Şaban'ı hapse attırma girişiminde bulunduğu görülür.

Deli Deli Küpeli filminde Deli Kaymakam, Yılanoğlu'nu yenmek için yanında bulunan ve halka zararı dokunan kişilerin kıyafetlerini değiştirterek Yılanoğlu'nun onları kaymakam zannetmesini sağlar. Böylece Yılanoğlu, Deli Kaymakam'ın vurulmasına rağmen tekrar tekrar gelebilen bir olağanüstü güce sahip olduğunu düşünür.

Sahte Kabadayı'da Kemal, babasını öldürenleri yenerek onlardan intikam alır. *İnatçı* filminde köy arazisini almak isteyen fırsatçılarla mücadelesi sonucunda gerçek ortaya çıkar ve onları yener.

Davaro, Doktor Civanım, Dokunmayın Şabanıma, Gülen Adam, İbo İle Güllüşah, İnatçı, Keriz, Salak Milyoner, Salako, Şaşkın Damat ve Umudumuz Şaban gibi filmlerinde kahramanın sevdiği kadınla evlendiği görülmektedir.

Keloğlan masalları, içerisinde barındırdığı pek çok kültürel kodlardan dolayı önemli edebiyat ürünleri arasında yer almaktadır. “Türk masal geleneğinde gerçekçi masallar adı altında incelenen Keloğlan masalları bu gelenek içinde önemli bir yer tutmaktadır (Kırmızı, 1990, s. 30). Şaban tipinin de bu masallarla olan benzerliği filmlerin halk tarafından sevilmesinde etkili olmuştur.

Keloğlan, “çeşitli masallarda, gücün (padişahın) karşısında halkı temsil eden Keloğlan; Türk insanının zekâsını, aklını, başarısını, azmini, şansını ve saflığını da en güzel şekliyle kendi üzerinde toplayan, problemleri gülerek çözümleyen “hümorist” yapıya sahip bir tiptir” (Şimşek, 2017, s. 41). Aynı durum Kemal Sunal'da da görülmektedir. Zorluklar karşısında zekâ, şans ve çaba ile başarıya

ulaşan karakterleri canlandıran sanatçının saflığını birçok filmde görmek mümkündür. “Keloğlan, hepimizin bildiği ve sevdiği bir masal motifimizdir” (Ögel, 1995, s. 77). Sunal için de aynı şey söylenebilir. O da halkta bir karşılık bularak sevilen sanatçılardan biri olmayı başarmıştır.

Keloğlan tipi ile Şaban tipi davranışsal açıdan benzerlik göstermelerine rağmen fiziksel açıdan aralarında bir benzerlik söz konusu değildir. Keloğlan’ın fiziksel olarak en belirgin özelliği saçlarının olmaması yani kel olmasıdır. Şaban için böyle bir durum söz konusu değildir.

Masallara bakıldığında Keloğlan’ın babası görülmemektedir. Sadece annesi vardır. Kemal Sunal filmlerinde ise çoğu zaman babaya rastlanmaz.. *Yüz Numaralı Adam* filminde gibi süte su karıştıran, hilekâr, oğlunun kazandığı paraya göz diken kötü bir baba, *Zübük* filminde insanları kandıran sahtekâr bir baba vardır. *Katma Değer* Şaban filminde Sunal’ın babası vardır. Buradaki baba görevini iyi yapan ve namusuyla para kazanan dürüst bir insandır. *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı* filminde ise Şaban’ın babasına rastlanmaktadır. Buradaki baba hakkında bizlere fazla bilgi verilmez. Takım elbiseli, oğlu ile bir banka oturduğu küçük bir sahnede yer alır.

Bazı filmlerde ise annenin oğlunu destekleyen eylem ve söylemlerine rastlamak mümkündür. Örneğin; *Yüz Numaralı Adam*’da oğlunu düşünen ve ona para veren bir anne, *Şabanıye* filminde oğlunu kan davalılarından kurtarmak için ona yardım ederek kadın kılığına girmesini sağlayan bir anne, *Doktor Civanım* filminde oğlunun doktor olmasını arzu eden, ona ilgi ve sevgisini belli eden bir anne, *Kibar Feyzo* filminde oğlunun ağaya ve ağalık düzenine isyan etmesine katkı sağlayan bir anne, *İnatçı* filminde oğluna sevdiği kızı defalarca isteyen bir anne görülmektedir. Keloğlan’da ve Kemal Sunal’da anne bir yardımcı olarak yer almaktadır.

Hem Keloğlan hem de Kemal Sunal insanların kolayca kandırabileceğini zannettiği bir kahraman tipi konumundadır. Her ikisindeki saflık da olaylara ve insanlara karşı iyi davranmanın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Keloğlan’ın masallarda Kemal Sunal’ın ise filmlerde başarılı oldukları görülmektedir. Keloğlan’ın, padişahın kızıyla evlenmek ve bulunduğu konumdan maddi olarak daha yükseğe çıkmak gibi amaçları vardır. Masalların sonunda

Keloğlan'ın padişah kızıyla evlendiği, maddi olarak özgürlüğe kavuştuğu kimi zaman ise sırma saçlara sahip olduğu görülür. Kemal Sunal'ın da amaçları arasında; sevdiği kız ile evlenmek, maddi olarak yükselmek, bulunduğu konumdan daha iyi bir konuma geçmek yer alır. İlk başta insanların alay ettiği, hor gördüğu Kemal Sunal, *Kapıcılar Kralı* filminde Seyit rolüyle önce hor görülür ancak filmin sonunda apartmanın çoğunluk hissesini alır. Salako, bir uşak olmasına rağmen filmin sonunda ağanın kızıyla evlenir.

Kemal Sunal filmlerinde aslında toplum için ideal olan insan tipinin ortaya konulmaya çalışıldığını söylemek mümkündür. Filmi izleyen insanlar, Kemal Sunal'ın şahsında iyi, temiz düşünceye sahip ve yeri geldiğinde azimli olmaya sevk edilmektedir.

Kemal Sunal, Türk insanının hafızasında “şaban” ya da “İnek şaban” olarak yer alır. Replikleri, filmlerdeki kasıtsız sakarlıklarıyla bilinen sanatçı hata yapsa da hoş karşılanır. Sanatçı tarafından ortaya konulan “şaban Tipi” kimi zaman güldürmesine rağmen çoğu zaman tebessüm ettirir. Bu durum Türk mizah anlayışına da uygundur. Çünkü Türk toplumunda kahkaha ile gülmek değil mizah karşıısında tebessüm etmek kabul görür. Nasreddin Hoca fıkralarının insanları güldürmekten ziyade tebessüm ettirmesi de bu görüşümüzü destekler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Kemal Sunal'ın rol aldığı 82 filmde yer alan değerlerin tespit edilmeye çalışıldığı nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma ile yapılan çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

“Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir” (Karasar, 2013, s. 77).

Tarama Araştırmalar, “... olgu ve olayların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır. Araştırmacı burada var olan durumu ayrıntısıyla betimlemeye ve durum hakkında ayrıntılı bilgi vermeye çalışır” (Karakaya, 2009, s. 59). Bu bağlamda araştırmada, Kemal Sunal'ın rol aldığı filmlerdeki değerler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca çalışmada içerik analizi kullanılarak veriler analiz edilmeye çalışılmıştır. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla farkedilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242).

3.2 Evren ve Örneklem

Tezin evrenini, Türk sinemasındaki filmler oluşturmaktadır. Örneklem ise Kemal Sunal'ın rol aldığı 82 filmidir. Filmlere ilişkin bilgilere çalışmanın “Kuramsal Çerçeve” bölümünde yer verilmiştir. 82 filmin tamamı değerler eğitimi açısından incelenmiştir.

3.3 Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli olan 82 film araştırılarak temin edilmiştir. Ayrıca kitapçılardan, kütüphanelerden ve internet ortamından da çalışma için gerekli kaynaklara ulaşılmıştır. Alanda hazırlanan bilimsel kitap, tez ve makale gibi yayınlar taranmıştır.

3.4 Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında yer alan 82 film izlenmiş olup değerler eğitimi alanında yapılan akademik çalışmalar taranarak hazırlanmış olan Değer Tespit Formu (DTF) kullanılarak filmlerde tespit edilen değerler, olumsuzluk taşıyan ifadeler vb. bilgiler fişlenmiştir. “Toplanan ham veriler, çoğu kez, toplandıkları şekliyle, fazla bir şey anlatmazlar. Bunların belli tekniklerle işlenerek çözümlenmesi ve yorumlanması gerekir” (Karasar, 2009, s. 35). DTF’ye işlenen bilgiler daha sonra değerlendirilmiş ve içerisinde kullanılabilir diyaloglar ve tespitler çalışmaya aktararak yorumlanmıştır.

Filmlerde tespit edilen değerler tablo hâline getirilmiştir. Tabloda uygulanan sistem, film adları A’dan Z’ye sıralanarak hangi dakikada ya da dakikalarda değer geçiyorsa oraya tabloda yer verilmiştir. Değerin farklı dakikalarda geçmesi durumunda dakika aralarına virgül konmuş, bazı değerlerin birden fazla dakikayı kapsadığı durumlarda ise başlangıç ve bitiş dakikaları arasına kısa çizgi (-) konularak aradaki dakikalarda kastedilmiştir. Tablodan sonraki kısımda ise filmlerde tespit edilen değerlere ilişkin bazı diyalog ve tespitlere yer verilmiştir.

Çalışmada, akademik çalışmalardan ve yukarıda bahsi geçen değer sınıflandırmalarından hareketle 30 değerden oluşan Değer Tespit Formu (DTF) dijital ortamda hazırlanmış ve çalışmada kullanılan filmler izlenirken bu formda yer alan değerlere göre inceleme yapılmıştır. Değer Tespit Formu (DTF) ekler bölümünde yer almaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

4.1 Filmlerde Tespit Edilen Değerler ve Yorumlar

4.1.1 Adil Olma

Adil kelimesi, “adaletle iş gören, adaletten, doğruluktan ayrılmayan, hakkı yerine getiren, adaletli” (TDK, 2011, s. 30) olarak tanımlanmaktadır. Bir toplumu ayakta tutan dinamiklerden birinin adalet olduğu göz önüne alındığında, “adil olma” değerinin önemi bir kere daha anlaşılacaktır. Adaletle önem veren bireylerin yetiştirilmesi, toplumun devamının sağlanması, hem ulusal hem de evrensel açıdan oldukça önemlidir. Adaletin bağımsız olması, güçlüyü değil haklıyı koruması gerekmektedir. “Para hiçbir vakit adaletin önüne geçemez, geçmemelidir” (Kutlu, 2015, s. 40). Para, mal, mülk gibi yapıların adaleti sekteye uğratmasına müsaade edilmemelidir.

Tablo 3: Adil Olma Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Adil Olma Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Bekçiler Kralı	79	1
2	Davacı	42	1
3	Deli Deli Küpeli	43	1
4	Gülen Adam	16-17	1
5	Hababam Sınıfı Tatilde	46	1
6	Hababam Sınıfı Uyanıyor	24, 30, 38, 53	4
7	Kılıbık	3, 43-46	2
8	Talih Kuşu	91	1
Toplam			12

Tablo 3’te görüldüğü üzere adil olma değeri 8 filmde toplam 12 defa geçer.

Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Deli Deli Küpeli filminde deli rolünde olmasına rağmen Kemal Sunal kanunların da adaletli olması ve haklıdan yana tavır alması gerektiğini belirtmektedir: “Deli Kaymakam: Namuslu adamlar korunsun diye kanun var. Kanun namussuzu koruyacaksa o kanunu kaldırıyorum” (Tibet, 1986). Delinin ağzından adalet

kavramının ortaya konulması ilginç mesajlar içerir. Bu gerçeği akıllılar dile getirememekte ancak bu gerçek bir delinin ağzından ortaya konulmaktadır.

Davacı filminde aralarındaki küçük bir anlaşmazlığın büyümesi üzerine mahkemelik olan köylü iki komşunun adalet elde etmek isterken zulme uğradıkları ve mahkemenin çeşitli sebeplerle uzamasından dolayı adaletten ümitlerini kesmeleri şu şekilde ifade edilmektedir:

“Yunus: Şimdi ben sana 50 tane tokat atsam gider misin mahkemeye?

Ahmet: Tövbe.

Yunus: Bir kere adaletin eline düşmeyeceksin efendim. Düştün mü yandın. Falanca ayın filanca gününe git gel” (Ökten, 1986a). Burada filmin yapıldığı dönemlerde bitmek bilmeyen davalara gönderme yapılarak adalet kavramına eleştiri yöneltilmiştir. Toplum, adaletin yaraları saramayacağını bilmektedir.

Kılıbık filminde Kâmil, oğlu Erol’a çocukluğundan itibaren adalet inancı olmadığını, insanlara yardım etmek isterken yanlış anlaşılmalara ve asılsız suçlamalarla hep zarar gördüğünü söyler (Sezerel ve Hiçdurmaz, 1983). Filmde görüldüğü gibi adalet mekanizmasının yetkili kurumlarca işletilememesi toplumda onlara karşı bir güvensizlik oluşturmuştur.

Bekçiler Kralı filminde insan sağlığına zarar veren fabrikayı kapatan, mahallelinin pek çok derdine çare olan, rüşvet teklifini geri çeviren ve İçişleri Bakanının yeğeni zannedilmesi nedeniyle herkes -özellikle yetkililer ve iş adamları- tarafından dedikleri yerine getirilen Şaban Özgüneş fabrikayı kapattığı ve rüşvet aldığı iddiasıyla tutuklanır ve mahkemeye çıkartılır. Şaban’ın aleyhinde şahitlik edecek olan Zehra vicdan azabı duyarak fabrikatörün Şaban’a rüşvet teklif ettiğini söyler. Bunun üzerine hâkim olayı anlar ve:

“Hâkim: Yaz kızım karar, sanığın beraatine karar verilmiştir” (Seden, 1979a) diyerek adaleti tesis eder. Buradan adaletin haklının yanında olduğu sonucu çıkartılabilir.

Kılıbık filminde ev sahibi ile problemleri olan Kamil’in mahkemede haklı bulunması üzerine adalet olan ihtiyacı şu şekilde ifade ettiği görülmektedir: “Kamil: (Hâkime hitaben) Sağ olun efendim, yaşasın adalet” (Sezerel ve Hiçdurmaz, 1983). Burada

adaletin haklıdan yana tavır aldığı görülmektedir. Adaletin sağlanması toplumsal ilişkiler üzerinde düzenleyici bir etkiye sahiptir.

Talih Kuşu filminde Osman'dan şikâyetçi olan kişilerin haksız olduğu, Osman'ın ise suçsuz olduğu anlaşılmaktadır. Hâkim durumu analiz ettikten sonra Osman'a beraat kararı vermektedir:

“Hâkim: Şahitlerin ifadelerini duydun. Söyleyeceğin bir şey var mı?

Osman: Siz de duydunuz gördünüz Hâkim bey. Vur abalıya demişler, vurmuşlar. Şimdi adalet vur abalıya derse hiç gocunmam.

Hâkim: Hayır oğlum, adalet vur abalıya demeyecek. Olay ava giden avlanırlı olayıdır. Senin hiçbir suçun yok. Beraat, serbestsin” (Tibet, 1989b).

Gülen Adam filminde yer alan bir mahkeme sahnesi şu şekildedir:

“Hâkim: Yusuf Şaplak'ın heyet raporuna göre cezai ehliyeti olmadığı anlaşıldığından denizi kirletme ve devlet memuruna hakaret suçlarından beraatine karar verilmiştir.

Yusuf Şaplak: Sağ olun efendim.

Hâkim: Gidebilirsin” (Tibet, 1989a).

Kendi şahsında adalet kavramına yer veren, idealist bir idareci/eğitimci rolünde oynayan Mahmut Hoca'nın adil olmanın, adaletli davranmanın önemine birçok vurgu yaptığı görülmektedir. Adaleti tesis ve temsil ettiği açık bir şekilde ortaya konulmuş olan Mahmut Hoca, *Hababam Sınıfı Uyanıyor* filminde sadece suç işleyenleri cezalandırmaktadır. Söz konusu filmde adil olmaya ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:

Güçük Necmi: Ceza vermeyecek misiniz ona hocam?

İnek Şaban: Nerede ceza?

Mahmut Hoca: Aslında ceza verilmesi gereken Ahmet değil sizlersiniz” (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde adaleti tesis etme görevi yine Mahmut Hoca'dadır. Mahmut Hoca, Ahmet'in (tuzluğun kapağını açmak suretiyle) çorbasına çok tuz atmasına neden olan ve “yemek kalmadı” diyerek ona yemek vermeyen öğrencileri cezalandırmaktadır (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde Mahmut Hoca'nın ceza verirken kız-erkek ayırt etmeden adaletli davrandığı görülmektedir (Eğilmez, 1977a).

Adil olma, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, bürokrasinin yoğunluğu, adalet kurumlarının yetersizliği, hâkim, savcı vb. görevlilerin eksikliği, adaletin güçlüden yana olması gibi etmenlerin aktif bir şekilde rol oynaması gibi açılardan ele alınmıştır. Bu açıdan ilgili filmlerin yaşandığı toplumun temel problemlerini yansıtarak bir farkındalık yarattığı görülür. Toplumun mahkemeye güvensizliğine rağmen bir güven oluşmaya başladığını, adaletin haklının yanında olmasından anlaşılır. Adalet; suçu azmettirenin ve suçlunun cezalandırıldığı, hakkını arayan kişilerin bürokrasiyle yıpratılmadığı, suçsuzların beraat ettirildiği, bir yapıda olmalıdır. Bu özellikleri taşımayan adaletin, yeterli düzeyde olmadığı ve adaletten uzak bir anlayışın hem bireyler hem de toplum açısından problem teşkil edeceği bilinmelidir. Filmlerde de yer verildiği şekliyle adaletin sosyal bir varlık olan insanın hayatını devam ettirmesinde çok önemli bir rol üstlendiği yadsınamaz bir gerçektir. Güngör'e (1993) göre; "adalet başkalarının haklarına saygı duymak ve onlardan da aynı şekilde saygı beklemektir" (s. 42). İnsanların bir araya gelerek toplumları meydana getirmelerinden sonra önem kazanan değerlerden biri de "adil olma" olmuştur. Adaleti tesis etmekle görevli, bağımsız bir şekilde karar vermesi gereken kimselerin görevlendirilmeleri suretiyle de adalet sağlanmaya çalışılmıştır.

Çocuklara, aileden başlamak suretiyle adil olma değerinin sadece sözle değil davranışla da gösterilmesi, çocuğun bu değere karşı ön bilgilerle büyümesini ve bu değeri benimsemesini sağlayacaktır. Bu konuda ailede başlayan eğitim, okulda ve çevrede pekişecek ve birey topluma uygun bir hâle gelebilecektir. Sonrasında ise adaletin güçlüden yana değil de haklıdan yana olduğu bir adalet sisteminde şeffaf bir biçimde kişilerin adalet arayışları doğru bir şekilde ve kısa bir sürede gerçekleştirilebilecektir. Adil olmanın önemini kavrayan bir çocuk, çocukluktan itibaren yaşamı boyunca karşılaştığı her durumda hakkını arayabilmenin önemini kavramış, hak aramayı bir davranış şekline getirmiş ve haklı olduğu konuda adaleti tesis etmekle görevli kişi ve kurumlara rahat bir şekilde başvurarak hakkını arayabilecektir.

4.1.2 Affedici Olma

Affetmek kelimesi, “1. Bağışlamak. 2. Hoşgörü ile karşılamak, mazur görmek” (TDK, 2011, s. 33) olarak tanımlanmaktadır. Affedici olmak, toplumsal ilişkilerin düzenli bir şekilde ilerlemesi bakımından önemli bir değerdir. İnsanların birbirine karşı affedici olarak davranmadığı bir ailede, ortamda ya da toplumda huzurdan bahsetmek zordur. Bu açıdan affedici olunması, yapılan hatalara karşı kin beslemeden karşı tarafı uyarma yoluna gidilmesi daha faydalı olacaktır. Affedici davranan insanların bu davranışlarında samimi olmaları, karşı tarafı kırmamaya özen göstermeleri gerekmektedir. “İnsanların hatalarını olgunlukla karşılamak ve affetmek erdemliliklerdir” (Ekinci, 2018, s. 126). Erdemli davranan insanlar ise diğer insanlara doğru yolu göstermede aktif rol oynayarak toplumsal sorunların halledilmesine ve ilişkilerin daha sağlıklı yürütülmesine yardımcı olur.

Filmlerdeki insan ilişkilerinde, zaman zaman darılma ya da kızma olsa da uzun süreli küslüklere rastlanmamaktadır. Kemal Sunal, oynadığı rollerden dolayı -genellikle- istemeden maddi zararlara yol açan ya da insanları üzen davranışlar sergilemektedir. Filmlerde birlikte rol aldığı kişilerin kendilerine yapılan hatalara ya da olumsuz davranışlara karşı Kemal Sunal’a cephe almadan affedici bir bakış açısıyla yaklaşıkları söylenebilir.

Tablo 4: Affedici Olma Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Affedici Olma Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Avanak Apti	83	1
2	Bekçiler Kralı	82-83	1
3	En Büyük Şaban	80	1
4	Hababam Sınıfı	28, 51-52	2
5	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	20, 73, 84-88, 90, 90-91, 92	6
6	Hababam Sınıfı Tatilde	88, 93, 96	3
7	Sakar Şakir	81	1
8	Şaban Pabucu Yarım	92	1
9	Şaşkın Damat	72	1
10	Şen Dul Şaban	57	1
11	Tatlı Dillim	23, 91	2
12	Umudumuz Şaban	59	1
13	Yalancı Yarım	93	1
		Toplam	22

Tablo 4’te görüldüğü üzere affedici olma değeri 13 filmde toplam 22 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekeleyebiliriz:

Tatlı Dillim filminde bir köy öğretmeni olan Emine, kendisini köyde bırakıp giden Ferit’i ona olan sevgisinden ve Ferit’in şehir hayatını, eğlenceyi, gündelik zevkleri bırakarak köyde onunla birlikte yaşamaya karar vermesinden dolayı affeder (Eğilmez, 1972).

Yalancı Yarım filminde fakir bir ailenin kızı olan Alev’in, kendisini küçük gören Mahmut’u affettiği görülmektedir (Eğilmez, 1973c).

Affedici olma değerine, *Hababam Sınıfı* filminde 2, *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı* filminde 6 ve *Hababam Sınıfı Tatilde* filminde 3 yerde olmak üzere toplam 11 yerde rastlanmış olup söz konusu değere ilişkin farklı örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Hababam Sınıfı filminde Mahmut Hoca’nın, gözleri az gören öğretmeni, kendisinin müfettiş olduğunu söyleyerek işleten Güdük Necmi’ye ceza vermek yerine onu vicdaniyla baş başa bıraktığı ve affettiği görülmektedir: “Mahmut Hoca: Biliyorsun, bu davranışının cezası okuldan kovulmak. Ama sana ceza vermeyeceğim. Anlıyorum, gençsiniz. Eğlenmek, gülmek elbette hakkınız. Ama bir insanın zaafından, kusurlarından yararlanarak onu küçük düşürmeye hakkınız yok: Hele bu insan öğretmeninizse. Bunun ne demek olduğunu zamanla anlayacaksın” (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde Semra Hoca’nın kendisine aşk mektubu yazan öğrencileri disiplin kurulunda affetmesi için okulda hizmetli olarak görev yapan Hafize Ana’nın girişimde bulunduğu görülmektedir:

“Hafize Ana: Seni içeriden çağırıyorlar kızım.

Semra Hoca: Peki, Hafize Ana.

Hafize Ana: Kızım! Her şey senin dilinin ucunda. Gel, vazgeç şu inadından! Büyüklük sende kalsın. Affediver evlatlarımı!

Semra Hoca: Hafize Ana! Ya ben senin kızın olsaydım. Sen onları affeder miydin?” (Eğilmez, 1976a).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde Mahmut Hoca’nın, kendisine kötü davranan Avni Hoca’yı affettiği aşağıdaki ifadelerle ortaya konulmaktadır:

“Avni Hoca: Hocam, sizden özür dilemek istiyorum. Sizi ne kadar yanlış tanımış, yanlış davranmışım. Kendimi affedemiyorum. Çok utanıyorum.

Mahmut Hoca: Böyle konuşma! İnsanlar birbirini zamanla tanır ve gerçek, sağlam dostluklar işte o zaman meydana gelir.

Avni Hoca: Çok büyüyorsunuz Mahmut Hoca.

Mahmut Hoca: Hayır, sadece senden daha tecrübeliyim o kadar” (Eğilmez, 1977a).

Umudumuz Şaban filminde Şaban kendisine rüşvet olarak verilen parayı halkın ihtiyaçları için kullanır. Bunun üzerine Şaban’a karşı olumsuz düşünceleri olan Canan, Şaban’dan af diler (Tibet, 1979b).

En Büyük Şaban filminde Şaban’ın, Faik Bey’i affettiği görülmektedir:

“Faik Bey: Benimle barışmazsan kendimi öldürürüm ha ona göre.

Şaban: Peki başımın belası, barıştık” (Tibet, 1983b).

Şaban Pabucu Yarım filminde kendi rahatı ve istekleri için diğer insanları -özellikle de yoksul insanları- hiçe sayan, maddiyatın verdiği güçle Şaban ve arkadaşlarının gecekondusunu yıkmaya çalışan Haydar’ın, yanlış yaptığını fark etmesi üzerine onlardan af dilediği görülmektedir:

“Haydar: Kendimi size nasıl affettireceğim bilemiyorum.

Şaban: Ben de pek bilemiyorum.

Adile: O ne demek canım. Oğlunuzun sünnetini bizim fakirhanemizde yaptırmanız ne nimet” (Tibet, 1985d).

Şen Dul Şaban filminde Şaban’ın işinden kovulması ve iş bulamaması üzerine, karısı Necla çalışmaya başlar. Ancak Necla zamanla evini ve ailesini ihmal etmeye başlayınca eşi Şaban’ın kızdığını anlayarak af diler. Şaban da sözlü olarak ifade etmese de eşini affeder (Tibet, 1985e).

Şaşkın Damat filminde Apti’nin eşi Serpil’i affettiği görülmektedir:

“Serpil: Beni affet!

Apti: Yok canım affedecek bir şey yok (Ökten, 1975b).

Sakar Şakir filminde sakarlığıyla çevresinde bulunanların başına bela olan Sakar Şakir'in kavga sırasında denize düşen Gardırop Fuat'ı kurtarması üzerine Gardırop Fuat şu sözleri sarf eder:

“Gardırop Fuat: (Sakar Şakir'e hitaben) Beni affet, ben kötü adamım hâlbuki sen benim hayatımı kurtardın. Amcanla bir olup senin kuyunu kazmaya çalıştım” (Baytan, 1977).

Avanak Apti filminde aynı kadına (Şarkıcı Nevin Şenses) âşık olan Avanak Apti ile Osman'ın film boyunca farklı alanlardaki mücadelelerinin boşa gitmesi üzerine Osman af diler: “Osman: (Avanak Apti'ye hitaben) Beni affet (tokalaşıyorlar)” (Baytan, 1978).

Bekçiler Kralı filminde Şaban Özgüneş'in kendisine fabrikatör tarafından rüşvet teklif edilmesini sağlayan ve mahkemede aleyhinde şahitlik edeceği hâlde gerçekleri itiraf ederek suçsuz yere hapse girmesine engel olan Zehra'yı affettiği görülmektedir (Seden, 1979a).

Affedici olma, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda da affetmenin bir erdem olarak görüldüğü affeden kişinin karşı tarafa doğru olan davranışı doğrudan söylemek yerine hissettirme yoluna gittiği, hata yapan kişinin hatasını anladığı gibi açılardan ele alınmıştır. Filmlerde küskünlüğün (küsen ya da küsülen kişi açısından) kimseye bir fayda sağlamadığı, kişilerin er ya da geç hatalarının farkına vardıkları, iletişimde zaman zaman problemler olsa da sabırlı bir şekilde davranmanın küslükleri giderebileceği gibi mesajlar verilmektedir. Ayrıca yukarıda yer alan diyaloglarda kimi zaman af dileyen kişiye af dilenen kişi tarafından cevap verilmeye bile lüzum görülmediği ya da “affedilecek bir şey yok” gibi ifadelerle kişilere olumlu yaklaşıldığı görülmektedir. Filmlerde hatasını kabul etmenin ve af dilemenin özendirildiği görülür. İnsan ilişkilerinde af dilemek ve hatasını kabul etmek de - abartılmadığı ve alışkanlık hâline getirilmediği sürece- güzel davranışlardır. Bu davranışların yerinde ve yeteri kadar sergilenmesi affediciliğe bir zemin hazırlayacak ve iletişim problemlerinden biri olan küslüğün ortadan kaldırılmasını sağlayacaktır.

Affedici olma değeri toplumda yaşamının bir gereğidir ve bu hususta herkes üzerine düşeni yapmalıdır. Kişiler arasındaki çatışma toplumsal yaşamının getirdiği problemlerden biridir. Önemli olan ise bu çatışmaların karşılıklı anlayış içerisinde

çözülmesidir. “İnsanlar birbirlerini affedince dostluklar kuvvetlenir, insanların psikolojileri bozulmaz, toplumda huzur ortamı oluşur” (Ekinci, 2018, s. 128). Affedici olmanın çocuklara kazandırılması hem affeden hem de affedilen çocuk açısından bu değerın yerleşmesine katkı sağlayacaktır.

4.1.3 Aile Kurma ve Aile Birliğine Önem Verme

Aile kavramı, “evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik” (TDK, 2011, s. 57) olarak tanımlanmaktadır. Aile, toplumun en küçük yapı taşı olarak toplumu meydana getiren önemli bir unsurdur. “İnsanlığın geliştirdiği biricik kurum aile kozasıdır” (Şirin, 2006, s. 167). Aile, birey için en korunaklı ve en samimi yapıdır. Ailede meydana gelen bir problem, hem toplum açısından hem de dünya açısından problem olacaktır. Giderek zayıfladığı birçok çevre tarafından kabul edilen aile bağlarının, güçlendirilmesi ve istenilen düzeye yükseltilmesi için gerekli önlemler alınmalı ve bu değerın eğitimine önem verilmelidir.

Türk kültüründe aileye, neslin devamının sağlanması ve toplumun yaşaması gibi nedenlerden dolayı büyük bir önem verilmektedir. Ailenin yaşaması, aile kurumunun toplumun değerleriyle yoğurularak geliştirilmesi toplumun da yaşaması anlamına gelir. Bundan dolayı da ailede meydana gelen ya da gelecek olan problemler toplumun da zarar görmesine sebep olacağından gerekli önlemler alınarak aile kurumunun korunmasına önem verilmelidir.

Kemal Sunal filmlerinde aile kavramı ve bununla ilgili pek çok terime ve törene rastlamak mümkündür. Söz konusu filmlerde aile kurma ve aile birliğine önem verme değeri kimi zaman örtük kimi zaman da açık bir şekilde ifade edilir. Filmler incelendiğinde boşanma eylemine; *Süt Kardeşler* filminde rastlanmaktadır. *Kapıcılar Kralı* filminde ise apartman sakinlerinden Ferit’in kızı Selma eşinden boşanarak baba evine dönmektedir (Ökten, 1976). Görüldüğü üzere 82 filmde sadece iki tane boşanma eylemi yer almaktadır. İlkinde Bayram pişman olup tekrar evlenmek istiyor. İkincisinde ise boşanmanın olduğunu Selma dile getirmektedir. *Şaşkın Damat* filminde, Serpil ile Apti’nin boşanmasına; Apti ve Süleyman Amca’nın karşı çıktığı görülmektedir (Ökten, 1975b). Bu filmde boşanmaya karşı çıkılması, aile kurumunun önemine yapılmış bir vurgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü toplum boşanmaya olumsuz bakar. Evlenme teklifi, kız isteme, söz-nişan, nikâh, düğün töreni gibi aile

kurumunu meydana getirmenin aşaması olarak kabul edilebilecek tören ve olaylara çok sık rastlanması, söz konusu filmlerde aile birliğine ve aile kurulmasına verilen önemin bir yansımasıdır.

Aile kurma ve aile birliğine önem verme değerinin; evlilik teklifi, kız isteme, söz-nişan, düğün töreni, boşanma gibi alt başlıkları olmasına rağmen bu başlıklar altında yer alan değerler tek bir tabloda gösterilmiştir. Ayrıca tablonun hemen altında diğer başlıklara girmeyen değerler tespit edilerek belirtilmiştir.

Tablo 5: Aile Kurma ve Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Aile Kurma ve Aile Birliğine Önem Verme Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Abuk Sabuk Bir Film	1	1
2	Avanak Apti	61	1
3	Çarıklı Milyoner	5-6-7, 64-65, 86-87	3
4	Çöpçüler Kralı	28, 43, 51-52	3
5	Davaro	14, 15-16, 38-39	3
6	Deli Deli Küpeli	92	1
7	Devlet Kuşu	52-53-54-55	1
8	Doktor Civanım	87	1
9	Dokunmayın Şabanıma	15-16, 60, 70-72, 72, 77, 78-79	6
10	Garip	96	1
11	Gerzek Şaban	19-20, 42, 43, 79, 80	5
12	Gol Kralı	26-27-28	1
13	Gurbetçi Şaban	47, 48, 63-64	3
14	Gülen Adam	43-44-45, 54	2
15	Güllü Geliyor Güllü	57-58-59-60-61	1
16	Hanzo	20-21, 41-42, 56	3
17	Hasret	22, 27	2
18	İbo İle Güllüşah	83-88	1
19	İnatçı	8, 72, 73-76	3
20	İnek Şaban	14, 41	2
21	İyi Aile Çocuğu	62, 62, 63-65, 76	4
22	Kanlı Nigar	80, 80	2
23	Keriz	11, 11-14, 81-82	3
24	Kılıbık	84	1
25	Kibar Feyzo	4, 4, 9, 26-29	4
26	Kıracı	60, 61-63, 73-74	3
27	Koltuk Belası	43-44, 46	2
28	Köşeyi Döner Adam	34	1
29	Meraklı Köfteci	16-17	1
30	Oh Olsun	1-2, 35	2
31	Orta Direk Şaban	76	1
32	Postacı	82	1
33	Salak Milyoner	1-7	1

34	Salako	18-20, 21-23	2
35	Sevimli Hırsız	69	1
36	Sosyete Şaban	32, 32-38	2
37	Şabaniye	38, 89	2
38	Şark Bülbülü	14, 76-79, 80, 89	4
39	Şaşkın Damat	20, 20-21, 22-23, 23, 39, 54, 57-58	7
40	Şen Dul Şaban	83, 84, 90, 98-99	4
41	Tarzan Rıfkı	51-52, 81	2
42	Tatlı Dillim	5, 5, 39, 40-42	4
43	Tokatçı	8, 79	2
44	Tosun Paşa	28, 28, 66	3
45	Umudumuz Şaban	12, 70, 71, 73-75	4
46	Üçkağıtçı	35	1
47	Varyemez	18-19	1
48	Yakışıklı	41-42, 49, 59	3
49	Yalancı Yarım	45, 82-85	2
50	Yedi Bela Hüsnü	68, 83	2
51	Yoksul	4, 4	2
52	Zehir Hafiyeye	91	1
53	Zübük	46	1
Toplam			120

Tablo 5’te görüldüğü üzere aile kurma ve aile birliğine önem verme değeri 53 filmde toplam 120 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleylebiliriz:

Tatlı Dillim filminde Ferit’in babasının Ferit’i görünce ailecek bir arada olamamaktan yakındığı görülmektedir (Eğilmez, 1972).

Oh Olsun filminde Fehmi Haznedar, kahvaltı masasında gazete okurken, çocuklar zamanında kahvaltıya gelmediği için sinirlenmektedir (Eğilmez, 1973b). Ailecek güne kahvaltıyla başlamanın önemi ortaya konulmaktadır. Türklerde kahvaltı, öğle ve akşam yemeklerinde aile bireylerinin bir arada olmasına önem verilir.

Şen Dul Şaban filminde eşini ve çocuklarını ihmal eden Necla’ya davranışlarının yanlış olduğunu ifade etmek ve onu uyarmak isteyen eşi Şaban, evi terk ederek annesine gider. Bunun üzerine Necla işinden ayrılarak ihmal ettiği eşine ve çocuklarına döner (Tibet, 1985e). Genellikle aileyi babanın ihmal ettiği bilinmesine rağmen burada annenin aileyi ihmal ettiği görülmektedir. Bu durum aile bütünlüğüne zarar vermektedir. Kadınların ailesini ihmali Türk kültüründe az rastlanan bir durumdur.

Hanzo filminde Hanzo'yu televizyonda gören Şükriye onu yıllar önce evi terk eden eşi Cabbar zannetmektedir ve onun eve dönerek aile birliğini sağlayacağı düşüncesiyle mutlu olmaktadır. Sonrasında ise Şükriye'nin kızıyla birlikte Hanzo'yu ziyarete hastaneye gittiği, onu diğer insanların saldırılarından kurtardığı görülmektedir (Ökten, 1975a). Burada ise kadının eşi zannettiği kişiyi evine getirmeye çalışarak aile bütünlüğünü korumak için gayret gösterdiği görülmektedir.

Aile kurumunu meydana getirmenin belli aşamaları olan; evlilik teklif etme, kız isteme, söz kesme, nişan kesme, düğün, nikâh törenine Kemal Sunal filmlerinde rastlamaktayız. Ancak filmlerin çekildiği yıllar göz önüne alındığında, evliliklerin genellikle görücü usulü olması nedeniyle evlenme teklifine çok az filmde rastlanmaktadır.

4.1.2.1 Evlilik Teklifi

Evlilik teklifi, genellikle bir erkek tarafından evlenilmek istenilen kişiye sorulan “Benimle evlenir misin?” şeklindeki sorudur. Kişi evlenmek istediğini bu şekilde karşı tarafa iletmektedir.

Kemal Sunal filmlerinde tespit edilen evlenme teklifleri şu şekildedir:

İyi Aile Çocuğu, Yedi Bela Hüsnü, Çarıklı Milyoner, Yakışıklı, Şabaniye, Gurbetçi Şaban ve Dokunmayın Şabanıma filmlerinde evlilik teklif edildiği görülmektedir.

Hasret filminde Âdem Nizami, Alev'in arabasının üzerine bir kamyon ile çiçek döktürdükten sonra “Benimle evlenir misin?” yazılı notu Alev'e göstererek arabanın camına bırakmaktadır (Ökten, 1974). Modern evlenme tekliflerinin gelenekten uzak olduğu görülmektedir.

Şabaniye filminde gazino patronunun şu ifadesi de bir evlenme teklifi olarak kabul edilebilir: (Şabaniye'ye hitaben) He de nikâh basayım” (Tibet, 1984b).

Gurbetçi Şaban filminde Bahar, Şaban'ın evlilik teklifine cevap veriyor:

“Şaban: Konuştun mu ablanla? Söyle bakalım evet mi? Kız söylesene evet mi?

Bahar: Daha dün sorduğun zaman evetti aptal.

Şaban: Öyleyse ne diye dokuz doğurtun bana bu saate kadar.

Bahar: Biraz naz yapmadan olur mu? Ne demişler: Şeytan azapta gerek” (Tibet, 1985a).

Çöpçüler Kralı filminde Hacer, Apti’ye evlilik teklif etmektedir:

“Hacer: (Apti’ye hitaben) Benimle evlenir misin?” (Ökten, 1977). Türk toplumunda evlilik teklifinin genellikle erkek tarafından yapıldığı bilinen ve kabul edilen bir gerçektir. Ancak buradaki örnekte bir kadın tarafından erkeğe evlilik teklif edildiği görülmektedir.

4.1.2.2 Kız İsteme

Kız isteme, bir erkeğin evlenmek istediği kızın ailesinden istenmesi olayıdır. Kız isteme, aile kurumunun kurulmasındaki en önemli aşamalardan biridir. Kültürel olarak kız isteme töreninde baba kızı ister. Ancak bazı durumlarda (babanın olmaması vb.) anne ya da başka bir aile büyüğünün de kız istediği görülür. Bazen ise kızı bizzat damat istemektedir. Kız isteme töreninde “Allah’ın emri peygamberin kavliyle” diye başlayan giriş ifadesiyle kız istendiği görülmektedir. Bazı filmlerde ise bu giriş ifadesine yer verilmemektedir.

Kemal Sunal filmlerindeki kız istemeye ilişkin tespitler şu şekildedir:

Tatlı Dillim filminde elinde tüfekte kız evine giden Muhtar Hasan, Ferit’e köy öğretmeni Emine’yi şu şekilde ister:

“Yazı yazdık aynanızın tozuna

Dünür geldik biz bu evin kızına” (Eğilmez, 1972).

Şen Dul Şaban filminde Şaban’ın arkadaşı Ali’ye kız istediği görülmektedir: “Şaban: Ayşen Hanım, Allah’ın emri, Peygamberin kavliyle ablanız Ayten hanımı oğlumuz Ali’ye istiyorum” (Tibet, 1985e). Burada ise kız istemeyi bir arkadaşın yaptığı görülmektedir.

Abuk Sabuk Bir Film filminde kadınların Âdemoğlu Ali’ye kız istedikleri ancak karşı tarafın Âdemoğlu Ali’ye kızını vermediği görülmektedir (Gören, 1990).

Şaşkın Damat filminde Süleyman Amca, yeğeni Serpil’i herhangi bir kız isteme töreni olmadan Apti’ye vermektedir (Ökten, 1975b).

Kibar Feyzo filminde askerlik dönüşü, evlenmek isteyenlerin ağadan müsaade istedikleri görülmektedir (Yılmaz, 1978a). Köy halkının ağanın onayı olmadan evlilik dahi yapamadıkları görülmektedir.

İnatçı filminde Bayram'a her ayın ilk cuması toplamda 14 keredir Zeynep'i istedikleri belirtiliyor ve daha sonra Zeynep'in ailesi Bayram'ı istemeye geliyor (Tibet, 1988a).

Zehir Hafıye filminde Cemal, Şehmuz'dan kızı Zeynep'i istemektedir: "Cemal: (Kara Şehmuz'a hitaben) Kızınızı seviyorum. Allah'ın emriyle onu sizden istiyorum. Aksi hâlde ateşleyin silahınızı. Kızınızdan ayrı yaşamaktansa ölmeyi tercih ediyorum" (Aksoy, 1989).

Çöpçüler Kralı, Davaro, Dokunmayın Şabanıma, Gerzek Şaban, Gülen Adam, Hasret, Kibar Feyzo, Koltuk Belası, Postacı, Şaşkın Damat, Tokatçı, Tosun Paşa, Üçkağıtçı, Varyemez, Yakışıklı, Yalancı Yarım ve Zehir Hafıye adlı filmlerde de kız isteme törenlerine rastlanmaktadır.

Filmlerde başlık parası konusu da gündeme gelmektedir. *Davaro, Gerzek Şaban, İbo İle Güllüşah, Kibar Feyzo, Meraklı Köfteci, Şark Bülbülü, Tokatçı ve Üçkağıtçı* filmlerinde evlenilecek kız için başlık parası istendiği ya da başlık parası verildiği görülmektedir. *Kibar Feyzo* filminde ise kız babası, kızını isteyen her iki tarafı da çağırarak başlık parası için açık arttırma gibi bir yola başvurmaktadır.

4.1.2.3 Söz Kesme-Nişan

Söz kesme, nişanın bir önceki evresi olarak kabul edilen, evlenmesi aileleri tarafından uygun görülen kişiler için genellikle aile içinde yapılan törendir. Nişan töreni ise söz kesmeden sonraki aşamadır. Kimi zaman aile içinde kimi zaman da tanıdıkların da davet edildiği bir tören şeklinde uygulanır.

Söz kesme de nişan da aile kurumunun aşamaları olarak kabul edilebilir. Söz kesme nişan öncesi bir törendir ve bazı durumlarda söz kesme töreni görülmez, kız isteme töreninden sonra direkt olarak nişan töreni yapılır. Kemal Sunal filmlerindeki söz kesme-nişan törenlerine ilişkin tespitler şu şekildedir:

Tatlı Dillim filminde kız tarafının kızı vermesi üzerine nişan kesme işlemine giriş şu şekilde yapılır: “Muhtar Hasan: Haydi öyleyse nişan keselim” (Eğilmez, 1972). Nişan kesme kız ve erkeğe yüzük takılmak suretiyle yapılan bir törendir. İki yüzüğün de bağlı olduğu kurdele aile büyüğü -genellikle de ailenin en büyüğü- tarafından kesilerek evlilik yolunda adım atılır.

Salako filminde Tefeci Abuzer ile Emine'nin nişanı için evin uşağı Salako'nun nişan tepsisini Tefeci Abuzer'in evine götürdüğü görülmektedir (Yılmaz, 1974).

İnek Şaban filminde Zeliha ile İnek Şaban'ın bir gazete haberinde nişanlandıkları belirtilmektedir (Seden, 1978a).

Şark Bülbülü filminde Hatice'ye saldıran Zülfo Ağa ile Haydar arasında şu diyalog geçmektedir:

“Haydar: Kurban olam ağam bu kız sahiplidir. Beşik kertmesi nişanlıdır. Çarpılırim ağam.

Zülfo Ağa: Fazla dırlanma lo! Kuma almışım benim karılara. Şimdi oldu mu?

Haydar: Rahmetli Bayram'a Kur'an'a el basarak yemin etmişem. (Bayram'ın) Oğlu Şaban vazgeçmeden bu iş olmaz” (Tibet, 1979a). Burada ise beşik kertmesi geleneğine rastlanmaktadır. Beşik kertmesi daha bebek çağıdaki kız ve erkeğin ileride evlendirileceklerine dair söz verilmesi durumudur. “Beşik kertme yoluyla evliliğe ilk kaynak olarak Dede Korkut Hikâyelerimizde rastlamaktayız” (Gönen, 2006, s. 66). Ancak günümüzde şehirleşmenin artması ve teknolojinin ilerlemesinin insan hayatı ve toplum kültürü üzerindeki etkileri göz önüne alındığında beşik kertmesi geleneğinin önemini kaybeden geleneklerden biri olduğunu söylemek mümkündür.

Yoksul filminde Leyla ile Yoksul arasında şöyle bir diyalog geçmektedir: “Leyla: altı ay oldu daha bir nişan bile takamadın.

Yoksul: Bir aya kalmaz takacağım söz” (Ökten, 1986b).

Yoksul filminde Yoksul, Leyla'nın sözlüsü olduğunu söylüyor (Ökten, 1986b). Sözlenme, nişan öncesinde aileler arasında bir kız ve erkeğin evlenme yolunda birbirlerini tanıma için birbirleriyle görüşmelerinin aileler nezdinde bir zemine kavuşturulması durumudur. Kişiler bu törenden ya da karardan sonra birbirlerinin sözlüsü olduklarını ifade edebilirler.

Çöpçüler Kralı filminde Apti, Hacer'in nişanlısı olduğunu söylemektedir (Ökten, 1977).

Kılıbık filminde Müslüm Efendi toplanan kalabalığa, nişan yüzüğü vs. olmadan, kızı Hülya ile Erol'un nişanlarını ilan ediyor (Sezerel ve Hiçdurmaz, 1983).

Sevimli Hırsız filminde Selma ile Metin'in nişanlanmak istediklerini Selma'nın dedesine aile bireylerine duyurmaktadır (Tibet, 1988c).

Kiracı filminde Kerim'in iş arkadaşı Hüsnü ve Serap cumartesi nişanlanacaklarını söylüyorlar (Aksoy, 1987a).

Devlet Kuşu, Gol Kralı, Kiracı, İyi Aile Çocuğu, Köşeyi Döner Adam, Şaşkın Damat ve Tarzan Rıfki filmlerinde nişan törenleri yer almaktadır.

4.1.2.4 Nikâh

Nikâh, kız ve erkeğin birlikteliklerinin evlilikle neticelendirildiğinin yasal ya da dinî bir zemine kavuşturulması olarak tanımlanabilir. Türk toplumunda resmî ve dinî nikâh olmak üzere iki nikâh türüne rastlanmaktadır. Günümüzde resmî nikâh, belediye başkanının verdiği yetkiyle nikâh memurları tarafından kıyılabilir. Son değişiklik ile müftüler de resmî nikâh kıyabilmektedir. Dinî nikâh ise genellikle cami hocaları tarafından kıyılmaktadır. Kemal Sunal filmlerinde hem imam nikâhı hem de resmî nikâh törenlerine rastlanmaktadır. Filmlerdeki tespitler şu şekildedir:

Umudumuz Şaban filminde Canan'ın babasının zoruyla Cem'le evlenmek için gelinlik giydiği daha sonra ise Canan ile Cem'in resmi nikâh için nikâh masasında oldukları görölmektedir (Tibet, 1979b).

Zübük filminde Yektane ile İbrahim Zübükzade'nin gelinlik ve damatlıkla belediye binasından çıktıkları görölüyor (Tibet, 1980b).

Tarzan Rıfki filminde Melahat ile Rıfki'nin resmi nikâh töreni için nikâh masasında oldukları görölmektedir (Baytan, 1986).

Avanak Apti, Garip, Gülen Adam, Koltuk Belası, Oh Olsun, Sosyete Şaban, Şaşkın Damat ve Yakışıklı filmlerinde resmi nikâh törenine rastlanmaktadır.

Keriz ve Şark Bülbülü adlı filmlerde imam nikâhı yapılmaktadır.

4.1.2.5 Dügün Töreni

Dügün kelimesi, “evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan tören, eğlence, cemiyet” (TDK, 2011, s. 733) olarak tanımlanmaktadır. Aile kurumunun kurulmasındaki son aşama ise düğün törenidir. Dügün töreni vasıtasıyla kız ile oğlanın aile oldukları eş, dost ve akrabalara tabir-i caizse ilan edilir. Kemal Sunal filmlerindeki düğün törenlerine ilişkin tespitler şu şekildedir:

Şen Dul Şaban filminde Ali ile Ayten’in gelinlik ve damatlık giymiş vaziyette evden çıkıp gelin arabasına bindikleri görülmektedir (Tibet, 1985e).

Şark Bülbülü filminde Şaban, köylülere düğün yapacağını söylemektedir (Tibet, 1979a).

Kanlı Nigar filminde Nigar İle Ağâh, Lebibe ile Narçın aile içinde bir törenle evleniyorlar (Ün, 1981).

Gurbetçi Şaban filminde Şaban, Bahar’ı gelinlikli olarak bisiklet arkasında götürüyor (Tibet, 1985a).

Dokunmayın Şabanıma filminde damdaki şişeye ateş ederek kırdığı zannedilen Şaban ile Ayşe’nin düğün töreni yapılmaktadır (Seden, 1979b). Buradaki gelenekte damdaki şişe evde evlenilebilecek yaşta bir kız bulunduğunu ifade etmektedir. Bu şişeye silahla ateş edilmesinin ise o kıza talip olduğu anlamına geldiği belirtilmektedir.

Çarıklı Milyoner, Davaro, Doktor Civanım, Dokunmayın Şabanıma, Güllü Geliyor Güllü, İbo İle Güllüşah, İnatçı, Keriz, Kibar Feyzo, Meraklı Köfteci, Salak Milyoner, Salako, Sosyete Şaban, Şark Bülbülü, Şaşkın Damat, Tatlı Dillim, Umudumuz Şaban ve Yalancı Yarım adlı filmlerde düğün törenleri yer almaktadır.

Bazı durumlarda ise filmlerde düğün yapılacağıının çevrede bulunan kişilere duyurulduğuna aile büyüklerinin ya da kişilerin düğün isteklerine şahit olmaktadır:

İnek Şaban filminde Ayşe’nin annesi kızı için düğün isteğini şöyle dile getirir:

“Ayşe’nin Annesi: Ana hakkı olarak mutlaka Fatih Şen Yuva Dügün Salonunda telli duvaklı, davullu zurnalı düğün isterim. ... Şanlı şöhretli düğün yapmadıkça kız (Ayşe) elli yaşına gelse de vermem” (Seden, 1978a). Burada ise anne tarafından kızının evlenmesi durumunda istekler öne sürülerek davullu zurnalı düğün talebi dile

getirilmektedir. Türk geleneğinde düğünlerin çalgı ve müzikli olarak yapıldığı görülmektedir. Bölgeden bölgeye çalgı ve müzik seçiminde farklılıklar görülebilmektedir.

Umudumuz Şaban filminde Muhteşem, “(Kızına hitaben) Tek istediğim Cem’le bir an önce evlenip, (Cem’in babasına bakarak) bize bir torun vermeniz” (Tibet, 1979b) diyerek isteğini dile getirmektedir.

Orta Direk Şaban filminde Adnan Bıçakçı torunu Bahar’ı kurtaran Şaban’a: “Adnan Bıçakçı: Benim asıl damadım senmişsin, sen” (Tibet, 1984a).

Deli Deli Küpeli filminde evliliğe ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:

“Hatice: (Deli Kaymakam’a hitaben) Dur, dur diyorum. Bizi bekle!

Deli Kaymakam: Sana bu kız da delirdi demiştim. Söz dinlemiyor n’arıyım Hâkimcim?

Deli Hâkim: Ona da bir deli raporuz alırız. Evlenmenizde bir sakınca kalmaz” (Tibet, 1986).

Kiracı filminde Hüsnü, Kerim’e düğün davetiyesi getiriyor (Aksoy, 1987a).

İyi Aile Çocuğu filminde Oya ile Kemal, Ferdane ile de uyanık ikiz kardeş rolündeki Cemal gelinlik ve damatlık giymiş vaziyette, düğün töreni olmamasına rağmen evlenmiş olarak seyirciye gösterilmektedir (Seden, 1978b).

Yedi Bela Hüsnü filminde Hüsnü ile Hüsnü’nün düğün törenleri yapılacağı ifade ediliyor (Baytan, 1982).

Çarıklı Milyoner filminde Bayram, Suna’yı köye götürüp düğün yapacağını söylüyor (Tibet, 1983a).

Tokatçı filminde Osman, Emine ile evleneceğini kahvehanedekilere; “müjdem var” diyerek bildiriyor (Baytan, 1983).

Aile kurma ve aile birliğine önem verme, filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda; aile kurumunun evlilik teklifi, kız isteme, söz kesme-nişan, nikâh, düğün olmak üzere belli aşamalardan geçilerek yavaş yavaş ve sağlam temeller üzerine inşa

edilmesi, boşanma taleplerine karşı çıkılması ve boşanma olursa da pişmanlık duyularak tekrar evlenme isteği gibi açılardan ele alınmıştır.

Türk toplumunda aileye önem verilmekte ve sosyal hayat içerisinde kadın ve erkeğin birlikte hareket ettikleri görülmektedir. Ekinci'ye (2018) göre: "Aile, çocukların hayata hazırlandığı, şefkat ve merhametin olduğu eğitim merkezidir" (s. 23). Bu merkezin kuruluş amacına uygun olarak çocukların yetişmesinde ailelerin üzerine düşeni yapması için aile kurumunun korunması gerekmektedir. Aileden özellikle de anneden uzak bir şekilde büyüyen çocukların hayata uyum sağlama hususunda birtakım problem yaşayacakları aşikârdır. Bu durumun olumsuz yönlerini en aza indirebilmek için aile kurumunun önemine dikkat çekilmeli ve çocuklara ilk yıllardan itibaren aile kurumunun önemi hissettirilmeli ve bu değer çocuklara kitaplar, dersler, öğretmenler ve medya tarafından sistemli olarak aktarılması gerekmektedir.

4.1.4 Arkadaşlık

Arkadaş kelimesi, "birbirlerine karşı sevgi ve anlayış gösteren kimselerden her biri, bacanak, eş, yâren, yoldaş" (TDK, 2011, s. 153) olarak tanımlanmaktadır. İnsanın öncelikli olarak iletişim kurduğu kişiler ailesinden sonra arkadaşlarıdır. Hatta aileden ayrıldıktan sonra da en fazla vakit geçirilen kişiler arkadaşlar olduğundan bu değer insan hayatındaki önemi göz ardı edilemez. Arkadaşlık bağlarının güçlü olduğu toplumlarda daha iyi iletişim ve sağlıklı ilişkiler kurulabilir. Arkadaşlık hem bir değer hem de bir ihtiyaçtır. "Hayatımızın her alanında; sırlarımızı, dertlerimizi, sıkıntılarımızı, sevinçlerimizi, üzüntülerimizi paylaşabileceğimiz, kendisine güvenebileceğimiz, zor zamanımızda yanımızda olacak, öfkelendiğimizde bize sabrı tavsiye edecek, bizi kötülükten alıkoyacak, malımızı, namusumuzu, canımızı... kendisine emanet edebileceğimiz arkadaşlara ihtiyacımız vardır" (Ekinci, 2018, s. 162). Bu özelliklere sahip arkadaşlar edinen kişilerin, ailesine ve mensubu olduğu topluma birçok katkısı olacaktır.

Sunal'ın tek başına olduğu film neredeyse yok denecek kadar azdır. Birçok filmde yanında samimi olduğu bir arkadaşı göze çarpmaktadır.

Tablo 6: Arkadaşlık Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Arkadaşlık Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Canım Kardeşim	23, 26, 31, 40	4
2	Çöpçüler Kralı	49	1
3	Devlet Kuşu	9, 19, 38, 51, 79	5
4	En Büyük Şaban	14, 33	2
5	Garip	44	1
6	Hababam Sınıfı	65	1
7	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	64, 68	2
8	Hababam Sınıfı Uyanıyor	21, 38, 58-59, 92	4
9	İbo İle Güllüşah	23, 81, 83	3
10	Japon İşi	38	1
11	Korkusuz Korkak	72	1
12	Propaganda	9, 96, 98	3
13	Süt Kardeşler	14	1
14	Şen Dul Şaban	20, 32, 40, 41, 83, 85	6
15	Zehir Hafiye	18	1
Toplam			36

Tablo 6’da görüleceği üzere arkadaşlık değeri 15 filmde toplam 36 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Canım Kardeşim filminde Halit’in; evi yanan Murat’ın yardımına koştuğu, Murat’ın babasının cenazesinde Murat’a yardımcı olduğu, Murat’ın kardeşi Kahraman’ın okuluna Murat ile birlikte gittiği, ev kirasını ödemediği için evden kovulan Halit’i Murat’ın eve aldığı, görülmektedir (Eğilmez, 1973a). Söz konusu filmin neredeyse tamamında Halit ile Murat’ın çok iyi arkadaş oldukları, hemen her işte birlikte hareket ettikleri görülmesine rağmen Tablo 6’da yer alan dakikalardaki arkadaşlık değerine ilişkin tespitler belirtilmiştir. Yoksa filmin genelinde bir arkadaşlık vurgusu olduğunu söylemek mümkündür.

Hababam Sınıfı filminde babası okul taksitini ödeyemediği için okul müdürünün okuldan ayrılmasını istediği Boncuk eşyalarını toplarken arkadaşı İnek Şaban ile arasında şöyle bir diyalog geçer:

“İnek Şaban: Keşke bizim de (okulda) son gecemiz olsaydı.

Boncuk: Ben daha çok sizlerden ayrılacağım için üzülüyorum” (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde arkadaşlığın doğum günü gibi özel günleri hatırlamayı ve ona uygun hareket etmeyi de gerektiren bir değer olduğuna ilişkin

örneğini İnek Şaban'a hazırlanan bir doğum günü sürpriziyle görmekteyiz (Eğilmez, 1976a).

Korkusuz Korkak filminde, iş arkadaşlarının Mülayim'e doğum günü için sürpriz yaptıkları, doğum günü pastası alarak onun doğum gününü kutladıkları görülmektedir (Baytan, 1979).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde tüm sınıfın birkaç kişi tarafından işlenen suça ortak olduğu görülmektedir:

Semra Hoca: (İnek Şaban'a kendisinden gibi yazılıp gönderilen mektuplar için) Son defa soruyorum, kim yazdı bunları?

Güdük Necmi: (Ayağa kalkarak) Ben yazdım.

Damat Ferit: (Ayağa kalkarak) Hayır, ben yazdım.

Öğrenci: (Ayağa kalkarak) Ben yazdım (Sonrasında diğer tüm öğrenciler ayağa kalkar.) (Eğilmez, 1976a).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde gözleri az gören Akil Hoca, İnek Şaban'ı tahtaya çağırarak ilkçağ filozoflarını anlatmasını ister. Güdük Necmi ise Şaban'a başka bir kitap vererek okumasına neden olur. Şaban'ın dalga geçtiğini düşünen ve buna sinirlenen Akil Hoca, Şaban'a babasını okula çağırmasını söyler. Güdük Necmi ise Şaban'a bir çaresini bulacağı yönünde telkinde bulunur:

“İnek Şaban: Mahvettin ulan Güdük beni. Babam duyarsa beni öldürür. Şimdi ben ne yapacağım.

Güdük Necmi: Üzülme Şabancığım ben bir çaresini bulurum.

İnek Şaban: Sahi bulur musun?

Güdük Necmi: Tabii Şabancığım, ben senin en samimi arkadaşın değil miyim?” (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Mahmut Hoca tarafından Ahmet'e yemek kalmadı diyerek yemek vermeyen tüm öğrenciler cezalandırılarak sadece Ahmet'e yemek verilmesi üzerine Ahmet bu durumdan rahatsızlık duyar ve yemeği yemekte zorlanarak arkadaşları açken boğazından geçmediğini söyler (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Hababam Sınıfından tek mezun olan Ahmet'in, okuldan ayrıldığı sırada arkadaşlarının ona yaptıkları için af diledikleri ve ona olan sevgilerini dile getirdikleri görülmektedir (Eğilmez, 1976b).

En Büyük Şaban filminde Şaban'ın intihar etmek üzere olan Faik Bey'i intihardan vazgeçirmesi üzerine Faik Bey, yıllarca böyle bir arkadaşı aradığını söyler (Tibet, 1983b).

En Büyük Şaban filminde uşağı tarafından arkadaşı Şaban'ın evden kovulduğunu öğrenen Faik Bey bu duruma çok kızar ve uşağından Şaban'ı bulmasını ister (Tibet, 1983b).

Şen Dul Şaban filminde Necla kendisini işe aldırarak arkadaşı Hacer'e minnettarlığını ifade eder. İkili arasında şöyle bir diyalog geçer:

“Necla: İnanamıyorum Hacer, sana ne kadar teşekkür etsem azdır.

Hacer: Rica ederim Necla, arkadaşlık böyle günlerde belli olur” (Tibet, 1985e).

Şen Dul Şaban filminde; Şaban ile Ali'nin birlikte iş aradığı, Ali'nin Şaban'ın kızına baktığı, Ali'nin Şaban'a ev temizliğinde yardım ettiği, Şaban'ın Ali'ye kız istediği, evi terk eden Şaban'a, Ali'nin destek olduğu görülmektedir (Tibet, 1985e).

Garip filminde bir kayıkta bulduğu kızı (Fatoş'u) büyütecek kadar iyi yürekli bir adam olan Kemal'in, Fatoş'u tedavi ettirmek için sattığı köstekli saatini arkadaşları satın alarak Kemal'in evine gelirler:

“Kemal'in arkadaşı: (Fatoş'a ilaç almak için sattığı köstekli saati Kemal'e uzatarak.)

Kahvede unutmuşsun bunu.

Kemal'in diğer arkadaşı: (Kendilerine duygulanarak bakan Kemal'e hitaben) İnsanlık öldü mü be arkadaşım” (Ün, 1986).

Süt Kardeşler filminde Ramazan, Şaban'ın süt kardeşi olan Afife'yi beğendiği için Şaban'ın yerine geçerek Şaban'ın süt annesine kendisini Şaban olarak tanıtmak ister. Şaban da bu durumu pek anlamasa da arkadaşı olduğu için Ramazan'ın teklifini kabul eder:

“Şaban: (Ramazan'ın, izin kâğıdını değiştirme teklifi için) Pek anlamadım ama olsun. Arkadaş için çiğ tavuk bile yenir.

Ramazan: Aslan Şaban'ım” (Eğilmez, 1976c).

Çöpçüler Kralı filminde kız istemeye gidecek olan Apti'nin yürüyerek gideceğini öğrenen kahvecinin, Apti için taksi çağırarak parasını kendisinin vereceğini söylediği görülmektedir (Ökten, 1977).

İbo İle Güllüşah filminde maddi durumu çok iyi bir ailenin kızı olan Gülşah'ın, İbo ile kaçması ve arkadaş olması hakkında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“İbo: İki arkadaşlık eskiden Kadife'yle ben şimdi üç oldum. Di mi lan?

Gülşah: Ne güzel” (Yılmaz, 1977).

İbo İle Güllüşah filminde Gülşah'ın teyzesi Oya, kendisinden yaşça büyük, maddi anlamda ise aralarında uçurum bulunan İbo ile arkadaşlıkları hakkında Gülşah'a uyarıda bulunmaktadır:

“Oya: İbo'yla sen iki ayrı dünyanın insanlarısınız.

Gülşah: Ama en iyi arkadaşım o, benim” (Yılmaz, 1977).

İbo İle Güllüşah filminde İbo, Gülşah'ın babası Feyyaz Bey'in kendisine verdiği 100 bin liralık çeki reddeder:

“İbo: (Feyyaz Bey'e hitaben) Ben senin paranı istemiyorum amca. Ben Güllüşah'ı ne kaçırdım ne buldum. Güllüşah benim arkadaşımdır. Arkadaşız di mi?

Gülşah: Arkadaşız İbişko” (Yılmaz, 1977).

Devlet Kuşu filminde Mustafa, Murat ve Sülo kardeşten ileri olduklarını söylerler (Ün, 1980).

Japon İşi filminde Japon bilim adamının, kendisini yankesicilerden kurtaran Veysel'e hediye gönderdiği görülmektedir.

“Veysel: (Kendisine Japon bilim adamının gönderdiği hediye kolisinde çıkan mektubu okur.) Dostum Veysel, gönderdiğim hediye umarım seni çok memnun edecektir. Sözümde durdum. Hediyemi görünce sakın şaşırma olur mu?” (Tibet, 1987).

Zehir Hafiyeye filminde Cemal, kendisine iş bulan arkadaşı Necati'ye: “İnsanın arkadaşı olacaksa senin gibi olmalı (Aksoy, 1989) der.

Propaganda filminde iki eski arkadaş olan Rahim ile Mehdi'nin birbirlerini özlediklerine ilişkin sohbet ettikleri görülmektedir:

“Rahim: O kadar uzun yıllar arkadaşlık yaptıktan sonra bu bir buçuk sene ayrılık var ya bitmek bilmedi ya!

Mehdi: Ya benim içinde öyle ya! Biz seninle askerden beri arkadaşız. Kurtuluş Savaşı yıllarından, hatırlıyor musun? Hani ben yaralandım, sen kurşunu çıkardın. Ya sen olmasan bu Âdem filan hiçbiri olmazdı.

Rahim: Allah göstermeye olur mu öyle şey? Benim yaptığımı her sıhhiyeci yapar” (Çetin, 1999).

Propaganda filminde Mehdi, çocukları ve arkadaşı Rahim için kamu görevini bırakır: “Mehdi: (Çocukluk arkadaşı Rahim’e hitaben) Biz eski arkadaşız. Ankara’nın kâğıtlarına mı yenileceğiz?” (Çetin, 1999).

Arkadaşlık, filmlerin yapıldığı 1970’li, 1980’li ve 1990’lı yıllarda, arkadaşlar arasındaki ilişkiler, arkadaşların birbirlerine yardımcı olması, iyi günde ve kötü günde birlikte hareket etme, maddi-manevi destek olma gibi açılardan ele alınmıştır.

Arkadaşlık değerine ilişkin filmlerde: “Arkadaş, hem düğünde hem cenazede hem iyi günde hem de kötü günde arkadaşının yanında olmalıdır.” mesajının verildiği ve bu değere ilişkin örnek davranışlar sergilendiği görülmektedir. Arkadaşlık; arkadaşların birbirlerini koruduğu, iş bulmaktan evliliğe kadar arkadaşlar arasında dayanışmanın olduğu, iyi günde ve kötü günde bir arada olunan, çıkar gözetilmeyen, birlik ve beraberlikten ödün verilmeyen bir yapıda olmalıdır. Bahsi geçen durumların arkadaşlıkta bir tercih değil olması gereken temel özellikler olduğu bilinmelidir. “İnsan çocukluğundan itibaren arkadaş edinmeye başlar: Çocukluk arkadaşı, okul arkadaşı, iş arkadaşı, hayat arkadaşı...” (Ekinci, 2018, s. 160). Türk toplumunda arkadaşlık değeri, en eski ve en köklü değerlerden biridir. Birlikten kuvvet doğacağı gerçeğinden hareketle arkadaşlığa önem verildiğini söylemek mümkündür. Arkadaşlık değeri, takım ruhu ve dayanışma, yardımseverlik gibi değerlerle yakından ilişkili değerlerden biridir.

4.1.5 Bilimsellik

Teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde arttığı, bilginin ve bilimin ön plana çıktığı günümüzde önemli değerlerden biri de bilimselliktir. Bilimin ve bilimselliğin günümüz şartlarında vazgeçilmez bir unsur olduğu göz önüne alındığında bilimsellik değerinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bilime önem veren bireylerin yetişmesi,

bilimselliğin esas alınarak iş ve işlemlerin yapılması hem insan hem de toplum hayatını sadece kolaylaştırmakla kalmayacak aynı zamanda toplumsal hayatı belirli bir düzene koyacaktır. Bilimin insan hayatı açısından önemi yadsınamaz. “Bilimsellik değeri, bilgi çağı olarak nitelendirdiğimiz ve bilimin tavan noktasına ulaştığı günümüzde, her insanın sahip olması gereken ve yeni gelen neslin tüm bireylerine de kazandırılması gereken bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır” (Şahin, 2017, s. 154). Çağdaşlaşma yolunda atılacak her adım bilimin ve bilimselliğin ışığında gerçekleşecektir.

Tablo 7: Bilimsellik Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Bilimsellik Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Gülen Adam	16, 17, 34, 38, 61-62	5
2	Hababam Sınıfı Uyanıyor	15, 36	2
3	Hanzo	19, 20	2
4	Japon İşi	38	1
5	Sakar Şakir	14	1
6	Üçkağıtçı	43	1
Toplam			12

Tablo 7’de görüldüğü üzere bilimsellik değeri 6 filmde toplam 12 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Kimya Hocası Şevket, deneyin önemine değinir ve deneysiz bir kimyanın düşünüleemeyeceğini vurgular (Eğilmez, 1976b).

Gülen Adam filminde; karşılaştığı olaylar karşısında sürekli olarak gülen Yusuf Şaplak’ın durumu tıp dünyasında merak uyandırır. Bunun üzerine Doktor Oktay konu hakkında tez hazırlamak ister ve Yusuf Şaplak’a doçentlik tezinden bahseder. Doktor Oktay tez yazmaya devam eder ve tez konusu hakkında tereddüte düşer hocalarının tavsiyesi üzerine tezine devam eder (Tibet, 1989a).

Hanzo filminde insana benzeyen bir canlı olan Hanzo’nun doktorlar tarafından incelenmesinden sonra Profesör Tacettin şu açıklamayı yapmaktadır:

“Profesör Tacettin: Beyler Hanzo’nun ilk ve en zorlu müşahede dönemi bitmiştir. Kıymetli asistanlarım gece gündüz uyumadan Hanzo’yu gözlemişler ve bana bu ilmi dokümanları vermişlerdir. Artık ilmin ışığında açıklayabiliriz: Hanzo, bir hayvan değil bir insandır” (Ökten, 1975a).

Hanzo filminde her ne kadar davranışları ve görüntüsü bir hayvanı andırsa da Hanzo için doktorların farklı düşündükleri görülmektedir:

“Profesör Tacettin: Hanzo, ilmin gözünde yeni doğmuş bir bebektir” (Ökten, 1975a).

Sakar Şakir filminde Televizyoncu Kenan bir apartman dairesinde sürekli olarak televizyon yapmaya uğraşmaktadır: “Televizyoncu Kenan: Dünyanın en harika televizyonunu yapmak üzereyim” (Baytan, 1977).

Üçkağıtçı filminde Rüstem Ağa ile Satılmış Ağa arasında şöyle bir diyalog geçer:

“Satılmış Ağa: Ahmet oğlumuz nasıl?

Rüstem Ağa: İyi değil. Giden doktordu. Ayağa kalkması imkânsız diyor.

Satılmış Ağa: Çok üzuldüm Rüstem Ağa. Bana kalırsa doktorlara pek inanma. Onlar her şeyi büyütürler. Bir de hocaları, hacıları dene. Bir okusunlar, bakarsın iyi gelir.

Rüstem Ağa: Öyle şeylere inanmam. Hastalık tedavisi, ilim işi, doktor işi” (Baytan, 1981).

Japon İşi filminde Japon bilim adamının Başak’ın tıpatıp aynısı bir robot yaptığı görülmektedir (Tibet, 1987).

Bilimsellik, filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda, deney yapmanın doğruya ulaşmada etkili olduğu, bilimin emek ve sabır gerektiren bir iş olduğu, bilimsel bakış açısıyla yaklaşmak gerektiği gibi açılardan ele alınmıştır. Bilimsellik; deneyin başarısız olursa bile yer aldığı, sabırlı bir şekilde çalışmaların sürdürüldüğü, bilime olan inancın yitirilmediği bir yapıda olmalıdır. Bilimselliğin insan ve toplum açısından önemi göz ardı edilmemelidir. Teknolojik gelişmelerin çok sık yaşandığı günümüzde en hızlı gelişen ve önem kazanan değerlerden biri de bilimselliktir. Çocukların bilime karşı meraklı olmalarının sağlanması, bilimsellik değerinin birçok dersin içerisinde yer alması, bilimi ve bilimselliği özendirici konuların çocukların yaş ve cinsiyet gelişimine uygun olarak işlenmesi, bu değerın çocuklar tarafından benimsenmesini ve yaşatılmasını sağlayacaktır.

4.1.6 Cesaret

Cesaret kelimesi, “güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven” (TDK, 2011, s. 455) olarak tanımlanmaktadır. Bireyin haksızlık karşısında kendisini, ailesini hatta vatanını savunabilmesi, önemlidir. Karşılaşılan olumsuz bir

durum karşısında; ailede aile bireylerinin, toplumda ise toplumu meydana getiren kişilerin cesaretli davranmaları beklenmektedir. “Cesaret, başarılı ve yaratıcı olmada en başta gelen değerlerden birisidir” (Hökelekli, 2013, s. 104). Cesur olan kimselerin çeşitli risklerle karşılaşma ihtimali olmasına rağmen istediklerini elde etme de ve başarı olma ihtimalleri de daha yüksektir.

Tablo 8: Cesaret Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Cesaret Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Avanak Apti	76	1
2	Hasret	83	1
3	Kanlı Nigar	65	1
4	Kibar Feyzo	67, 68, 80	3
5	Korkusuz Korkak	43	1
6	Oh Olsun	77	1
7	Orta Direk Şaban	83-84	1
8	Salako	9, 21	2
9	Umudumuz Şaban	71	1
10	Yedi Bela Hüsnü	77	1
Toplam			13

Tablo 8’de görüldüğü üzere cesaret değeri 10 filmde toplam 13 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örneklebiliriz:

Oh Olsun filminde Burhan Usta kendini ve kızını aşağılayan Fehmi Haznedar’a karşı işini kaybetmek pahasına da olsa tepki göstermektedir (Eğilmez, 1973b).

Hasret filminde duyma yetisini kaybeden şarkıcı Alev Sayın, ameliyat olma kararını verirken bu kararı cesur olma ile ilişkilendirmektedir: “Alev Sayın: Kaybedecek hiçbir şeyi kalmayan insan cesur olur değil mi?” (Ökten, 1974). Cesur davranarak ameliyat kararı alan Alev Sayın, ameliyattan sonra duyma yetisine tekrar kavuşur.

Salako filminde kendisinden daha güçlü olan biri karşısında Salako, sevdiği Emine için cesur bir davranış sergileyerek Emine ile nişanlanacak olan Tefeci Abuzer’in önüne nişan tepsisini fırlatır (Yılmaz, 1974).

Umudumuz Şaban filminde Türklerdeki üç önemli değer olarak kabul edilen “at, avrat ve silah” ifadesine şu şekilde yer verilmektedir:

“Kahvedeki Çıracık Çocuk: At, avrat, silah be abi, yiğidin elinden nasıl alınır? Şaban: Atımı getirin” (Tibet, 1979b).

Avanak Apti filminde Avanak Apti, Osman'ın yanına Nevin Şenses'i kaçırdığı için hesap sormaya gitmektedir (Baytan, 1978).

Kibar Feyzo filminde Feyzo ve diğer köylüler daha iyi bir yaşam için Maho Ağa'ya ve bazı uygulamalarına tepki göstermektedirler (Yılmaz, 1978a).

Korkusuz Korkak filminde Mülayim'in, patronundan haraç alanlara karşı tepki göstererek buna engel olduğu görülmektedir (Baytan, 1979).

Kanlı Nigar filminde sevdiği için cesaret örneği sergileyen Narçın babasından çok çekinmesine rağmen Bedide ile evlenmek istediğini söylemektedir (Ün, 1981).

Orta Direk Şaban filminde Şaban'ın, sevdiği kız Bahar'ı kaçıranların olduğu binaya sıyrılarak girip ve silahlı adamlara karşı sevdiğini kurtarmak için hayatını tehlikeye attığı görülmektedir (Tibet, 1984a).

Yedi Bela Hüsni filminde Hüsni, sevdiği kız Hüsniye'yi kaçıran Malik ve adamlarının olduğu yere tek başına gitmektedir (Baytan, 1982).

Cesaret, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda sevilen kişinin hayatını kurtarmak ya da onu korumak için birileriyle mücadele etme, insanları sömüren kişilere karşı başkaldırma, hukuksuz işlere ve onur kırıcı davranışlara engel olma gibi açılardan ele alınmıştır. Cesaret; sevilen kişilerin korunması, hukuksuz olaylara engel olma, insan onurunun çiğnenmesine karşı çıkılan bir yapıda olmalıdır. Cesaret değeri uygun şekilde ve uygun zamanda sergilenmeyen bir değer olursa büyük problemler meydana getirebilir. "Cesaret duygusu dengeli kullanılmadığı takdirde insana en az korkaklık kadar zarar verir" (Hökelekli, 2013, s. 105). Bu yüzden cesaret değeri çocuğun yaş ve cinsiyet özellikleri de dikkate alınarak uygun bir biçimde çocuğa aktarılmalıdır. Bu süreçte istenilenin başarılabilmesi kişi ve toplum açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir. Ayrıca cesaret haksızlık karşısında değil de güçlünün yanında yer alıyorsa orada cesareten değil zorbalıktan söz edilebilir. Zorbalığın da insanlara, insan ilişkilerine ve topluma zarar vereceği bilinen bir gerçektir.

4.1.7 Cömertlik

Cömertlik "bir ucu cimrilik diğeri ise israf olan iki aşırı tutumun tam ortasında yer alan ilkeli bir orta yol davranışı" (Hökelekli, 2013, s. 256) olarak tanımlanmaktadır.

Cömertlik, insan ilişkilerinde düzenleyici bir rol oynayan, insanlar arasında sevgiyi ve iletişimi arttıracak potansiyele sahip değerlerden biridir. İnsanları dolayısıyla da toplumu bir arada tutan iki temel unsurun sevgi ve iletişim olduğu düşünülürse cömertliğe verilen önem daha da artacaktır.

Tablo 9: Cömertlik Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Cömertlik Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Sahte Kabadayı	13	1
2	Sakar Şakir	6	1
3	Yüz Numaralı Adam	35-36	1
Toplam			3

Tablo 9’da görüldüğü üzere cömertlik değeri 3 filmde toplam 3 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Yüz Numaralı Adam filminde girdiği işlerde dikiş tutturamayan, sigarasını bile kardeşlerinden alan Şaban, para kazanmaya başlayınca aldığı paraların büyük bir kısmını babasına vermektedir (Seden, 1978c).

Sahte Kabadayı filminde bir cömertlik örneği olarak Kemal’in kahvehanedekilere çay ısmarladığı görülmektedir (Baytan, 1976).

Sakar Şakir filminde Kahveci Arap Cafer, kendisine sakarlığı yüzünden birçok zararı dokunan Sakar Şakir’in İstanbul’a gitmesi üzerine sevinerek orada bulunanlara çay ısmarlar (Baytan, 1977).

Cömertlik, filmlerin yapıldığı 1970’li yıllarda, aile bireylerinden görülen iyiliğe karşılık kazandığı paranın büyük bir kısmını onlara verme, sevinilen bir olay karşısında başkalarına bir şeyler ısmarlama gibi açılardan ele alınmıştır. Cömertlik, kendisi için fedakârlıkta bulunanların unutulmadığı ve mutluluk duyulan bir olay karşısında diğer insanların da mutlu edildiği bir yapıda olmalıdır. “Sahip olduğu imkânları diğerleri ile paylaşanlar, onlara ikramda bulunanlar, bu davranışlarıyla başkalarına faydalı oldukları gibi kendilerine de iyilik yapmış olurlar” (Hökelekli, 2013, s. 258-259). Cömertliğin yaygınlaştığı toplumlarda ilişkilerin kalitesi de artacaktır.

4.1.8 Çalışkanlık

Çalışkanlık, bir insanın kendisinden beklenenden daha fazlasını yapması ya da kendi meslektaşlarından ön plana çıkması durumudur. Çalışkanlık, kişinin öncelikli olarak kendine, ailesine ve vatanına karşı bir görev ve sorumluluğudur. Dünyadaki her ilerleyen ve gelişen şey varlığını çalışmaya, çalışkanlığa borçludur. Bu değer insanların bir arada yaşamalarında ve ortak amaçlar etrafında bir araya gelmelerinde etkili bir değerdir. Çalışkan bireylerin varlığı toplumun da ilerlemesi anlamına gelir. “Çalışkanlık iyi bir vasıftır” (Güngör, 1998, s. 27). Bu vasma sahip bireyleri olan toplumlar refah seviyesine kısa sürede ulaşabilirler. Kemal Sunal filmlerinde çalışkanlık kavramına ilişkin ifadeler, davranışlara sık rastlanmaktadır. Filmlerde çalışkanlığın farklı yönlerine yer verilmiştir.

Tablo 10: Çalışkanlık Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Çalışkanlık Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Bekçiler Kralı	20, 80	2
2	Canım Kardeşim	5, 6	2
3	Deli Deli Küpeli	29, 45	2
4	Düştürü Dünya	38	1
5	Hababam Sınıfı Uyanıyor	19	1
6	Hasret	19	1
7	Köşeyi Dönen Adam	33	1
8	Oh Olsun	19	1
9	Öğretmen	67-68	4
10	Şen Dul Şaban	92-93	1
11	Tatlı Dillim	15	1
Toplam			17

Tablo 10’da görüldüğü üzere çalışkanlık değeri 11 filmde toplam 17 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örneklebiliriz:

Tatlı Dillim filminde Muhtar Hasan, Emine Öğretmen’in; köye kaynak suyu getirttiğini, yol yaptırılmasını sağladığını, kovan getirterek arıcılığı bağlattığını söylemektedir (Eğilmez, 1972).

Canım Kardeşim filminde Murat ile kardeşi Kahraman arasında ders çalışmaya ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Murat: Ne işin var senin sokakta? Sana okuldan dönünce ders çalışacaksın, demedim mi?”

Kahraman: Dedin.

Murat: Haydi fırla eve” (Eğilmez, 1973a).

Canım Kardeşim ve *Oh Olsun* filmlerinde ders çalışmaya ilişkin örnekler mevcuttur.

Hasret filminde çalışmaya ilişkin şöyle bir ifade geçmektedir: “Alev: Çok iyi olsun istiyorum, bu program. Zaman da öyle azaldı ki. Çok çalışmam lâzım” (Ökten, 1974).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde köyden gelen Ahmet ile Mahmut Hoca arasında şöyle bir diyalog geçer:

“Mahmut Hoca: Ne iş yapmak istiyorsun?

Ahmet: Ne olursa olsun, hademelik bile yaparım. Ne de olsa baba mesleği” (Eğilmez, 1976b).

Bekçiler Kralı filminde; Şaban’ın asıl mesleği bekçilik olmasına rağmen fırıncı olarak bekçilikten atıldıktan sonra da garson olarak çalıştığı görülmektedir (Seden, 1979a)

Şen Dul Şaban filminde daha önce işten atılan ve iş bulamayan Şaban çevredekiler tarafından hor görülen bir meslek olmasına rağmen eskici olarak çalışmaya başlar (Tibet, 1985e).

Deli Deli Küpeli filminde çalışkan olmaya ilişkin şu ifadeler geçmektedir:

“Deli Kaymakam: Şimdi herkes işinin başına. Çok çalışmamız lazım. Üstelik bu çocukları soğukta dondurmaya hakkımız yok. Onların yeri sınıflarıdır. Bir daha böyle cafcıflı törenler istemiyorum” (Tibet, 1986).

“Deli Kaymakam: Boş oturmaktan büyük kabahat mi olur? Herkes eline kazma kürek alsın. Boş oturacağınıza kasabanın içindeki yolları açacaksınız. Çoluk çocuk okula gidip geliyor. Bari kasabamızın yolları açık olsun” (Tibet, 1986).

Düttürü Dünya filminde Düt Düt Mehmet’in, akşamları çalışmasına rağmen gündüzleri de çakmakçılık yapmaya başladığı görülmektedir (Ökten, 1988).

Öğretmen filminde Hüsnü ile eşi arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Hüsnü: Sen de bırak şu makinayı. Bütün gün ev işi yetişmiyormuş gibi başına bir de dikiş çıkarttın.

Hüsnü'nün Eşi: Ben yüksünmüyorum. Hem evin bütçesine az da olsa bir katkı oluyor. Bastırdığım etek başına beş yüz lira kazanıyorum. Az mı?

Hüsnü: Az olur mu hiç yoktan iyidir” (Tibet, 1988b).

Köşeyi Dönen Adam filminde çalışmanın önemine ilişkin Halil, Âdem'e şunları söyler:

“Halil: Bizim gibilere çalışmadan kazanılmış paradan hayır gelmez arkadaş” (Yılmaz, 1978b).

Çalışkanlık, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, ders çalışma, helal yoldan çalışıp kazanma ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle birden fazla işte çalışma gibi açılardan ele alınmıştır. Çalışkanlık; kişinin kendi ihtiyaçlarını rahatlıkla giderebilecek, gelecekte iyi bir konumda olmayı sağlayacak bir yapıda olmalıdır. Dünya sahnesinde varlığını sürdürmek isteyen her toplum çalışkan bireyler yetiştirmek zorundadır. Mensupları çalışkan olan toplumlar dünya siyasetinde de söz sahibi olabilirler. Bu açıdan çalışkanlık değeri öğrencilere doğru bir şekilde ve zamanında aktarılmalıdır.

4.1.9 Çevreye Önem Verme

Çevre kelimesi, “bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi” (TDK, 2011, s. 527) olarak tanımlanmaktadır. İnsanın yaşadığı ev, sokak, mahalle onun çevresini oluşturur. Çevreye önem veren bireyler, sadece kendilerinin değil aynı zamanda o çevrede yaşayan diğer bireylerin de hem fiziksel hem de ruhsal açıdan yeterli bir düzeye gelmesine katkı sağlar. Gelişen teknoloji ve artan dünya nüfusu şehirlerin daha kısa sürede ve daha fazla kirlenmesine neden olmaktadır. Bu olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için hem bireysel hem de toplumsal olarak gerekli önlemler alınmalıdır.

Tablo 11: Çevreye Önem Verme Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Çevreye Önem Verme Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Bekçiler Kralı	39, 40-41, 43, 44, 47, 57	6
2	Oh Olsun	37	1
3	Şabaniye	64	1
Toplam			8

Tablo 11'de görüldüğü üzere çevreye önem verme değeri 3 filmde toplam 8 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Oh Olsun filminde Alev ile Ferit arasında çevrenin önemi ve doğanın korunmasına ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

Alev: Öyle kızıyorum ki şu çam ağaçlarını kesenlere de alanlara da.

Ferit Haznedar: N'apsınlar süsleyip püsleyip yılbaşını kutlayacaklar (Eğilmez, 1973b).

Bekçiler Kralı filminde Şaban, fabrikanın zehirli atıklarının çevreye zarar vermesi, insan ve hayvan sağlığını tehdit etmesi üzerine fabrikanın çalışmasına engel olur ve Fabrikatör Ertuğrul'u bu konuda önlem alması hususunda uyarır (Seden, 1979a).

Bekçiler Kralı filminde Şaban ile sokağa çöp döken kişiler arasında çevreye ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Şaban: (Sokağa çöp döken kişiye tepki göstererek) Olur mu lan? Olur mu haa?

Adam: Bal gibi olur beyefendi ağabeyimiz. Çöp arabası gelmez ki bu mahalleye. Bakın her taraf Kasımpaşa lağımına döndü. Çöp arabası dediğin bu mahalleye ayda bir ya gelir ya gelmez.

Şaban: Ne demek ayda bir gelir. Ben bu mahallede bekçiyken bundan sonra her gün gelecek çöp kamyonu o kadar” (Seden, 1979a)

Bekçiler Kralı filminde Şaban, çöp kamyonlarının olduğu yerden çöp kamyonunu bizzat kendisi sürerek mahalleye gelir ve mahalleliye şöyle seslenir:

“Şaban: Çöpü olan getirsin” (Seden, 1979a).

Şabaniye filminde doğaya ilişkin Şaban tarafından sarf edilen şu ifadeler önem arz etmektedir: “Şaban: Bu dünyada öyle güzellikler var ki, şu çiçeklere, ağaçlara bak. Onları koparıp ezip çiğnemek günah değil mi” (Tibet, 1984b).

Çevreye önem verme, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, doğanın korunması, yaşanılan yerin temiz tutulması gibi açılardan ele alınmıştır. Çevre; insanlar tarafından temiz tutulan, insan sağlığına zarar verecek unsurlara müdahale edilen, doğanın korunduğu bir yapıda olmalıdır. Bu özellikleri taşımayan bir çevrenin hem insanlar hem de diğer canlılar için zararlı olacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Dünya, insanların, bitkilerin ve diğer canlıların yaşam alanıdır.

Bu yaşam alanının temiz tutulması, uygun bir şekilde kullanılması insanlar ve diğer canlılar açısından önemli bir husustur.

4.1.10 Demokrasi

Demokrasi kelimesi, “halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi, el erki, demokratlık” (TDK, 2011, s. 622) olarak tanımlanmaktadır. Demokrasi sayesinde günümüz toplumlarında insana verilen değer, seçme ve seçilme hakkı ile daha da arttığını söylemek mümkündür. Demokrasi ile demokratik bir tutum geliştirerek bunu iş, okul ve arkadaş çevresinde davranış biçimine getiren bireylerin olduğu toplumlarda ilişkilerde gözle görülür bir ilerleme sağlanabilir. Demokrasi insan hayatının kolaylaşmasını sağlar. “Demokrasi iyi bir rejimdir” (Güngör, 1998, s. 27). Demokrasinin iyi olması onun insan ve toplum hayatına getirdiği kolaylık ve eşitlikten kaynaklanmaktadır.

Tablo 12: Demokrasi Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Demokrasi Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Köşeyi Dönen Adam	58	1
2	Oh Olsun	64, 66, 84	3
3	Şark Bülbülü	89	1
4	Umudumuz Şaban	10, 44	2
5	Uyanık Gazeteci	49	1
Toplam			8

Tablo 12’de görüldüğü üzere demokrasi değeri 5 filmde toplam 8 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Oh Olsun filminde; işçilerin grev kararı alması ve grev kararı alırken Yaşar Usta’nın fikrini kabul edenlerin belirlenmesinde tüm işçilere sorulması demokratik bir tutumdur (Eğilmez, 1973b).

Oh Olsun filminde demokratik olmaya ilişkin Fehmi Haznedar ile eşi arasında geçen şu diyalog önemlidir:

“Fehmi Haznedar: (İşyerindeki masasına oturan eşine) Ne o hanım? Sen de işime mi el koydun?

Eşi: Öyle icap etti. Bugüne kadar bana söz hakkı vermedin. Çocuklarına söz hakkı tanımadın. İşçilerinin sözlerine kulak asmadın.

Fehmi Haznedar: Nankörler greve gittiler işte.

Eşi: Âlemler aya gidiyor bey. İşçiler greve gitmiş de ne olmuş. Acaba ne dertleri var diye sordun mu hiç? İşte sonunda kendi evlatların bile onlarla birlik oldular” (Eğilmez, 1973b).

Şark Bülbülü filminde ağalık sistemine karşı demokrasi değerine ilişkin Şaban’ın şöyle bir ifadesi geçmektedir: “Şaban: (Zülfo Ağanın korkudan ölmesi üzerine) Bundan sonra köyümüzün ağası da sahibi de biziz. Gardaşlar hep beraber köyümüzü kalkındıracağız” (Tibet, 1979a).

Umudumuz Şaban filminde demokrasiye ilişkin şöyle bir ifade yer almaktadır: “Yedi Bela Recep: Ben demokrasi adamıyım bir itirazı olan açık etsin (Tibet, 1979b).

Umudumuz Şaban filminde halkın muhtarlık seçimlerinde oy kullandığı görülmektedir (Tibet, 1979b)

Köşeyi Dönen Adam filminde Âdem, şirkete genel müdür olmaktadır:

“Mennan: Erol Bey’in genel müdürlükten affını, Âdem Bey’in şirkete genel müdür olmasını teklif ediyorum. Kabul edenler? (Diğer kişiler el kaldırarak onaylarlar.) Kabul edilmiştir. (Âdem’e hitaben) Çalışma arkadaşlarınızı seçersiniz, başarılar (Yılmaz, 1978b).

Uyanık Gazeteci filminde Ali, demokrasi değerine ilişkin olarak köylülere kabul edip etmediklerini soruyor:

“Ali: (Birleşmiş Milletlere göndereceği dilekçeyi köylülerin imzalamalarını istiyor.) Kabul mü arkadaşlar, kabul mü?

Köylüler: (Topluca) Kabul” (Tibet, 1988ç).

Demokrasi değeri, filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda, halkın oy kullanması, alınacak bir kararın orada bulunanlara ya da yetkililere topluca sorulması gibi açılardan ele alınmıştır. Demokrasi; insanların fikirlerinin alındığı, oy kullanılan, özgür bir iradenin hâkim olduğu bir yapıda olmalıdır. İnsanların, toplumların ve devletlerin yönetim biçimi olan demokrasi, çocuklara da küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gereken bir değerdir. Okullardaki sınıf başkanı ya da okul meclis başkanı seçimleri sayesinde demokrasiye ilişkin ön bilgileri pekişen çocukların ileriki yaşamlarında demokrasi değerinin birer uygulayıcısı ve destekleyicisi olmaları beklenmektedir. Okul yıllarında demokrasiyi tanımaya başlayan çocuğun

büyüdüğünde de demokrasi değerinin gereklerini yerine getirmesi ait olduğu toplumun kalkınmasına da katkı sağlayacaktır.

4.1.11 Dinî Değerler

Din, insan ve toplum hayatının şekillenmesinde rol oynayan kurumlardan biridir. Dinin insan hayatında aktif bir biçimde yer alması hem insan ilişkilerini düzenleyecek hem de toplumsal barışın yerleşmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda dinî değerlerin varlığı toplumsal ilişkiler üzerinde düzenleyici bir etkiye sahiptir. Kemal Sunal filmlerinde dua etme, ibadet etme ve şükretme gibi dine bağlı değerler tespit edilmiştir.

4.1.11.1 Dua Etme

Dua kelimesi, “1. Yakarış. 2. Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin” (TDK, 2011, s. 720) olarak tanımlanmaktadır. Dua etmek, Allah'tan iyilik dilemek, insanın hem kendisi hem de diğer insanlarla olan ilişkisi açısından önemli olan bir değerdir. Dua eden ve bu inanca sahip olan insan, diğer insanlara karşı daha iyi olma eğilimi gösterecektir. Dua sayesinde insanlar, karşılaştıkları problemleri daha rahat çözebilir ve sıkıntıdan kurtulabilirler. “Allah'la kurulan derin ve samimi bir ilişki tarzı olarak dua, aynen ibadet gibi kişinin dayanma ve direnme, güçlüklerle baş edebilme gücünün artırarak, umutsuzluğa düşmesini engelleyici bir ruhsal yücelme tekniğidir” (Kimter, 2006, s. 227).

Tablo 13: Dua Etme Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Dua Etme Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Atla Gel Şaban	4-5	1
2	Canım Kardeşim	28	1
3	Dokunmayın Şabanıma	76	1
4	Garip	82	1
5	Güllü Geliyor Güllü	27	1
6	Hasret	59	1
7	İnek Şaban	58	1
8	Kiracı	3, 26, 79	3
9	Köyden İndim Şehire	50	1
10	Mavi Boncuk	31, 38	2
11	Orta Direk Şaban	8, 51-52, 77	3
12	Salak Milyoner	6-7	1
13	Tatlı Dillim	86	1
14	Yalancı Yarım	30	1
Toplam			19

Tablo 13'te görüldüğü üzere dua etme değeri 14 filmde toplam 19 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Kiracı filminde Kerim ile kayınvalidesi arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Kerim’in Kayınvalidesi: Ne oldu damat? Anlaşabildiniz mi Tahir Efendi’yle? Günlerdir dua ediyorum.

Kerim: Dualarını boşuna harcama kayınvalide. Çünkü anlaşımadık. Anlaşacağımız da yok. Adam Nuh diyor peygamber demiyor.

Kerim’in Kayınvalidesi: Yazık, ama her şeyde bir hayır vardır damat.

Kerim: Umarım öyledir. Yeterince şer biriktirdik” (Aksoy, 1987a).

Kiracı filminde dua etmeye ilişkin şu ifadeler yer almaktadır:

“Kerim’in Kayınvalidesi: (Kerim’e hitaben) Besmele çek oğlum besmele çek. Allah’ım sen işimizi rast getir. Yüzümüzü kara çıkartma yarabbi” (Aksoy, 1987a).

“Kerim: Allah’ım sen bu millete acı. Yediği kazıklardan koru” (Aksoy, 1987a).

Garip filminde dua etmeye ilişkin şöyle bir ifade yer almaktadır:

“Fatoş: (Hâkime hitaben) Siz onu (Kemal) korursanız Allah’ın da sizi koruması için bütün kalbimle dua ederim” (Ün, 1986).

Tatlı Dillim filminde torunlarının difteri olduğunu öğrenen Muhtar Hasan kızınının da bu hastalıktan vefat ettiğini söyledikten sonra şöyle der:

“Muhtar Hasan: Allah’ım bâri bu yetimleri bana bağışla” (Eğilmez, 1972).

Canım Kardeşim filminde Murat babasının mezarı başında üzgün bir şekilde dururken arkadaşı Halit onun üzüntüsünü anlayarak ona şöyle der:

“Halit: Dua et be!” (Eğilmez, 1973a).

Orta Direk Şaban” filminde televizyondaki sunucu iş adamı Adnan Bıçakçı’nın yaptıklarını aktarmaktadır: “Sunucu: Sayın Adnan Bıçakçı diploma töreninden sonra birçok hayır kurumlarını dolaşarak büyük bağışlarda bulundu. Sonra da Sultan Ahmet Camiine giderek Cuma namazını kıldı ve bir tanecik sevgili torununa kavuştuğu için Allah’a dua etti” (Tibet, 1984a).

Güllü Geliyor Güllü filminde Güllü, evde kalmasına izin veren Taka Nuri'ye şu şekilde dua etmektedir: “Göğsünde ak kıllar bite” (Yılmaz, 1973). Güllü, kendisine iyilik yapan Taka Nuri'ye uzun yaşamasını belirtmek için bu ifadeyi kullanmaktadır.

Yalancı Yarım filminde Alev, arkadaşından kendisine dua etmesini istiyor: “Alev: Haydi, bana dua et!” (Eğilmez, 1973c).

Hasret filminde ayağında sağlık problemi olan çocuk, annesiyle birlikte gittiği camide -gözyaşları içinde- dua etmeye başlar:

“Çocuk: Kuşlara kanat veren Allah'ım, ne olur düzelt şu ayağımı, düzelt ki ben de koşayım, top oynayayım. Bak söz veriyorum sana annemi hiç üzmeyeceğim. İyi insan olacağım. Herkese yardım edeceğim. Sakatlarla hiç alay etmeyeceğim, ne olur düzelt şu ayağımı” (Ökten, 1974).

Köyden İndim Şehire filminde Himmet, Gayret, Saffet, Hayret ve Ali Rıza'nın mezarlıkta dua ettikleri görülmektedir (Eğilmez, 1974a).

Mavi Boncuk filminde Adile'nin, Emel Sayın'ı kaçırana beddua etmesi üzerine Süleyman beddua etmenin kötülüğünden bahseder ve engel olmak ister: “Süleyman: Beddua etme Adile Teyze bakarsın tutar” (Eğilmez, 1974b). Burada beddua etmenin karşı tarafı olumsuz etkileyeceğinden çekinilmektedir. O yüzden de beddua eden kişiye engel olmaya çalışıldığı görülmektedir.

Mavi Boncuk filminde Adile'nin tavuklarını çalan hırsıza beddua etmesi üzerine Süleyman ve Kaymakam Cafer bu duruma karşı çıkarlar:

“Adile: Boyları posları devrilsin inşallah. Hırsız köpekler, iki tavuğumu çalmışlar. Sürüm sürüm sürünsünler inşallah.

Süleyman: Canım intizar etme Adile teyze, belki mecbur kalmıştır çocuk.

Kaymakam Cafer: Helal et, helal et” (Eğilmez, 1974b).

Salak Milyoner filminde Emine, Saffet'e dua etmesi gerektiğini söyler:

Emine: Dur hele şerbetini içmedin.

Saffet: Bu kadar baklavanın üstüne kusacağım.

Emine: Âdettir. Okunmuş şerbeti içip dua edeceksin” (Eğilmez, 1974c).

İnek Şaban filminde dua etmeye ilişkin şu ifade geçmektedir: “Kara Mithat: Son duanı et ulan” (Seden, 1978a).

Dokunmayın Şabanıma filminde dua etmeye ilişkin şu ifade geçmektedir: “Temel: (Şaban’a hitaben) Ula son duanı et, uzun olmasın” (Seden, 1979b).

Atla Gel Şaban filminde Niyazi’nin kayınvalidesinin dua ettiği görülmektedir (Baytan, 1984).

Orta Direk Şaban filminde Bahar sevgilisi Erkan’ın şampiyon olması için dua ettiğini ifade etmektedir: “Bahar: Hep dua ettim, kazansın diye” (Tibet, 1984a).

Orta Direk Şaban filminde dua etmenin kötülüklerden koruyacağına ilişkin şöyle bir ifade yer almaktadır.

“Adnan Bıçakçı: Gözü dönmüş herifler bizi gebertecekler.

Şaban: Evelallah bir şey olmaz sen dua et Adnan baba” (Tibet, 1984a).

4.1.11.2 İbadet Etme

İbadet etmek ifadesi, “bir dinin buyruklarını yerine getirmek” (TDK, 2011, s. 1137) olarak tanımlanmaktadır. İbadet de tıpkı dua etmek gibi insan hayatını ve toplum yaşamını kolaylaştıran ilişkilerin daha sağlıklı kurulmasını sağlayan bir sistemdir. İbadet eden insanların diğer insanlarla ilişkilerinde ve iletişimlerinde daha makul adımlar atabileceği bilinen bir gerçektir. İbadet sayesinde birey, davranışlarını şekillendirmeye, din eksenli düşünmeye ve yaşamaya başlar. “İbadetler, kişinin sosyal davranışları üzerinde de olumlu etkiler yapmaktadır” (Göcen, 2006, s. 604). İbadet sayesinde insanların bedensel ve ruhsal sağlıklarında istedik düzeyde iyileşmeler görülmesi mümkündür. Kemal Sunal filmlerinde, namaz kılmak, kurban kesmek gibi ibadetlere ilişkin ifadeler mevcuttur.

Tablo 14: İbadet Etme Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	İbadet Etme Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Güllü Geliyor Güllü	61	1
2	İyi Aile Çocuğu	68	1
3	Kiracı	4	1
4	Oh Olsun	14	1
5	Orta Direk Şaban	51-52	1
6	Salak Milyoner	5, 80	2
7	Salako	53	1

8	Şaşkın Damat	4	1
Toplam			9

Tablo 14’te görüldüğü üzere ibadet etme değeri 8 filmde toplam 9 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

İyi Aile Çocuğu, Kiracı, Orta Direk Şaban, Salak Milyoner ve Şaşkın Damat filmlerinde namaz kılma ibadetine ilişkin sahneler mevcuttur.

Güllü Geliyor Güllü ve Salak Milyoner filmlerinde gerdekten önce iki rekât namaz kılınması geleneğine rastlanmaktadır.

Oh Olsun filminde ibadet etmenin istenilen bir şeyin gerçekleşmesinde etkili olduğuna ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Ferit Haznedar: Anne hani sen Müyesser teyzelere gidecektin?

Anne: (Ağlayarak) Ben de bir yere gidecek hâl mi kaldı evladım?

Ferit Haznedar: Git be anneciğim açılırsın.

Anne: Evlatlarım fabrika köşelerinde sürünürken ben nasıl gezmeye giderim?

Ah oğlum!

Ferit Haznedar: Haklısın. Onlar için bir şeyler yap. Kurban kes, dua et. Tuz babaya git adak ada. Babam affetsin.

Anne: Hay aklınla bin yaşa. Yarın ilk işim bu olsun” (Eğilmez, 1973b)

Salako filminde Reşit Ağa, Abuzer Ağa ve köylülerin camiden çıktığı görülmektedir (Yılmaz, 1974).

4.1.11.3 Şükretme

Şükretmek kelimesi, “Tanrı’ya minnet duygusunu sunmak, şükrelemek” (TDK, 2011, s. 2233) olarak tanımlanmaktadır. Şükretmenin de toplumsal hayatı düzenlemede ve insanlar arasında barışın hâkim olmasında yadsınamaz bir etkisi vardır. Türk toplumunda sahip olunan her şey için şükretmenin bereketi arttıracığı düşüncesi hâkimdir. Şükreden insan sahip olduklarının farkında olan ve bu farkındalığını Yaradan’a bildiren insandır. “... şükür insanlara tavsiye edilmiş ilahi bir reçetedir” (Ekinci, 2018, s. 159).

Tablo 15: Şükretme Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Şükretme Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Canım Kardeşim	44	1
2	En Büyük Şaban	20	1
3	Şabaniye	36, 88	2
4	Tatlı Dillim	5	1
5	Umudumuz Şaban	24, 24	2
Toplam			7

Tablo 15'te görüldüğü üzere şükretme değeri 5 filmde toplam 7 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Şabaniye filminde Hatice'nin, maddi imkânlarla kavuşması üzerine şükrettiği görülmektedir: "Hatice: Şükür Allah'a bugünleri de gösterdi (Tibet, 1984b).

Tatlı Dillim filminde Ferit'in eve gelmesi üzerine babasının şükrettiği görülmektedir: "Ferit'in Babası: Hele şükür yüzünü görebildik. Kırk yılda bir, beraber yemek yiyeceğiz, anlaşılın" (Eğilmez, 1972).

Canım Kardeşim filminde olumsuz olmayan bir durum karşısında kişinin şükretmesine ilişkin şöyle bir ifade yer almaktadır:

"Murat: Şükret kerata uyuz değilmişsin.

Kahraman: Ya neymişim?" (Eğilmez, 1973a).

Umudumuz Şaban filminde mahalleliye huzursuzluk veren birinin ölümü üzerine oduncu Hasan'ın karısı şükretmektedir: "Oduncu Hasan'ın Karısı: Şükürler olsun rabbime" (Tibet, 1979b).

Umudumuz Şaban filminde mahalleliye huzursuzluk veren ve onları evlerinden atmak isteyen Muhteşem'in, Şaban adına davet vermesi üzerine: "Oduncu Hasan: Allah'a şükürler olsun. Muhteşem efendi bükemediği eli öpüyor" (Tibet, 1979b).

"*En Büyük Şaban*" filminde Faik Bey öldüğünü düşündüğü Şaban'ın yaşadığını görünce şükreder: "Faik Bey: (Şaban'a hitaben) Yaşıyorsun, Allah'a çok şükür" (Tibet, 1983b).

Şabaniye filminde şükretmeye ilişkin şöyle bir ifade yer almaktadır: "Şehmuz'un annesi: Allah'ım çok şükür evimize kavuştuk" (Tibet, 1984b).

Filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda; dua etme, duanın kötü şeyleri iyiye çevirmesi, istenilen şeylerin gerçekleşmesi; ibadet etme, geleneklere göre gerdek öncesi namaz kılma, istenilen bir şeyin gerçekleşmesi için kurban kesme, adak adama vb. şekilde ibadet etme; şükretme, içinde bulunulan durumdan hoşnutluk duyma ve istenilen bir şeyin gerçekleşmesi gibi açılardan ele alınmıştır.

Dinî değerlerin insanın yaşadığı olumsuzlukları önleme ya da olumsuzlukları olumluya çevirme, içinde bulunulan durumdan hoşnutluğu belirtme gibi yönleriyle ön plana çıktığı söylenebilir. İnsan hayatındaki önemi yadsınamaz bir gerçek olan dinin ve dinî değerlerin çocuklara zamanında ve doğru bir şekilde aktarılması oldukça önemlidir. Dinî değerlerin insan ve toplum hayatını düzenleme açısından son derece önemli değerler olduğu göz önüne alınarak söz konusu değerlerin aktarımının sadece bir ya da birkaç dersin tekeline bırakılmaması, çocukların gelişim düzeylerine de dikkat edilerek birçok dersin programında dinî değerlerin aktarılmasına yer verilmesi gerekir.

4.1.12 Duyarlılık

Duyarlılık kelimesi, “duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık” (TDK, 2011, s. 729) olarak tanımlanmaktadır. Bir arada bulunma ve birlikte ortak amaç uğrunda hareket edebilmek için duyarlılık önemli bir değerdir. “Duyarlılık, gerektiğinde muhtaç veya hasta insanlara yardım etmek, acı çekenin acısını paylaşmak, dertli insanın derdi ile dertlenmek, onun üzüntüsünü ve sevincini paylaşmaktır” (Ekinci, 2018, s. 195). Duyarlı davranan insanlar, çevresinin güzelleşmesine vesile olurken diğer insanların da mutlu olmasını sağlarlar.

Tablo 16: Duyarlılık Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Duyarlılık Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Atla Gel Şaban	43	1
2	Hababam Sınıfı	65, 67	2
3	Uyanık Gazeteci	64	1
	Toplam		4

Tablo 16’da görüldüğü üzere duyarlılık değeri 3 filmde toplam 4 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Hababam Sınıfı filminde babası okul taksitini göndermediği için okuldan kovulan öğrenciye üzülen Hafize Ana ve Hababam Sınıfı öğrencileri okul bahçesinde otururken Hafize Ana'nın bütün parasını verdiği görülmektedir: “Hafize Ana: Bütün param bu, helal olsun boncuğuma” (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı filminde duyarlı olmaya ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:
“Mahmut Hoca: Okuldan ayrılacak arkadaşınız için topluyordunuz parayı, demek. Neden bana söylemediniz?
Güdük Necmi: Arkadaşımızın gururunu kırmak istemedik hocam.
Kel Mahmut: Yaaa!” (Eğilmez, 1975).

Atla Gel Şaban filminde komşusunun ağlamasına dayanamayan Niyazi'nin durumu müdahale ettiği görülmektedir:
“Niyazi: Ağlama bacım!
Halil'in Karısı: Nasıl ağlamam? Evladımızın hastane parasını yemiş. Altı aydan beri yemeden içmeden biriktirdiğimiz parayı at yarışlarında kaybetmiş” (Baytan, 1984).

Uyanık Gazeteci filminde barışa ilişkin bir duyarlılık şu şekilde ifade edilmektedir:
“Ayşe: Bak ne diyorum Ali bu günün dünya barış günü olarak kutlanmasını teklif edelim.
Ali: Bir de güvercin çiftliği kuralım. Barış köyünden bütün dünyaya barış güvercini ihraç edelim.
Ayşe: Sen bir dâhisin Ali” (Tibet, 1988ç).

Duyarlı olma, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, maddi ihtiyacı olan birine onun gururunu incitmeden yardım etme, üzülen ya da ağlayan kişilere yardımcı olma, insanları ilgilendiren konularda hassas davranma gibi açılardan ele alınmıştır. Duyarlılığın hem insanlar hem de toplumlar için önemli bir davranış olduğu bilinmelidir. Duyarlılık, bir manada dünyadaki bütün insanları ortak bir paydada toplamaktır. “Dünyanın herhangi bir yerinde zulme uğrayan birileri varsa onun derdi ile dertlenmek, ona yardım etmek ve onun sesi olmak bütün insanların ortak görevi olmalıdır” (Ekinci, 2018, s. 196). Bu sayede insanlar arasındaki arkadaşlık ve kardeşlik duygularının pekişmesi sağlanacak, daha iyi bir dünya inşa edilebilecektir.

4.1.13 Dürüstlük

Dürüstlük kelimesi, “doğruluk” (TDK, 2011, s. 739) olarak tanımlanmaktadır. İnsanların bir arada yaşadığı ve yaşamak zorunda olduğu her ortamda birtakım problemler olması kaçınılmazdır. Ancak ilişkilerin sağlıklı olarak yürütülmesinde aktif bir şekilde rol oynayan değerlerden biri olan dürüstlük sayesinde kişiler rahatlıkla iletişim kurabilir ve karşı tarafa kendini ve düşüncesini anlatma fırsatı yakalayabilir. Dürüst insan aynı zamanda doğru insan olarak da ifade edilebilir. Dürüstlüğü bir davranış şekline getirmiş kimsenin olumsuz birçok davranıştan uzak durduğu görülür. “Doğru insan yalan söylemez, başkalarının hakkını yemez, hakkı olmayan şeyi almaz. İnsanların hatalarını aramaz, hatası olanların hatasını yüzüne vurmaz” (Ekinci, 2018, s. 129). Dürüstlüğü hâkim olduğu ilişkilerde ve toplumlarda, problemler çok daha rahat bir biçimde çözüme kavuşturulabilir.

Tablo 17: Dürüstlük Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Dürüstlük Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Devlet Kuşu	14	1
2	Yüz Numaralı Adam	42-43, 79-80	2
	Toplam		3

Tablo 17’de görüldüğü üzere dürüstlük değeri 2 filmde toplam 3 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Yüz Numaralı Adam filminde Şaban, dürüstlüğü ilişkin sosyal mesajlar vermektedir:

“Sunucu: Biraz da ailenizi tanıyalım. Mesela babanız ne iş yapar?”

Şaban: Sütçü. 2 ineği var. Günde 30 litre süt alıyor. 100 litre satıyor.

Sunucu: Anlamadım. 30 üretiyor, 100 satıyor. Nasıl oluyor?

Şaban: Su kesilmezse bal gibi oluyor. (Seyircilerin alkışlaması üzerine) Yok abiler yok. Hiç alkışlanacak şey değil. Babam da olsa halkı kazıklayanın alkışlanmasını istemem. Bakın bizim mahallenin başında köşede Papağan Rüştü’nün benzin istasyonu var. Benzine su katıyor. Demin bahsettim, Kasap Hayri var ya ete neler katıyor, neler. Bakkal Hacı Rüstem var. Hacı oldu dalavereyi bırakır, dedik. Ooo! Şimdi her şeye bir şeyler katıyor. Hava gazını açıyorsun, içine hava katmışlar. İlaç alıyorsun, kireç katmışlar. ... Diyeceğim herkes herkese bir kazık atıyor. Sonra kendi canı şu kadarcık yandı mı veryansın ediyor: Basıyor yaygarayı. Hepimiz birbirimize bir kazık atarsak

nasıl düzelir bu işler? Ben derim ki karşılıklı olarak saygılı olalım haklarımıza” (Seden, 1978c).

Yüz Numaralı Adam filminde Şaban, reklam filmlerinde oynadığı şirketin yaptığı sahtekârlıkları bir dürüstlük örneği göstererek halka açıklamaktadır:

“Şaban: Benim çok sevgili seyircilerim, sizin sevginizle bir yere gelmiş bir yurttaşım ben. Ne tahsilim ne de özel bir yeteneğim vardı. Bir gün bu eşkiyalar alladılar, pulladılar beni, sizin karşınıza çıkarttılar. Niçin mi? Sizi kazıklamak için. Önce şöhret oldum. Halk seni ne kadar severse o kadar inanır, dediler. Halk kuzu gibidir, dediler. Ne verirsen yer. Uyanamadım kardeşler, önceleri. Gözlerimi açtığım zaman kazık çoktan girmişti. Dertleri, elinize geçen beş-on kuruşu kapmak. Karşılığında on para etmez malı sizlere yutturmak. Evine konserve alacak Hatice Nine, bozuk. Bakkal buzdolabı alacak bozuk. Daktilo Necla elbise alacak, cart diye yırtılacak. İlaç alacak iyileşemeyecek. Şampuan alacak saçı dökülecek, hep para verecek ama karşılığında hep kazık yiyecek. Sen Hakkı Amca emekli ikramiyenle bir çatım olsun diyeceksin. Yuvam diye içine gireceğin ev başına çökecek. Sen ölmüşsün kimin umurunda? Maksat senin paranı almak. Ver paranı sonra derdini kime anlatırsan anlat. İşte bütün bunları yapın, edin diye bana söylediler. Seni işe alıyoruz diye bir de kâğıtlar imzalattılar. Meğer babamın gecekondusunu bile alırlarmış elimden, beni borçlandırarak. Şimdi milyonlar veriyorlar, bunları size anlatmayayım diye. Benden söylemesi her şeyi anlattım. Affedin beni. Hakkınızı helal edin” (Seden, 1978c).

Devlet Kuşu filminde Mustafa ile babası arasında dürüstlüğe ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Mehmet: Girdiğin işte dikiş tutturmaya bak. Gene kovulmuşsun.

Mustafa: Kovulmadım, istifa ettim.

Mehmet: Aman istifa etmiş.

Mustafa: Elin hırsızına yataklık mı edeydim?

Mehmet: Dünya yüzünde bir doğrucu Davut sen kaldın.

Şöhret: Varma oğlanın üstüne zaten üzgün.

Mehmet: Hep aynı numara, kaçınıcı bu? Benzin istasyonunda n’oldu?

Mustafa: Benzine deniz suyu katıyorlardı.

Mehmet: Arabası olanlar düşünsün sana ne” (Ün, 1980).

Dürüst olma, filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda, sahtekârlık yapanın her kim olursa olsun yaptıklarının açıklanması, kandırılan insanların uyandırılarak gerçeklerin gün yüzüne çıkartılması gibi açılardan ele alınmıştır.

Dürüstlük; yapılan yanlışlara karşı insanların uyarıldığı, gerçeklerin ortaya çıkarıldığı bir yapıda olmalıdır. Dürüstlüğün insanların ve toplumların geleceği açısından önemli olduğu bilinmelidir. “Dürüstlük sayesinde toplumsal huzur ve mutluluk sağlanacak, sağlıklı toplum yapıları inşa edilebilecektir” (Güven, 2014, s. 96). Çocuklara küçük yaşlardan itibaren dürüstlük değerinin uygun bir biçimde aktarılması, çocuğun dürüst olması hususunda önemli bir rol oynayacaktır. Dürüstlük değerini kazanmış çocuklar ise toplumun ilerlemesine ve gelişmesine çok büyük katkılar sağlayabilecektir.

4.1.14 Emeğe Saygılı Olma

Emek kelimesi, “1. Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, zahmet. 2. Uzun ve yorucu, özenli çalışma” (TDK, 2011, s. 793) olarak tanımlanmaktadır. Çalışan kişinin hakkının gözetilmesi ve mağdur edilmemesi gerekir. Emeğe saygı duyulması, çalışanın hakkının tam ve zamanında verilmesi bireylerin topluma bağlılığını arttıracacağı gibi diğer insanlar hakkında da olumlu düşünceler geliştirmesini sağlayacaktır.

Tablo 18: Emeğe Saygılı Olma Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Emeğe Saygılı Olma Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Boynu Bükük Küheylan	17	1
2	Japon İşi	37	1
3	Kibar Feyzo	43	1
4	Mavi Boncuk	4	1
5	Öğretmen	16, 42, 70	3
6	Şaşkın Damat	26	1
Toplam			8

Tablo 18’de görüldüğü üzere emeğe saygılı olma değeri 6 filmde toplam 8 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Mavi Boncuk filminde bir grup arkadaşın, garibanların (garsonların) sevinmesi için bahşiş bırakmayı kararlaştırdıkları görülmektedir (Eğilmez, 1974b).

Öğretmen filminde Hüsnü'nün; alış-veriş yaptığı komşusuna parasını hemen vermenin doğru olduğunu ifade ettiği, alış-veriş yaptığı öğrencisine para verdiği ve Hüsnü'den tebrik kartı satın alan kızların para vermekte ısrarcı oldukları görülmektedir (Tibet, 1988b).

Boynu Bükük Küheylan filminde İbrahim'e, ev tutmaya gelen kadın bir miktar para vermektedir:

“Ev tutmaya gelen kadın: (Kendisine kiralık daireyi gösteren İbrahim Küheylan'a) Al şunu al al! Senin de evinde kazan kaynıyor aslanım.

İbrahim Küheylan: Sağ ol” (Tokatlı, 1990).

Japon İşi filminde Veysel, kargo getiren adama bahşiş vermektedir (Tibet, 1987).

Şaşkın Damat filminde Apti, bavulları getiren otel görevlisine bahşiş vermektedir (Ökten, 1975b).

Kibar Feyzo filminde Feyzo, köye kurduğu tuvaleti kullanan kayınpederinden para ister ve alır (Yılmaz, 1978a).

Emeğe saygılı olma, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, çalışana emeğinin karşılığının verilmesi, çalışan kişinin mutlu edilmesi amacıyla bahşiş verilmesi gibi açılardan ele alınmıştır. Emeğe saygılı olma; hak edenin hakkının tam olarak zamanında verildiği, çalışanı mutlu etmek amacıyla bahşiş verilerek şükran gösterildiği bir yapıda olmalıdır. Emeğe saygı duyulan toplumlarda insan ilişkilerinin güçleneceği ve o toplumların kısa sürece büyük işler başarabileceği göz ardı edilmemelidir.

4.1.15 Fedakârlık

Fedakâr kelimesi, “özverili” (TDK, 2011, s. 857) olarak tanımlanmaktadır. Fedakârlık, insan ilişkilerini geliştirmede rol oynayan davranış biçimlerinden biri olduğu gibi kişinin bulunduğu çevrede de iyi biri olarak bilinmesine zemin hazırlayacak bir davranıştır. İnsan hayatında fedakâr olmanın, başkalarını da düşünmenin şüphesiz birçok faydası vardır. “Yalnızca kendimizi düşünmek, bencilce davranmak iletişimin en büyük engellerinden birisidir. Oysa kendimizden önce başkalarını düşünmek; hayatı, mutluluğu, dertleri paylaşmak bizleri iletişim ortamına

çeker ve sosyalleştirir” (Yaman, 2016, s. 108). Fedakârca davranışlar sergileyen bireyler toplumun diğer fertlerinin daha iyi bir hayat yaşamasına olanak sunarlar.

Tablo 19: Fedakârlık Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Fedakârlık Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Canım Kardeşim	61	1
2	Devlet Kuşu	52	1
3	Garip	83, 86-87	2
4	Oh Olsun	19	1
5	Sosyete Şaban	26	1
6	Tatlı Dillim	15, 49	2
7	Yüz Numaralı Adam	59	1
Toplam			9

Tablo 19’da görüldüğü üzere fedakârlık değeri 7 filmde toplam 9 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Tatlı Dillim filminde köy öğretmeni Emine’nin sadece öğrenciler için değil aynı zamanda köylüler için birçok konuda fedakârlık yaptığı görülmektedir:

“Basketbolcu: Muhtar Bey bu su içilir mi?

Muhtar: Tabii için için şeker gibi memba suyu. Haaa bu suyu hocamız taaa karşiki dağın doruğundan getirtti! Yolumuz da yoktu, suyumuz da yoktu, hoca gelmeden önce. Köyümüzün yolunu da hoca yaptırdı.

Basketbol hocası: Öyle mi?”

Muhtar: (Arı kovanlarını göstererek) Bunlar fennî kovanlardır. Hocamız Fransa’dan getirtti. Dadant kovanları, her sene bir ton bal satarız.

Basketbol hocası: Hocanız cidden marifetliymiş” (Eğilmez, 1972).

Tatlı Dillim filminde Ferit’in evliliğinin daha ilk günleri olmasına rağmen hocasını kıramayarak basketbol takımının maçında oynamaktadır (Eğilmez, 1972).

Canım Kardeşim filminde Halit ve Murat’ın, Kahraman’ı lokantaya götürebilmek için kanlarını sattıklarına şahit olunmaktadır (Eğilmez, 1973a).

Sosyete Şaban filminde Peri’nin babasına lâzım olan 100 milyon için sevmediği ve beğenmediği Şaban ile evlenmeyi kabul ettiği görülmektedir (Tibet, 1985ç).

Garip filminde Nesrin, Kemal'e ilişkin şu ifadeleri beyan etmektedir: “Nesrin: Kemal Bey henüz iki günlük yavruyken (Fatoş) onu sokakta bulmuş, fakir bir adam olduğu halde ona bakmış, bu yaşa getirmiştir” (Ün, 1986).

Garip filminde Fatoş'u bebekken sandalda bularak büyüten Kemal yaptıklarını ve düşündüklerini şu şekilde sıralamaktadır:

“Kemal: Sadece bir çocuğu peydahlamış olmak babası olmaya yetiyorsa söyleyeceğim bir şey yok. Fatoş'u ben kundakta bir bebekken buldum. Hem ana hem baba oldum ona. Altını temizledim, mamasını yedirdim, bezini yıkadım. Dizlerimde yatırıp ninni söyledim. Et-tırnak olduk onunla. Beraber aç beraber tok yaşadık. Beraber güler beraber ağladık. Hastalandı sabahlara kadar baş ucunda bekledim. Marifet diye anlatmıyorum. Çocuğunu seven her ana-baba yapar bunları” (Ün, 1986).

Devlet Kuşu filminde Mustafa'nın, anne, baba ve kardeşlerinin maddi istekleri ile arkadaşlarının köfte salonu hayali için sevmediği hâlde Hülya ile nişanlandığı görülmektedir” (Ün, 1980).

Oh Olsun filminde Burhan Usta'nın kendisine ayakkabı almak yerine, sırf çocuklarının ihtiyaçlarını düşündüğünden altı delinmiş olan ayakkabısına mukavvadan pençe yaptığı görülmektedir (Eğilmez, 1973b).

Yüz Numaralı Adam filminde Şaban, reklamında rol alacağı apartman inşaatını çökmesi üzerine diğer insanları ve onların paralarını düşündüğünden kendisine reklam filmi teklifinde bulunan reklamcıya işi bırakacağını söylemektedir (Seden, 1978c).

Fedakârlık, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, kendi mesleğinin gereklerinden daha fazlasını yapma, başkalarını düşünme ve onları zor durumdan kurtarma gibi açılardan ele alınmıştır. Fedakârlık; kişinin kendinden önce başkalarını düşündüğü, başkalarının zarar görmesine kendi yararına da olsa mani olduğu bir yapıda olmalıdır. “Başkalarının iyiliğini düşünmek, yararına davranmak; hazlarını artırmak, acılarını dindirmek, başkalarının yararı için kendi isteklerinden özveride bulunmak ve tutkularını sınırlamak sosyal hayatın geleceği açısından oldukça önemlidir” (Hökelekli, 2013, s. 247). Fedakârlığın olduğu toplumlar da birlik ve

beraberliğin geliŖeceđi, insanlar arasındaki iliŖkilerin güçlenerek güçlü yarınlarn inŖa edilebileceği söylenebilir.

4.1.16 İyi İnsan Olma

İyi kelimesi, “istenilen, beğenilen nitelikleri taŖıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karŖıtı” (TDK, 2011, s. 1235) olarak tanımlanmaktadır. İyi insanların olduğu toplumların hem refah seviyesi yükselir hem de insanlar arasındaki iletiŖim toplum olma bilinci sayesinde daha da istenilen bir seviyeye rahatlıkla ulaŖır. İyi insan olmak, hassas davranmayı, ilke edinmeyi gerektirir. “İŖin özünde hepimiz insan olduğumuza göre, diğer insanlara canlılara, doğaya, olaylara, değerlere, duygulara, inanıŖlara, anlayıŖlara, algılayıŖlara... kısacası her konuya karŖı hassas olmak zorundayız” (Yaman, 2016, s. 116). İyi insanların olduğu aileler, toplumlar ve devletler diğer aile, toplum ve devletlere göre çok daha avantajlı durumdadır.

Tablo 20: İyi İnsan Olma Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	İyi İnsan Olma Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Bekçiler Kralı	53-54, 69	2
2	Bıçkın	16	1
3	Boynu Bükük Küheylan	22	1
4	Canım KardeŖim	74	1
5	Davaro	79, 91	2
6	Devlet KuŖu	77	1
7	Doktor Civanım	28, 32, 42, 45, 53	5
8	En Büyük Ŗaban	36	1
9	Garip	17-18, 37, 38, 83	4
10	Gerzek Ŗaban	21-22	1
11	Gülen Adam	82	1
12	Hababam Sınıfı	65, 68, 80-81	3
13	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	37-38, 61	2
14	Hababam Sınıfı Uyanıyor	84-85	1
15	Hasret	8, 63-64, 65	3
16	İyi Aile ocuğu	3, 7	2
17	Japon İŖi	38	1
18	Koltuk Belası	9-10	1
19	Mavi Boncuk	51	1
20	Orta Direk Ŗaban	31-32	1
21	Propaganda	85, 100-101-102	2
22	Ŗaban Pabucu Yarım	3-4, 90-91, 91, 92, 93	5
23	Ŗen Dul Ŗaban	15-16	1
24	Umudumuz Ŗaban	60, 68-69	2
25	kağıtı	66-67, 86	2
26	Varyemez	70-71	1

27	Yalancı Yarım	90	1
28	Yedi Bela Hüsnü	83	1
29	Yüz Numaralı Adam	60, 63	2
Toplam			52

Tablo 20’de görüldüğü üzere iyi insan olma değeri 29 filmde toplam 52 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Hasret filminde Âdem Nizami’nin Alev için “Alev Sayın Yoksul Çocuklar Yurdu” adında bir yurt yaptırdığı ve o yurttaki kalan çocuklara hediyeler aldığı görülmektedir (Ökten, 1974).

Canım Kardeşim filminde kamyon şoförü parası olmayan Murat, Halit ve Kahraman’ı İstanbul’a ücretsiz olarak götürmektedir (Eğilmez, 1973a).

Yalancı Yarım filminde Ferit, insanları hor gören yengesine bu davranışın yanlışlığını ifade etmektedir:

“Mahmut’un Eşi: (Ferdî’yi hitaben) Demek sen bir pazarcının kızını seviyorsun?
Ferdî: Beğenemediniz mi? Keşke hepimiz onlar gibi olabilsek. Affet beni abi, hakkımı da helal et” (Eğilmez, 1973c).

Hasret filminde Alev parkta gördüğü üzülmekte olan adamı teselli etmektedir:

“Alev: Üzülmeyin efendim, her şeyi biliyorum. İnanın ki kızınız çok seviyor, sizi.

Adam: Sevse böyle mi yapar?

Alev: Çırpınıp duruyor zavallı, ne yapsın bir çare bulamıyor. Üzülmeyin, bakın göreceksiniz her şey nasıl düzelecek” (Ökten, 1974).

Hababam Sınıfı filminde babası okul taksitini göndermediği için okuldan kovulan öğrenciye üzülen Hafize Ana ve Hababam Sınıfı o öğrenci için para toplar ve o öğrencinin okul taksitinin Mahmut Hoca tarafından ödendiği belirtilir (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı filminde Mahmut Hoca “ben tüccar değilim, eğitimciyim” diyerek okul müdürü ile öğrencileri korumak için tartışır. Mahmut Hoca’nın sadece iyi bir idareci değil aynı zamanda iyi bir insan olarak öğrencilerin iyiliğini düşündüğü görülmektedir (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde sadece bir müdür yardımcısı değil aynı zamanda da tecrübeli bir eğitimci olan Mahmut Hoca okuldan ayrılmak isteyen Semra Hoca'yı ikna ederek ona iyilikte bulunur (Eğilmez, 1976a).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde okul müdürünün okuldan gönderdiği Akil Hoca'nın okula dönmesi için öğrencilerin Millî Eğitim Bakanına ulaştıkları ve onun da okula gelmek suretiyle yardımcı olduğu görülmektedir:

“Milli Eğitim Bakanı: Nasılsınız çocuklar?

Damat Ferit: Sağ olun efendim.

Milli Eğitim Bakanı: Sanırım istediğiniz oldu.

Güdük Necmi: Çok teşekkür ederiz efendim. Çok büyüksünüz, sağ olun.

Milli Eğitim Bakanı: Asıl ben size teşekkür ederim. Bana, Akil Hocama ufak da olsa bir iyilik yapma fırsatını verdiniz. Hoşça kalın” (Eğilmez, 1976a).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Ahmet'in, köy yardım malzemesi gönderilmesi konusunda dalga geçen arkadaşlarına tepki gösterir (Eğilmez, 1976b).

Yüz Numaralı Adam filminde Şaban'ın; reklamını yaptığı ürünlerin kötü çıkması ve halkın bu durumdan dolayı şikâyet etmesi üzerine işi bıraktığı, daha sonra işine devam etmesi için kendisine teklif edilen büyük miktardaki parayı bile kabul etmediği görülmektedir (Seden, 1978c).

Bekçiler Kralı filminde Şaban halka tüp vermeyen tüpçünün deposundaki tüplerin halka verilmesini sağlayarak karaborsacılığa engel olmaktadır (Seden, 1979a).

Umudumuz Şaban filminde Şaban iyilik yapmayı sevdiğinden bahsetmektedir:

“Canan: Seni anlamak gerçekten zor. Çok garip bir insansın.

Şaban: Garip kuşun yuvasını Allah yapar.

Canan: Yaptıkların çok güzel iyi şeyler. Ama bütün bunları niçin, neden yapıyorsun?

Şaban: Kovboylar iyilik yapmayı sever. Vahşi batının kanunu böyle” (Tibet, 1979b).

Umudumuz Şaban filminde Canan, babasının gecekondu mahallesindeki insanlara zarar vermesini önlemek için onun isteği adama evlenmeyi kabul etmektedir (Tibet, 1979b).

Gerzek Şaban filminde halka eziyet eden Hamdi'nin Seyfi tarafından uyarıldığı görülmektedir: “Seyfi: Hamdi duyduğuma göre fakir halka arsa yüzünden eziyet ediyormuşsun. Bu işlerden vazgeç” (Baytan, 1980).

En Büyük Şaban filminde Şaban'ın iyi bir insan olduğuna ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

Hülya: (Şaban'ın, bütün çiçeklerini yüklü miktarda bir parayla almasından sonra) Ne kadar iyi bir insansınız.

Şaban: Yok canım öyle miyim?

Hülya: Evet. Sanki iyilik meleğisiniz” (Tibet, 1983b).

Orta Direk Şaban filminde Erkan'ın babası, Erkan'ı Bahar ile olan ilişkisi konusunda doğru davranması için uyarmaktadır (Tibet, 1984a).

Şaban Pabucu Yarım filminde Zeynep, Adile'nin kendisini cami avlusunda bulup yetiştirdiğini belirtmektedir (Tibet, 1985d).

Şaban Pabucu Yarım filminde Ahmet'in babasının diğer insanları üzmesine engel olduğu görülmektedir:

“Ahmet: Baba dur! Beni ezmeden bu evi yıkamazsın.

Haydar: Çekil oradan.

Ahmet: Hayır ölürüm de çekilmem. Bu evi yıkınca eline ne geçecek? Yıkma n'olur. Ne istiyorsun bu güzel insanlardan? Şu karcık hatırım yok mu? Beni hiç mi sevmiyorsun? Senden hiç sevgi görmedim. Bugüne kadar hiçbir şey istemedim. Şimdi yalvarıyorum, vazgeç! Yazık bu insanlara!

Haydar: Memur Bey, yıkımı durdurun” (Tibet, 1985d).

Şaban Pabucu Yarım filminde Haydar'ın maddi durumu iyi olmayan çocukları sünnet ettirdiği belirtilmektedir ve Haydar buldukları yeri bir eğlence sitesi yapma fikrini oradakilerle paylaşır (Tibet, 1985d).

Şen Dul Şaban filminde Necla'nın, eşinin işten çıkartıldığı konusunda oğlu Necmi'yi uyardığı görülmektedir:

“Necmi: N'olmuş anne?

Necla: Babanı işten çıkartmışlar oğlum. Birazdan eve gelecek. Bak hiçbirimiz bunu bilmiyoruz tamam mı? Babacık zaten üzgün bir de biz üzmeylim. Anlaştık mı canım? Sakın bildiğimizi belli etmeyin.

Necmi: Sen merak etme anne” (Tibet, 1985e).

Garip filminde Kemal sandalda bulduğu kimsesiz bebeğe sahip çıkar (Ün, 1986).

Garip filminde Kemal’in, Fatoş’u götürdüğü doktorun da aşağıdaki diyalogdan iyi bir insan olduğu anlaşılmaktadır:

“Kemal: Kusura bakma doktor bey bütün param bu.

Doktor: İlaçları alırsın onunla. Kiminin parası kiminin duası.

Kemal: Sağ olun doktor bey çok teşekkür ederim” (Ün, 1986).

Garip filminde Kemal, Fatoş’a ilaç alabilmek için dede yadigârı köstekli saatini satmaktadır ve Nesrin, Kemal’in iyi bir insan olduğuna ilişkin şunları söylemektedir: “Nesrin: Kemal Bey henüz iki günlük yavruyken (Fatoş) onu sokakta bulmuş, fakir bir adam olduğu halde ona bakmış, bu yaşa getirmiştir” (Ün, 1986).

Gülen Adam filminde Naciye, kendi evini yıkma görevi verilen babasının bu işi yapmaması ve evinin diğer görevlilerce yıkılmasından sonra babasını eve çağırılmaktadır: “Naciye: Baba bize gel, üzülme gel” (Tibet, 1989a).

Boynu Bükük Küheylan filminde Asiye kendisine aldığı ayakkabıyı Gülbahar’a vererek iyilik yapar (Tokatlı, 1990).

İyi Aile Çocuğu filminde; iki farklı adam tarafından anne ve babası öldürülen iki çocuk evlat edinilerek büyütülmektedir ve Kemal, çalıştığı bankanın soyulmasını engellemektedir (Seden, 1978b).

Devlet Kuşu filminde Mustafa ile Zülfikar arasında şöyle bir diyalog geçer: “Mustafa: (Hülya’nın hasta olması ve Mustafa’yı görmek istemesi üzerine Zülfikar’ın Mustafa’yı Hülya’yı görmesi karşılığında verdiği parayı reddeder) Milyon versen değişmez. Bakma yüreğimiz cebimiz gibi delik değil biz insanlığımızı para ile satmayız” (Ün, 1980)

Davaro filminde Memo, simit yerken kendisine bakan çocuğa simidinin kalanını vermektedir (Tibet, 1981).

Davaro filminde Memo, Sülo'nun karısının hamile olduğunu öğrenince Sülo'yu vurmaktan vazgeçmektedir: "Memo: (Ayşo'ya hitaben) Bebeğin babalı büyüsün, ben bilirim babasızlığın ne olduğunu" (Tibet, 1981).

Üçkağıtçı filminde Rıfkı kendisini ermiş olarak gören halka bazı itiraflarda bulunmaktadır:

Rıfkı: Arkadaşlar, size bir itirafta bulunacağım: Yağmurun yağmasını ayaklarımın ağrımından biliyordum. Satılmış Ağa'nın altınlarını tesadüfen buldum, ayağıma çivi battı. Battığı yerde de altınlar çıktı. Durmuş'un iyi olması basit bir düzmeceydi. Rüstem Ağa'nın oğlunun iyi olmasına hâlâ şaşıyorum. Ben sizin bildiğiniz gibi bir ermiş değilim" (Baytan, 1981).

Doktor Civanım filminde Kemal'in; muayene karşılığında insanların verdiği paraları kabul etmediği, kendisine verilen paraları çocuklara dağıttığı ve sonrasında ise köylülere sabun ve ilaçlı su dağıttığı görülmektedir (Tibet, 1982).

Yedi Bela Hüsnü filminde Hüsnü'nün mahalleliyi evlerinden atmak isteyen Malik'i bu düşüncesinden vazgeçirerek insanlara iyilik yaptığı görülmektedir (Baytan, 1982).

Japon İşi filminde Japon bilim adamı, Veysel'e, onun çok sevdiği Başak'a benzeyen bir robot yaparak göndermektedir (Tibet, 1987).

Bıçkın filminde Ali, mahalledeki çocuklara kendi parasıyla gofret alıp dağıtmaktadır" (Aksoy, 1988).

Varyemez filminde Ragıp Elibol'un, ailesi tarafından cimri olarak nitelendirilmesine rağmen yanında çalışan Hüsnü'ye ev aldığı, öğrencileri okutarak iyilik yaptığı belirtilmektedir (Aksoy, 1991).

Propaganda filminde Rahim'in, Âdem'i tedavi etmek için ceza alma pahasına sınırı ihlal ederek karşı tarafa geçtiği ve Âdem'i tedavi ettiği görülmektedir (Çetin, 1999).

Propaganda filminde askerler, Mahmut'un ateş emrine rağmen Mehdi, Rahim ve diğer insanlara ateş etmemektedir (Çetin, 1999).

Koltuk Belası filminde Zühtü, *Üçkağıtçı* filminde Rıfkı, *Bekçiler Kralı* filminde Şaban kendisine teklif edilen rüşveti reddetmektedir.

İyi insan olma, filmlerin yapıldığı 1970’li, 1980’li ve 1990’lı yıllarda, teklif edilen rüşvetin kabul edilmemesi, ihtiyacı olanlara yardım edilmesi, diğer insanlara karşı duyarlı davranılması gibi açılardan ele alınmıştır. İyi insan olma; insanların düşünüldüğü, ihtiyacı olana maddi-manevi yardımın yeteri kadar yapıldığı, yasa dışı işlerden uzak durulduğu ve yasa dışı işlerin engellendiği bir yapıda olmalıdır. “İnsanlar birbirlerine iyilik yaparak yakın ilişkiler kurarlar, aralarında güven duygusu oluşur. Birbirlerine iyilik yapan insanların yaygın olduğu toplumlarda birlik ve beraberlik duygusu güçlenecek, sağlıklı ve nitelikli toplumlar ortaya çıkacaktır” (Güven, 2014, s. 94). Toplumların kalitesinin sahip oldukları iyi insanların kalitesi derecesinde artacağı ve iyi insanlar sayesinde toplumun istendik duruma geleceği bilinerek ona göre hareket edilmelidir. Çocuklara iyi insan olma değerinin örtülü ve açık bir şekilde aktarılması insan kalitesi açısından önemlidir.

4.1.17 Misafirperverlik

Misafirperverlik, Türk toplumunda eskiden beri var olan değerlerden biridir. “Misafirperverlik değeri, Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir ve Türkler misafirperverlikleriyle dünyada ün yapmışlardır. Kültürümüze göre misafir eve girdiği andan itibaren o evin en değerli ve en saygın kişisi hâline gelir” (Şahin, 2017, s. 221). Bu değer sayesinde insanlar arasındaki iletişimin arttığı, sevgi bağlarının güçlendiği görülmektedir.

Misafirperverliğin eski zamanlardaki konumuna tekrar kavuşması gerekmektedir. “Misafirperverlik günümüzde unutulmaya yüz tutmuş en önemli değerlerimizden biridir” (Ekinci, 2018, s. 232). Bu değer üzerinde gerekli değerlendirmeler yapılarak tekrardan canlandırılması hem insanlar hem de toplum açısından önemlidir.

Tablo 21: Misafirperverlik Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Misafirperverlik Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Abuk Sabuk Bir Film	10, 13-14, 26, 39	4
2	Güllü Geliyor Güllü	8, 19	2
3	Hababam Sınıfı Uyanıyor	56	1
4	İbo İle Güllüşah	7	1
5	Japon İşi	27	1
6	Kapıcılar Kralı	78	1
7	Köyden İndim Şehire	50	1
8	Salak Milyoner	18	1
9	Sevimli Hırsız	32	1
10	Şaban Pabucu Yarım	92-93	1

11	Şen Dul Şaban	50-51, 81	2
12	Tatlı Dillim	14, 17	2
13	Uyanık Gazeteci	42, 57	2
14	Üçkağıtçı	14	1
15	Yalancı Yarım	55, 92	2
16	Zübük	30-31-32	1
Toplam			24

Tablo 21’de görüldüğü üzere misafirperverlik değeri 16 filmde toplam 24 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Tatlı Dillim filminde; basketbol hocası ve sporcuların, kahvehanede ağırlandığı ve söz konusu kişilerin okulda misafir edildiği görülmektedir (Eğilmez, 1972).

Güllü Geliyor Güllü filminde; misafir olarak gelen Şevket’in uğurlandığı ve köyden gelen Güllü’nün akşam vakti eve davet edildiği görülmektedir (Yılmaz, 1973).

Yalancı Yarım filminde; misafirler için sofranın kurulduğu ve Mahmut’un eve buyur edildiği görülmektedir (Eğilmez, 1973c).

Köyden İndim Şehire filminde köy halkının Ali Rıza’yı kahvehanede ağırlayarak ona kahve ikram ettikleri görülmektedir (Eğilmez, 1974a).

Salak Milyoner filminde Mehmet Çavuş, Himmet ve kardeşleri Hayret, Saffet ve Gayret’i evinde misafir etmektedir (Eğilmez, 1974c).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde askerden arkadaşlarını ziyarete gelen Hayta İsmail, Ahmet’in yatağında yatırılmaktadır (Eğilmez, 1976b).

Şaban Pabucu Yarım filminde misafirperverliğe ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:

“Haydar: Arada bir gelip acı kahvenizi içebilir miyim?

Adile: Başımın üstünde yeriniz var” (Tibet, 1985d).

Şen Dul Şaban filminde Şaban, eşinin günü dolayısıyla eve gelen misafirlere çay ve içecek ikramında bulunmaktadır (Tibet, 1985e).

Şen Dul Şaban filminde Şaban, Ali’ye misafir olarak gelen Ayten ve Ayşen’e mantı ve çeşitli yiyecekler hazırlamaktadır (Tibet, 1985e).

Abuk Sabuk Bir Film filminde; Âdemoğlu Ali'nin, Kutay ve beraberindekileri misafir ederek onlara ayran ikram ettiği daha sonra ise Deli Bekir'e yemek ikramında bulunduğu görülmektedir. Ayrıca Âdemoğlu Ali'nin karlı bir günde arabası kara saplanan turistleri evinde konuk ettiği ve onlara tarhana orbası ikram ettiği belirtilmektedir (Gören, 1990).

Abuk Sabuk Bir Film filminde Âdemoğlu Ali misafirperverliğe ilişkin şunları söylemektedir: Âdemoğlu Ali: (Manken Burcu'yu kastederek) Onu bir yemeğe davet etsek, misafirperverliğimizi göstersek. Memleket yemeklerinden şöyle" (Gören, 1990).

Kapıcılar Kralı filminde Seyit, misafirlere ikramda bulunması için eşi Hacer'e seslenmektedir: "Seyit: Hacer kız, misafirlerimize çay getir. Alman biskvisinden de getir" (kten, 1976).

İbo İle Güllüşah filminde Hanife Teyze, İbo'yu evine alarak ona yiyecek ve kalacak yer vermektedir (Yılmaz, 1977).

Zübük filminde Kadir Ağa evine gelen İbrahim Zübükzade'yi evinde misafir etmektedir (Tibet, 1980b).

kağıtı filminde Kahveci Rıza, Rıfkı'ya kalacak yer vermektedir:

"Rıfkı: Köyde kalmaya karar versem yatacak yerim yok ki.

Rıza: Bir müddet kahvede yatarsın. Sonra sana bir yer buluruz.

Rıfkı: Sağ ol" (Baytan, 1981).

Japon İşi filminde Veysel'in misafirine çok iyi davrandığı görülür:

"Veysel: (Evine getirdiği Japon bilim adamına) ayına kaç şeker atayım? şeker, şeker, kaç tane? (Söylediğini yirmi olarak anlaması zerine) Neyse misafirden bir şey esirgenmez" (Tibet, 1987).

Sevimli Hırsız filminde Selma, arabayla çarptığı Metin'i kendi evine götürerek ona; doktor çağırıp, çorba yapmaktadır (Tibet, 1988c).

Uyanık Gazeteci filminde Barış adındaki çocuğun ailesi Ali'yi evlerinde misafir etmektedir (Tibet, 1988).

Uyanık Gazeteci filminde köye gelen turistlerin otobüsten inerken karşılanması ve onlara ikramda bulunması dikkat çekmektedir (Tibet, 1988ç).

Misafirperverlik, filmlerin yapıldığı 1970’li, 1980’li ve 1990’lı yıllarda, eve gelen misafire ikramda bulunması, uzaktan gelen kişiye yiyecek ve yatacak yer verilmesi gibi açılardan ele alınmıştır. Misafirperverlik; uzak yoldan gelen kişilerin yiyecek ve yatacak gibi temel ihtiyaçlarının karşılandığı, ikramda bulunarak kişilerin memnun edildiği bir yapıda olmalıdır. “Misafirlik aileler arasındaki sevgi ve saygı bağlarını güçlendirir. Aileler arasındaki akşam misafirlikleri ailelerin kaynaşmasına ve çocukların eğitimine katkı sağlar” (Ekinci, 2018, s. 235). Görüldüğü üzere misafirperverlik değeri saygı ve sevgi gibi değerlerle de bağlantılı bir değerdir. Misafirliğin çocuk gelişimine katkısı oldukça fazladır. Anne ve babası çalışan, kreşlerde ya da etüt merkezlerinde çokça vakit geçiren çocukların gelişimlerinin istenilen düzeyde gerçekleştirilebilmesi için misafirperverlik değerine önem verilmelidir. İnsan ilişkilerinin güçlenmesinde, toplum olarak kenetlenme hususunda misafirperver olmanın önemli bir değer olduğu bilinmelidir.

4.1.18 Öğüt Verme

Öğüt kelimesi, “bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat” (TDK, 2011, s. 1841) olarak tanımlanmaktadır. Öğüt, yaşlı ya da tecrübeli kimseler tarafından belirli bir şekilde verilmesi hâlinde beklenenden çok daha fazla etkiye sahip olabilir. Tecrübeli kimselerin tecrübelerinden faydalanılması iyi işler yapabilmek ya da olumsuz durumlardan daha az zararla çıkmak için gerekli ve önemli bir şeydir. “Nitelikli insan yetiştirme idealine ulaşma yolunda dil ile ifade edilen telkinlerin yeri büyüktür. Telkinle yapılan değer kazandırma metotları içinde öneri yapmak kadar gerekli bir diğer uygulama olan *öğüt verme* önemli bir ağırlık oluşturur” (Karagöz, 2015, s. 255). Öğüt verme, doğrudan olacağı gibi hissettirme şeklinde de olabilmektedir.

Tablo 22: Öğüt Verme Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Öğüt Verme Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Çarıklı Milyoner	23-24	1
2	Hasret	3	1
3	Yalancı Yarım	4-5	1
		Toplam	3

Tablo 22’de görüldüğü üzere öğüt verme değeri 3 filmde toplam 3 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Yalancı Yarım filminde Derviş, kızı Alev’in zengin bir çocuğa olan ilgisini fark eder. Kızının bu ilgisinin yanlış olduğunu doğrudan söylemek yerine kızına bir masal anlatma yoluyla öğüt verir (Eğilmez, 1973c).

Hasret filminde Alev, müzisyene iş ahlakıyla öğüt vermektedir:

“Alev: Geç kaldınız, neredeydiniz?”

Müzisyen: Özür dilerim, nişanlım gecikti de.

Alev: Özür dilemekle aksatmış olduğunuz prova düzelmez ki. Hem benden size tavsiye, sanatla aşk bir arada yürümez. Dikkatli olun” (Ökten, 1974).

Çarıklı Milyoner filminde Bayram Jale’ye öğüt vermektedir:

“Bayram: Çat kapı bekâr adamın odasına girilmez.

Jale: Neden?”

Bayram: Kaza çıkar da ondan” (Tibet, 1983a).

Öğüt verme, filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda, kişilerin zarar görmesini önlemek ve fayda görmelerini sağlamak gibi açılardan ele alınmıştır. Öğüt verme, kişinin incinmesini önlemek amacıyla bir masal ya da örnek olay üzerinden verilen, zarar görebilecek kişinin açıkça uyarıldığı bir yapıda olmalıdır. Öğüt vermenin de öğüt almanın da birbirini tamamlayan, insanların bir olay ya da durum karşısında doğru olandan yana tavır almasını sağlayan önemli değerler olduğu bilinmelidir.

4.1.19 Sabır

Sabır kelimesi, “1. Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme” (TDK, 2011, s. 1997) olarak tanımlanmaktadır. Sabırlı insanların olduğu toplumlarda, toplumsal problemlerin; çok daha az olacağı, varsa bile çok kısa sürede ve etkili olarak çözülebileceği bilinmelidir. Çocukların, topluma uyumu sürecinde sabır değerinin çocuklara aktarılmasına önem verilmelidir. Sabır, insanın olumsuz durumlara karşı aldığı bir önlem olarak işlev görmektedir. “Hayatta her şeyin mükemmel olması veya her istediğimizi elde etmemiz mümkün

değildir. İnsan yaşadığı sürece her an olumsuzluklarla karşılaşabilir” (Ekinci, 2018, s. 151). Sabır, bireysel ve toplumsal problemlerin çözümünde etkili bir araçtır.

Tablo 23: Sabır Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Sabır Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Gülen Adam	20	1
2	Güllü Geliyor Güllü	70	1
3	Orta Direk Şaban	39	1
4	Salak Milyoner	22	1
5	Umudumuz Şaban	25	1
Toplam			5

Tablo 23’te görüldüğü üzere sabır değerinin 5 filmde toplam 5 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Güllü Geliyor Güllü filminde sabrın önemine ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır: “Güllü: Allah’tan umut kesilmez kocacığım. Bir düş gördüm uykumda Ali bulunuyor. Biraz daha sabret!

Taka Nuri: Nasıl sabrederim? (Gerdek sonrası silahla ateş edilmek suretiyle kırılması gereken testiye kast ederek) Testi sağlam durdukça nasıl sabrederim?” (Yılmaz, 1973). Burada gerdek gecesinden sonra damda bulunan testiye ateş edilmesi geleneği vurgulanmaktadır. Güllü ise kanlısını bulup öldürmeden gerdeğe girmeye yanaşmamaktadır.

Salak Milyoner filminde Hayret ile Mehmet Çavuş arasında define aramanın sabır gerektirdiğine ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Hayret: Gidip kazalım.

Mehmet Çavuş: Durun bakalım. O kadar kolay değil bu iş. Aradan iki yüz sene geçmiş. İşaretler kaybolmuştur. Biz bu gibi haritalarla ne defineler aradık da bulamadık. Şans lazım, sabır lazım” (Eğilmez, 1974c).

Umudumuz Şaban filminde sabretmeye ilişkin şöyle bir ifade yer almaktadır: “Komiser Cemil: Ben de affetmeyeceğim. Ya sabır, ya sabır, Allah’ım ya sabır” (Tibet, 1979b).

Orta Direk Şaban filminde karate öğrenmeye çalışan Şaban sabretmektedir:

“Karate Hocası: Sen bu işi (karate) pek beceremeyeceksin.

Şaban: Becereceğim, sabırlı ol hocam! Sabreden derviş dayak yemekten gebermiş” (Tibet, 1984a).

Gülen Adam filminde Yusuf’un hiç ağlamaması hakkında doçentlik tezi hazırlayan Doktor Oktay sabırlı olduğundan bahsetmektedir:

“Yusuf: Valla ağladığımı zor görürsün sen.

Doktor Oktay: Ben sabırlıyım, bekleyeceğim” (Tibet, 1989a).

Sabırlı olma, filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda, sabrın önemli olduğu, kişilerin olumsuz durumlar karşısında sabretmesi gerektiği gibi açılardan ele alınmıştır. Sabırlı olma; istenmeyen durumların karşısında direnilen, daha iyi bir sonuca ulaşmak için çalışmaya devam edilen bir yapıda olmalıdır. “Sabır zorluğa göğüs germe, acıyı-afeti yumuşaklık ve sükûnetle karşılama ve çözüm için arayışa geçmedir” (Hökelekli, 2013, s. 117). Sabır diğer değerlere oranla bireyin kazanmakta zorlanacağı ve diğer değerlerle birlikte aktarılmasının olumlu sonuçlar doğurabileceği bir değerdir. Çalışkanlık ve sorumluluk gibi değerler başta olmak üzere uzun zaman alan ve sonuçlarını görmek için acele edilmemesi gereken işlerde sabır değerinin etkili olacağı söylenebilir. Sabırlı bireylerin toplumların amaçlarına ulaşmada çok etkili oldukları göz ardı edilmemelidir.

4.1.20 Sağlıklı Olmaya Önem Verme

Sağlıklı kelimesi, “1. Sağlık durumu iyi olan, sağlam, esen, sıhhatli. 2. Sağlık kurallarına uygun olan, hijyen, hijyenik. 3. Sağlığı koruyan. 4. Sağlam, doğru, güvenilir, gerçek” (TDK, 2011, s. 2007) olarak tanımlanmaktadır. Kişilerin sağlıklı olması toplumun da sağlıklı olması anlamına geldiğinden sağlıklı olmaya önem verme değerinin kişiler ve toplum açısından önemi üzerinde durulmalı ve bu hususta gerekli tüm önlemler alınmalıdır. Her birey sağlığına dikkat etmeli ve sağlıklı olmaya özen göstermelidir. “Sosyal yaşamın devamını sağlamak, üstlenilen görevleri yapmak, hayallerini, amaçlarını gerçekleştirmek için sağlıklı olmak gereklidir. Zorluklara, güçlüklerle göğüs gerebilmek sağlıklı olmayı gerektirir” (Şen, 2005, s. 83). Sağlık insan hayatının en büyük zenginliklerinden biridir.

Tablo 24: Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Sağlıklı Olmaya Önem Verme Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Çarıklı Milyoner	54	1
2	Deli Deli Küpeli	59	1
3	Doktor Civanım	19, 54, 54	3
4	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	8-9-10-11	1
5	Hasret	83	1
6	İyi Aile Çocuğu	60	1
7	Kapıcılar Kralı	19, 43	2
8	Köyden İndim Şehire	59	1
9	Orta Direk Şaban	3	1
10	Postacı	57	1
11	Sosyete Şaban	65	1
12	Şen Dul Şaban	76-77	1
Toplam			15

Tablo 24’te görüldüğü üzere sağlıklı olmaya önem verme değeri 12 filmde toplam 15 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örneklebiliriz:

Hasret filminde Alev’in aşağıdaki sözü söyledikten sonra duyma yetisini kazanmak için ameliyat olduğu görülmektedir: “Alev: Kaybedecek hiçbir şeyi kalmayan insan cesur olur değil mi?” (Ökten, 1974).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı, *Kapıcılar Kralı*, *Orta Direk Şaban*, *Postacı*, *Sosyete Şaban* ve *Şen Dul Şaban* filmlerinde kişilerin spor yaptıkları görülmektedir.

Deli Deli Küpeli filminde Deli Kaymakam çocuklara aşının öneminden bahsettikten sonra kendisi de aşı olmaktadır: “Deli Kaymakam: Evet çocuklar aşı çok lüzumlu bir şeydir. Aşı olmayan ne olur? Hasta olur. O yüzden herkesin aşı olması lazım. Aşı kampanyasını başlatıyorum. Buyurun hiç acımayacak korkmayın” (Tibet, 1986).

İyi Aile Çocuğu filminde Cemal’in hastalıktan kurtulması için Ferdane ona iğne yapmaktadır (Seden, 1978b).

Doktor Civanım filminde Kemal’in; köy halkına sağlıklı yaşam koşusu yaptırmaya karar verdiği, kahvehane önünde temizlik muayenesi yaptığı, köylülere uyuz olmadıklarını belirttiği ve Gafur’a temizlikle ilgili uyarıda bulunduğu görülmektedir: “Kemal: (Gafur’a hitaben) Git yıkan, temizlen. Temizlik imandan gelir” (Tibet, 1982).

Çarıklı Milyoner filminde Bayram, bir adama sigaranın zararlı olduğundan bahsetmektedir (Tibet, 1983a).

Sağlıklı olmaya önem verme, filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda, spor yapma, temizliğe dikkat etme gibi açılardan ele alınmıştır. Sağlıklı olmaya önem verme; temizliğe dikkat edilen, spor yapılan, zararlı alışkanlıkların (sigara içme gibi) terk edildiği bir yapıda olmalıdır. Çocukluktan itibaren sağlıklı olmaya dikkat çekilmesi, bu hususun bir davranış şekline getirilmesi çocukların gelişimi için önemlidir. Sağlıklı insanlar tarafından oluşturulan sağlıklı toplumların çok daha iyi işler başarabileceği göz ardı edilmemelidir.

4.1.21 Saygı

Saygı kelimesi, “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram. 2. Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu” (TDK, 2011, s. 2047) olarak tanımlanmaktadır. Saygılı olma, insanlar arasındaki ilişkileri ve iletişimlerini güçlendirme hususunda önemli görülen değerlerden biridir. Bu değer çok erken yaşlarda kazanılarak yaşam boyu devam ettirilmesi gerekmektedir. Saygı, karşımızdaki kişinin yaşına, cinsiyetine ya da konumuna karşı gösterilmesi gereken hassasiyetlerdir. “Saygı, değeri, üstünlüğü, yaşlılığı dolayısıyla bir kimseye ya da bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya neden olan bazen sevgiden bazen kişilikten kaynaklanan davranışlardır” (Ekinci, 2018, s. 116). Bu davranışların sürekli hâle getirilmesi, insanların diğer insanlar nezdinde değerini arttıracığından toplumsal yapıyı da güçlendirecektir.

Tablo 25: Saygı Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Saygı Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Atla Gel Şaban	4	1
2	Bekçiler Kralı	2, 8	2
3	Boynu Bükük Küheylan	29, 30, 35, 60	4
4	Canım Kardeşim	3, 11, 33, 43, 44, 49, 50, 51, 52, 53, 65	11
5	Çöpçüler Kralı	29	1
6	Davacı	15, 64	2
7	Davaro	2	1
8	Devlet Kuşu	21, 49, 53	3
9	Doktor Civanım	38, 82	2
10	Dokunmayın Şabanıma	15, 46, 65, 65, 78	5

11	Düttürü Dünya	76	1
12	Gurbetçi Şaban	8, 41	2
13	Gülen Adam	62	1
14	Hababam Sınıfı	10, 68, 68	3
15	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	3, 56, 60, 84	4
16	Hababam Sınıfı Tatilde	2, 19, 53, 93, 94, 96	6
17	Hababam Sınıfı Uyanıyor	18, 33, 54, 54, 58, 90-91, 91	7
18	Hasret	7, 27, 28, 56, 68, 68	6
19	İbo İle Güllüşah	7, 19	2
20	İnek Şaban	38	1
21	İyi Aile Çocuğu	63, 69	2
22	Kanlı Nigar	20, 56	2
23	Kapıcılar Kralı	70-71	3
24	Keriz	60, 83, 86	3
25	Kibar Feyzo	3, 3, 29, 57	4
26	Kiracı	6, 70	2
27	Köyden İndim Şhire	42, 43, 48, 48, 53, 54	6
28	Mavi Boncuk	76	1
29	Meraklı Köfteci	32	1
30	Oh Olsun	2, 12, 19, 80, 82,	5
31	Orta Direk Şaban	51, 54	2
32	Öğretmen	10, 20, 66	3
33	Polizei	7, 30	2
34	Postacı	11, 24, 27, 64, 70, 82	6
35	Propaganda	6, 6	2
36	Sahte Kabadayı	58	1
37	Salako	35	1
38	Süt Kardeşler	15-16, 18	2
39	Şabaniye	9, 15, 40, 52	4
40	Şabanoğlu Şaban	18, 30	2
41	Şaşkın Damat	4, 7, 44, 64, 71	5
42	Şen Dul Şaban	5-6	1
43	Talih Kuşu	24	1
44	Tarzan Rıfkı	4, 34, 49, 60	4
45	Tatlı Dillim	3, 55, 81	3
46	Tosun Paşa	19	1
47	Umudumuz Şaban	30, 56, 57	3
48	Üçkağıtçı	47	1
49	Yakışıklı	60	1
50	Yalancı Yarım	20, 43, 63	3
51	Zehir Hafiye	53, 92	2

Toplam 144

Tablo 25'te görüldüğü üzere saygı değeri 51 filmde toplam 144 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Canım Kardeşim filminde insanların çeşmeden su doldurmak amacıyla sırada bekledikleri ve birbirlerine saygılı davrandıkları görülmektedir (Eğilmez, 1973a).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde arkadaşları tarafından sıraya geçmesi için uyarılan İnek Şaban'ın sıraya geçtiği görülmektedir:

“İnek Şaban: Merhaba kardeşlerim, Hafize Anacığım (elindeki pantolonu uzatarak) hadi şuna bir ütü vur!

Tulum Hayri: Sıraya geç ulan!

Hayta İsmail: İnekliğin lüzumu yok.

İnek Şaban: Olur” (Eğilmez, 1977a).

Hababam Sınıfı filminde geçen bir diyalogda da saygı değerine ilişkin ifade bulunmaktadır:

“Damat Ferit: Boncuk Nerede?

Hafize Ana: Mahmut hocanın elini öpmeye gitti” (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde eski öğretmenini görüp elini öpmek isteyen Milli Eğitim Bakanı ile okul müdürü arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Milli Eğitim Bakanı: (Akil Hoca için) Bugün mü gelmedi yoksa okuldan mı ayrıldı?

Okul Müdürü: Akil Bey. Akil Bey okuldan ayrılır mı hiç efendim? Kendisi en kıymetli öğretmenimizdir. Biraz rahatsız da, birkaç gün dinleniyor.

Milli Eğitim Bakanı: Ya! Üzüldüm. Konuşmak, elini öpmek isterdim. Neyse geçmiş olsun diyeyim. Hürmetlerimi, sevgilerimi söyleyin. Tekrar tekrar ellerinden öperim” (Eğilmez, 1976a).

Hasret filminde Sahne Işıkcısı Yanık, Alev'in karşısında ellerini bağlar (Ökten, Hasret, 1974).

Kiracı filminde saygılı olmaya ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:

“Kerim'in Kızı: Ben ananemle yatmayacağım.

Kerim: O nedenmiş?

Kerim'in Kızı: Geçiriyor hep, uyuyamıyorum.

Kerim: Büyüklerin hakkında daha saygılı konuş! Önümüzdeki yıl okula başlayacaksın” (Aksoy, 1987a).

Köyden İndim Şehire filminde saygılı olmaya ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:
“ Ali Rıza Emmi: Hepinizi bu akşam yemeğe bekliyorum.

Himmet: Olur olur, geliriz.

Saffet: Yengenin de bir elini öperiz canım” (Eğilmez, 1974a).

Oh Olsun filminde kadın, eşi Fehmi Haznedar’dan izin istemektedir:

“Kadın: Bir ricam var. Bugün müsaade edersen öğleden sonra Kerami Bey’in hanımına gidebilir miyim?

Fehmi Haznedar: Git, git. Hanımına da selam söyle” (Eğilmez, 1973b).

Oh Olsun filminde babası Burhan Usta’ya bir şey söyleyecek olan çocuğun saygıdan dolayı çekindiği görülmektedir:

“Çocuk: Abla söyleyeyim mi?

Alev: Sonra söylersin” (Eğilmez, 1973b).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde Mahmut Hoca’nın elini öpmek isteyen Hafize Ana’ya, Mahmut Hoca’nın müsaade etmediği görülmektedir (Eğilmez, 1976a).

Orta Direk Şaban filminde Adnan Bıçakçı, elini öpmek isteyen Şaban’a müsaade etmemektedir (Tibet, 1984a).

Öğretmen filminde kooperatif başkanı öğretmenlere olan saygısından bahsetmektedir: “Kooperatif Başkanı: Öğretmenlere saygımız büyük” (Tibet, 1988b).

Şabanoğlu Şaban filminde kadın, babasının geldiğini görünce yanında bulunan iki kadına seslenerek onları ayağa kaldırmaktadır: “Kadın: Kalkın kızlar! Babam geliyor” (Eğilmez, 1977b).

Tarzan Rıfka filminde el öpmeye ilişkin şöyle bir ifade yer almaktadır: “Rıfka: (Telefonda söylüyor.) Ellerinden öperim babacığım” (Baytan, 1986).

Tatlı Dillim filminde basketbol hocası oyunculara kızmasına rağmen, oyuncuların tepki göstermedikleri görülmektedir (Eğilmez, 1972).

Umudumuz Şaban filminde Şaban, elini öpmek isteyen kendinden yaşça büyük olan kadının elini öpmektedir:

“Oduncu Yaşar’ın Karısı: Sağ ol aslanım, ver elini öpeyim!

Şaban: Aman ana ben öpeyim (Tibet, 1979b).

Saygı değerine ilişkin bulgular; ayağa kalkmak, el öpmek, kapıyı vurmak, önünü iliklemek ve şapka çıkartmak olmak üzere 5 kategoriye ayrılmıştır.

Canım Kardeşim, Hababam Sınıfı, Hasret, Köyden İndim Şehire, Mavi Boncuk, Oh Olsun, Öğretmen ve Yalancı Yarım adlı filmlerde bir saygı göstergesi olarak içeri biri girdiğinde ayağa kalkıldığı görülmektedir.

Atla Gel Şaban, Bekçiler Kralı, Boynu Bükük Küheylan, Canım Kardeşim, Çöpçüler Kralı, Davaro, Devlet Kuşu, Doktor Civanım, Dokunmayın Şabanıma, Gurbetçi Şaban, Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı, Hababam Sınıfı Tatilde, Hababam Sınıfı Uyanıyor, Hasret, İbo İle Güllüşah, İyi Aile Çocuğu, Kanlı Nigar, Kapıcılar Kralı, Keriz, Kibar Feyzo, Kiracı, Köyden İndim Şehire, Meraklı Köfteci, Oh Olsun, Orta Direk Şaban, Polizei, Postacı, Propaganda, Salako, Süt Kardeşler, Şabaniye, Şabanoğlu Şaban, Şaşkın Damat, Tarzan Rıfkı, Tosun Paşası, Umudumuz Şaban, Üçkağıtçı, Yakışıklı, Yalancı Yarım ve Zehir Hafıye adlı filmlerde yaşça büyük olanların elleri öpülmek suretiyle eli öpülen kişiye saygılı davranıldığı görülmektedir.

Gülen Adam, Hababam Sınıfı ve Öğretmen adlı filmlerde bir yere girerken saygı gereği kapının vurulduğu görülmektedir.

Canım Kardeşim, Öğretmen ve Yalancı Yarım adlı filmlerde saygı göstermek amacıyla ceketin önünün iliklendiği görülmektedir.

Bekçiler Kralı, Canım Kardeşim, Davacı, Devlet Kuşu, Düttürü Dünya, İnek Şaban, Köyden İndim Şehire, Sahte Kabadayı, Talih Kuşu ve Tatlı Dillim adlı filmlerde kişilere saygılı davranmak için şapkaların çıkartıldığı görülmektedir.

Şen Dul Şaban filminde Şaban, oğlu Necmi'ye dikkat etmesi hususunda uyarıda bulunmaktadır:

“Şaban: Benim aslan oğlum nasıl?

Necmi: İyiyim babacığım.

Şaban: Aferin sana dikkat et ekmek kırıntılarını yere dökme” (Tibet, 1985e). Burada ise nimete (ekmeğe) saygı gösterildiği görülmektedir.

Saygı, filmlerin yapıldığı 1970'li, 1980'li ve 1990'yı yıllarda, şapkasını çıkartma, önünü ilikleme, el öpme gibi açılardan ele alınmıştır.

Saygılı olma, kendinden yaşça ya da makamca büyük olanlara karşı, şapka çıkartılan, kapı vurularak içeri girilen, el öpülen bir yapıda olmalıdır. “Özellikle Türk toplumunda geçmişten bugüne yaşça büyüğe saygı konusunun önemi büyüktür” (Güven, 2014, s. 91). Bu saygı, el öpme, büyük geldiğinde ayağa kalkma, büyük kimse karşısında -biraz sevgi biraz da çekinmeden kaynaklı olarak- davranışlarında daha dikkatli olma gibi şekillerde sergilenmektedir. “Her insan varlığı itibariyle saygı duyulmak ister. Saygı gören kişi de aynı şekilde karşısındakine saygı gösterir. Bu nedenle insan saygı görmek istiyorsa, öncelikle kendisi başkalarına saygı gösterecek, sonrasında da saygı bekleyecektir” (Güven, 2014, s. 92). Saygının insan ilişkilerini düzenlemede, istenilen seviyeye ulaşmada önemli bir değer olduğu göz ardı edilmemelidir. Çocuklara küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gereken ve bir zorunluluk arz eden saygı değerinin varlığı, insan ilişkilerinin sağlıklı olarak yürütülmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

4.1.22 Sevgi

Sevgi kelimesi, “insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu” (TDK, 2011, s. 2081) olarak tanımlanmaktadır. Sosyal bir varlık olan ve öyle olma zorunluluğu bulunan insanın, diğer insanlarla bir arada yaşamasında en önemli değerlerden biri de sevgidir. “Sevgi değeri insanları birbirine yaklaştırma özelliği nedeniyle, toplumu birleştiren ve bütünleştiren en önemli değerlerin başında gelmektedir (Güven, 2014, s. 90). Bu değer, birlik ve beraberliğin sağlanmasında toplum ve insanlar açısından harç görevi gören değerlerden biridir.

Kemal Sunal filmlerinde sevgiye ilişkin diyalog ve davranışlara sık sık rastlanmaktadır. Filmlerde tespit edilen sevgi değeri; evlat sevgisi, hayvan sevgisi, kardeş sevgisi ve insan sevgisi olmak üzere dört farklı başlık altında toplanmıştır.

Sevgi, filmlerin yapıldığı 1970’li, 1980’li ve 1990’yi yıllarda, evlada önem verme ve onu sevmeye, hayvanları düşünme ve sevmeye, kardeşi düşünme ve sevmeye, insana sevgi duymaya (dost, arkadaş, anne, baba, çocuk, karşı cins vb.) gibi açılardan ele alınmıştır.

Her aile kurumunda olması gereken en temel değerlerden biri sevgi değerinin bir çeşidi olan evlat sevgisidir. “Çocukların en çok ihtiyaç duyduğu şey sevgidir. Sevgi ile büyüyen çocukların öz güveni yüksek olur” (Ekinci, 2018, s. 113). Evladını seven

bir ebeveyn, onu çok daha iyi bir şekilde yetiştirebilir. Sevginin olduğu ailelerde ilişkilerin kalitesi de son derece iyi olabilmektedir.

Sevgi değerinin bir başka çeşidi hayvan sevgisidir. Hayvanları seven ve koruyan insanların sayısının artması, dünyayı daha yaşanılır kılacaktır. “İnsanlığın var olduğu ilk zamandan bugüne insanlara faydası olan hayvanlar, kimi zaman bir insanın en büyük yardımcısı, kimi zamansa insanın en sadık dostudurlar. Bu nedenle insanoğlu, aynı hayatı paylaştığı bir diğer canlı türü olan hayvanlara da ilgi ve sevgi göstermelidir” (Güven, 2014, s. 90). Hayvan sevgisi, dünyanın sadece insanlara ait olmadığı görüşünün davranış ile tescillenmesi anlamına gelir.

Sevgi değerinin bir başka çeşidi ise kardeş sevgisidir. Kardeşler aynı çatı altında yaşayan ve aynı anne-babaya sahip bireylerdir. Bu kimseler arasındaki sevgi değerinin varlığı ise -insanın doğasında yer alan ve çoğu zaman kişilere zarar veren bir potansiyel olan- kıskançlığın olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasında oldukça etkili olacaktır.

Sevgi değerinin en önemli çeşitlerinden biri de insan sevgisidir. İnsan sevgisi, tanınan ya da tanınmayan bir insanın sevilmesi olabileceği gibi karşı cinse karşı duyulan sevgi de olabilir. “Sevgi, insanları birbirine yaklaştıran, kalpleri birbirine bağlayan; insanlar arasındaki güveni, dostluğu, ilgiyi, fedakârlığı ve bağlılığı arttıran bir duygudur” (Ekinci, 2018, s. 110). Sevgi sayesinde birçok olumsuzluk ortadan kaldırılabılır. Yaşanılan dünyanın daha da güzelleşmesi sevgi değerinin çocuklara kazandırılmasında ve bunu davranışa dönüştürmede yatmaktadır.

Dünyadaki en önemli değerlerden biri olan ve her değer temelinde bulunan sevgi, kadın ile erkek arasında başlayarak önce tüm insanlara oradan da tüm dünyaya yayılabilecek ve sadece toplumdaki değil yaşanılan dünyadaki tüm sorunları çözebilecek bir değerdir. Sevginin, insanları, ilişkileri ve toplumları iyileştirici bir gücünün bulunduğu bilinmelidir.

4.1.22.1 Evlat Sevgisi

Evlat kelimesi, “bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk” (TDK, 2011, s. 837) olarak tanımlanmaktadır. Evlat, insanın dünyadaki en önemli varlıklarından biridir. Evlatların -sevgi başta olmak üzere toplumsal ve evrensel değerlerle yoğurularak-

yetiştirilmesi gelecek nesillere daha güzel bir dünya bırakmak için çok büyük bir fırsattır. “Sevgi çocukta en erken bir dönemde uyanmaya başlar” (Hökelekli, 2013, s. 35). Bu dönemde çocuğa gösterilen sevgi, ilerleyen yıllarda çocuğun hayata bakış açısından, olayları algılayış biçimine ve insanlara davranışına kadar hayatının pek çok alanında etkili olabilir.

Tablo 26: Evlat Sevgisi Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Evlat Sevgisi Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Atla Gel Şaban	1, 83	2
2	Boynu Bükük Küheylan	20	1
3	Canım Kardeşim	6	1
4	Devlet Kuşu	14, 31, 49	3
5	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	86, 89	2
6	İbo İle Güllüşah	63, 82	2
7	Kanlı Nigar	70	1
8	Mavi Boncuk	9, 17	2
9	Oh Olsun	2, 12, 14, 28	4
10	Propaganda	94	1
11	Sosyete Şaban	3	1
12	Tatlı Dillim	5	1
13	Yüz Numaralı Adam	10	1
		Toplam	22

Tablo 26’da görüldüğü üzere evlat sevgisi değeri 13 filmde toplam 22 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Evlat sevgisi değerinde annenin çocuğuna ya da çocuklarına gösterdiği sevgiye ilişkin tespitler şu şekildedir:

Tatlı Dillim filminde annenin, babaya karşı evladını koruduğu görülmektedir:

“Ferit’in babası: “Yahu herif evi otele çevirdi! O da lütfeder yatmaya gelirse.”

Ferit’in annesi: “Uğraşma oğlumla. Ne istiyorsun çocuktan? O kadar istiyordun, bak fakülteyi de bitirdi işte” (Eğilmez, 1972).

Oh Olsun filminde annenin; çocuklarını eşi Fehmi Hazinedar’a karşı savunduğu, çocukları için ağladığı ve çocukları uykusuz kalmasınlar diye onlara uyumaları hususunda uyardığı görülmektedir (Eğilmez, 1973b).

Devlet Kuşu filminde Şöhret, oğlu Mustafa’yı korumaktadır:

“Mehmet: (İş yerindeki sahtekârlıklara dayanamadığı için işten çıkan Mustafa’ya hitaben) Dünya yüzünde bir Doğrucu Davut sen kaldın.

Şöhret: Varma oğlanın üstüne, zaten üzgün” (Ün, 1980).

Oh Olsun filminde Fazıl Haznedar’ın ayaklarının, annesi tarafından yıkandığı görülmektedir:

“Anne: Tuzlu su iyi gelir. Yorgunluğu alır.

Fazıl Haznedar: Bütün gün ayakta tabanlarım patladı, anneciğim” (Eğilmez, 1973b)

Mavi Boncuk filminde annesi, Mıstık’ı sıcak çorba içmesi için çağırmaktadır (Eğilmez, 1974b).

Yüz Numaralı Adam filminde annesi, Şaban’a para vermektedir (Seden, 1978c).

Boynu Bükük Küheylan filminde Asiye çocuklarına sevgisini göstermektedir:

“Asiye: Semra, Sema koş kızım bana ya!

Kızlardan biri: Annem benim.

Asiye: Annem (diyerek çocukları öpüyor) sırma saçlım benim, kalem kaşlım, ince bellim, gülen ayvam” (Tokatlı, 1990).

İbo İle Güllüşah filminde Güllüşah’ın annesi, kaybolan kızı için çok üzülmemektedir ve bu durum Güllüşah tarafından şu şekilde belirtilmektedir:

“Güllüşah: (Annesinin gazetede fotoğrafına bakarak) Annem çok üzülmüş. Ne saçını taramış ne makyaj yapmış. Onu hiç böyle görmedim. Bak nasıl ağlıyor.

İbo: Seni çok seviyor.

Güllüşah: Ben de onları seviyorum” (Yılmaz, 1977).

Evlat sevgisi değerinde babanın çocuğuna/çocuklarına gösterdiği sevgiye ilişkin tespitler şu şekildedir:

Canım Kardeşim filminde Kahraman ile babası arasında geçen diyalogda babanın çocuğunu düşündüğü görülmektedir:

“Baba: Haaa aklıma geldi! Dolapta kuru fasulye var, onu alır güzelye ısıtır, yersin.

Anlaşıldı değil mi? Eyvallah.

Kahraman: Peki baba” (Eğilmez, 1973a)

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde bir babanın evladını sevdiğini belirtmektedir (Eğilmez, 1976a).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde erkek bir veli çocuğunu öperek sevgisini göstermektedir (Eğilmez, 1976a).

Atla Gel Şaban filminde Niyazi'nin; uyuyan çocuklarının yanaklarını okşayarak onlara hediye bıraktığı görülmektedir. Ayrıca evlat sevgisine ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:

“Çocuklar: (Koşup sarılarak) Babacım seni çok özledik.

Niyazi: (Sarılarak) Ben de sizi çok özledim” (Baytan, 1984).

Devlet Kuşu filminde Zülfikar'ın; kızı Hülya'yı çok sevdiği için onun isteğini kırmayarak Mustafa'yı işe aldığı, damat adayı Mustafa'yı kızını üzmemesi hususunda uyardığı görülmektedir (Ün, 1980).

Kanlı Nigar filminde Agâh Efendi horoza dönüştüğünü zannettiği oğlu için üzülmemektedir: “Agâh Efendi: Oğlum, evladım, Narçın'ım, ciğer param” (Ün, 1981).

Propaganda filminde Mehdi'nin evlat sevgisi şu şekilde görülür:

“Mahmut: (Kendisini ambara kilitleyen Mehdi'ye hitaben) Ama sayın müdürüm, siciliniz n'olacak?

Mehdi: Benim için oğlum sicilimden çok daha önemlidir” (Çetin, 1999).

Evlat sevgisi değerinde anne ve babanın çocuğuna gösterdikleri sevgiye ilişkin tespitler şu şekildedir:

Sosyete Şaban filminde anne ve babası Peri'ye olan sevgilerini şöyle ifade eder:

“Peri'nin annesi: Hoş geldin benim güzel kızım. (diyerek sarılır.)

Peri: Canım anneciğim. (diyerek sarılır.) Babacığım.

Peri'nin babası: Yavrum benim. (diyerek öper.) Dur sana şöyle bir bakayım. Gün günden güzelleşiyorsun bir tanem.

Peri'nin annesi: Eeee kime çekmiş (Tibet, 1985ç).

İbo İle Güllüşah filminde evlat sevgisine ilişkin diyalog şu şekildedir:

“Gülşah'ın Annesi: Gülşah!

Gülşah: Anneciğim. (Koşarak birbirlerine sarılırlar.)

Gülşah'ın Annesi: Ah canım, yavrum canım!

Gülşah: Anneciğim!

Gülşah'ın Annesi: Affet beni yavrum!

Gülşah: Baba, babacığım

Feyyaz Bey: Bizi çok üzdün, biliyor musun?

Gülşah: Affedin babacığım artık çok mutlu olacağım” (Yılmaz, 1977).

4.1.22.2 Hayvan Sevgisi

İnsanlar, teknolojinin gelişmediği zamanlarda hayvanların gücünden sıklıkla yararlanmışlardır. Yerleşim yerlerini bile hayvanları da düşünerek kurmuşlardır. “İnsanoğlu içerisinde yaşadığı dünyada tek başına var olmamaktadır. Onunla birlikte aynı hayatı paylaşan bir diğer canlı grubu ise hayvanlardır” (Güven, 2014, s. 90). İnsanlarla bu dünyayı paylaşan hayvanların da her canlı gibi yaşamaya ve yaşayan her canlı gibi de sevgiye ihtiyacı vardır.

Tablo 27: Hayvan Sevgisi Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Hayvan Sevgisi Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Bekçiler Kralı	12-13	1
2	Canım Kardeşim	6, 6, 24	3
3	Çöpçüler Kralı	1, 38-39, 40, 75	4
4	Dokunmayın Şabanıma	55	1
5	En Büyük Şaban	8-9, 40-41	2
6	Garip	42, 62	2
7	Hasret	9, 14, 62	3
8	İbo İle Güllüşah	6	1
9	Mavi Boncuk	26, 37	2
10	Öğretmen	29-30, 34, 35, 35	4
11	Polizei	10, 13	2
12	Sahte Kabadayı	20	1
13	Salak Milyoner	16-17, 74	2
14	Salako	76	1
15	Sosyete Şaban	66	1
16	Şabanoğlu Şaban	34	1
17	Şark Bülbülü	1	1
18	Tatlı Dillim	14, 81	2
19	Umudumuz Şaban	61	1
	Toplam		35

Tablo 27’de görüldüğü üzere hayvan sevgisi değeri 19 filmde toplam 35 defa geçer.

Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Tatlı Dillim filminde; basketbolcu kediyi kucağına alarak sever, Ferit ise bir dananın başını okşamaktadır (Eğilmez, 1972).

Canım Kardeşim filminde babası, Kahraman'a, eşek için yapması gerekenleri söylemektedir: “Baba: Al şunu, hayvanın yükünü boşalt, yemini, suyunu ver” (Eğilmez, 1973a). Ayrıca Kahraman, eşek ile arkadaş gibi konuşur ve onun satılmasına çok üzülür (Eğilmez, 1973a).

Salako filminde Salako eşeği Kadife'nin başını okşamaktadır (Yılmaz, 1974).

Şark Bülbülü filminde Şaban eşeğiyle konuşmaktadır: Şaban: (Anıran eşeğe hitaben) Ulan duydun güzel sesi keyiflendin di mi? Tezahürat istemez oğlum” (Tibet, 1979a).

İbo İle Güllüşah filminde İbo, eşeğini bir arkadaş gibi görerek onunla konuşmaktadır: “İbo: (Eşesine seslenir.) Kadife, sen burada beni bekliyor muydun? Ah, canım benim! Duracak vakit değil arkadaş; İstanbul'a, Hanife Teyze'ye gidiyoruz. O, Nazlı'nın yerini bilir” (Yılmaz, 1977).

Hasret filminde; Ferdi'nin dayısı, kediyi kucağına alarak sevdiği ve onunla konuştuğu, Alev'in ise köpekle oynadığı görülmektedir (Ökten, 1974).

Umudumuz Şaban filminde Canan, kucağına aldığı kediyi severek onun başını okşamaktadır (Tibet, 1979b).

Mavi Boncuk filminde Adile tavuklara olan sevgisini onlarla konuşarak ifade etmektedir: “Adile: Sakin olun, sakin olun benim yavrularım! Aman da benim çilli kızlarım” (Eğilmez, 1974b).

Şabanoğlu Şaban filminde hala, tavukları çocuk sever gibi sevmektedir: “Hala: Aman da benim yavrularım, aman çocuklarım benim” (Eğilmez, 1977b).

Salak Milyoner filminde Mehmet Çavuş evinin bahçesindeki koçla konuşmakta ve onun başını okşamaktadır (Eğilmez, 1974c).

Dokunmayın Şabanıma filminde Oya, kuşlara yem atmaktadır (Seden, 1979b).

En Büyük Şaban filminde görme engelli Hülya, muhabbet kuşuyla konuşmaktadır:

“Hülya: (Muhabbet kuşuna hitaben) Beni özledin mi bakayım? Neler söylüyorsun anlamıyorum ama sesinden mutlu olduğun belli. Keşke ben de senin gibi görebilseydim” (Tibet, 1983b).

Garip filminde Fatoş, muhabbet kuşu ile konuşmakta ve ona sevgisini ifade etmektedir: “Fatoş: Boncuk ben hastaydım biliyor musun? Ama iyi oldum artık. Karnım da acıktı. Senin de karnın acıkmıştır. Haydi al! Ye yavrum Boncuk” (Ün, 1986).

Polizei filminde Ali Ekber, ördeklere ve serçelere ekmek atmaktadır (Gören, 1988).

Sosyete Şaban filminde Dilaver, ayıların da Allah’ın yarattığı bir mahluk olduğunu ve güzel oynadığını söylemektedir (Tibet, 1985ç).

Bekçiler Kralı filminde Şaban, köpeğini de aile bireylerinden biri gibi görüyor ve ona sevgi duyuyor:

“Ev Sahibi: Kaç kişisiniz?

Şaban: Bir ben bir de.

Ev Sahibi: Dışarıdaki it mi?

Şaban: Rica ederim. Şerefli bir köpeğe it diyemezsiniz” (Seden, 1979a)

Öğretmen filminde; Hüsnü ve öğrencilerin bir köpekle ilgilendikleri, onu beslemeye karar verdikleri, Hüsnü’nün köpeği besleme konusunda okul müdürüne karşı direndiği, köpeği öğrencilerle veterinerine götürdükleri, ateşi çıkan köpeğin sütüne aspirin karıştırdıkları ve köpeğe isim koydukları görülmektedir (Tibet, 1988b).

Sahte Kabadayı filminde Ziya adındaki bir papağana ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:

“Avukat Kamil: Ne o Kemal, hemen de Ziya ile arkadaş olmuşsun.

Kemal: Konuşuyor bu.

Avukat Kamil: Babanın en iyi dostuydu bu papağan. Çok severdi bu kuşu” (Baytan, 1976).

Çöpçüler Kralı filminde Hanife Teyze’nin sokak kedilerini beslediği görülmektedir (Ökten, 1977).

Çöpçüler Kralı filminde Apti, Şakir’in kedileri toplama isteğine karşı çıkar:

“Şakir: (Sokaktaki kedileri kastediyor) Bunlar ne?

Apti: Kedi.

Şakir: Mahallede başıboş kedi istemiyorum. Eline bir torba al hepsini yakala, götür şehrin dışına at. Hadi ulan, sana ne dedimse derhal yerine getir.

Apti: Yapamam kumandanım, günah” (Ökten, 1977). Burada Apti'nin günah olduğu gerekçesiyle kedilerin özgürlüğünü kısıtlamaya karşı gelerek onları toplamadığı görülmektedir.

4.1.22.3 Kardeş Sevgisi

İnsan, sevme duygusunu aile bireylerinden başlayarak öğrenmeye ve kazanmaya başlar. Aynı kanı taşıyan, aynı anne babaya sahip bireylerin birbirleriyle uyumlu olmaları ve birbirlerine karşı sevgiyle yaklaşmaları, toplumun da bu sevgi sayesinde amaçlarına ulaşmasında etkili rol oynar. Kardeş sevgisi, toplumların ilerlemesinde ve gelişmesinde önemi azımsanamayacak düzeyde olan bir sevgidir. Bu gerçekten hareketle sevgi değerinin en önemli çeşitlerinden biri olan kardeş sevgisinin geliştirilmesinde büyük fayda vardır.

Tablo 28: Kardeş Sevgisi Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Kardeş Sevgisi Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Canım Kardeşim	43, 47-48, 55, 57, 62, 75, 84	7
2	Oh Olsun	19, 20	2
3	Salak Milyoner	3	1
4	Yalancı Yarım	19	1
Toplam			11

Tablo 28’de görüldüğü üzere kardeş sevgisi değeri 4 filmde toplam 11 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Canım Kardeşim filminde; Murat, kardeşi Kahraman’ın kolundan kan alınması sırasında, onun acı çektiğini görünce gözlerini kapatarak o acıyı hissetmekte ve üzülmemektedir. Kardeşi Kahraman’a sık sık sarılır ve onu öper. Filmin sonunda Murat, Kahraman’ın cansız bedenine sarılarak ağlamaktadır (Eğilmez, 1973a).

Oh Olsun filminde Alev, kardeşlerini öperek sevgisini göstermektedir (Eğilmez, 1973b).

Yalancı Yarım filminde Mahmut, kardeşi Ferdi'ye olan sevgisini şöyle ifade etmektedir:

“Ferdi: Aslan ağabeycim benim. Hoş geldin!

Mahmut: Hoş gördük, canım kardeşim benim! Gel bakayım seni bir öpeyim” (Eğilmez, 1973c).

Salak Milyoner filminde Himmet, kardeşi Saffet'e olan sevgisini onu öperek göstermektedir (Eğilmez, 1974c).

4.1.22.4 İnsan Sevgisi

İnsan kelimesi, “1. Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı. 2. Âdemoğlu, âdem evladı” (TDK, 2011, s. 1195) olarak tanımlanmaktadır. İnsan sevgisi ise insana duyulan sevgidir. Dünyadaki her iyi şey mutlaka içinde sevgiyi barındırır. Sevginin hâkim olmadığı coğrafyalarda acı, gözyaşı, yoksulluk, bunalım gibi çok sayıda felaket yaşanması kaçınılmazdır. Sevgi, beraberinde ilgiyi de getirir. “Sevgide cömert olmak insana çok şey kazandırır. ... Sevgi, sevilen şeye değer ve önem katar” (Hökelekli, 2013, s. 17). Seven, sevdiğine ve onun çevresindekilere değer verir.

Tablo 29: İnsan Sevgisi Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	İnsan Sevgisi Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Atla Gel Şaban	82, 83	2
2	Avanak Apti	83	1
3	Bekçiler Kralı	50, 64, 76	3
4	Bıçkın	2-3, 4, 19, 23, 74, 79	6
5	Boynu Bükük Küheylan	13, 15	2
6	Canım Kardeşim	49-50, 51-52, 52-53	3
7	Çarıklı Milyoner	51, 51-52, 54-55, 64-65, 67, 83, 86-87	7
8	Çöpçüler Kralı	26, 35, 37, 38-39	4
9	Davaro	93-94	1
10	Deli Deli Küpeli	92	1
11	Devlet Kuşu	10, 12-13, 16, 16-17, 28, 34, 34-35, 35, 64, 67, 73	11
12	Doktor Civanım	30-31, 47, 47, 63	4
13	Dokunmayın Şabanıma	44, 56-57	2
14	Düttürü Dünya	66	1
15	En Büyük Şaban	11, 40-41, 81-82, 90-91, 97	5
16	Garip	35, 40-41, 69, 80, 87	5

17	Gol Kralı	15, 44, 81	3
18	Gurbetçi Şaban	35-36, 45-56, 47-48, 48-49, 58-59, 60	6
19	Gülen Adam	51, 51	2
20	Güllü Geliyor Güllü	49, 50, 56-57, 57, 86	5
21	Hababam Sınıfı	9, 33, 64, 68-69, 71, 83	6
22	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	57, 61-62, 75	3
23	Hababam Sınıfı Tatilde	80, 82, 85-86	3
24	Hababam Sınıfı Uyanıyor	82	1
25	Hanzo	75	1
26	Hasret	14, 15-16, 23-24, 29, 66, 76, 86, 92	8
27	İbo İle Güllüşah	8, 49-50, 68, 81	4
28	İnatçı	8	1
29	İnek Şaban	18, 19	2
30	İyi Aile Çocuğu	19, 29, 32-33, 59, 61-62, 75	6
31	Japon İşi	4, 28-29, 74, 77-78	4
32	Kanlı Nigar	3, 4, 27, 27-28, 29, 29, 44- 45, 48, 50, 51, 53, 58, 62, 63, 67-68	15
33	Kılıbık	9-10	1
34	Kibar Feyzo	8-9, 11, 16-17, 24, 82	5
35	Kiracı	4, 15-16, 18, 41, 42, 65	6
36	Köşeyi Dönen Adam	4, 6	2
37	Köyden İndim Şehire	48-49	1
38	Mavi Boncuk	56, 62-63, 64, 65-66, 77	5
39	Oh Olsun	5, 23, 26, 82	4
40	Orta Direk Şaban	35, 41-42, 46, 83	4
41	Öğretmen	41-42, 60, 93, 95	4
42	Polizei	72, 81-83	2
43	Postacı	42, 47	2
44	Propaganda	71-72	1
45	Salak Milyoner	4, 51, 61	3
46	Salako	2, 12, 15, 16, 84	5
47	Sevimli Hırsız	5, 33, 42, 50-51, 77	5
48	Sosyete Şaban	3, 67-68, 68	3
49	Süt Kardeşler	13	1
50	Şaban Pabucu Yarım	9, 16, 59, 75-76, 77	5
51	Şabanoğlu Şaban	72	1
52	Şabaniye	40, 48, 64, 77-78, 82-83, 87, 89-90, 95, 96	9
53	Şark Bülbülü	10, 18, 21, 48, 67, 82, 88- 89	7
54	Şaşkın Damat	3, 6, 8, 27, 56, 59	6
55	Şen Dul Şaban	3, 75	2
56	Tatlı Dillim	5, 14, 20, 20, 38, 77	6
57	Tokatçı	4, 5-6, 8, 28-29, 29	5
58	Tosun Paşa	53-54, 84	2

59	Umudumuz Şaban	68, 71-72, 80	3
60	Üçkağıtçı	78-79, 79	2
61	Yakışıklı	30, 41-42	2
62	Yalancı Yarım	4, 70, 77, 86	4
63	Yedi Bela Hüsnü	13, 15, 22, 23, 28, 31-32, 54, 68	8
64	Yüz Numaralı Adam	34, 39, 41, 43, 53	5
65	Zehir Hafiyeye	15-16, 27, 29, 33, 74-75, 87, 91	7
Toplam			256

Tablo 29’da görüldüğü üzere insan sevgisi değeri 65 filmde toplam 256 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Tatlı Dillim filminde köye gelen basketbolcuların, köydeki çocukların başlarını okşayarak onlara sevgi gösterisinde buldukları görülmektedir. Ayrıca filmde; anne ve babasını kaybeden çocuklara, Emine büyük bir sevgi ve özveriyle yaklaşmaktadır ve Muhtar Hasan’ın eşi, Emine’yi sevdiğini şu şekilde ifade etmektedir: “Muhtarın Eşi: (Emine’yi kastederek) Kendi kızım gibi seviyorum şu yavruyu” (Eğilmez, 1972).

Canım Kardeşim filminde Kahraman’ın kan kanseri olduğunu öğrenen öğretmen çok üzülür ve ona sevgi dolu bakışlarıyla sevgisini ifade eder (Eğilmez, 1973a).

Oh Olsun filminde Ferit’in annesi torununa sarılmaktadır (Eğilmez, 1973b).

Yalancı Yarım filminde Alev, babası Derviş’e olan sevgisini şu şekilde ifade eder:

“Derviş: Çok geç oldu, haydi, yat artık!

Alev: Peki. (Babasına sarılıp öperek) Canım babacığım benim” (Eğilmez, 1973c).

Hasret filminde Âdem Nizami’nin, “iki kere iki dört eder, iki kere üç altı eder, iki kere 4 sekiz eder” diyerek yurttan kalan yoksul çocuklarla oyun oynadığı görülmektedir (Ökten, 1974).

Mavi Boncuk filminde insan sevgisine ilişkin şöyle bir diyalog yer almaktadır:

“Yakışıklı Necmi: Bilsen herkes ne kadar seviyor seni.

Emel Sayın: Herkes mi?

Yakışıklı Necmi: Herkes.

Emel Sayın: Ben de seviyorum hepinizi” (Eğilmez, 1974b).

Hababam Sınıfı filminde; öğrencilere olan sevgisiyle ön plana çıkan Hafize Ana yemek yememe cezası alan öğrencilere bir tencere pilav vermektedir:

“Paşa Nuri: E n’olmuş yemek yemedilerse?

Hafize Ana: Nasıl n’olmuş? Yavrularım doymadan benim gözüm bir iş görür mü hiç” (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı filminde Hafize Ana, öğrencileri evladı gibi sevdiğini belirtmektedir:

“Mahmut Hoca: (Yazılı kâğıtlarını değiştirmesi ve öğrencilere sigara almasından dolayı Hafize Ana’ya hitaben) Kovarım seni bu okuldan.

Hafize Ana: Elini ayağını öpeyim muavin bey, beni evlatlarımdan ayırma, ben onlarsız yapamam. Söz veriyorum, bir daha yanlarına bile yaklaşmayacağım” (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı filminde Damat Ferit’in bebeğini, arkadaşları sevmektedir ve öğrenciler Mahmut Hoca’yı hastanede ziyaret etmektedir (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Zühtü Hoca hakkında Mahmut Hoca ve öğrenciler arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Mahmut Hoca: Zühtü Hoca pek alındı, söylediğiniz şarkıya.

Güçük Necmi: Niye efendim? Biz çok seviyoruz Zühtü Hoca’yı.

Öğrenciler: (Hep bir ağızdan) Çok seviyoruz.

Mahmut Hoca: Ben de en az sizin kadar seviyorum” (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde Hababam Vokal Grubu söyledikleri şarkının sözlerinde değişiklik yaparak Mahmut Hoca’ya olan sevgilerini ifade etmektedirler:

“Topluca: Aaah bu hayat çekilmez! Aaah bu hayat çekilmez, sen olmasan Mahmut, Aaah bu çile çekilmez” (Eğilmez, 1977a).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde Hafize Ana ceza alan öğrencilere üzülmemektedir:

“Hafize Ana: (Tek ayak üzerinde durma cezası alan öğrencilere hitaben) Vah evlatlarım, vah yavrularım” (Eğilmez, 1977a).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde disiplinli olması nedeniyle öğrencilerin çekindiği ancak idealist bir eğitimci olan Mahmut Hoca okulun kapanacağını söyleyen okul müdürü ile tartışarak öğrencilerin kış gününde ortada kalacaklarından duyduğu rahatsızlığı dile getirmektedir (Eğilmez, 1977a).

Şabanoğlu Şaban filminde Şaban, arkadaşı Ramazan'a olan sevgisini şu şekilde ifade etmektedir: “Şaban: Vallaha dünyada sevdiğim tek insan sensin Ramazan” (Eğilmez, 1977b).

En Büyük Şaban filminde Şaban, ölmek isteyen Faik Bey'in hayata bağlanması için şunları söylemektedir:

“Faik Bey: Ölmek istiyorum, ölmek.

“Şaban: Yapma ya yaşamak çok güzel. Bak yarın yepyeni bir gün olacak. Güneş gene doğacak, kuşlar, horozlar ötecek, tavuklar yumurtlayacak, inekler mööö diye bağırarak. Di mi?” (Tibet, 1983b).

Atla Gel Şaban filminde çocukları Niyazi'ye sevgi gösterisinde bulunmaktadır:

“Çocuklar: (Koşup sarılarak) Babacım seni çok özledik.

Niyazi: (Sarılarak) Ben de sizi çok özledim” (Baytan, 1984).

Sosyete Şaban filminde Peri, annesine olan sevgisini şu şekilde ifade etmektedir:

“Peri'nin annesi: Hoş geldin benim güzel kızım. (diyerek sarılır.)

Peri: Canım anneciğim” (Tibet, 1985ç).

Şaban Pabucu Yarım filminde Adile, çocuklara olan sevgisini şu şekilde ifade etmektedir:

“Hikmet Hanım: Hadi Adile Hanım yürü, denize gidiyoruz!

Adile: Aaah! Nerede o günler Hikmet Hanım, çocuklara bakmaktan denize gidecek vakit mi kalıyor?

Hikmet Hanım: Ayol hâlâ sıkılmadın mı bu çocuklardan?

Adile: Onlar benim kuzucuklarım, sıkılır mıyım hiç?” (Tibet, 1985d).

Şaban Pabucu Yarım filminde Ahmet, sevgiye ilişkin şunları söylemektedir:

“Ahmet: (Adile, Şaban, Ali, Pemra ve Zeynep'e hitaben) Ben sizin aranızda daha mutluyum. Sevgiyi sizden öğrendim” (Tibet, 1985d).

Garip filminde Kemal, evinin önünde oynayan çocukları sevmektedir (Ün, 1986).

Garip filminde Kemal'in sandalda bulup büyüttüğü Fatoş'a ve Fatoş'un ise Kemal'e sık sık sevgisini ifade ettiği görülmektedir (Ün, 1986).

Öğretmen filminde Hüsnü, kendisine öğretmenler günü hediyesi olarak meyve, sebze, et gibi yiyecek malzemeler hediye eden öğrencilerine şu şekilde seslenmektedir:

“Hüsnü: Bana verdiğiniz öğretmenler günü hediyelerini ömrüm boyunca unutmayacağım çocuklar. Hepinize ayrı ayrı teşekkür ederim. Böyle bir davranış daha önce hiçbir sınıfın aklına gelmemiştir. Sizinle iftihar ediyorum. Sağ olun, var olun.

Öğrenciler: (Hep birlikte) Siz de sağ olun öğretmenim” (Tibet, 1988b).

Öğretmen filminde müfettiş ile Hüsnü arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Müfettiş: Çocuklar çok iyi yetişmişler Hüsnü Bey ve sizi de çok seviyorlar.

Hüsnü: Sağ olsunlar ben de onları çok seviyorum. Üstelik hepsi çok çalışkan çocuklar” (Tibet, 1988b).

Hanzo filminde Profesör Tacettin, Hanzo ile yakından ilgilenmekte ve ona sevgiyle yaklaşmaktadır: “Profesör Tacettin: Hanzo, çık dışarı sen hayvan değilsin. Cici bir çocuksun” (Tibet, 1988b).

Şaşkın Damat filminde Apti'nin, bir süre kaldığı okuldaki çocuklar onu çok sever:

“Apti'nin Sınıf Arkadaşı: Apti abi, abi gidiyor musun?

Apti: Gidiyorum çocuklar.

Apti'nin Sınıf Arkadaşı 2: Ama biz seni çok sevmiştik” (Ökten, 1975b).

İbo İle Güllüşah filminde İbo, Güllüşah adındaki kıza olan sevgisini şu şekilde ifade etmektedir: “İbo: Ben seni çok sevdim Güllüşah” (Yılmaz, 1977).

Devlet Kuşu filminde Mustafa, annesine olan sevgisini şöyle ifade etmektedir:

“Mustafa: Takma kafanı canım anam, gel seni öpeyim. Sen bir tanesin.

Mustafa'nın Annesi Şöhret: Ah oğlum ah!

Mustafa: Gel bir daha öpeyim” (Ün, 1980).

Yüz Numaralı Adam filminde sevgiye ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Sunucu: Hayatta en çok sevdiğiniz şey?

Şaban: Vallahi, ailem, yurdum, milletim, mahallem, bizim mahalledeki arkadaşlar” (Seden, 1978c).

Çöpçüler Kralı filminde Hanife Teyze, Apti'ye çay getireceğini söylemektedir:

“Hanife Teyze: (Kediye) Gel, gel, gel benim oğlum. Gel buraya gel!

Apti: Teyze, insanın kedi olası geliyor valla.

Hanife Teyze: Dur sana sıcak bir çay getireyim de iç” (Ökten, Çöpçüler Kralı, 1977).

Sevgi değeri karşı cinse duyulan sevgi olarak da karşımıza şu şekilde çıkmaktadır:

Tatlı Dillim filminde Ferit, köy öğretmeni Emine'ye olan sevgisini ifade etmektedir (Eğilmez, 1972).

Güllü Geliyor Güllü filminde Güllü, Taka Nuri'den etkilenir, Taka Nuri ise Güllü'ye sevgi duyar, film boyunca birbirlerine olan sevgilerini sık sık vurguladıkları görülmektedir (Yılmaz, 1973).

Oh Olsun filminde Ferit Haznedar, sevgilisi Alev ile birlikte vakit geçirerek ona sevgisini göstermektedir (Eğilmez, 1973b).

Yalancı Yarım filminde Ferdi, arkadaşlarına (ağabeyine sevgilisi diye tanıştırdığı Alev'e) nişanlı olduğu Alev'e âşık olduğunu arkadaşlarıyla paylaşmaktadır:

“Ferdi: Âşık oldum, âşık!

Metin: Kime?

Ferit: Nişanlıma” (Eğilmez, 1973c).

Yalancı Yarım filminde Ferdi, Alev'e olan sevgisini ifade ederek onun gitmesini engellemek istemektedir (Eğilmez, 1973c).

Hasret filminde Âdem Nizami, Alev'e çiçek göndermektedir (Ökten, 1974).

Hasret filminde Ferdi'nin dayısı, Bahriye adındaki bir kadına al mendil vererek sevgisini dile getirdiğini, daha sonra o kadının zengin bir adamla evlendiğini ve o günden sonra sevgi ifade eden al mendil satmadığını söyler (Ökten, 1974).

Hasret filminde Alev ile annesi arasında mendillerin manası ve sevgiye dair şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Alev: Meğer bütün mendillerin ayrı bir manası varmış.

Alev'in Annesi: Evet. Vardı bir vakitler, böyle mendiller. Hatta benim de vardı, bir al mendilim. Bana deli gibi tutkun bir bestekâr vardı. O vermişti, al mendili. Ben de seviyordum galiba” (Ökten, 1974).

Hasret filminde Ferdi; dayısına Alev'i çok sevdiğini söyler, daha sonra Alev'e sevgisini ifade etmek için ona kırmızı mendil verir (Ökten, 1974).

Hasret filminde Alev ile annesi arasında sevgiye ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Alev'in Annesi: Gene niçin ağlıyorsun yavrum?

Alev: Ferdi'yi aradım, dayısına sordum. Beni adeta kovdu, yanından. Onu sadece keman çaldırmak için arıyorum zannetti.

Alev'in Annesi: Ya niçin arıyordun?

Alev: Seviyorum” (Ökten, 1974).

Mavi Boncuk filminde ünlü bir ses sanatçısı olan Emel Sayın'ın, bir kenar mahalle sakini olan Yakışıklı Necmi'ye sevgi duyduğunu söylemesi üzerine Necmi'nin arkadaşları bu işe karşı çıkararak davul bile dengi dengine derler (Eğilmez, 1974b).

Mavi Boncuk filminde Yakışıklı Necmi ile Mıstık arasında sevgiye ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Mıstık: Ama kız sana âşık.

Yakışıklı Necmi: Galiba.

Mıstık: Sen sevmiyor musun?

Yakışıklı Necmi: Hem de nasıl” (Eğilmez, 1974b).

Mavi Boncuk filminde Emel Sayın'ın; Yakışıklı Necmi'yi sevdiği için evden gitmek istemediği ve gittikten sonra da tekrar geldiği görülmektedir (Eğilmez, 1974b).

Salako filminde Salako, Emine'ye olan sevgisini eşeği Kadife ile konuşmaktadır: “Salako: “Kadife, Emine'siz yaşayamam di mi? Yaşayamam tabi” (Yılmaz, 1974).

Salako filminde Emine, Hamido'yu sevdiğini belirtmektedir: “Emine: Hamido'yu seviyorum ben” (Yılmaz, 1974).

Salako filminde Emine, Salako'nun samimiyeti ve sevgisinden dolayı aşkına karşılık vermekte ve bunu şu şekilde ifade etmektedir:

“Emine: Demek beni istemiyorsun Salo. Şimdi ben seni istiyorum. Duymadın mı Salo? Salo seni seviyorum. Dur beni de götür gittiğin yere” (Yılmaz, 1974).

Salak Milyoner filminde Saffet, eşi Emine’ye iltifat etmektedir:

“Saffet: Emine.

Emine: Saffet.

Saffet: Senin o elma yanaklarına kurban olayım ben.

Emine: Olursan ol” (Eğilmez, 1974c).

Hababam Sınıfı filminde Damat Ferit, Mahmut Hoca’ya bir kızla evlendiğini ve onu çok sevdiğini söylemektedir (Eğilmez, 1975).

İnek Şaban filminde Şaban, sevdiği kız Ayşe’ye sarılmaktadır (Seden, 1978a).

Yüz Numaralı Adam filminde Şaban’ın, sevdiği kız Ayşe ile konuşmak istediğinde sesi kısılmaktadır ve Şaban sevdiği birini görünce sesinin çıkmadığını söylemektedir (Seden, 1978c).

Bekçiler Kralı filminde yalnız yaşayan Şaban, köpeğiyle dertleşerek ona aşkla ilgili şunları söylemektedir:

“Şaban: Bilmem belki de aşk budur. Ne dersin? Şimdiye kadar hiç olmamıştım. Ama bilmem böyle bir hani tarhana çorbası çok biberli olur hüüp diye içince adamın içine bir sıcaklık basar ya. İşte karşıma oturmuyor mu içime öyle bir sıcaklık basıyor. Üff kötü oluyorum be ay” (Seden, 1979a).

Bekçiler Kralı filminde Şaban, âşık olduğunu mahkemede hâkime anlatmaktadır:

“Şaban: Bir kız vardı mahallede komşum. Af edersiniz siz âşık oldunuz mu? (Hâkimin öksürmesi üzerine) Yanlış bir şey mi söyledim?

Hâkim: Evladım, evladım!

Şaban: Kızardığınıza göre olmuşsunuz. Ben de oldum, oluyorum derken olmuşum” (Seden, 1979a).

Dokunmayın Şabanıma filminde Şaban ile Oya arasında şöyle bir diyalog geçer:

“Şaban: Bana güzellik değil insanlık lâzım.

Oya: Bak hele.

Şaban: Mesela al seni, ne olmuş hizmetçiysen. Çok hoşuma gittin be. Dünyalar bir yana sen bir yana.

Oya: Allah Allah.

Şaban: Belki cebin delik, fakirsin ama Allah herkese senin gibi kız nasip etsin. Tabi önce bana” (Seden, 1979b).

Dokunmayın Şabanıma filminde Oya, Şaban’a iltifat etmektedir: “Oya: Biliyor musun çok ama çok şeker şeysin sen? (Seden, 1979b).

Şark Bülbülü filminde Hatice, Şaban’a olan sevgisini şu şekilde ifade etmektedir: “Hatice: (Şaban, sözlüsü Hatice’nin dizine başını koyuyor) Haccen kurban sana. Benim aslan Şaban’ım, ben senden başkasına yâr olmam yiğidim” (Tibet, 1979a).

Şark Bülbülü filminde Şaban, Hatice’ye olan sevgisini sık sık dile getirmektedir ve ona gönderdiği teypte şöyle seslenir:

“Şaban: “Ciğerim Haçcem, seni çok göresim gelmiştir. Hiç merak etme pek yakında gelip senin başlık paranı ödeyeceğim ve de şaşkaloz Zülfo’ya nispet anlı şanlı düğün kuracağım. O melül melül bakan koyun gözlerinden, elma gibi yanaklarından ve de kiraz dudaklarından öperim. Muha muha Hatice’m benim. Kurban olayım” (Tibet, 1979a).

Umudumuz Şaban filminde Canan, babası Muhteşem Halkakul’a Şaban’ı sevdiğini söylemektedir:

“Canan: Şaban temiz yürekli, gerçek bir halk kahramanı.

Muhteşem Halkakul: Sus!

Canan: Susmayacağım, öldürsen de seviyorum Şaban’ı. Evleneceğim onunla” (Tibet, 1979b).

Umudumuz Şaban filminde Canan, Şaban’a iltifat etmektedir: “Canan: Kovboyum benim, canım sevgilim, aslan Şaban’ım” (Tibet, 1979b).

En Büyük Şaban filminde Hülya, Şaban’ın kendisine ilgi duyduğunu muhabbet kuşuna anlatmaktadır:

“Hülya: (Muhabbet kuşuna hitaben) Merhaba, bugün ben de çok mutluyum biliyor musun? Artık yalnız değilim. Bana ilgi duyan, beni bu hâlimle (görme engelli olduğunu vurguluyor) beğenen iyi kalpli bir prensim var. Bugün

onunla beraberdim, biliyor musun? Acaba şimdi nerede? Beni biraz olsun düşünüyor mu?” (Tibet, 1983b).

En Büyük Şaban filminde Şaban, arkadaşı Faik Bey ile Hülya’ya olan sevgisini paylaşmaktadır:

“Faik Bey: Seni buldum ya dünyanın en mutlu adamıyım.

Şaban: Benimse içim kan ağlıyor.

Faik Bey: Ne var? Ne oldu? Anlatsana.

Şaban: Yarın götürüp kirayı vermezse zavallıyı evinden kovacaklar.

Faik Bey: Kimi?

Şaban: Dünyanın en güzel kızını, Hülya’yı.

Faik Bey: Sen âşıkısın.

Şaban: Sensin âşık. Galiba, evet. Seviyorum” (Tibet, 1983b).

Orta Direk Şaban filminde Şaban, elinde çiçekle gelerek sevdiği kız Bahar’ı işe götürmek ister (Tibet, 1984a).

Orta Direk Şaban filminde Şaban, Bahar’ı mezuniyeti dolayısıyla ilk kutlayan kişi olmak istemekte ve bunu başarmaktadır:

“Bahar: Şaban gene mi sen?

Şaban: Evet ben, günaydın. Seni işe götürmeye geldim.

Bahar: Ama ben bugün üniversiteye gidiyorum. Diploma törenim var.

Şaban: Hayırlı olsun. Seni ilk ben kutlayayım bari. (Elindeki çiçekleri Bahar’a verir.)

Bahar: (Çiçekleri koklayarak) Teşekkür ederim.

Şaban: Bir şey değil” (Tibet, 1984a).

Orta Direk Şaban filminde Şaban, Bahar’ı kaçıran adamların elinden kurtarmak için hayatını tehlikeye atmaktadır (Tibet, 1984a).

Şabaniye filminde Şaban, Nazlı’yı sevdiğini kendine kendine Nazlı’ya olan sevgisini ifade etmektedir: “Şaban: Ya Nazlı, onu bir daha görebilecek miyim? Seviyorum galiba, seviyorum. (Nazlı’ya bakarak içinden) Âşık oluyorum. Bu ne güzellik yarabbi! Bana bir şeyler oluyor” (Tibet, 1984b).

Şabaniye filminde Şaban, Nazlı ile otururken ona olan sevgisini ifade etmektedir: “Şaban: Bu dünyada öyle güzellikler var ki, şu çiçeklere, ağaçlara bak. Onları

koparıp ezip çiğnemek günah değil mi? Dünyada sevgi denen bir şey var. Şimdi ben bunu daha iyi hissediyorum. Anlasana seni seviyorum” (Tibet, 1984b).

Şabaniye filminde Nazlı, Şaban’ı sevdiğini belirtmektedir (Tibet, 1984b).

Şabaniye filminde Şaban ile annesi arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

Hatice: Hiçbir şey yememişsin oğlum.

Şaban: Aç değilim.

Hatice: Senin bir derdin var. Söyle anacığın. Canım kurban sana.

Şaban: Nazlı’yı seviyorum anne.

Hatice: Biliyorum.

Şaban: Onun mutsuzluğuna dayanamıyorum.

Hatice: Ah benim garip oğlum” (Tibet, 1984b).

Şabaniye filminde Nazlı, Şaban’a olan sevgisini şöyle ifade eder: “Nazlı: Seni seviyorum, gerçekten. Mutluluğu sende tattım, bana sevgiyi sen öğrettin ama sana acı çektirmek istemiyorum” (Tibet, 1984b).

Şabaniye filminde Şaban, sevgi için yaşadığını, Nazlı’nın sevgisi olmadan yaşamanın kıymeti olmadığını belirtmektedir (Tibet, 1984b).

Gurbetçi Şaban filminde Şaban ile Bahar arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Şaban: Bak ilk haftalığımla ne aldım sana?

Bahar: Çok sevindim beni düşündüğün için. Teşekkür ederim.

Şaban: Bu da bir şey mi kız? Daha neler alacağım sana.

Bahar: (Şaban’ın kendisine aldığı kolyeyi taktıktan sonra) Nasıl? Yakıştı mı?

Şaban: Güzele ne yakışmaz” (Tibet, 1985a).

Gurbetçi Şaban filminde; Şaban, Bahar’a olan sevgisini belirtir ve evlenme teklif eder (Tibet, 1985a).

Sosyete Şaban filminde Peri, babasına Dilaver’i sevdiğinden bahsetmektedir: “Peri: Onu (Dilaver’i) seviyorum baba. Hemen yıldırım nikâhı kıyıp Paris’e balayına gidelim, diyor” (Tibet, 1985ç).

Şaban Pabucu Yarım filminde Şaban, Pemra'ya olan sevgisinden bahsetmektedir:
“Şaban: (Pemra'ya hitaben) Seni çok seviyorum. Senin için yanıp tutuşuyorum. Sana sırlıklam âşığım be anlasana ya” (Tibet, 1985d).

Şen Dul Şaban filminde Ayten, Ali'ye olan sevgisinden ona her sabah börek pişirip sepetle yollamaktadır (Tibet, 1985e).

Şen Dul Şaban filminde Şaban ile eşi Necla arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:
“Necla: (Patronun da yer aldığı yarışmada Şaban'ın bilerek düşmesi üzerine) Mahsus düştün değil mi?

Şaban: Evet, yoksa işten atılacaktın.

Necla: Canım kocacığım benim. Sen benim kalbimin birincisisin.

Şaban: (Gülerek) Ayyy!

Necla: Canım” (Tibet, 1985e).

Deli Deli Küpeli filminde Deli Kaymakam'ın kasabadan ayrılması üzerine sevdiği kız Hatice de onunla gelmek istemektedir (Tibet, 1986).

Düttürü Dünya filminde Düt Düt Mehmet karısına sevgisini bir şarkı aracılığıyla ifade etmektedir: “Düt Düt Mehmet: (Eşinin ellerini tutarak) Sen ne desen de, kalbim seninle, mecburum seni böyle sevmeye ah sevmeye” (Ökten, 1988).

Gülen Adam filminde Naciye ile babası arasında geçen diyalogda Naciye, Yusuf'la evlenmek istediğini belirtmektedir:

“Naciye'nin Babası: (Naciye'ye hitaben) Seni seviyorum.

Naciye: Seviyorsan, mutlu olmamı istiyorsan beni Yusuf'a ver baba.

Naciye'nin Babası: Olmaz veremem.

Naciye: Kaçarım” (Tibet, 1989a).

Gülen Adam filminde Naciye, babasına Yusuf'a olan sevgisinden bahsetmektedir:

Naciye'nin Babası: (Yusuf'u kastederek) Nesine âşık oldun o çulsuzun?

Naciye: Gülüşüne baba. Çevremde hep acı dolu insanlar var. Ama o başka, gülünce sanki güneş doğuyor. Aydınlatıyor, ısıtıyor beni baba. Ben onsuz yaşayamam.

Naciye'nin Babası: Çocukluk seninki yavrum. İleride bu günleri hatırlayıp güleceksin. Babam çok haklıymış diyeceksin” (Tibet, 1989a).

Boynu Bükük Küheylan filminde İbrahim, Gülbahar'a sevgisinden bahsetmektedir (Tokatlı, 1990).

Şaşkın Damat filminde Apti, sevdiği kız Serpil'e çiçek atmaktadır:

“Serpil: Niye attın çiçekleri?”

Apti: Çiçek mi? Yok canım. Ben atabilir miyim hiç?

Serpil: Başka kim atabilir?

Apti: Herhalde seni çok seven biri” (Ökten, 1975b).

Şaşkın Damat filminde Apti ve arkadaşları arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Apti'nin Sınıf Arkadaşı: (Serpil'i kastederek) Onu seviyorsun değil mi?”

Apti: Çok seviyorum” (Ökten, 1975b).

Süt Kardeşler filminde Ramazan, Şaban'ın süt kardeşi Afife'ye sevdalandığını belirtmektedir (Eğilmez, 1976c).

Tosun Paşa filminde Suphi, Leyla'ya iltifat etmektedir:

“Suphi: Beraber geçirdiğimiz dakikalar bir ömür boyu sürse Leyla Hanım.

Leyla: Ne kadar güzel konuşuyorsunuz Suphi Bey” (Tibet, 1976).

Tosun Paşa filminde Tosun Paşa ile nişanlısı Leyla arasında Yeşil Vadi'ye ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Tosun Paşa: Sevgili nişanım Yeşil Vadi bundan sonra bizim aşk bahçemiz olacak. Sen de bu bahçeyi süsleyen en güzel çiçek.

Leyla: Teveccühünüz efendim. Sizin karınız olmak benim için büyük bir şereftir” (Tibet, 1976).

Çöpçüler Kralı filminde Apti, Hacer'den hoşlanmaktadır ve onun için iki gözümün çiçeği demektedir: “Apti: Parka gidecekmış iki gözümün çiçeği” (Ökten, 1977).

Çöpçüler Kralı filminde Apti, Hacer'in babasına aşka ilişkin şunları söylemektedir:

“Apti: Sen aşk nedir bilir misin? Aşk, insanın kalbini sızlatır” (Ökten, 1977).

Çöpçüler Kralı filminde Şakir, annesinden çekinmesine rağmen Hacer'i sevdiğini ve onunla evlenmek istediğini söylemektedir (Ökten, 1977).

İbo İle Güllüşah filminde İbo, Hanife Teyze'ye Nazlı'yı sormaktadır:

“İbo: Nazlı nerede Hanife Teyze?

Hanife Teyze: Başım bu kadar belaya girdi hâlâ Nazlı, Nazlı.

İbo: Seviyorum Hanife Teyze” (Yılmaz, 1977).

İyi Aile Çocuğu filminde Kemal, Oya’ya iltifat etmektedir:

“Oya: Sen hep böyle utangaç mısın?

Kemal: Ne bileyim, hayatımda ilk defa senin gibi bir güzelle yemek yiyorum” (Seden, 1978b).

İyi Aile Çocuğu filminde Kemal, Oya’ya gül vermekte ve ona şiir okumaktadır:

“Kemal: Güneşin ışınları vurdu suya, sularda uyandı güzel bir peri, seni düşünce düşünce kaldım, kırık bir kalp, bir kemik bir de deri. Nasıl?

Oya: Çok güzel.

Kemal: Şiirin adı ne bilmek istemez misin?

Oya: Neymiş?

Kemal: Oya” (Seden, 1978b).

İyi Aile Çocuğu filminde Kemal, Oya’ya zarar vermesinler diye kendini kaçırın adamlarla gitmeye razı olmaktadır: “Kemal: (Oya’ya hitaben) Seni eşekler gibi sevmeseydim, görürlerdi günlerini” (Seden, 1978b).

Köşeyi Dönen Adam filminde Âdem, Bakkal Ahmet’ten sevdiği kız Şükran için ekmek alıyor ve Şükran ile Şaban birbirlerine sevdiklerini söylüyorlar (Yılmaz, 1978b).

Devlet Kuşu filminde Aynur, Mustafa’ya sesini duyurabilmek için “Merak Etme Sen” adlı şarkıyı söylemektedir, ayrıca ikisi birlikte söz konusu şarkıyı söylemeye başlamaktadırlar (Ün, 1980).

Devlet Kuşu filminde Mustafa ile Aynur arasında sevgiye ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Aynur: Mektubuma neden cevap vermedin?

Mustafa: Bilmem ki.

Aynur: Seni sevdiğimi yazdığım hâlde bana neden boş veriyorsun? Çirkin miyim ben?

Mustafa: O ne biçim laf kız, dünya güzelisin.

Aynur: Öyleyse.

Mustafa: Gene işten çıktım.

Aynur: Boş ver, her zaman bir iş bulup çalışabilirsin” (Ün, 1980).

Devlet Kuşu filminde Aynur ve Mustafa karşılıklı olarak birbirlerine duydukları sevgiden söz ederler ve Aynur maddi zorluklara rağmen birlikte çalışarak mutlu olabileceklerini belirtmektedir (Ün, 1980).

Devlet Kuşu filminde Hülya, Mustafa’ya olan sevgisinden bahsetmektedir: “Hülya: (Mustafa’nın gitmesi üzerine) Mustafa, Mustafa n’olur bırakma beni, sensiz ölürüm Mustafa” (Ün, 1980).

Gol Kralı filminde Sait, Sevim’e olan sevgisinden şu şekilde bahsetmektedir: “Sait: Ben herkesi seviyorum, bütün insanları. Ama Sevim’i daha çok seviyorum” (Tibet, 1980a)

Davaro filminde Memo, karısı Cano’ya sevgiye ilişkin şunları söylemektedir:

“Memo: Cano, Cano kurban, sen benim canımsın, ciğerimsin, gözümün bebeğisin. Hayatımda senden başka avrat tanımamışım, başımı çevirip bakmamışım. N’aptımsa sana kavuşmak için yaptım. Çalıştım, didindim, gurbet ellerde süründüm. Mahpusu bile göze aldım. Seni çok seviyorum Cano. Ama senin için bile olsa birisini vuramam. Babamın katili bile olsa vuramam. Eğer bunun için bana varmayacaksan sen de kal sağlıcakla.

Cano: Memo! Memo kurban! Memo’m! Memo! Bırakma beni Memo” (Tibet, 1981).

Kanlı Nigar filminde; Bedide, Narçın’ı görünce ona sevgisini ifade etmek için mendilini yere atmaktadır (Ün, 1981). Bir erkeğin kadına sevgisini ifade etmek için mendil verdiği görülürken, bir kadının erkeğe sevgisini belirtmek için mendili yere attığı görülmektedir. Burada ise Narçın’ın mendili Bedide’ye vermesi üzerine aralarındaki iletişim başlamaktadır.

Kanlı Nigar filminde Narçın, ağabeyi Abdi’ye bir hanımefendiye âşık olduğunu bir şiir yoluyla ifade etmektedir:

“Narçın: Der-di aşka müptelayım,
Kimse bilmez hâlimi

Sırrıma agâh olan yok
Saklarım ahvalimi.

Abdi: Ulan Narçın daha donunu bağlamasını öğrenmeden âşık mı oldun yoksa?

Narçın: Ah ağabeyciğim yüreğim yanıyor. Bir kere görsen onu. Yanaklar elma, bir dudaklar var kiraz hele burun Yemen hurması” (Ün, 1981).

Kanlı Nigar filminde Bedide ile Narçın şiir yoluyla birbirlerine sevgilerini ifade etmektedirler (Ün, 1981).

Doktor Civanım filminde Sümbül ile Kemal birbirlerine duydukları sevgiden bahsederler (Tibet, 1982).

Yedi Bela Hüsnü filminde Hüsnü, Hüсниye’ye olan sevgisini bankta otururken bir köpeğe anlatarak uzun süredir onu sevdiğini, onunla evlenerek çoluk çocuğa karışmak gibi hayalleri olduğunu söylemektedir (Baytan, 1982).

Çarıklı Milyoner filminde Bayram, Suna’ya sevgisinden bahseder ve daha sonra Suna’ya nişanlısı olup olmadığını sorarak sevgisini hissettirmek ister (Tibet, 1983a).

Çarıklı Milyoner filminde Suna, çalıştığı gazetenin genel yayın yönetmenine Bayram’ı çok sevdiği için onunla ilgili gazetede haber yapılmamasını ister (Tibet, 1983a).

Çarıklı Milyoner filminde Suna, Bayram’a âşık olduğunu ifade etmektedir:

“Avukat Hürrem: Âşık mısın?

Suna: Evet. Âşığım, seviyorum onu. (Bayram’ı kastederek) Hem de çok seviyorum” (Tibet, 1983a).

Tokatçı filminde Osman, Emine’ye olan sevgisini şöyle ifade etmektedir: “Osman: (Hasan Ağa’ya hitaben) Biz kara sevdaya tutulduk. Ölürüm Emine’yi almazsam” (Baytan, 1983).

Tokatçı filminde Osman ile Emine birbirlerine olan sevgilerini mâni söyleyerek ifade ederler:

“Emine: Osman!

Osman: Sana mâni söyleyeyim mi Emine?

Emine: Söyle Osman.

Osman:

Ayna koydum çayıra

Şavkı düştü bayıra

Beni senden seni benden

Belki ölüm ayıra.

Emine:

Elinde kara kazma

Beni görünce azma

Benden sana fayda yok

Nafile mani yazma

Osman:

Bahçelerde pırasa

Yaprağına kar yağsa

Emine ah kocasız kalsa

Önümde diz çöküp yalvarsa

Emine: (Dere kenarında birlikte çamaşır yıkadığı kadınlarla gülerek) Kim ben mi? Ölürüm de gene yalvarmam.

Osman:

Almayı ata ata

Cilveyi sata sata

Kurudum kibrit oldum

Kız yalnız yata yata

Emine:

Nane serdim bayıra

Yaprakları çayıra

Bizi kimse ayıramaz

Belki ölüm ayıra” (Baytan, 1983).

“Osman:

Tabancam dolu saçma

Her yerde sırrını açma

Yedi yerde yaram var

Sekizinci yarayı sen açma

Emine:

Karanfilim budama

Sefa geldin odama

Beni candan seversen,

Görücü yolla babama” (Baytan, 1983).

Türk toplumunda sevilen kişiye bu durumun mani söyleme yoluyla da ifade edildiği bilinmektedir. Kişiyi duyguları doğrudan söylemenin zor olması ya da reddedilme gibi birtakım olumsuzlukları beraberinde getirmesinden dolayı sevginin mani yoluyla ifade edilmesi tercih edilmektedir.

Postacı filminde Âdem ile Latif arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Latif: Öldüreceğim ulan seni.

Âdem: Öldürebilirsiniz Latif Bey, fark etmez. Biz birbirimizi seviyoruz.

Latif: Sus yalan söyleme. Senin gönlün onda değil parasında.

Âdem: Katiyen ben onu (Sevtap’ı) parası için değil temiz bir aşkla seviyorum” (Ün, 1984).

Postacı filminde Sevtap, Âdem’i sevdiğini söylemektedir: “Sevtap: Bütün mahalleli duysun, Âdem’i seviyorum” (Ün, 1984).

Japon İşi filminde Veysel, âşık olduğu ses sanatçısı Başak’ı sürekli rüyasında görmektedir (Tibet, 1987).

Japon İşi filminde Veysel, Japon bilim adamına Başak’a olan sevgisinden bahsetmektedir:

“Veysel: (Japon bilim adamına odasındaki duvarda asılı fotoğraflarını göstererek) Güzel di mi? Aşkımız herkesin ağzında sakız, çiğnedikleri yetmiyormuş gibi balon yapıp patlatıyorlar. Ben aptal değilim herkes gır gır geçiyor. (Japon bilim adamının söylediklerini anlamıyor, devam ediyor.) Ama bu aşk başka romanlar okuyorum, şiirler ezberliyorum aşkımı anlatmak için. Ama karşısına geçince dilim tutuluyor. Üzüntümden kaç kez rüyamda intihar ettim. Bir gün sahiden intihar edip kurtulacağım. Karar verdim. (Japon

bilim adamının söylediklerini anlamıyor, devam ediyor.) Ben para değil sevdiğimi istiyorum” (Tibet, 1987).

Japon İşi filminde Veysel ile Başak arasında sevgiye ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Başak: (Robot Başak’ı kast ederek) Kim bu?

Veysel: Bir bebek, bir makine.

Başak: İnanamıyorum.

Veysel: Japon arkadaşım yolladı.

Başak: Niçin?

Veysel: Sana sevdalı olduğumu gördü. Hâlime acıdı. Başak beni sevmesin ama yanımda olsun, tatlı tatlı baksın gülsün yeter, dedim” (Tibet, 1987).

Yakışıklı filminde Selim ile Aliye arasında sevgiye ilişkin bir diyalog geçmektedir:

“Selim: Aşkın gözü kördür sözü sanki ikimiz için söylenmiş sevgilim. Ben seni görmeden sevdim.

Aliye: Ne güzel söyledin. İnsan sesinden bir insana tutulabilir mi? Tutulur tutulur” (Aksoy, 1987b).

Yakışıklı filminde Selim ile Aliye birbirlerine olan sevgilerinden bahsetmektedir (Aksoy, 1987b).

Bıçkın filminde film içindeki bir film çekiminde Kemal ile oyuncu kadın birbirlerine olan sevgilerinden bahsetmektedir (Aksoy, 1988).

Bıçkın filminde Kemal, oyuncu kadına şunları söylemektedir: “Kemal: Varsın yakalasınlar, isterlerse öldürsünler, seven nasıl ölmüş, utanarak görsünler” (Aksoy, 1988).

Bıçkın filminde Ali, Zehra’ya onu sevdiğini söylemektedir:

“Ali: Bir dakika beni dinle çok önemli bir şey söyleyeceğim.

Zehra: Ne söyleyeceksin?

Ali: Seni sevdiğimi” (Aksoy, 1988).

Bıçkın filminde Zehra, Kemal’e sevdiğini söylemesine rağmen Kemal onu reddetmektedir (Aksoy, 1988).

Sevimli Hırsız filminde Selma, Metin'den hoşlandığını belirtir ve sevginin önemine ilişkin şunları söyler: “Selma: (Metin’e hitaben) İnsan sevdiği zaman paranın ne önemi var” (Tibet, 1988c). İnsan ilişkilerinde önemli olanın sevgi olduğu, para ve maddiyatın bir şekilde kazanılabileceği belirtilmektedir.

Zehir Hafıye filminde Hakan ile Zeynep birbirlerine sevgilerinden bahsetmektedir (Aksoy, 1989).

Zehir Hafıye filminde Cemal, Zeynep’e iltifat etmektedir: “Cemal: Bazı güzellikler vardır, insan kendini ondan kurtaramaz. İşte siz o’sunuz” (Aksoy, 1989).

Zehir Hafıye filminde Cemal ile arkadaşı Necati arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Necati: (Cemal’in taksi işinden bir kızdan dolayı kovulması üzerine) Ya hu bir kız için değer mi bu?

Cemal: Onun için ölmeye bile değer” (Aksoy, 1989).

Zehir Hafıye filminde Zeynep, halasına Cemal’a âşık olduğundan bahsetmektedir: Zeynep: Meğer gerçek güzellik insanın yüzünde değil ruhunda olurmuş. Bunu şimdi anladım” (Aksoy, 1989).

4.1.23 Sorumluluk

Sorumluluk kelimesi, “kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet” (TDK, 2011, s. 2142) olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal yapının temel taşlarından biri -belki de en önemlisi- herkesin üzerine düşeni en iyi şekilde yapması için gerekli sorumluluğu üstlenmesidir. Bir başka deyişle herkesin yapması gerekenleri kanun, yönetmelik ve yasalara uygun olarak, toplumsal değerlerin ışığında yapması gerekmektedir. ”Sorumluluk duygusu insanı hayata bağlayan en önemli duygulardan biridir” (Güven, 2014, s. 99). Sorumluluk alabilen kişiler, belli amaçları doğrultusunda karar verebilen ve bu kararını uygulayabilmek için zaman harcayabilen kararlı kişilerdir. Sorumluluk alabilen ve sorumluluğunun farkında olan bireylerin sayısı ile toplumun refah düzeyi arasında olumlu bir ilişki vardır.

Tablo 30: Sorumluluk Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Sorumluluk Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Bekçiler Kralı	15, 26, 28, 59	4
2	Canım Kardeşim	34	1
3	Gülen Adam	64	1
4	Hababam Sınıfı	50-51, 52	2
5	Hababam Sınıfı Tatilde	9,78	2
6	İyi Aile Çocuğu	70-72	1
7	Öğretmen	37-38, 38, 69	3
8	Üçkağıtçı	62-66	1
Toplam			15

Tablo 30’da görüldüğü üzere sorumluluk değeri 8 filmde toplam 15 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örneklebiliriz:

Canım Kardeşim filminde babasının vefatından sonra kardeşi Kahramanın velisi konumuna geçen Murat’ın bir veli olarak toplantılara katılması gerektiğine ilişkin öğretmenin şöyle bir ifadesi bulunmaktadır: “Öğretmen: 15 günde bir yaptığımız okul-aile birliği toplantılarına mutlaka gelin” (Eğilmez, 1973a).

Hababam Sınıfı filminde bir müdür yardımcısı olarak sorumluluklarını yerine getirme konusunda hassas davranışlar sergileyen Mahmut Hoca, Ferit’in okuldan kaçmasını önlemenin kendisinin görevi olduğunu vurgular. Mahmut Hoca sorumluluk duygusuna ilişkin şunları söylemektedir:

“Mahmut Hoca: Koca bir ömrü Anadolu’nun o köşesinden bu köşesine sürülmekle tüket. Ne zaman bir öğrenciye hatası için ceza versem karşımda ya anlayışsız, kodaman bir veli ya da bana çok ileri gittiğimi söyleyen bir idare adamı gördüm. Oysa benim istediğim o çocukların sorumluluk duygusu öğrenmeleri ve görevlerini yapmalarıydı. Mutlu olmam için bu bana yeterdi. Ama olmadı. Hayatımı bir hiç uğruna ziyan ettim. Bu yaştan sonra da yanıldığımı itiraf etmek zor geliyor. Ömrümün geri kalan günlerini de gene eskisi gibi öğrencilerime, yani sizlere, doğruyu, güzeli, öğretmeye çalışarak geçireceğim. Hiç ümidim olmasa da” (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde Avni Hoca ile Mahmut Hoca arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Avni Hoca: Bu sınıfta olanlar sizi ilgilendirmez.

Mahmut Hoca: Gürültü olduğu zaman ilgilendirir.

Avni Hoca: Ben dersteyken bu sınıfın sorumluluğu bana aittir” (Eğilmez, 1977a).

Bekçiler Kralı filminde Şaban, mesai saatinde tavla oynayan muhtarı sorumluluğunun farkında olması için uyarmaktadır:

“Şaban: N’oluyor? N’oluyor haa!

Muhtar: Sana n’oluyor?

Şaban: Halk seni bekliyor. Vazife başına kalk!

Muhtar: Haddini bilsene! Sen ne karışıyorsun?

Şaban: Mesai saatinde tavla oynanmaz. Haydi! İşinin başına bakayım” (Seden, 1979a).

Bekçiler Kralı filminde Şaban, fabrika atıklarından çocukların zehirlenmesi üzerine kendisinde sorumluluk hissederek Fabrikatör Ertuğrul Bey’e şunları söylemektedir:

“Şaban: Senin milyonların mı önemli? O masumların hayatı mı?” (Seden, 1979a).

Öğretmen filminde öğrencilerini gözlemleyen Hüsnü, onlara kompozisyon yazdırmak suretiyle sorunlarını öğrenmek istemektedir:

Hüsnü: (Sınıfta sürekli uyuyan Hasan’ın durumunu öğrenmek için çocuklara kompozisyon yazdırıyor.) Çocuklar dersimiz kompozisyon, çıkartın defterleri. Konumuz; kentteki ulaşım sorunu. Yani okula nasıl geliyorsunuz? Nasıl dönüyorsunuz? Yolda nelerle karşılaşıyorsunuz? Bunları yazın” (Tibet, 1988b).

Gülen Adam filminde Naciye ile babası arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

Naciye’nin Babası: (Kızımın gecekondusu için) Yıkacağım.

Naciye: Hayır baba yapamazsın, ben senin kızınım.

Naciye’nin Babası: Kızım da olsa babam da olsa ‘emir emirdir’ yıkarım” (Tibet, 1989a).

İyi Aile Çocuğu filminde Kemal, çalıştığı bankanın soyulmasına engel olmak için hayatını tehlikeye atmak suretiyle koşarak bankaya gitmekte ve soyguna engel olmaktadır (Seden, 1978b).

Sorumluluk, filmlerin yapıldığı 1970’li ve 1980’li yıllarda, insanların hayatının kolaylaştırılması, vazife gereklerinin yerine getirilmesi gibi açılardan ele alınmıştır. Sorumluluk; kişinin vazifesinin kurullarına uyduğu, insanların ideal bir düzende

yaşatıldığı bir yapıda olmalıdır. Sorumluluk, “insanın içinde yaşadığı toplum tarafından kabul görmesini ve toplumda saygınlık kazanmasını kolaylaştırır, başarılı bir kimlik oluşturmada önemli rol oynar” (Hökelekli, 2013, s. 57). Sorumluluğunu bilen insanların varlığının toplumların ilerleme kaydetmesinde etkili oldukları bilinen bir gerçektir.

4.1.24 Takım Ruhu ve Dayanışma

Dayanışma kelimesi, “Dayanışmak işi, tesanüt. 2. Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması, tesanüt” (TDK, 2011, s. 602) olarak tanımlanmaktadır. İnsanların birlikte hareket etmesi, dayanışma içerisinde adeta bir takım ruhu ile iletişim kurmaları, ortak amaçları gerçekleştirme hususunda herkese fayda sağlayabilecek bir durumdur. İnsanlar, dayanışma sayesinde toplum içerisindeki birlik ve beraberliklerini sağlam temellere oturtabilir ve karşılaştıkları problemleri daha kolay çözebilirler (Güven, 2014, s. 95). Aynı amaç etrafında bir araya gelebilen insanların takım ruhunu taşıırken daha bilinçli ve sistemli bir şekilde hareket ederek toplumsal amaçlara ulaşmada daha başarılı olabileceklerini söylemek mümkündür.

Tablo 31: Takım Ruhu ve Dayanışma Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Takım Ruhu ve Dayanışma Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Gerzek Şaban	15, 16	2
2	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	68	1
3	Hababam Sınıfı Tatilde	90	1
4	Hababam Sınıfı Uyanıyor	59	1
5	Kibar Feyzo	67, 80	2
6	Köşeyi Dönen Adam	74	1
7	Oh Olsun	64-65-66, 78, 79, 80	4
8	Şaban Pabucu Yarım	87-88-89-90	1
		Toplam	13

Tablo 31’de görüldüğü üzere takım ruhu ve dayanışma değeri 8 filmde toplam 13 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Oh Olsun filminde işçilerin; eylem kararı almak için birlikte hareket ettikleri ancak Yaşar Usta’nın fabrikanın da durumunun göz önüne alınmasını söylemesi üzerine grevden vazgeçtikleri görülmektedir (Eğilmez, 1973b).

Oh Olsun filminde işten ayrılan Burhan Usta'ya, işçilerin; destek vermek amacıyla işi bırakmak istedikleri, greve gittikleri ve patronun çocukları Ferit, Fazıl ve Ferdi'nin greve katılarak işçilere destek oldukları görülmektedir (Eğilmez, 1973b).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde öğrencilerin problemlere karşı birlikte hareket ettikleri görülmektedir (Eğilmez, 1976a).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Hayta İsmail arkadaşlarına şunları söylemektedir: "Bana bakın! Kıymetini bilin bu okulun, beraberliğinizin" (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde öğrencilerin okulun kapatılması üzerine kendi okullarını kendilerinin kurması amacıyla fikir birliğine vardıkları görülmektedir (Eğilmez, 1977a).

Gerzek Şaban filminde Muharrem Amca ve yanındakiler mahalleliyi evlerinden atmak isteyen adama destek olan ve kahvehane işleten Hamza'yı cezalandırmak için birlikte başka bir kahvehaneye gitmektedirler (Baytan, 1980).

Gerzek Şaban filminde Muharrem Amca önderliğinde mahalleli kendilerini evlerinden atmak isteyen adama karşı ortak hareket ederek çözüm üretmeye çalışmaktadırlar:

"Muharrem Amca: Arkadaşlar benim bir fikrim var.

Adam: Ne fikri?

Muharrem Amca: Durumumuz zor. Ama hep beraber hareket edersek, bu işi hallederiz. Önce bir dernek kuralım. Dişimizden tırnağımızdan arttırabildiğimizi derneğe yatıralım, derneğe" (Baytan, 1980).

Şaban Pabucu Yarım filminde Şaban ve arkadaşlarının evlerin yıkılmasına karşı mücadele ederek iş makinesini önüne geçtikleri görülmektedir (Tibet, 1985d).

Kibar Feyzo filminde Feyzo'nun önderliğinde köy halkının; pamuk işçiliği ücretinin düşüklüğü ve başlık parasına karşı direndiği görülmektedir (Yılmaz, 1978a).

Takım ruhu ve dayanışma, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, karar alırken ya da bir eylemde bulunurken birlikte karar verme ve birlikte hareket etme gibi açılardan ele alınmıştır. Takım ruhu ve dayanışma; sorunların ortak akıl ile çözüldüğü, birlikte karar alınan, birlikte hareket edilen bir yapıda olmalıdır. Birlikte

hareket etme toplumsal yaşam için bir lüks ya da tercih değil zorunluluktur. Bu zorunluluğu yerine getirmeyen bireylerin aynı toplumda yaşama ve o toplumun devamını istenilen düzeyde devam ettirme güçleri olamaz.

4.1.25 Temizlik

Temizlik kelimesi, “temiz olma durumu, arılık” (TDK, 2011, s. 2319) olarak tanımlanmaktadır. Temizlik, insan sağlığı açısından olmazsa olmaz değerlerden biridir. Temiz olmayan birinin sağlıklı olması beklenemez. Toplumunu meydana getiren bireyleri gelişimlerinde temizlik son derece önem arz eden konuların başında gelmektedir. Sağlıklı yaşamak ve sağlıklı bir toplum inşa etmek isteyenlerin temizliğin önemini kabul etmiş ve bunu özümsemiş olmaları gerekmektedir. “Sağlıklı yaşamının en önemli şartı: Temizliktir” (Ekinci, 2018, s. 218). Bu değer, hem insanlar hem toplumlar hem de dünya için en temel değerlerden biridir.

Tablo 32: Temizlik Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Temizlik Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Abuk Sabuk Bir Film	8	1
2	Canım Kardeşim	33, 40, 41	3
3	Doktor Civanım	52, 54-55	2
4	Gülen Adam	3, 3-4, 4	3
5	Hababam Sınıfı	33, 35	2
6	Hababam Sınıfı Tatilde	18	1
7	Hababam Sınıfı Uyanıyor	39	1
8	Japon İşi	73	1
9	Katma Değer Şaban	44	1
10	Kıracı	8	1
11	Mavi Boncuk	65	1
12	Oh Olsun	18	1
13	Şen Dul Şaban	46	1
14	Üç Kağıtçı	60	1
15	Yalancı Yarım	80	1
16	Yüz Numaralı Adam	6	1
Toplam			22

Tablo 32’de görüldüğü üzere temizlik değeri 16 filmde toplam 22 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Canım Kardeşim filminde; Öğretmenin, Murat’a Kahraman’ın velisinin artık kendisi olduğunu ve onun temizliği ile ilgilenmesini söylediği ve Murat ve arkadaşı Halit’in, Kahraman’ı hamama götürdükleri görülmektedir (Eğilmez, 1973a).

Abuk Sabuk Bir Film filminde Âdemoğlu Ali'nin sabah kalktıktan sonra kızı Bingöl'ün su dökmesi suretiyle elini yüzünü yıkadığı görölmektedir (Gören, 1990).

Katma Değer Şaban filminde Şaban, temizliğe ilişkin şunları söylemektedir: “Şaban: (Göl'e hitaben) Ben çıkıyorum. Ben gelinceye kadar odayı sil süpür. Temizlik imandan gelir. Tamam mı? (Tibet, 1985b). Burada temizliğin dinî boyutuna ilişkin vurgu yapılmaktadır.

Şen Dul Şaban filminde Şaban, eşi Necla işe girince evi kendisi temizlemektedir (Tibet, 1985e).

Kıracı filminde Kerim, küllüğü camdan aşağıya döken kayınvalidesini uarmaktadır: “Kerim: Kül tablasını camdan aşağıya döken Kayınvalidesine) Şunu yapma diye kırk sefer söyledim sana kayınvalide. Ya birinin üstüne başına gelse. “Kerim'in Kayınvalidesi: Kimin başına gelecek damat? Bu saatte sokakta dolaşan adam ya hırsızdır ya uğursuz (Aksoy, 1987a).

Üçkağıtçı filminde Belediye Başkanı Rıfkı ile Zeki arasında temizliğe ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Rıfkı: İlan edin herkes evinin önünü süpürecek, dükkân sahipleri de...

Zeki: Aman efendim, böyle yaparsanız herkes size düşman olur. Ev önlerini süpürmek ev sahiplerine angarya gelir.

Rıfkı: Şehir, herkesin evi demektir. İnsan evini temizlemekten memnun olmalı” (Baytan, 1981).

Doktor Civanım filminde Kemal, köylülere; evlerini badana yapmaları, giydiklerini yıkamaları, temizlik muayenesi yapacağını söylemekte ve Gaffur'a temizlik konusunda uyarıda bulunmaktadır (Tibet, 1982).

Japon İşi filminde Veysel, gazinodaki garson ve aşçılara tırnak kontrolü yapmaktadır (Tibet, 1987).

Temizlik, filmlerin yapıldığı 1970'li ve 1980'li yıllarda, kişisel temizliğin ve çevre temizliğinin yapılması, temizliğe önem verilmesi gibi açılardan ele alınmıştır. Temizlik; kişisel temizliğin sürekli bir hâle getirildiği, temizliği aksatanların uyarıldığı bir yapıda olmalıdır. “Temizlik alışkanlığı küçük yaşta ailede başlar. Anne ve babanın çocuklarına örnek olması ve çocuklarına güzel alışkanlıklar kazandırması

gerekir” (Ekinci, 2018, s. 222). Çocuğa erken yaşlarda aktarılması gereken değerlerden biri olan temizlik, iyi bir insan olmanın da temel şartlarından biridir. Kişisel temizliğine ve çevre temizliğine dikkat etmeyen kişilerin sağlıklı ilişkiler kurması mümkün olmadığı gibi faydalı işler yapması da mümkün değildir. Temizliğe önem veren insanların ve toplumların daha hızlı gelişebilecekleri göz ardı edilmemelidir.

4.1.26 Tutumlu Olma

Tutumlu kelimesi, “aşırı harcamalardan kaçınan, idareli, muktesit” (TDK, 2011, s. 2393) olarak tanımlanmaktadır. Tutumlu olmak sahip olunan şeylere sonraki zamanlarda çok daha fazla ihtiyaç duyulabileceği ihtimaline karşı alınabilecek önlemlerden biridir. Hayattaki hiçbir şey sınırsız değildir. Bu düşünceden hareket edilerek tutumlu olmaya önem verilmelidir. “Herhangi bir şeyi idareli kullanma anlamına gelen tutumluluk, bireyin sahip olması gereken en önemli sorumluluklardan bir tanesidir” (Güven, 2014, s. 101). Tutumlu olma sorumluluğu taşıyan bireylerin yetiştirilmesi toplum adına yapılacak en faydalı işlerden birisidir.

Tablo 33: Tutumlu Olma Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Tutumlu Olma Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Davacı	37-38	1
2	Kapıcılar Kralı	17-18	1
3	Koltuk Belası	39	1
4	Oh Olsun	19-20	1
5	Öğretmen	32, 42, 68, 68	4
6	Varyemez	26	1
7	Yalancı Yarım	67-68	1
Toplam			10

Tablo 33’te görüldüğü üzere tutumlu olma değeri 7 filmde toplam 10 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Oh Olsun filminde Burhan Usta delinen ayakkabısına mukavvadan pençe yapmaktadır (Eğilmez, 1973b).

Yalancı Yarım filminde Alev’in düğününe hazırlanan kişiler, düğün için kıyafetleri kendileri dikmektedir (Eğilmez, 1973c).

Davacı filminde Yunus ile davalı olduğu Ahmet mahkemeye gidip gelme sırasındaki masrafların artması üzerine ortak minibüs tutmaya karar verir (Ökten, 1986a).

Öğretmen filminde Hüsnü'nün; işe yürüyerek gittiği, ceviz kıran eşi ve çocuklarını ceviz kabuklarının sobada yakılabileceği konusunda uyardığı, kahve tiryakisi olursa kahve parasının çıkacağı düşüncesini eşiyle paylaştığı ve çocuğuna seneye de giyer düşüncesiyle büyük ayakkabı aldığı görülmektedir (Tibet, 1988b).

Koltuk Belası filminde belediye başkanı seçilen Zühtü ile özel kalem müdürü arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Özel Kalem Müdürü: Zevkinize uygun daha gösterişli bir koltuk alalım mı sayın başkanım?

Zühtü: Hayır, koltuğun nesi var? Milletın parasını har vurup harman savurmak yok.

Özel Kalem Müdürü: Emredersiniz sayın başkanım” (Tibet, 1990).

Varyemez filminde sunucu ile Ragıp Elibol arasında geçen diyalogda tutumlu olmanın önemine değinilmektedir:

“Sunucu: Sayın Elibol başarılı bir iş adamı olarak gençlerimize ne gibi tavsiyelerde bulunacaksınız?

Ragıp Elibol: Önce tasarruf, işten artmaz dışten artar, demişler. Yerli malı varken markalara rağbet etmesinler. Baba parasına güvenmeyip çalışsınlar, kahvelerde zaman öldürmesinler, iş kovalasınlar. En önemlisi çalışsınlar, çalışsınlar, çalışsınlar” (Aksoy, 1991).

Tutumlu olma, filmlerin yapıldığı 1970’li, 1980’li ve 1990’lı yıllarda, müsriflik yapmama, tutumlu olmanın faydalı ve olması gereken bir şey olduğu gibi açılardan ele alınmıştır. Tutumlu olma, israf edilmeden ihtiyaç duyulan kadarın alındığı, tutumlu olmanın bir davranış biçimi şekline getirildiği bir yapıda olmalıdır. Bir şeyi kazanmak kadar harcamanın ya da kullanmanın da önemli olduğu göz önüne alınarak tutumlu davranan, tasarrufa önem veren bireyler yetiştirilmelidir. “... sonraki nesillere açlık ve yokluk içerisinde bir dünya bırakmamak için tutumlu olunmalı, tükenebilir kaynaklar dikkatli kullanılmalıdır” (Güven, 2014, s. 101) Tutumlu olma, çocuklara erken yaşlarda kazandırılması gereken değerlerden biridir.

4.1.27 Vatanseverlik

Vatanseverlik, kişinin vatanına karşı sevgi ve bağlılık duymasıdır. Her toplumun en çok ihtiyacı olan insan tipi vatansever olan insan tipidir. Çünkü toplumun ilerlemesi, gelişmesi ve ideal toplum olma yolunda ilerlemesi yurtsever vatandaşlarının çokluğuna ve niteliğine bağlıdır. “İnsanlar, bağlı buldukları topluma karşı bir aidiyet duygusu hissederler” (Güven, 2014, s. 105). Bu aidiyet duygusu bireyde vatanseverlik olarak gelişmeye başlar. Ait olunan ülkenin; millî marşından bayrağına, toprağından insanına kadar geniş bir çevreyi kuşatan sevgi, vatan sevgisidir.

Tablo 34: Vatanseverlik Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Vatanseverlik Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Çöpçüler Kralı	16, 63	2
2	Dokunmayın Şabanıma	76	1
3	Gurbetçi Şaban	19-20, 83-84	2
4	Hababam Sınıfı Uyanıyor	9, 80-81	2
5	Propaganda	16, 101-102	2
6	Umudumuz Şaban	67	1
7	Yüz Numaralı Adam	39	1
	Toplam		11

Tablo 34’te görüldüğü üzere vatanseverlik değeri 7 filmde toplam 11 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Dokunmayın Şabanıma filmindeki bir sahnede kendini öldürmek isteyen adamın son duanı et, demesi üzerine Şaban şunları söylemektedir:

“Şaban: Ya İstiklal ya ölüm ve de vatan sağ olsun” (Seden, 1979b).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde beden eğitimi hocası Badi Ekrem, Şaban ile konuşmasında vatanseverliğe ilişkin şunları dile getirmektedir:

“Badi Ekrem: İşte buradaydım. Montreal’de, olimpiyatlarda.

İnek Şaban: Oh be! Çok şükür söyledi.

Badi Ekrem: Evet buradaydım ve kalbim kırık bir şekilde döndüm. Düşünün, bütün milletlerin marşı çalındı. Ama bizimki... (Üzülerek) Bizimki... Bayrağımız direğe çekilmedi” (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Uyaniyor filminde Mahmut Hoca ile Zühtü Hoca arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Mahmut Hoca: Hayrola Zühtü bey?

Zühtü Hoca: Mahmut Hoca görün bakın Atatürk bu vatani kimlere emanet etmiş?

Mahmut Hoca: Ne oldu efendim?

Zühtü Hoca: Daha ne olsun. Atatürk’ün Gençliğe hitabesini bu kartona satır satır yazıp kürsüme çakmışlar. Bakıp bakıp okuyorlar. Şimdi sizin yanınızda ezbere okusunlar da görelim bakalım.

Mahmut Hoca: Evet.

(Sınıf topluca Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi’ni ezbere okuyorlarken.)

Zühtü Hoca: Nasıl olur? Biraz evvel buna bakıp okuyorlardı.

Mahmut Hoca: Bakın, kartonda ne yazıyor Zühtü Bey? Hocam, Hababam Sınıfı da olsak Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi’ni ezbere biliriz” (Eğilmez, 1976b).

Gurbetçi Şaban filminde Bahar, kavga edenler için yanındaki kadına şunları söyleyerek, karşı tarafa saldırmaktadır: “Bahar: Şunlara bak, Yunanlılar bir olmuşlar dindaşlarımızı dövüyorlar. Yürü şunlara hadlerini bildirelim. Savulun savulun! Türkler geliyor” (Tibet, 1985a).

Gurbetçi Şaban filminde fabrikanın %51 hissesini satın alan Şaban, patronun odasına yerleştikten sonra odada bulunan Hitler portresi yerine Atatürk portresini astırmakta ve orada bulunanlara şunları söylemektedir: “Şaban: Tanıdınız mı? Atatürk, dünyanın en büyük adamı. Selam verecekseniz buna verin” (Tibet, 1985a).

Çöpçüler Kralı filminde; Apti ile kahveci arasında ve Apti ile gazino patronu arasında devlet malının korunması gerektiğine ilişkin iki diyalog geçmektedir:

“Kahveci: Lan bunları (süpürge ve küreği kast ederek) ne tikiyorsun buraya? Bahçeye koysana!

Apti: Yürütürler be sen ne diyorsun? Devlet malı bunlar. Bahçeye konur mu hiç” (Ökten, 1977). Burada devlet malına sahip çıkılması gerektiği mesajı verilmektedir. Devlete ait olan bir süpürge ve küreğin bile korunmasının önemine değinilmektedir.

“Gazino Patronu: Peki hepsini anladık. (Elindeki süpürgeyi kast ederek) Bunu ne taşıyorsun yanında?

Apti: Devlet malıdır efendim. Belediyeden üstüme zimmetli. Kaybedersem ödetirler valla” (Ökten, 1977)

Propaganda filminde çocuğun biri şiir okumaktadır:

“Erkek Öğrenci:

Türk çocuktur yaşamaz babasız

Karanlıkta kılavuzsuz, lambasız

Artık çiftlik değildir memleket

Malikâne yazılmaz taşında

Tepesinde kahramanlar olunca” (Çetin, 1999).

Propaganda filminde Hamdi ile Mahmut arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Hamdi: Ateş emrini durdur.

Mahmut: Ben vazifemi yapıyorum.

Hamdi: Türk askeri Türk Bayrağı’na ateş etmez.

Mahmut: O kamyon bu sınırı geçemez.

Hamdi: Bize vatandaşlarımızı vurduramazsın” (Çetin, 1999).

Yüz Numaralı Adam filminde Şaban ile sunucu arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Sunucu: Hayatta en çok sevdiğiniz şey?

Şaban: Vallahi, ailem, yurdum, milletim, mahallem, bizim mahalledeki arkadaşlar”

(Seden, 1978c).

Vatanseverlik, filmlerin yapıldığı 1970’li, 1980’li ve 1990’lı yıllarda, İstiklal Marşı’nın okunması, devlet malının korunması gibi açılardan ele alınmıştır. Vatanseverlik; vatani korumanın amaç edinildiği, millî marşımızın okunduğu ve okutulduğu bir yapıda olmalıdır. Vatansever olmanın toplum açısından önemi göz ardı edilmeden bu değerın çocuklar tarafından benimsenmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

4.1.28 Vefa

Vefa kelimesi, “sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı” (TDK, 2011, s. 2476) olarak tanımlanmaktadır. Vefanın olmadığı ilişkilerin serpilmesi, gelişmesi ve

büyümesi -elbette- düşünülemez. İnsan ilişkilerinin güçlenmesi, dostluk, arkadaşlık gibi değerlerin geliştirilmesi vefa değeriyle yakından ilişkilidir. “Vefa, dostlar arasında arkadaşlar arasında olmazsa olmaz özelliklerdendir. İnsanları birbirine bağlayan, aralarındaki sevgi bağı kuvvetlendiren yüce bir duygudur” (Hökelekli, 2013, s. 231). Bu değer; çocuklara aktarılması, geliştirilmesi insan ilişkilerini güçlendirecek ve geleceğe umutlu gözlerle bakılmasını sağlayacaktır.

Tablo 35: Vefa Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Vefa Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Boynu Bükük Küheylan	79	1
2	Gol Kralı	46	1
3	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	59-60	1
4	Hasret	82	1
Toplam			4

Tablo 35’te görüldüğü üzere vefa değeri 4 filmde toplam 4 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Hasret filminde Alev’in yardım ettiği çocuk ve annesinin Alev’i ziyarete geldiği ve çocuğun Alev’e yeni yıl için müzik kutusu hediye ettiği görülmektedir (Ökten, 1974).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde Milli Eğitim Bakanı ile okul müdürü arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Millî Eğitim Bakanı: Akil Hoca için geldim.

Okul Müdürü: Akil Hoca için mi geldiniz?

Millî Eğitim Bakanı: Evet. Bu okulda öğretmenlik yaptığımı duydum. Biliyor musunuz? Ben de öğretemdim. Bana bu kutsal mesleği sevdiren, felsefe hocam Akil beydir.

Okul Müdürü: Akil Bey mi?

Millî Eğitim Bakanı: Çok yetenekli, çok kıymetli, çok hürmete lâyık bir öğretmendir” (Eğilmez, 1976a).

Boynu Bükük Küheylan filminde İbrahim Küheylan, oğlu Osman’a, annesi Asiye’nin vefalı olduğunu söylemektedir: “İbrahim Küheylan: Anan Asiye bambaşkadır Osman. Vefalı karıdır. Erkeğine arka çıkar. Okkalıdır” (Tokatlı, 1990)

Gol Kralı filminde ruh doktorunun kendisini okutan Sait'in ailesine minnettarlığını şu şekilde ifade etmekte ve vefa örneği göstermektedir: "Ruh Doktoru: Beni Sait'in ailesi büyüttü, onlar okuttu. Bugüne onlar getirdi. Ünlü bir ruh doktoru olmamı Sait'in ailesine borçluyum. Şimdi bu borcu ödemenin sırası geldi" (Tibet, 1980a).

Vefa, filmlerin yapıldığı 1970'li, 1980'li ve 1990'lı yıllarda, kendisine yapılan iyiliğe karşı kendini borçlu hissetme, kendini yetiştiren insanları unutmama gibi açılardan ele alınmıştır. Vefa, üzerinde emeği bulunan kişilerin emeklerinin unutulmadığı, iyilikte bulunanların her daim hatırlandığı bir yapıda olmalıdır. Vefa, sevgi değeri başta olmak üzere arkadaşlık, takım ruhu ve dayanışma gibi değerlerle de bağlantılı bir değerdir. "Bugün vefanın olmadığı yerde sevgi ve samimiyetten bahsetmek mümkün değildir" (Hökelekli, 2013, s. 234). Vefalı bireyler vefa algısı yüksek toplumları meydana getireceğinden, bu değer üzerinde gerekli çalışmalar yürütülmelidir.

4.1.29 Yardımseverlik

Yardımsever, yardıma ihtiyacı olanlara yardım eden ve insanlara yardım etmeyi seven kimselere denir. Yardımseverlik insan ilişkilerinin güçlenmesinden, toplumun refah seviyesinin yükselmesine kadar birçok alanda etkili olabilecek bir değerdir. "İnsanların yardıma ihtiyaç duydukları zor zamanlarında yanlarında olunmalı, ihtiyaçları karşılanmalı, üzüntüleri paylaşılmalıdır" (Ekinci, 2018, s. 145). Yardımseverliğin hâkim olduğu bir toplumun inşa edilmesi geleceğe güvenle bakabilmek için hem önemli hem de gereklidir.

Tablo 36: Yardımseverlik Değerinin Dağılımı

Sıra No	Filmin Adı	Yardımseverlik Değerinin Geçtiği Dakikalar	(f)
1	Abuk Sabuk Bir Film	26, 42	2
2	Atla Gel Şaban	82	1
3	Canım Kardeşim	23, 31	2
4	Çarıklı Milyoner	30	1
5	Çöpçüler Kralı	3	1
6	Davaro	30, 38, 71, 93	4
7	Devlet Kuşu	25-26	1
8	Doktor Civanım	12-13, 56-57	2
9	En Büyük Şaban	37, 66, 82	3
10	Gerzek Şaban	33, 53-54, 82	3
11	Gol Kralı	7, 46, 76, 76	4
12	Güllü Geliyor Güllü	19	1
13	Hababam Sınıfı	65, 68	2

14	Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı	40	1
15	Hababam Sınıfı Tatilde	86-87, 95, 96-97	3
16	Hababam Sınıfı Uyanıyor	19, 19-20, 82, 94	4
17	Hasret	10, 59, 68	3
18	İbo İle Güllüşah	22	1
19	Japon İşi	25	1
20	Katma Değer Şaban	61-62	1
21	Kılıbık	60	1
22	Mavi Boncuk	53	1
23	Meraklı Köfteci	10-11, 12	2
24	Orta Direk Şaban	51	1
25	Öğretmen	50	1
26	Sakar Şakir	81	1
27	Sevimli Hırsız	63	1
28	Şaban Pabucu Yarım	5-6	1
29	Şabaniye	87-88	1
30	Tarzan Rıfkı	8	1
31	Tatlı Dillim	17	1
32	Tokatçı	22	1
33	Umudumuz Şaban	34-35, 56-57, 56-57	3
34	Üç Kâğıtçı	40, 43-44	2
35	Yalancı Yarım	49, 66, 91	3
Toplam			62

Tablo 36’da görüldüğü üzere yardımseverlik değeri 35 filmde toplam 62 defa geçer. Bu değeri filmlerde şöyle örnekleyebiliriz:

Tatlı Dillim filminde yolların kapalı olmasından dolayı basketbol hocası ve oyuncular okulda misafir edilerek yardımcı olunmaktadır (Eğilmez, 1972).

Canım Kardeşim filminde; Halit’in, Murat’ın evinde yangın çıkması üzerine koşarak yardıma gittiği ve kirayı ödeyemediği için evden atılan Halit’i, Murat’ın eve aldığı görülmektedir (Eğilmez, 1973a).

Güllü Geliyor Güllü filminde köyden gelen Güllü’nün akşam vakti evde misafir edilmek suretiyle ona yardım edildiği görülmektedir (Yılmaz, 1973)

Yalancı Yarım filminde insanlar arasında yardım etmeye ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Derviş: Akşama kadar hazırlanabilir miyiz?”

Alev: Ziyet ablam bana yardım eder.”

Pazarıcı: Benim karı da bir şeyler yapar.

Hüsnü: Benimki de” (Eğilmez, 1973c).

Yalancı Yarım filminde pazar esnafı ve komşularının, Alev’e yatak odası takımı aldıkları görülmektedir (Eğilmez, 1973c).

Yalancı Yarım filminde Mahmut’un, pazarda çalışan insanlara yardım ettiği görülmektedir (Eğilmez, 1973c).

Hasret filminde Ferdi’nin annesi ve babasını bir kazada kaybettiği, Ferdi’yi dayısının bakıp büyüttüğü belirtilmektedir (Ökten, Hasret, 1974).

Hasret filminde Alev’in; camide ayağının düzelmesi için dua eden fakir çocuk ve annesine para verdiği, kızıyla problemleri olan adamı teselli ettiği ve o adamın kızıyla barışmasını sağladığı görülmektedir (Ökten, 1974).

Mavi Boncuk filminde Emel Sayın, dikiş dikmekte, soğan soymakta ve oradaki insanlara yardımcı olmaktadır (Eğilmez, 1974b).

Hababam Sınıfı filminde; okul taksiti ödenmediği için okuldan atılan Boncuk’a arkadaşlarının ve Hafize Ana’nın para topladığı ve Boncuk’un, Mahmut Hoca tarafından okul taksitinin ödendiğini söylediği görülmektedir (Eğilmez, 1975).

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı filminde deneyimli bir öğretmen olan Külyutmaz, Semra Hoca’ya sınav yaparken yardımcı olmaktadır:

“Semra Hoca: Hatırlıyor musunuz, bana bir sözünüz vardı?”

Külyutmaz: Ne sözü Semra Hanım?

Semra Hoca: Yazılı yoklama yaparsam bana yardım edecektiniz.

Külyutmaz: Haa, elbette!

Semra Hoca: Bu ders yazılı yapmak istiyorum da.

Külyutmaz: Olur kızım” (Eğilmez, 1976a).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Mahmut Hoca, Ahmet’in okulda ücretsiz olarak okuması için okul müdürüyle görüşeceğini söylemekte ve okul müdürünün Ahmet’i ücretsiz olarak okula almaması üzerine taksitleri kendisinin ödeyeceğini söyleyerek bir yardımseverlik davranışı sergilemektedir (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Mahmut Hoca ile Bozum Cahit arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Mahmut Hoca: Bakanlıktan yeni bir emir geldi. Bütün liseler, kendilerine birer kardeş ilkokulu seçecek ve onlara yardımcı olacaklar.

Bozum Cahit: Yani ne yapacağız hocam?

Mahmut Hoca: Köy çocuklarının; kitaba, deftere, kaleme, yani anlayacağınız okul malzemesine ihtiyaçları var” (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Uyanıyor filminde Mahmut Hoca ve Hababam Sınıfı'nın, Ahmet'in öğretmen olduğu okulu Kardeş Köy Okulu olarak seçtikleri ve yeni bir okul yapmak için malzeme getirdikleri görülmektedir (Eğilmez, 1976b).

Hababam Sınıfı Tatilde filminde 317 Şeref; Mahmut Hoca'nın kendisine öğrenciliği sırasında palto vermek başta olmak üzere birçok yardımda bulunduğunu ifade etmekte ve Şeref, Mahmut Hoca'nın kendisine yaptığı iyilikleri düşünerek okulları kapanan öğrencilere okul binasını vererek yardımda bulunmaktadır (Eğilmez, 1977a).

Umudumuz Şaban filminde Şaban, hapishanede kendisine gelen paranın fakir mahkûmlara verilmesini emreder:

“Adam: Abi, bu da ayın kumar paraları, kantin gelirleri, ayakbasta haracı, at ve bit yarışları parası, ne yapalım abi bu paraları?

Şaban: Garibanların arasında bölüştürün. Sevinsin fukaralar. Haksızlık edeni o biçim yaparım” (Tibet, Umudumuz Şaban, 1979b)

Umudumuz Şaban filminde Şaban'ın, Muhteşem Halkakul'un rüşvet olarak verdiği 2 milyonla Muhtar Yaşar'ın inşaat malzemelerini satın alarak ihtiyacı olan kişilere dağıttığı görülmektedir (Tibet, 1979b).

Umudumuz Şaban filminde Şaban ile mahalleli arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

“Şaban: Mahallemizde okul yok. Çoluk çocuk ta uzaklara okumak için gidiyor, perişan oluyor, bir okul yapacağız, elbirliğiyle bütün vatandaşlar yeni okul inşaatında bedava çalışacaklar. Kabul mü?

Vatandaşlar: (Hep bir ağızdan) Kabul” (Tibet, 1979b)

Gerzek Şaban filminde Osman, sevdiği kız Lale'ye başlık parası verip onunla evlenmek yerine mahallelinin evlerini kurtarmak için kurdukları derneğe para vererek mahalleliye yardım etmektedir (Baytan, 1980).

Gerzek Şaban filminde Osman, Hamdi'nin adamından ev bonolarını alarak mahallelinin evlerini kurtarmaktadır (Baytan, 1980).

En Büyük Şaban filminde Şaban, görme engelli Hülya'ya evine giderken yardımcı olmakta ve ev kirasını ödemekte zorlanan ve evinden çıkartılacak olan Hülya'nın kirasını ödemek için maddi yardımda bulunmaktadır (Tibet, 1983b).

En Büyük Şaban filminde Faik Bey, Şaban'a Hülya'nın ameliyatı için bir milyon verir (Tibet, 1983b).

Atla Gel Şaban filminde Niyazi, arkadaşı Halil'e ve diğer kişilere borçlarını ödemeleri için maddi yardımda bulunmaktadır (Baytan, 1984).

Orta Direk Şaban filminde yardımsever olmaya ilişkin şöyle bir ifade yer almaktadır: "Sunucu: Sayın Adnan Bıçakçı diploma töreninden sonra birçok hayır kurumlarını dolaşarak büyük bağışlarda bulundu" (Tibet, 1984a).

Şabaniye filminde Şaban, annesi ile konuşarak Nazlı'nın çiftliğine gelen haczin kaldırılmasını sağlar (Tibet, 1984b).

Katma Değer Şaban filminde Şaban, maddi durumu zayıf olanlara; odun, ekmek ve bakkal malzemesi gibi yardımlarda bulunmaktadır (Tibet, 1985b).

Şaban Pabucu Yarım filminde Adile ile çocuklarına baktığı komşusu arasında Adile'nin yardımseverliğine ilişkin şöyle bir diyalog geçmektedir:

"Komşu kadın: Sağ olun Adile Teyze, Allah sizden razı olsun.

Adile: (Kadının uzattığı zarf için) Ne bu?

Komşu kadın: Şeyyy acaba, çok emeğin geçiyor da.

Adile: Sakın ha! Ben bu işi para için yapmıyorum evladım" (Tibet, 1985d).

Öğretmen filminde Hasan arkadaşları ile konuşarak maddi durumu zayıf olan öğretmenleri Hüsnü'ye öğretmenler günü hediyesi olarak yiyecek erzak almalarını teklif eder, öğrencilerin de bu fikre katılmasıyla Hüsnü'ye öğretmenler günü hediyesi olarak patatesten ete kadar birçok erzak götürürler (Tibet, 1988b).

Abuk Sabuk Bir Film filminde Âdemoğlu Ali'nin kapısına gelen kadını evine alarak yardımcı olduğu görölmektedir:

“Kadın: Yalvarırım beni kurtarın o hayvan herif beni öldürecek. Bu çocuğun babası benim peşimde, beni yakalarsa öldürecek. N’olur içeri alın. Kaç gündür ağzıma lokma girmede. Çocuk da aç, ben hiçbir şey istemiyorum. N’olursunuz bari şu çocuğuma bir lokma süt verin. Allah rızası için. Yavrumun karnına bir lokma süt girsin bari.

Âdemoğlu Ali: Gel bacım gel” (Gören, 1990).

Meraklı Köfteci filminde Zühtü'nün, parası ve yatacak yeri olmayan Fatma'ya yardımcı olduğu görölmektedir:

“Fatma: Ne param var ne de yatacak yerim.

Zühtü: Düşündüğün şeye bak ya, bizim evde yer çok. şu kızcağız bu gece kalıversin, yarın erkenden yolcu zaten” (Orbey, 1976).

Meraklı Köfteci filminde Zühtü'nün, Fatma'ya kalacak otel ayarladığı ve bilet aldığı görölmektedir (Orbey, 1976).

Çöpçüler Kralı filminde Apti'nin, Kapıcı İsmail'e yardım ettiği görölmektedir:

“Kapıcı İsmail: Lan Apti!

Apti: Ne?

Kapıcı İsmail: (Taşdığı çöp bidonunu kast ederek) Gel şuna bir el at. Bu çöp kamyonu ne zaman gelecek be!” (Ökten, 1977).

İbo İle Güllüşah filminde Gülşah, arkadaşı İbo'nun başlık parası için babasından yardım istemektedir (Yılmaz, 1977).

Sakar şakir filminde denize düşen Gardırop Fuat'ı, Sakar şakir'in kurtardığı görölmektedir (Baytan, 1977).

Devlet Kuşu filminde Aynur, evlerine misafir gelen şöhret Hanım'a yardıma gitmekte ve misafirlere çay servisi yapmaktadır (Ün, 1980).

Gol Kralı filminde Sait, arkadaşı Ercan'a para vererek yardımcı olmaktadır: “Sait: (Arkadaşı Ercan'a hitaben) Veriyorum ama borç olarak değil para senin” (Tibet, 1980a).

Gol Kralı filminde Sait'in ailesinin ruh doktorunun okumasında yardımcı oldukları öğrenilmektedir: "Ruh Doktoru: Beni Sait'in ailesi büyüttü, onlar okuttu. Bugüne onlar getirdi. Ünlü bir ruh doktoru olmamı Sait'in ailesine borçluyum. Şimdi bu borcu ödemenin sırası geldi" (Tibet, 1980a).

Davaro filminde Memo'nun, mezar kazan Sülo'ya yardımcı olduğu görülmektedir: "Memo: (Mezar kazarken öksüren Sülo'ya kıyamaz) Ah canım nasıl da hönk hönk öksürüyor! Sen dinlen, ben kazarım. Sülo: Sağ ol" (Tibet, 1981).

Davaro filminde Memo, Sülo'ya yol parası vermekte ve köylünün ağaya olan borcunu ödemektedir (Tibet, 1981).

Üçkağıtçı filminde Rıfki, belediye reisi adaylığından vazgeçmesi için Satılmış Ağa'nın kendisine verdiği rüşvetle, köylünün borçlarını ödemektedir (Baytan, 1981).

Üçkağıtçı filminde Rıfki, köydeki çocukların sünnet ettirilmesini emreder ve ihtiyacı olanlara para verir (Baytan, 1981).

Doktor Civanım filminde Şadiye'nin, Kemal'in annesine yardıma geldiği görülmektedir (Tibet, 1982).

Doktor Civanım filminde Kemal ile Yunus arasında şöyle bir diyalog geçmektedir: "Kemal: (Kendisine para almadığı için meyve getiren Yunus'a hitaben) Bunların hepsini nasıl yerim? Çoluk çocuğa dağıtalım bari. Yunus: Nasıl istersen öyle yap (Kemal meyveleri çocuklara atmaya başlar)" (Tibet, 1982).

Kılıbık filminde Kâmil, hapishanede toplanan paranın garibanlara dağıtılması için emir vermektedir (Sezerel ve Hiçdurmaz, 1983).

Tokatçı filminde Osman, maddi durumunun kötü olduğunu söyleyen kadına para vermektedir (Baytan, 1983).

Tarzan Rıfki filminde kahvehanedeki insanların kiralık ev aramaktan bunalan Rıfki'ya ev yapmak için karar verdikleri ve ona baraka tarzında bir ev yaptıkları görülmektedir (Baytan, 1986).

Japon İşi filminde Veysel, yankesiciler tarafından saldırılan Japon bilim adamını evine götürerek ona pansuman yapmaktadır (Tibet, 1987).

Sevimli Hırsız filminde Metin, Akif'i hapisaneden kurtarabilmek için hesabından beş milyon çekmektedir (Tibet, 1988c).

Yardımseverlik, filmlerin yapıldığı 1970'li, 1980'li ve 1990'lı yıllarda maddi durumu kötü olanlara yardım edilmesi, herhangi bir iş yapanlara yardım edilmesi, engellilere yardım edilmesi gibi açılardan ele alınmıştır. Yardımseverlik, maddi-manevi ihtiyacı olanlara yardım edilen, çalışan kimselere, herhangi bir iş yaparken zorlanan kimselere yardım edilen bir yapıda olmalıdır. Yardımseverlik, sadece toplum olmanın değil aynı zamanda insan olmanın bir gereğidir. Kimin ne zaman nasıl bir yardıma ihtiyaç duyacağını bilmek mümkün değildir. O yüzden insanlara yardım ederken empati kurulmalı, lütufta bulunuyormuş gibi değil kendine nasıl yapılması isteniyorsa o şekilde yardım edilme yolu tercih edilmelidir. Yardımseverlik, aileden başlanarak çocuklara benimsetilmesi gereken değerlerden biridir.

4.2 Filmlerde Tespit Edilen Diğer Unsurlar

4.2.1 Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Argo, Küfür ve Olumsuz İfadeler

Argo kelimesi, “1. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim. 2. Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim” (TDK, 2011, s. 148) olarak tanımlanmaktadır.

Kemal Sunal filmlerinde değerlerin yanı sıra argo, küfür ya da hakaret içerikli ifadeler rastlanmaktadır. Söz konusu filmlerde tespit edilen argo, küfür ya da hakaret içerikli ifadeleri genellikle eğitimsiz, nerede nasıl davranması gerektiğini bilmeyen kişilerin kullandıkları görülmektedir. Bu ifadelerden çocukların gelişimine olumsuz etkisi dokunabilecek olduğu düşünülen ifadeler seçilmiştir. Aşağıdaki tespitlerin dışında da filmlerde argo ifadeler mevcuttur.

Kemal Sunal filmlerinde en fazla tespit edilen “eşekoğlueşek” ifadesi birçok filmde “eşşoğlueşek” olarak yer almakta “Kemal Sunal” ya da “İnek Şaban” denildiğinde bu ifade hemen herkes tarafından hatırlanabilmektedir. Bu ifadenin yanı sıra; *adi*,

ağzına sıçmak, ahlaksız, ahmak, alçak, angut, aptal, aşağılık, aşüfte, avanak, ayı, aylak, ayyaş, azgın karı, bok, bok oğlu, boynuzlu, budala, bunak, cadaloz, cenabet, çiş yapmak, çulsuz, çüş, dana, dangalak, davar, deli, densiz, deve, deyyus, domuz, domuzun dölü, dümbük, edepsiz, enayi, eşek herif, eşek sıpası, eşek, fahişe, fil, gaddar, gâvur, gebeş, geri zekâli, godoş, göt, hain, hanzo, has siktir, hastir, hayâsız, haydut, hayvan oğlu hayvan, hayvan, hergele, hınzır, hırbo, hıyar oğlu hıyar, hıyar, hıyarto, hoşt, höst, ırz düşmanı, iblis, inek oğlu inek, inek, itoğluit, it sürüsü, it, itin eniği, kafasız, kâfir, kahpe, kaka, kalleş, kaltak, kancık, karga, kart zampara, kaşarlanmak, katil herif, kavat, kaz kafalı, kelek, kenef karı, kepaze, kerata, kereste, kerhaneci, keriz, kış, kışına sokmak, kıl kuyruk, kılıbık, kofti, köpek herif, köpek soyu, köpek, köpekoğluköpek, kösnük, kumarbaz, kurnaz tilki, kuş beyinli, küstah, lan, leş kargası, madrabaz, mahkeme duvarı suratlı karı, mal, manda oğlu manda, manda, manyak, mendebur, Merzifon eşeği gibi anırmak, meymenetsiz, mıymıntı, miskin, moruk, muşmula, nah, namussuz, nankör, odun gibi adam, oha, orospu çocuğu, orospu, öküz, pasaklı, pezevenk, pısırik, piç kurusu, piç, pis herif, pis, puşt oğlu puşt, puşt, rezil herif, rezil karı, hayvan herif, sahtekâr, salak, sapık, sarhoş, sersem, serseri, sıçan suratlı, sıçmak, sidikli, siktir et, siktir git, siktir ol, soytarı, sülük, sümsük, sümüklü, sünepe, şapşal, şaşkaloz, şerefsiz, şıllık, şişko, şom ağızlı, şunun bunun çocuğu, tembel, terbiyesiz, teres, tosun, ula, ulan, utanmaz herif, uyuz, Üçkağıtçı, velet, yavşak, yelloz, zamazingo, zampara, zevzek, zındık, zibidi, zilli, züppe” gibi argo, küfür, hakaret tarzında ifadeler rastlanmıştır.

Argo, küfür ve hakaret gibi olumsuzluk taşıyan ifadeler filmlerde çok fazla bir şekilde kullanılmıştır. Bu tarz ifadelerin sık yer alması filmler açısından olumsuzluk teşkil etmektedir. Zaman zaman bu ifadelerden yola çıkarak Kemal Sunal filmlerinin zararlı olduğuna dair farklı görüşler de vardır.

4.2.2 Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Dinî İfadeler

Toplumsal bir varlık olan insanın dini ve inancı sosyal hayatını büyük ölçüde etkilemektedir. Toplum hayatı dinin kurallarına göre şekillenmekte, selamlaşmadan, iyi dileklere, veda söz(cük)lerine ve şaşırma gibi tepkilere varıncaya kadar dinî literatüre sık sık başvurulmaktadır. Bu bağlamda Kemal Sunal filmlerinde, çok sayıda dinî ifade bulmak mümkündür. Kemal Sunal filmlerinde tespit edilen dinî ifadeler; beddua, diğer ifadeler, dua ve iyi dilekte bulunma ve selamlaşma olmak üzere toplam 4 kategoriye ayrılmıştır.

Beddua; “Allah belanı versin, Allah canını alsın, Allah cezanı versin, Allah gözünüzü doyursun, Allah hepinizi kahretsin, Allah iyiliğinizi versin, Allah kahretsin, Allah seni kahretsin, Allah seni nasıl biliyorsa öyle yapsın, Allah’ım gönder belasını, Allah’ın belası, Allah’ın cezası, Allah’ından bul/bulsun.”

Diğer ifadeler; “Allah Allah, Allah aşkına, Allah bilir, Allah sevdiği kulunu yanına çabuk çağırırmsı, Allah şahidim olsun, Allah vergisi, Allah yazımızı böyle yazmış, Allah yüzlerini göstermesin, Allah, Allah’a bin şükür, Allah’a çok şükür, Allah’a şükür, Allah’ım sen büyüsun, Allah büyüktür, Allah canımı alsın, Allah’ıma kitabıma yeminler olsun, Allah-u Ekber, âmin, billahi, bin şükür, bismillah, bismillahirrahmanirrahim, cehennem, Cenab-ı Allah, cennet, çok şükür, dua et, ekmek Kur’an çarpsın, elhamdülillah Müslümanız, emir Allah’a mahsus, eşhedü enla ilahe illallah ve eşhedü enne muhammeden abduhü ve resulüh, euzubillahimineşşeytanirracim, euzübillah, evelallah, eyvallah, fesüphanallah, gökte Allah var, günah, hakkını helal et, hâline şükret, hamdolsun, haram, hasbinallah, haşa, Hay Allah! haydi bismillah, hayır duasını almak, hayırdır inşaallah, hayrola, helal olsun, hele şükür, hem vallahi hem billahi, Hey Allah’ım sen nelere kadirsın, inşaallah, Kur’an evliya çarpsın, Kur’an Mushaf çarpsın ki, la havle vela kuvvete illabillahilaliyyül azim, la havle vela kuvvete, maşallah, önce Allah’a sonra sana emanet, sevap işlemek, şu Allah’ın büyüklüğüne gel de inanma, şükür Allah’ıma, şükürler olsun, tövbe billahi, tövbe de, tövbe estağfurullah, tövbe tövbe, tövbe valla, valla, vallaha, vallahi billahi, vallahi, vela havle vela kuvvete illa billahil aliyyil azim, ya Rabbim, şükürler olsun, ya sabır, yallah, yemin billah.”

Dua ve iyi dilekte bulunma; “Allah acısın, Allah affetsin, Allah afiyet versin, Allah ağama zeval vermeye, Allah akıl fikir versin, Allah arttırsın, Allah bağışlasın, Allah başımızdan eksik etmesin, Allah bendeki derdi kimseye vermesin, Allah bereket versin, Allah bir yastıkta kocatsın, Allah bozmasın, Allah böyle bir dert vermesin, Allah düşmanıma vermesin, Allah eksikliğini göstermesin, Allah esirgesin, (uzun ömür duası) Allah gecinden versin, Allah gönlünüze göre versin, Allah göstermesin, Allah hepimize kazasız belasız yolculuklar nasip etsin, Allah hepimize kuvvet versin, Allah ıslah etsin, Allah iftiradan saklasın, Allah işinizi ziyade etsin, Allah iyilikler versin, Allah kabul etsin, Allah kesesine bereket versin, Allah kolaylık versin, Allah korusun, Allah kurtarsın, Allah mesut etsin, Allah millete bağışlasın, Allah mutlu

bahtiyar etsin, Allah muvaffak etsin, Allah nazardan esirgesin/korusun/saklasın, Allah ne muradın varsa versin, Allah ömürler versin, Allah rahatlık versin, Allah rahmet eylesin, Allah razı olsun, Allah sabır versin, Allah saklasın, Allah sana akıl fikir versin, Allah senden/sizden razı olsun, Allah seni başımızdan eksik etmesin, Allah seni şaşırtmasın, Allah senin cezanı versin, Allah sevginizi arttırsın, Allah sizi bütün kötülüklerden korusun, Allah sonumuzu hayır etsin, Allah şifa versin, Allah tuttuğunu altın etsin, Allah uzun ömürler versin, Allah yardımcın olsun, Allah yazdıysa bozsun, Allah zihin açıklığı versin, Allah ziyade etsin, Allah'a emanet ol, Allah'a ismarladık, Allah'ım akıl ihsan eyle, Allah'ım bana yardım et, Allah'ım bize acısın, Allah'ım sen bana acı, Allah'ım sen bana sabır ver ya Rabbim, Allah'ım sen beni kurtar, Allah'ım sen bize yardım et, Allah'ım sen günah yazma, Allah'ım sen günahımı affet, Allah'ım şifa ver, Hay Allah'ım sen bana sabır ver, gazan mübarek olsun, hayırlı işler, hayırlı olsun, hayırlı sabahlar olsun, hayırlı uğurlu olsun, sabah şerifleriniz hayırlı olsun, sabır ver ya Rabbim.”

Selamlaşma; “*selamünaleyküm, aleykümselam.*”

4.2.3 Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Olumsuz Davranışlar

Kemal Sunal filmlerinde çok sayıda değerın yanı sıra olumsuz davranışlar da mevcuttur. Filmlerde sık karşılaşılan olumsuz davranışlar; “alkol ve sigara kullanımı, yalan söylenmesi, kavga edilmesi ve silahla ateş edilmesi”dir.

Bunların dışında kalan ve olumsuzluk teşkil eden davranışlar ise şu şekildedir; at yarışı oynanması, fal bakılması/baktırılması, haraç toplanması, hırsızlık yapılması, insanların dolandırılması/kandırılması, intihar girişimi sahneleri, karnedeki notların değiştirilmesi, kasabın kedi/eşek kesme girişimi, kızlara/kadınlara sarkıntılık edilmesi, kumar oynanması, manavın çift taraflı etiket yapması, müstehcen sahnelerin yer alması, oduncunun ağır gelmesi için odunları sulaması, öğrencilerin; kopya çekmesi, okuldan kaçması, dersi kaynatmaları, kötü şakalar yapması, öğretmene aşk mektubu yazması, öpüşme sahneleri, randevu evi işletilmesi, rüşvet alınması, rüşvet teklif edilmesi, süte su katılması, yere veya denize çöp atılması.” olarak tespit edilmiştir.

4.3 Sinema ve Türkçe Öğretimi

Türkçe dersi, ilkokul ve ortaokul boyunca okullarda okutulması zorunlu ve en fazla ders saatine sahip derslerden biridir. Türkçe dersinde kullanılan en temel materyal ise kitaptır. Kitabın yanı sıra kullanılabilir önemli sanatlardan birinin sinema, önemli materyallerden birinin de film ve videolar olduğu göz önüne alınarak Türkçe derslerinde kullanılması, hem öğrencilerin derse ilgisini arttıracak hem de kalıcı öğrenmelerin sağlanmasında etkili bir rol oynayabilecektir. Başta akıllı telefonlar ve tabletler olmak üzere reklam panolarından televizyonlara kadar çok sayıda medya cihazına ve medya ürününe rastlayan çocukların bu materyallerden de öğrenimlerine uygun olanları kullanabilmeleri, onların gelişimi için şüphesiz etkili bir uygulama olacaktır.

4.3.1 Türkçe Öğretimi ve Kemal Sunal Filmleri

4.3.1.1 Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018) ve Temalar Bağlamında

TDÖP’te (2018) temalara ilişkin şu açıklama yer almaktadır: “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Zorunlu temalar dışında verilen diğer temalar seçmeli olup kitap yazarlarınca belirlenecektir” (MEB, 2018, s. 16). 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında okullarda okutulan ders kitapları incelenerek aşağıdaki tablo 37 hazırlanmıştır.

Tablo 37: Türkçe Ders Kitaplarındaki Temalar ve Temaların Bulunduğu Kitapların Sınıf Düzeyleri

Sıra No	Tema	Bulunduğu Sınıf Düzeyi
1	Bilim ve Teknoloji	5, 6, 7
2	Birey ve Toplum	6, 8
3	Çocuk Dünyası	5
4	Doğa ve Evren	5, 6, 7
5	Erdemler	5, 6, 7, 8
6	Hak ve Özgürlükler	8
7	Kişisel Gelişim	7, 8
8	Millî Kültürümüz	5, 6, 7, 8
9	Millî Mücadele ve Atatürk	5, 6, 7, 8
10	Okuma Kültürü	5, 6, 7
11	Sağlık ve Spor	5, 6
12	Sanat	8
13	Zaman ve Mekân	7, 8

Tablo 37’de görüldüğü üzere toplam 13 temanın 5-6-7 ve 8. sınıf ders kitaplarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Kemal Sunal filmlerinden tespit edilen değerlerden hareketle temalarda kullanılabilen filmlere ilişkin tablo 38 oluşturulmuştur. Bu tablo oluşturulurken söz konusu temaların alt başlıkları TDÖP (2018) incelenerek söz konusu filmlerden tespit edilen değerlerden de hareket edilmiştir.

Tablo 38: Temalarda Kullanılabilen Kemal Sunal Filmleri

Sıra No	Tema	Tema Açısından Kullanılabilen Filmler
1	Bilim ve Teknoloji	Japon İşi
2	Birey ve Toplum	Bekçiler Kralı, Davacı, Kılıbık
3	Çocuk Dünyası	Şaban Pabucu Yarım
4	Doğa ve Evren	Bekçiler Kralı
5	Erdemler	Filmlerin Tamamı (ilgili kısımları)
6	Hak ve Özgürlükler	Oh Olsun, Şaban Pabucu Yarım,
7	Kişisel Gelişim	Öğretmen, Yüz Numaralı Adam
8	Millî Kültürümüz	Gurbetçi Şaban, Hababam Sınıfı Uyanıyor
9	Millî Mücadele ve Atatürk	Gurbetçi Şaban, Öğretmen, Propaganda
10	Okuma Kültürü	-
11	Sağlık ve Spor	Doktor Civanım, Kapıcılar Kralı, Postacı
12	Sanat	Bıçkın, Hasret, Mavi Boncuk, Polizei
13	Zaman ve Mekân	Filmlerin Tamamı (ilgili kısımları)

Temalar işlenirken filmlerin tamamı olmasa bile ilgili bölümlerinden faydalanılabilir.

Tablo 38’de görüldüğü üzere 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında okullarda kullanılan Türkçe ders kitaplarında yer alan toplam 13 temaya ilişkin kullanılabilen filmler mevcuttur.

Türkçe dersinde değer aktarımı sırasında öğrencilere işlenen tema ve konuya ilişkin film seçimi yapılarak öğrencilerin değerleri filmlerde yer alan diyalog ve davranışlar aracılığıyla kavramaları sağlanabilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus filmlerde izlenilecek yerin öğretmen tarafından belirlenmesi mümkünse zümrede yer alan öğretmenlerle bu konunun görüşülmesi ve fikir birliği sağlandıktan sonra filmlerdeki ilgili bölümlerin öğrencilere izletilmesi yerinde bir uygulama olacaktır.

Tablo 38’de 10. sırada yer alan ve 5-6-7. sınıf ders kitaplarında bulunan “Okuma Kültürü” adlı temaya ilişkin film önerisinde bulunulamamıştır. Kemal Sunal

filmlerinde *Canım Kardeşim*, *Oh Olsun* ve *Öğretmen* gibi filmlerde çocukların ders çalıştıkları sahneler mevcuttur. Hatta *Dokunmayın Şabanıma* filminde Şaban'ın, kız tavlama için bir kitabı rehber olarak kabul ettiği ve filmin neredeyse tamamı boyunca bu kitabın direktiflerine uyduğu görülmektedir. Ancak söz konusu çocuklara değer aktarımı olduğunda “*Okuma Kültürü*” temasında *Dokunmayın Şabanıma* filmindeki kız tavlama kitabının kullanılmayacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 37’de yer alan temalar işlenmeden önce öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmede ve öğrencileri derse hazırlama aşamasında söz konusu filmlerden yararlanılabilir. Temadan ve konudan hareketle filmlerden ilgili bölümlerin ders öncesinde tespit edilmesi, öğretmen tarafından öğrencilere izletilmesi öğrencilerin işlenen konuyu kavramalarına ve derse hazır hâle gelmelerine katkı sağlayacaktır.

Tablo 38’de yer alan film örnekleri ve film tavsiyeleri filmlerden tespit edilen değerler göz önüne alınarak daha da genişletilebilir ve başka filmler de eklenebilir. Ayrıca bu tabloda yer alan filmlerin derste işlenen tema ve konuya göre tercih edilerek ilgili kısımları kullanılabilir. Yoksa bir filmin tamamının kullanılması, hem ders saati bakımından hem de filmde yer alan olumsuzluklar bakımından mümkün değildir.

4.3.1.2 Dört Temel Dil Becerisi Bağlamında

Sağlıklı bir insanın hayatı boyunca kullanabileceği dört temel dil becerisi; dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerisidir. Bu beceriler anlama teknikleri ve anlatma teknikleri olarak iki bölümde incelenebilmektedir: Dinleme becerisi ve okuma becerisi anlama teknikleri, konuşma becerisi ve yazma becerisi ise anlatma teknikleri olarak sınıflandırılmaktadır. Bu dört temel dil becerisi ayrı ayrı beceriler olarak kabul edilmemelidir. Birbiriyle ilişkili ve birinin gelişimi diğerinin gelişimine hem zemin hazırlamakta hem de katkı sağlamaktadır. “Öğrenciler, Türkçe derslerinde edindikleri becerileri kullanabildikleri ölçüde bu beceriler kökleşir (Öz, 2003, s. 4). Türkçe dersi bu becerilerin kazandırılması, kazandırılmış olanların (dinleme ve konuşma) daha üst seviyeye taşınması ve insan hayatında işlevsel bir biçimde kullanılabilmesine olanak sağlar.

Kemal Sunal filmlerinden faydalanılarak ders içerisinde birçok etkinlik yaptırılabilir: Örneğin; “erdemler teması” içerisinde yer alan saygı konusuna ilişkin öğrencilere not

olarak dinleme tekniği ile Tablo 25'te yer alan filmlerden ilgili bölümlerin bir kısmı öğrencilere izlettirilir. Sonrasında öğrencilerin saygı değerine ilişkin aldıkları notlardan hareketle bir kompozisyon yazmaları istenir. Öğrenciler kompozisyonlarını bitirdikten sonra bu kompozisyonların öğretmen tarafından daha sonra değerlendirilmek üzere toplanır. Sonrasında ise öğrencilerden izledikleri/dinledikleri filmlerde aldıkları notlardan ve sonrasında yazdıkları kompozisyondan hareketle 5'er dakikalık konuşma yazmaları istenebilir. Böylelikle Kemal Sunal filmleri derslerde hem değerlerin öğrencilere aktarılmasında hem de dil becerilerinin (dinleme/izleme, yazma, konuşma) geliştirilmesinde aktif bir biçimde kullanılabilir.

4.3.1.2.1 Dinleme/İzleme

Dinleme/izleme becerisi, sağlıklı bir iletişim kurmada ve bilgi edinmede sıkça kullanılan becerilerden biridir. "Dinleme becerisi insanın, henüz anne karnında iken kazandığı ilk ve -sağlıklı insanlarda- ölmeden önce kaybettiği son dil becerisidir" (Maden, 2013, s. 49). Diğer konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazanılmasında dinleme/izleme becerisinin yadsınamaz bir etkisi vardır. Bu yüzden dinleme becerisinin geliştirilmesi, sağlıklı bir yaşam için gerekli ve önemli olan hususlardan biridir. "İletişimin ve öğrenmenin en temel yolu olan dinleme, çocuğun yaşamında yer alan ilk anlama etkinliğidir. Yaşamın her alanında görülen dinleme etkinliğiyle ilgili beceri ve alışkanlıklar doğal biçimde elde edilir" (Sever, Kaya ve Aslan, 2011, s. 24). Doğal biçimde elde edilen bu beceri ve alışkanlığın bir sistem dâhilinde geliştirilmesi insan hayatını kolaylaştıracağı gibi iletişim becerilerinin de arttırılmasına katkı sağlayacaktır.

Kemal Sunal filmlerinin Türkçe derslerinde en sık kullanılacağı ve gelişimine katkı sağlayacağı becerinin dinleme/izleme becerisi olduğu söylenebilir. Çünkü filmlerin ve videoların hem göze hem de kulağa hitap etmesi nedeniyle hem birden fazla duyunun işin içine katılması hem de kitap veya diğer öğrenme materyallerine göre daha dikkat çekici olabilmesi dinleme/izleme becerilerinin geliştirilmesinde film ve videolar etkin bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir. Hem filmlerde yer alan değerler hem de kültür kodlarının fazlalığı öğrencilere değer ve kültür aktarımında bu filmleri kullanılabilir kılmaktadır. Medya okuryazarlığının ön plana çıktığı hatta okullarda ders olarak okutulmasının bir zorunluluk hâline geldiği, gün içerisinde çok sayıda medya aracına maruz kalınan günümüzde öğrencilerin bu medya araçlarına

karşı bilinçli olarak yetiştirilmesi önem arz eden konuların başında gelmektedir. Çocuğa film ve videolar aracılığıyla verilen; olumlu mesajların alınması, olumsuz mesajlara karşı uyanık olunması, içerisinde toplumun kültür kodlarını ve değerlerini taşıyan video ve filmlerin bir sistem içerisinde çocuğa izlettirilmesi, çocuğun gelişimi açısından önemlidir.

TDÖP'te (2018) yer alan; "Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir" kazanımı için *Köyden İndim Şehire* filminden bir kesit öğrencilere izletilerek; "olayın; nerede, ne zaman, nasıl geçtiği" ya da izletilen kesitte "konu, şahıs kadrosu" gibi sorular yöneltilebilir.

TDÖP'te (2018) Öğretim Programlarında "yetkinlikler" kısmında yer alan sekiz başlıktan biri olan dijital yetkinliğin; "iş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını" (MEB, 2018, s. 5) kapsadığı belirtilmektedir. Söz konusu yetkinliğin kazanılması video ve filmlerin de güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını sağlayacaktır.

"Medya okuryazarlığı dersi ile öğrencilerden yazılı, görsel ve işitsel medyaya ek olarak sosyal ağlar, yeni medya ve video oyunları gibi diğer sayısal (dijital) ortamlara ait iletilere erişip, bunları kavrayarak eleştirel bakış açısı ile çözümler, değerlendirmeler yapmaları ve kendi iletilerini üretmeleri beklenir" (MEB, 2018, s. 7).

Öğrencilerin, gündelik hayatta sürekli olarak maruz kaldıkları dijital medya ürünlerine karşı bilinçli olarak yetiştirilmesi bir zorunluluk hâline gelmiştir.

4.3.1.2.2 Konuşma

Konuşma becerisi, dinleme becerisinden sonra kazanılan ve -dinleme becerisinden sonra- en uzun süre kullanılan dil becerisidir. "Konuşma becerisi, insanın başkalarıyla ilişkilerini sürdürebilmesi için, en çok gereksinim duyduğu ve yararlandığı dil etkinliğidir" (Gündüz, 2014, s. 93) Dinlenen ya da izlenen verilerin anlamlandırılmasında ve konu hakkında fikir beyan edilmesinde konuşma becerisi aktif rol oynamaktadır. Toplumsal bir varlık olan insanın yemek, içmek gibi en temel ihtiyaçlarından biri de konuşmak dolayısıyla da iletişim kurmaktır. Karşılıklı iletişim kurmanın en temel yollarından biri konuşmadır. Konuşma, insan hayatında çok önemli bir yere sahiptir. "İnsanın başarısını, iş, eğitim ve özel

hayatında büyük ölçüde etkileyen, yönlendiren faaliyet, bireyler ve birey-toplum arasında cereyan eden sözlü iletişim olarak adlandırabileceğimiz konuşmadır. İletişim ne kadar etkili, düzenli ve açık olursa aynı oranda başarı sağlanır” (Kurudayıoğlu, 2003, s. 288). İletişim kurarken en sık başvurulmuş yol konuşmadır. Konuşma; hızlı, kolay ve kısa zamanda gerçekleştirilebilen bir eylem olması gibi özellikleri sayesinde en sık tercih edilen iletişim kanallarından biridir.

Kemal Sunal filmlerinin konuşma becerisinin geliştirilmesi hususunda kullanılabileceği düşünülmektedir. Çünkü içerisinde yer alan; mizahi ve kültürel unsurlar ile değerler bu filmlerin konuşma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayabilecektir. Filmlerin derslerdeki tema ve konu bütünlüğüne bağlı olarak belli kesitlerinin öğrencilere izletilerek öğrencilerin bu olay ve durum hakkında konuşmaları istenebilir. Öğrenci dinlediği/izlediği metindeki konu üzerinde hazırlıksız bir konuşma yapabilir ya da söz konusu kesit öğrenciye izletildikten sonra bir sonraki derse o konuda hazırlıklı bir konuşma yapması öğrenciden istenebilir. Günlük hayatında çok sayıda medya ürününe maruz kalan çocuğun söz konusu ürünler üzerine konuşabilmesi, değerlendirmeler yapabilmesi ve olumlu-olumsuz çıkarımlarda bulunabilmesi önem arz etmektedir. Burada bir diğer önemli husus ise öğretmen tarafından izletilecek bölümün belirlenmesi ve bu konuda öğrenciye öğretmenin rehberlik etmesidir. Öğretmen, izledikleri ve dinledikleriyle de öğrenciye rol model olmalıdır.

4.3.1.2.3 Okuma

Okuma becerisi, sağlıklı bir şekilde dinleme ve konuşma becerisini kazanan insanların istenilen düzeyde ve istenilen zamanda kazanabilecekleri bir dil becerisidir. Dinleme ve konuşma becerisini kazanamayan kişiler de okuma becerisini kazanabilirler. Ancak istenilen bir düzeyde bu beceriyi kazanmaları zordur. Okuma becerisinin geliştirilmesi, düşünce üretme, iletişim kurma ve anlama açısından önemlidir. “Okuma becerisi, kişinin farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlerle karşılaşmasını sağlar. Günümüzde bilgiyi elde etme biçimleri farklılaşmıştır; ancak bu okumanın değerini azaltamamıştır. Öğrenmede temel olan unsur yine okumadır” (Batur ve Alevli, 2014, s. 22). Okuma becerisinin geliştirilmesi, bir başka beceri olan yazma becerisinin geliştirilmesinde de aktif rol oynayacaktır. “Okuma, zihnin gelişimine en büyük katkıyı sağlayan öğrenme

alanıdır. Okuma sürecinde yazılar zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta ve beyinde yapılandırılmaktadır” (Güneş, 2007, s. 117). İnsan hayatı için bu kadar önem arz eden okuma becerisinin küçük yaşlardan itibaren kazanılması ve sürekli geliştirilerek insan hayatı boyunca kullanılması hem birey açısından hem de iletişimde olduğu kişiler açısından oldukça önemlidir.

Kemal Sunal filmleri okuma becerisinin geliştirilmesi hususunda doğrudan kullanılabilir değildir. Sadece söz konusu filmler değil başka türdeki filmlerin de okuma becerisinin geliştirilmesi açısından doğrudan kullanılabileceğini söylemek düşük bir ihtimaldir. Ancak öğrencilere filmlerden kesitler izletilerek okuma üzerine öğrencilerin dikkati çekilebilir.

4.3.1.2.4 Yazma

Yazma becerisi, sağlıklı her bireyin; en son kazandığı, -diğer becerilere oranla- hayatı boyunca en kısa süre kullandığı dil becerisidir. Dinleme, konuşma ve okuma becerilerini sağlıklı bir şekilde ve istenilen düzeyde kazanan bireylerin yazma becerisini daha çabuk kazanacakları ve daha uzun süre etkili bir biçimde kullanabilecekleri aşikârdır. “Yazma becerisinin gelişmesi ile birlikte bireylerin bilgiyi transfer etme, kendi düşünceleri ile bilgiler arasında bağlantı kurma ve metnin yapısında tutarlılık sağlama imkânları artmaktadır” (Ungan, 2007, s. 462). Yazma becerisi de diğer dil becerileri gibi anlamlı bir hayat yaşamak, vatanına, milletine faydalı olmak, sağlıklı bir iletişim kurarak düşünce ve duygularını aktarmak isteyen kişilerin sıklıkla kullanabileceği ve geliştirebileceği bir beceridir.

“Yazma, tıpkı konuşma gibi başkalarıyla iletişim kurmanın ve kendimizi tanıtmmanın bir yoludur. Bu yüzden yazma etkinliği sadece yazmayı öğrenmek değil güzel ve etkili yazma becerisi kazanmaktır. Zira güzel bir yazı iletişim çağı adını verdiğimiz günümüzde kişiyi çevresinde ayrıcalıklı kıldığı gibi aynı zamanda ona özgüven de kazandırır” (Gündüz ve Şimşek, 2011, s. 17.)

Yazma becerisinin geliştirilmesi, kaliteli bir yaşam ve kaliteli bir iletişim kurmak isteyen herkes için gereklidir.

Kemal Sunal filmleri yazma becerisinin geliştirilmesi için doğrudan olmasa bile dolaylı olarak kullanılabilir. Filmlerden benzer konulardaki kesitler öğretmen

tarafından belirlenir ve bu kesitler öğrencilere izlettirilerek yazma çalışmaları yaptırılabilir. İzletilen kesitteki veya kesitlerdeki konunun özüne bağlı kalmak kaydıyla öğrenci duygu ve düşüncelerini bir videodan hareketle yazabilir. Bu etkinlik öğrencinin yazma becerisini geliştireceği gibi dinleme/izleme becerisini de geliştirerek öğrencinin dil becerilerinin bir bütünlük içerisinde gelişimini sağlamada etkili olabilecektir.

Sinemaya genel olarak bakıldığında, sinema dinleme/izleme becerisi ile doğrudan ilişkilidir. Yine diğer dil becerilerinden konuşma becerisinin geliştirilmesinde, kelimelerin doğru telaffuz edilmesinde ve anlamlı cümleler kurulması hususunda da sinemanın kullanılabileceği düşünülmektedir. Yazma becerisinin geliştirilmesi için de sinemadan faydalanılabilir.

Kemal Sunal filmleri, öğrencilerin dinleme/izleme becerilerinin geliştirilmesinde, öğrencilerin TDÖP'te (2018) yer alan dinleme/izleme kazanımlarını elde etmesinde derslerde öğretmen kılavuzluğunda kullanılabilir. Filmlerde yer alan diyalogların ilgi çekici olması, mizahi unsurlar içermesi ve toplum kültürüyle ilişkili olması söz konusu becerinin geliştirilmesi hususunda filmlerin kullanılabilir nitelikte olduğunu ortaya çıkartmaktadır.

Kemal Sunal filmleri, öğrencilerin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde, öğrencilerin TDÖP (2018)'de yer alan konuşma kazanımlarını elde etmesinde derslerde öğretmen kılavuzluğunda kullanılabilir. Filmlerde yer alan diyalog ve olaylar, öğrencinin konuşma becerisinin gelişmesine katkı sağlayacağı gibi hangi ortamda ya da hangi kişiyle nasıl konuşulabileceği hususunda öğrenciye fikir verebilecek niteliktedir.

Kemal Sunal filmleri, öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilmesinde, öğrencilerin TDÖP'te (2018) yer alan yazma kazanımlarını elde etmesinde derslerde öğretmen kılavuzluğunda kullanılabilir. Filmlerde yer alan diyalog ve olaylar, öğrencinin yazma becerisinin geliştirilmesinde etkili olabilecektir. Yazma çeşitleri (serbest yazma, yaratıcı yazma vb.) kullanılırken filmlerden çeşitli kesitler izletilmek suretiyle öğrencilerin yazma becerileri geliştirilebilir.

Yukarıda yer alan ifadeler değerlendirildiğinde, bir kitap öğrencinin okuma becerinin gelişmesine katkı sağlarken bir sinema ürünü olan filmin/videonun dinleme/izleme

becerisinin geliştirilmesine ve kazanımların elde edilmesine doğrudan katkı sağladığı, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi için de film ve videoların büyük oranda kullanılabilmesi göz önüne alındığında, Türkçe öğretiminde sadece kitaba bağlı kalınmaması gerektiği söylenebilir. Küreselleşerek değişen dünyada eğitim de sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Bu değişme ve gelişmelere paralel olarak Türkçe öğretiminde de alternatif yollara başvurulması, kitap dışında başka materyallerin de derste kullanılabilir hâle getirilmesi bir tercih ya da lüks değil zorunluluk hâline gelmiştir.

Türkçe öğretmenlerinin ders işleme ve öğrencilere faydalı olabilme konusunda gelişim ve değişimleri takip ederek, sinemadan, sosyal medyadan, çeşitli video sitelerinden (www.youtube.com, www.dailymotion.com vb.) faydalanarak, temalara, sınıf düzeylerine, öğrencilerin cinsiyet ve kişilik gelişimine uygun olan videoların derslerde kullanılması gerekmektedir.

Bu bağlamda Kemal Sunal filmleri içerisindeki değerlerin yoğunluğu, mizahi unsurların varlığı, kültürel yansımaların çokluğu açısından derslerde tema ve sınıf düzeylerine uygun olarak kullanılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

5.1.1 Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Değerlere İlişkin Sonuç ve Tartışma

Kemal Sunal, 1972-1999 yılları arasında 82 filmde rol alarak Türk sineması içerisinde adından söz ettirebilecek bir düzeye ulaşmış sanatçılardan biridir. Komik tiplmeleri ve replikleriyle ön plana çıkan sanatçının bir rol adı olan “Şaban”ın zamanla Kemal Sunal adının önüne geçtiği söylenebilir. Vefatının üzerinden on sekiz yıl geçmesine rağmen filmleri izlenmekte ve replikleri halk arasında anlatılarak çok sayıda kişiye ulaşmaktadır. Sunal’ın, Türk halkında bu kadar karşılık bulması, başarılı oyunculuğunun yanı sıra rol aldığı filmlerde yer alan kültürel unsurlar ve değerler sayesinde olmuştur. Türk geleneğinde yer alan Kavuklu ve Pişekâr, Nasrettin Hoca, Hacivat ve Karagöz ve Keloğlan’ın varlığı Türk sinemasında beyaz perdeye Kemal Sunal özellikle de Şaban tiplmesi olarak yansımıştır.

Sevgi, saygılı olma, aile kurma ve aile birliğine önem verme, iyi insan olma ve yardımseverlik gibi değerlerin ön plana çıktığı filmlerde yan roller ve başroller üstlenmiş olan Sunal, sanat dünyası içinde yer alan önemli şahsiyetlerden biridir.

Tablo 39: Kemal Sunal Filmlerinde Tespit Edilen Değerlerin Dağılımı

Sıra No	Tespit Edilen Değer	(f)	%
1	Sevgi (evlat, hayvan, insan, kardeş)	324	31,95
2	Saygı	144	14,20
3	Aile Kurma ve Aile Birliğine Önem Verme	120	11,83
4	Yardımseverlik	62	6,11
5	İyi İnsan Olma	52	5,13
6	Arkadaşlık	36	3,55
7	Dini Değerler (dua etme, ibadet etme, şükretme)	35	3,45
8	Misafirperverlik	24	2,37
9	Affedici Olma	22	2,17
10	Temizlik	22	2,17
11	Çalışkanlık	17	1,68
12	Sağlıklı Olmaya Önem Verme	15	1,48
13	Sorumluluk	15	1,48

14	Cesaret	13	1,28
15	Takım Ruhu ve Dayanışma	13	1,28
16	Adil Olma	12	1,18
17	Bilimsellik	12	1,18
18	Vatanseverlik	11	1,08
19	Tutumlu Olma	10	0,99
20	Fedakârlık	9	0,89
21	Çevreye Önem Verme	8	0,79
22	Demokrasi	8	0,79
23	Emeğe Saygılı Olma	8	0,79
24	Sabır	5	0,49
25	Duyarlılık	4	0,39
25	Vefa	4	0,39
27	Cömertlik	3	0,30
28	Dürüstlük	3	0,30
29	Öğüt Verme	3	0,30
Toplam		1014	100

Kemal Sunal filmleri, değerler açısından incelenmiştir. Araştırmada Kemal Sunal'ın rol aldığı filmlerde tespit edilen değerler kimi zaman doğrudan aktarılırken kimi zaman da hissettirme ya da o değer yokluğunun insanlarda oluşturduğu olumsuz etkiler üzerinden verilmeye çalışıldığı söylenebilir. Örneğin; aile kurma ve aile birliğine önem verme değeri için filmlerde aile kavramına dikkat çekilmekte ve bu durum açık bir şekilde eylem ve söylemlerle de desteklenmektedir. Aile kurumunun dağılması ya da aile birliğinin sona erdirilmesi anlamına gelen boşanma eyleminin filmlerde çok az gösterildiğine daha doğrusu üstünkörü geçirildiğine şahit olunmaktadır.

Tablo 39'da Kemal Sunal filmlerinde tespit edilen değerler ve frekansları verilmiştir. Söz konusu filmlerde sırasıyla; sevgi (evlat-hayvan-insan-kardeş sevgisi) değerinin (f 324); %31,95'lik dilimle 1. sırada; saygı değerinin (f 144); %14,20'lik dilimle 2. sırada; aile kurma ve aile birliğine önem verme değerinin (f 120); %11,83'lük dilimle 3. sırada olduğu tespit edilmiştir. Filmlerde cömertlik, dürüstlük ve öğüt verme değerlerinin ise (f 3); %0,30'luk dilimde en son sırada oldukları belirlenmiştir. Sevgi, insan hayatında yer alan en temel değerlerden biridir. Diğer bütün değerler sevgi değerinin türevleri olarak ortaya çıkmış ve zamanla da kabul görerek değer hâlini almıştır. Toplumda yaşamının en gerekli kıldığı değerlerden biri olan saygı değeri insan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve sistemli bir şekilde yaşatılmasında etkilidir.

Sevgi değerinin isteğe bağlı olmasına karşın saygı değerinin biraz zorunluluk teşkil ettiğini söylemek mümkündür.

Kemal Sunal filmlerinde 29 değerin toplam 1014 defa geçtiği tespit edilmiştir. Filmlerdeki değerlerin dağılımı, söz konusu filmlerin halk nezdinde neden bu kadar kabul gördüğünün de anlaşılması ve açıklanması bakımından önemlidir. Bütün değerlerin kaynağı olarak kabul edilebilecek bir değer olan “sevgi”nin en fazla tespit edilen değer olması ile filmlerin tekrar tekrar izlenmesi arasında kuşkusuz bir bağlantı vardır.

Kemal Sunal filmlerinde sevgi (evlat-hayvan-insan-kardeş sevgisi) değerinin (*f* 324); %31,95’lik dilimle 1. sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Benzer bir sonuç da şen (2007) tarafından yapılan “Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyula Türkçe Eğitiminde Değerler ğretimi zerine Bir Araştırma” adlı çalışmada görülmüş olup söz konusu çalışmada incelenen 29 yerli ve 29 yabancı eserde en fazla tespit edilen değer 255 geçiş sıklığı ile sevgi değeri olmuştur. Yapılan çalışmayla aynı doğrultuda bir sonuç ise şahin (2017) tarafından yapılan “Cengiz Aytmatov'un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin nerileri” adlı çalışmada görülmüş olup 132 geçiş sıklığı ile sevgi değerinin en fazla tespit edilen değerlerden biri olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada tespit edilen sevgi değerine ilişkin sonuçların şahin (2017) ve şen (2007) tarafından hazırlanan çalışmalarla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Kemal Sunal filmlerinde saygı değerinin (*f* 144); %14,20’lik dilimle 2. sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Benzer bir sonuç ise Kumbasar (2011) tarafından yapılan “Muzaffer İzgü'nn Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada görülmüş olup söz konusu çalışmada saygı değerinin sevgi değerinden sonra en fazla karşılaşılan değer olduğu belirtilmiştir. şen (2007) tarafından yapılan çalışmada saygı değeri 112 geçiş sıklığı ile en fazla tespit edilen değerlerden biridir. şahin (2017) tarafından hazırlanan çalışmada ise saygı değerinin 124 geçiş sıklığı ile en çok işlenen değerlerden biri olduğu tespit edilmiştir. Kaya (2012) tarafından yapılan “Emine Işınsu'nun Romanlarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe ğretimine Katkısı” adlı çalışmada saygı değerinin 62 geçiş sıklığı ile 5. sırada olduğu tespiti yapılmıştır. Bu çalışmada tespit edilen saygı değerinin, şahin (2017)

ve Şen (2007) tarafından hazırlanan çalışmalarla aynı doğrultuda olduğu ancak Kaya (2012) tarafından hazırlanan çalışmaya göre saygı değeri açısından daha yeterli olduğu söylenebilir.

Kemal Sunal filmlerinde aile kurma ve aile birliğine önem verme değerinin (*f* 120); %11,83'lük dilimle 3. sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Yapılan bilimsel çalışmalarda bu değer genellikle aile ya da aile birliğine önem verme gibi çeşitli adlarla anılmasına rağmen bu çalışmada "aile kurma ve aile birliğine önem verme" şeklinde alınmıştır. Çünkü aile kurumuna önem vermenin en iyi yolu o aile kurumunu kurmaktan geçer. Şen (2007) ve Kaya (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da aile birliğine önem verme değerinin sırasıyla 32 ve 36 geçiş sıklığı ile en az tespit edilen değerlerden biri olmuştur. Bu çalışmada tespit edilen aile kurma ve aile birliğine önem verme değerinin Şen (2007) ve Kaya (2012) tarafından yapılan çalışmalara göre aile kurma ve aile birliğine önem verme değeri açısından daha yeterli bir düzeyde olduğu söylenebilir.

Kemal Sunal filmlerinde cömertlik, dürüstlük ve öğüt verme değerlerinin ise (*f* 3); %0,30'luk dilimde en son sırada oldukları belirlenmiştir. Şahin (2017) tarafından yapılan çalışmada cömertlik 25 geçiş sıklığı ile en az tespit edilen değerlerden biri olurken dürüstlük 95 geçiş sıklığı ile 36 değer arasından en fazla geçen 12. değer olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada tespit edilen cömertlik değeri ile Şahin (2017) tarafından yapılan çalışmada cömertlik değerinin geçiş sıklığı bakımından benzerlik söylenebilirken dürüstlük değeri bakımından Şahin (2017) tarafından yapılan çalışmanın daha yeterli olduğu söylenebilir.

Sırasıyla; sevgi, saygı, aile kurma ve aile birliğine önem vermenin Türk toplumu açısından oldukça önemli değerler olduğu, Anadolu'da temelinde sevgi ve saygının olmadığı -neredeyse- hiçbir eylemin olmadığı düşünülürse Kemal Sunal filmlerinin başarıya ulaşmasında bu değerlerin ve kültür kodlarının olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Kemal Sunal filmleri, 1972-1999 yılları arasındaki Türkiye'nin ve Türk insanının gelenek ve göreneklerini, sosyal yaşantısını ve olaylara bakış açılarını yansıtması açısından birer vesika niteliğindedir ve önemlidir.

5.1.2 Kemal Sunal Filmlerinin Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliğine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Kemal Sunal'ın rol aldığı 82 film, Türk Sineması'nda ve halkın hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu filmler birer eğlence aracı olarak görüleceği ve kullanılacağı gibi Türk toplumunun içinden çıkan, senaristinden yönetmenine ve oyuncusuna kadar bu toplumun birer ferdi olan kişilerce ortaya konulmuş olan bu sanat eserlerinin eğitim alanında da birer materyal olarak görülmesi ve kullanılması yerinde bir uygulama olacaktır.

Sunal'ın rol aldığı filmler Türk toplumuna ilişkin birer arşiv niteliğindedir. Filmlerde; kız isteme törenlerinden, cenaze törenlerine, okulda verilen eğitimlerden, pazar tezgâhlarına kadar pek çok unsura rastlamak mümkündür.

Sanatçının *Güllü Geliyor Güllü* filminde yer alan ağız özelliklerine göre konuşulması ve piyasada filmin ses kalitesi bakımından iyi bir örneğinin bulunamaması bu filmin derslerde kullanılabilirliğine sekte vurmaktadır. Ancak bu film (*Güllü Geliyor Güllü*) dışındaki 81 film hem taşıdıkları değerler hem de içerisindeki halk kültürü unsurları açısından birer ders materyali olarak kullanılabilir.

Çocuklara değer aktarımında, 1014 kere tekrar eden toplam 29 değer öncelikle sınıf ve temaya göre uygunluğu belirlenerek içerisinde bu kadar sayıda ve yoğunlukta değeri barındıran, üretildiği toplumun değerleri ve kültürleriyle iç içe olan bu filmlerin eğitim ortamlarında birer materyal olarak ele alınabilecekleri düşünülmektedir.

Bir filmi alıp baştan sona izlemek elbette olanaklı değildir. Hem bir öğrenme ortamında bir ders saatinin 40-45 dakika olarak belirlendiği ve etkili dinleme süresinin ise bir ders saatinden daha az olduğu hesaba katılmalıdır.

Filmlerde tespit edilen çok sayıda dinî ifade vardır. Bu dinî ifadelerin öğrencilere kavratılmasına ve insanlar arasındaki kullanımının gösterilmesi bakımından da filmler kullanılabilir niteliktedir.

Tespitlerde yer aldığı üzere; Kemal Sunal filmleri içerisinde çok sayıda değeri barındırmasına rağmen argo ve küfürler ile olumsuz davranışlar da bu filmlerde mevcuttur. Bu olumsuzlukların öğrenci gelişimini olumsuz etkilememesi için

filmlerde kullanılabilir bölümlerin önceden belirlenmesi ve mümkünse bir uygulama ya da program aracılığıyla kesilmesi önem arz etmektedir.

İçerisinde yer alan argo ve küfürler ile olumsuz davranışlara rağmen filmlerin birer halk kültürü kaynağı olduğu gerçeğinden ve tespit edilen değerler açısından filmlerin derslerde kullanılabilir olduğu kanısına varılmıştır.

5.2 Öneriler

Kemal Sunal filmlerindeki değerleri belirlemeye çalışılan bu araştırmada aşağıdaki önerilerin uygun olacağı düşünülmektedir:

Araştırmada, filmleri birer klasik olma yolunda hızla ilerleyen ve her akşam birkaç kanalda, aradan yıllar geçmesine rağmen filmleri gösterilen ve hatırı sayılır bir reyting yakalayan Kemal Sunal filmlerinin değer aktarımındaki rolü ve Türkçe Öğretimi açısından önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Türk sinema hayatında önemli bir yere sahip olan Yeşilçam Filmleri ve önemli görülen sanatçıların filmleri de bu yönden incelenebilir. Ayrıca Kemal Sunal'ın 82 filmin dışında rol aldığı; *Saygılar Bizden*, *Şaban Askerde*, *Bay Kamber* ve *Şaban İle Şirin* olmak üzere 4 dizi mevcuttur. Bu diziler üzerine de çalışmalar yapılabilir.

Kemal Sunal filmlerinde çok sayıda argo ifade tespit edilmiştir. Bu argolar üzerine araştırmalar yapılabilir.

Senaryoları, hikâye ya da romandan hareketle yazılan filmler ile o edebî eser için karşılaştırma çalışmaları yapılabilir.

Çok sayıda halk bilimi unsurunun yer aldığı Kemal Sunal filmlerinin kültür aktarımı açısından kullanılabilirliği hususunda araştırmalar yapılabilir.

Medya okuryazarlığının bir ders olarak okutulduğu günümüzde, TRT kanallarında ve özel televizyon kanallarında değerler eğitimi açısından çeşitli film, çizgi film şeklinde ve kamu spotu tarzında çocukların yaş ve düzeylerine uygun çalışmalar yayımlanabilir. Bu hususta sınıf düzeyine uygun yayınlar, günün belirli saatlerinde ve ekranda sınıf düzeyi belirtilmek kaydıyla izleyicilere sunulabilir.

KAYNAKÇA

- Adanır, O. (2012). *Sinema televizyon kültürü*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Akın, M. (2009). *Türk çocuk edebiyatında bilim kurgu*. İstanbul: Bizim Kitaplar Yayınevi.
- Aksakallı, E. (2012). *Politik tiyatro ile ortaoyunundaki siyasal eleştiri ve söylemin karşılaştırılması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aksoy, O. (Yönetmen). (1987a). *Kıracı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film
- Aksoy, O. (Yönetmen). (1987b). *Yakışıklı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Ün-Sed Film.
- Aksoy, O. (Yönetmen). (1988). *Bıçkın* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.
- Aksoy, O. (Yönetmen). (1989). *Zehir Hafife* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.
- Aksoy, O. (Yönetmen). (1991). *Varyemez* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erler Film.
- Aktaş, Ş. (2009). Edebî metin ve özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (39), 187-200.
- Avcı, N. (2007). *Toplumsal değerler ve gençlik*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bacanlı, H. (2011). Değer, değer midir? *Eğitime Bakış*, (19), 18-21.
- Batur, Z., ve Alevli, O. (2014). Okuma becerileri dersinin PISA okuduğunu anlama yeterlilikleri açısından incelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 2 (1), 22-30.
- Baytan, N. (Yönetmen). (1976). *Sahte Kabadayı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.
- Baytan, N. (Yönetmen). (1977). *Sakar Şakir* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.
- Baytan, N. (Yönetmen). (1978). *Avanak Apti* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cumhuriyet Film.

Baytan, N. (Yönetmen). (1979). *Korkusuz Korkak* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cumhuriyet Film.

Baytan, N. (Yönetmen). (1980). *Gerçek Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Baytan, N. (Yönetmen). (1981). *Üçkağıtçı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cumhuriyet Film.

Baytan, N. (Yönetmen). (1982). *Yedi Bela Hüsnü* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cumhuriyet Film.

Baytan, N. (Yönetmen). (1983). *Tokatçı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Baytan, N. (Yönetmen). (1984). *Atla Gel Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Baytan, N. (Yönetmen). (1986). *Tarzan Rıfkı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Canım Kardeşim, (2018, 20 Mayıs). Erişim adresi: www.sinematurk.com/film/2558-canim-kardesim/

Çetin, S. (Yönetmen). (1999). *Propaganda* [Sinema Filmi]. Türkiye: Plato Film.

Düştürü Dünya, (2018, 20 Mayıs). Erişim adresi: www.sinematurk.com/film/3109-dutturu-dunya/

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1972). *Tatlı Dillim* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1973a). *Canım Kardeşim* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1973b). *Oh Olsun* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1973c). *Yalancı Yarım* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1974a). *Köyden İndim Şehire* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1974b). *Mavi Boncuk* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1974c). *Salak Milyoner* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1975). *Hababam Sınıfı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1976a). *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1976b). *Hababam Sınıfı Uyanıyor* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1976c). *Süt Kardeşler* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1977a). *Hababam Sınıfı Tatilde* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Eğilmez, E. (Yönetmen). (1977b). *Şabanoğlu Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Ekinci, H. (2018). *Okulda ve ailede değerler eğitimi*. İstanbul: Kayıhan Yayınları.

Göcen, G. (2006). İnanç ve ibadetin kendini gerçekleştirme ile ilişkisi. H. Hökelekli (ed.) *Gençlik Din ve Değerler Psikolojisi*, (s. 559-611) içinde. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

Göktaş, A. (2017). *Kemal Sunal'ın başrol oynadığı filmlerdeki Türk halk kültürü unsurlarının tespiti ve incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Gönen, S. (2006). Dede Korkut Hikâyeleri'nden Günümüze Yansıyan Evlilik Âdetleri. *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, (69), 62-71.

Gören, Ş. (Yönetmen). (1988). *Polizei* [Sinema Filmi]. Almanya: Penta Film.

Gören, Ş. (Yönetmen). (1990). *Abuk Sabuk Bir Film* [Sinema Filmi]. Türkiye: Penta Film.

Gündüz, O. (2014). Konuşma eğitimi. A. Kırkılıç (ed.) ve H. Akyol (ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (4. baskı), (s. 93-133) içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Gündüz, O., ve Şimşek, T. (2011). *Anlama teknikleri 2 uygulamalı yazma eğitimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Güngör, E. (1998). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe derslerinde değerlerin kullanımı*. Konya: Palet Yayınları.

Hökelekli, H. (2013). *Psikoloji, din ve eğitim yönüyle insanî değerler*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.

İyi ki doğdun Kemal Sunal! (73. yaş günü), (2018, 10 Kasım). Erişim adresi: https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/iyi-ki-dogdun-kemal-sunal-73-yas-gunu, HGIT5xgLvEWIUh_QOk6VyA

Kapıcılar Kralı, (2018, 20 Mayıs). Erişim adresi: www.sinematurk.com/film/4358-kapicilar-krali/

Karagöz, B. (2015). *Yalvaç Ural'ın eserlerinin tematik açıdan incelenmesi ve eserlerinde çocuk eğitimiyle ilgili temel değerler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Karakaya, İ. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. A. Tanrıöğen içinde, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s. 55-86). Ankara: Anı Yayıncılık.

Karasar, N. (2009). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (15. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi* (25. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, M. (2012). *Emine Işınsoy'un romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Kimter, N. (2006). İbadet ve Dua'nın Umutsuzlukla İlişkisi. H. Hökelekli (ed.), *Gençlik Din ve Değerler Psikolojisi*, (s. 217-249) içinde. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Kırmızı, N. (1990). *Geleneksel anlatılar ve söylen: Türk güldürü filmleri üzerine yapısal bir çözümleme*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Koç, R., ve Akdoğan, H. (2018). Çocuklara değer aktarımının önemi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (65), 1-16. doi: 10.9761/JASSS6951
- Koncavar, A. (2013). *Sinema iletişim edebiyat*. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler. *TÜBAR*, (13), 287-309.
- Kutlu, M. (2015). *Vitrinde olmak*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Maden, S. (2013). Niçin Dinlemiyoruz? Dinleyememe Probleminin Sosyokültürel Analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2/1, 49-83.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1973, 24 Haziran). Resmî Gazete (Sayı: 14574). Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- MEB. (2018). *Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı (ortaokul ve imam hatip ortaokulu 7 veya 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları .

Oh Olsun, (2018, 20 Mayıs). Erişim adresi: www.sinematurk.com/film/5227-oh-olsun/

Orbey, E. (Yönetmen). (1976). *Meraklı Köfteci* [Sinema Filmi]. Türkiye:

Ögel, B. (1995). *Türk mitolojisi (kaynakları ve açıklamaları ile destanlar) (Cilt. 2)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu .

Ökten, Z. (Yönetmen). (1974). *Hasret* [Sinema Filmi]. Türkiye: Örnek Film.

Ökten, Z. (Yönetmen). (1975a). *Hanzo* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Ökten, Z. (Yönetmen). (1975b). *Şaşkın Damat* [Sinema Filmi]. Türkiye: Örnek Film.

Ökten, Z. (Yönetmen). (1976). *Kapıcılar Kralı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Çiçek Film.

Ökten, Z. (Yönetmen). (1977). *Çöpçüler Kralı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Ökten, Z. (Yönetmen). (1986a). *Davacı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Ökten, Z. (Yönetmen). (1986b). *Yoksul* [Sinema Filmi]. Türkiye: Şeref Film.

Ökten, Z. (Yönetmen). (1988). *Düştürü Dünya* [Sinema Filmi]. Türkiye: Şeref Film.

Önal, M. (2011). Edebiyat, iletişim ve sinema. F. Sakallı (haz.) içinde, *Edebiyat ve sinema* (Edebî eserden beyaz perdeye), (s. 11-43). İstanbul: Hat Yayınevi.

Öz, M. F. (2003). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Özdemir, N. (2012). *Medya kültür ve edebiyat*. Ankara: Grariker Yayınları.

Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir Olgu Olarak Değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 217-239.

Özsoy, O. (2002). *Kemal Sunal fenomeni*. İstanbul: İyi Adam Yayınları.

Pay, M. (2012). *Gölge oyunu Karagöz ve sinema* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free.

Saygılar Bizden, (2018, 20 Mayıs). Erişim adresi: www.sinematurk.com/film/7569-saygilar-bizden/

Saygılı, K. (2017). Türk sinemasının Karagözü Kemal Sunal. *Rabarba Şenlik*, (05), 48-55.

Schwartz, S. (1996). Value priorities and behaviour. In C. Seligman, J.M. Olson ve M.P.

Seden, O. F. (Yönetmen). (1978a). *İnek Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Can Film.

Seden, O. F. (Yönetmen). (1978b). *İyi Aile Çocuğu* [Sinema Filmi]. Türkiye: Gülşah Film.

Seden, O. F. (Yönetmen). (1978c). *Yüz Numaralı Adam* [Sinema Filmi]. Türkiye: Can Film.

Seden, O. F. (Yönetmen). (1979a). *Bekçiler Kralı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Can Film.

Seden, O. F. (Yönetmen). (1979b). *Dokunmayın Şabanıma* [Sinema Filmi]. Türkiye: Can Film.

Sever, S., Kaya, Z., ve Aslan, C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. İzmir: Tudem.

Sezerel, A., ve Hiçdurmaz, M. (Yönetmenler). (1983). *Kılıbık* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.

Sunal, G. (2012). Kemal Sunal Güldürülerinde Karakterlerin Temsili. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 519-526.

Sunal, G. (2017). *Kemal hadi gel, bi kahve içelim* (11. baskı). İstanbul: Doğan Kitap.

Sunal, K. (1998). *Tv ve sinemada Kemal Sunal güldürüsü* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sunal, K. (2001). *TV ve sinemada Kemal Sunal güldürüsü*. İstanbul: Om Yayınevi.

Şahin, N. (2017). *Cengiz Aytmatov'un eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.

Şen, Ü. (2007). *Millî Eğitim Bakanlığı'nun 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Şimşek, E. (2017). Türk Masallarının Millî Tipi: Keloğlan. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, (11), 41-57.

Şimşek, T., ve Yakar, M. Y. (2016). Çocuk ve edebiyat. T. Şimşek (ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı*, (s. 13-44) içinde. Ankara: Grafiker Yayınları.

Şirin, M. R. (2006). *Televizyon çocuk ve aile*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Taş, V. (2011). *Kemal Sunal filmlerini anlatıyor*. İstanbul: Taç Kitap.

TDK, (2011). *Türkçe sözlük* (11. baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Teksoy, E. (2015). *Kemal Sunal'ın Şaban tiplemesinde Charlie Chaplin ve Şarlo tiplemesinin etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tibet, K. (Yönetmen). (1976). *Tosun Paşa* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1979a). *Şark Bülbülü* [Sinema Filmi]. Türkiye: Fatoş Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1979b). *Umudumuz Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1980a). *Gol Kralı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1980b). *Zübük* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erler Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1981). *Davaro* [Sinema Filmi]. Türkiye: Başaran Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1982). *Doktor Civanım* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1983a). *Çarıklı Milyoner* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1983b). *En Büyük Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1984a). *Orta Direk Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1984b). *Şabaniye* [Sinema Filmi]. Türkiye: Tibet Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1985a). *Gurbetçi Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1985b). *Katma Değer Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1985c). *Keriz* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erler Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1985ç). *Sosyete Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1985d). *Şaban Pabucu Yarım* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1985e). *Şen Dul Şaban* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1986). *Deli Deli Küpeli* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.

Tibet, K. (Yönetmen). (1987). *Japon İşi* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.

- Tibet, K. (Yönetmen). (1988a). *İnatçı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.
- Tibet, K. (Yönetmen). (1988b). *Öğretmen* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.
- Tibet, K. (Yönetmen). (1988c). *Sevimli Hırsız* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.
- Tibet, K. (Yönetmen). (1988ç). *Uyanık Gazeteci* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.
- Tibet, K. (Yönetmen). (1989a). *Gülen Adam* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.
- Tibet, K. (Yönetmen). (1989b). *Talih Kuşu* [Sinema Filmi]. Türkiye: Erler Film.
- Tibet, K. (Yönetmen). (1990). *Koltuk Belası* [Sinema Filmi]. Türkiye: Cem Film.
- Tokatlı, E. (Yönetmen). (1990). *Boynu Bükük Küheylan* [Sinema Filmi]. Türkiye: Ares Film.
- Ulusoy, K., ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ungan, S. (2007). Yazma becerisinin geliştirilmesi ve önemi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 461-472.
- Ün, M. (Yönetmen). (1980). *Devlet Kuşu* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.
- Ün, M. (Yönetmen). (1981). *Kanlı Nigar* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.
- Ün, M. (Yönetmen). (1984). *Postacı* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.
- Ün, M. (Yönetmen). (1986). *Garip* [Sinema Filmi]. Türkiye: Uğur Film.
- Ünsal, S. (2006). *Türk 100'ler sinema sanatçıları*. İstanbul: Bileşim Yayınevi.
- Yaman, E. (2016). *Değerler eğitimi (eğitimde yeni ufuklar)* (4. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yazıcı, M. (2014). Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24/1), 209-223.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, A. (Yönetmen). (1973). *Güllü Geliyor Güllü* [Sinema Filmi]. Türkiye: Akün Film.

Yılmaz, A. (Yönetmen). (1974). *Salako* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Yılmaz, A. (Yönetmen). (1977). *İbo İle Güllüşah* [Sinema Filmi]. Türkiye: Gülşah Film.

Yılmaz, A. (Yönetmen). (1978a). *Kibar Feyzo* [Sinema Filmi]. Türkiye: Arzu Film.

Yılmaz, A. (Yönetmen). (1978b). *Köşeyi Dönen Adam* [Sinema Filmi]. Türkiye: Çiçek Film.

EKLER

EK 1. Değer Tespit Formu (DTF)

Filmin Adı	Yönetmen	Senarist	Yıl

Sıra No	Tespit Edilen Değer	Değerin Geçtiği Dakika
1	Adil Olma	
2	Affedici Olma	
3	Aile Kurma ve Aile Birliğine Önem Verme	
4	Arkadaşlık	
5	Bilimsellik	
6	Cesaret	
7	Cömertlik	
8	Çalışkanlık	
9	Çevreye Önem Verme	
10	Demokrasi	
11	Dini Değerler	
12	Duyarlılık	
13	Dürüstlük	
14	Emeğe Saygılı Olma	
15	Evrensellik	
16	Fedakârlık	
17	İyi İnsan Olma	
18	Misafirperverlik	
19	Öğüt Verme	
20	Sabır	
21	Sağlıklı Olmaya Önem Verme	
22	Saygı	
23	Sevgi	
24	Sorumluluk	
25	Takım Ruhu ve Dayanışma	
26	Temizlik	
27	Tutumlu Olma	
28	Vatanseverlik	
29	Vefa	
30	Yardımseverlik	